

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 8 Μαρτίου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 915

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΝΤΟΝΑΛΝΤ ΤΡΑΜΠ

Στο άρμα
του Μπίμπι
χωρίς σχέδιο
εξόδου

Σελ. 19

ΙΡΑΝ

Πώς και
με ποιους
θα επιζήσει
το καθεστώς

Σελ. 20

ΩΣΤΙΚΑ ΚΥΜΑΤΑ

Η Ελλάδα δίπλα
στη σφηκοφωλιά

Σελ. 16

Η ΒΑΘΥΤΕΡΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ

Γεωπολιτικός κόμβος η Κύπρος

Σημείο διασταύρωσης ενεργειακών, στρατιωτικών και πολιτικών συμφερόντων – Οι άξονες που διαμόρφωσαν την «ομπρέλα ασφαλείας»

Οι επιθέσεις την περασμένη Δευτέρα με μη επανδρωμένα αεροσκάφη εναντίον των βρετανικών στρατιωτικών εγκαταστάσεων στο Ακρωτήριο, λειτούργησαν – με ασαφή ομολογουμένως τρόπο ως προς

τη συνεκτική και χρονολογική αλληλουχία γεγονότων – ως καταλύτης για μια ταχεία κινητοποίηση ευρωπαϊκών κρατών (Ελλάδα, Γαλλία, Ολλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Μεγάλη Βρετανία) που ύψωσαν ασπίδα

προστασίας στην εκτεθειμένη σε κίνδυνο και ιρανικές απειλές εξαιτίας της αγγλοαμερικανικής παρουσίας, Κύπρο. Η πραγματική γεωπολιτική ανάγνωση αυτής της στρατιωτικής κινητοποίησης φωτίζει μια

εξίσωση συγκλινόντων συμφερόντων και αναμετρήσεων σε ένα νέο πεδίο ισχύος που αγγίζει και τον πυρήνα της Ε.Ε. Και η Κύπρος, εξαιτίας γεωγραφικής θέσης, βρίσκεται στο κέντρο αυτής της εξίσωσης. **Σελ. 4**

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος **δεν θα χαλάσει** τη στιγμή.

NUROFEN EXPRESS
Nurofen Express, 12mg

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΜΕΝΑ ΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ ΧΡΗΣΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΟ 142

PANTAP Το drone που δεν αναχαιτίστηκε

Ερωτηματικά προκύπτουν για τον χειρισμό που έτυχε η πλέον σοβαρή παραβίαση του κυπριακού εναέριου χώρου την περασμένη Δευτέρα. Ενισχύεται η αεράμυνα με το «Κένταυρος». Το σύστημα θα αποκτηθεί μέσω του προγράμματος Safe της Ευρωπαϊκής Ένωσης. **Σελ. 5**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ Εκτιμήσεις για αυξήσεις λόγω του πολέμου

Κίνδυνος ανάφλεξης από τις πολεμικές επιχειρήσεις. Ανησυχίες για πληθωρισμό και για πιθανές αυξήσεις στις τιμές των καυσίμων. Οχυρωμένο εμφανίζεται το κράτος όσον αφορά τα στρατηγικά αποθέματα της χώρας σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. **Οικονομία, σελ. 4, 5**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ψυχραιμία

Η γεωπολιτική θέση της χώρας ανέκαθεν την έθετε προ πολλών κινδύνων. Οι δε βρετανικές βάσεις, απομεινάρια της βρετανικής κυριαρχίας, τη θέτουν σε ακόμη πιο δυσχερή θέση. Μέσα σε αυτό το ιδιαίτερο γεωστρατηγικό πλαίσιο, επιβάλλεται η επίδειξη σύνεσης και ψυχραιμίας. Άλλο η επισήμανση των κινδύνων κι άλλο να αντιλαμβάνεσαι τα πάντα ως κίνδυνο.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΜΥΝΑ Καταφύγια και το αλαλούμ της ενημέρωσης

Οι εικόνες καταγεγραμμένων καταφυγίων μετά τον συναγερμό της Δευτέρας δείχνουν τον βαθμό εγκατάλειψης και την ακαταλληλότητά τους. Οι αστοχίες και οι «δομικές» δυσλειτουργίες της Πολιτικής Αμυνας δεν είναι σημερινές. Χρονίζουν. Για τούτο και προκαλούν θυμηδία. **Σελ. 8**

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ Οι δέκα πονοκέφαλοι της Ε.Ε.

Οι Βρυξέλλες έχουν στο επίκεντρο των ανησυχιών τους τα τυφλά κτυπήματα της Τεχεράνης και την «προσπάθεια πρόκλησης χάους». Η «Κ» αποκαλύπτει τις εκτιμήσεις του Κέντρου Ενημέρωσης και Αντιμετώπισης Κρίσεων της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης. **Σελ. 6**

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος. Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ

Εξετάζει εξαγορές σε τρεις τομείς

Με όχημα την ισχυρή κεφαλαιακή της βάση η Τρ. Κύπρου εξετάζει πιθανές εξαγορές σε ασφαλιστικό τομέα, asset management και fintech. Οτιδήποτε ανακοινώσιμο θα γνωστοποιηθεί την κατάλληλη στιγμή, αναφέρει η διοίκηση της τράπεζας. **Οικονομία, σελ. 6**

ΑΡΙΣΤΟΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Το ΑΚΕΛ μπορεί να πάρει τη νίκη

Ως «χρονικό» προαναγγελθέντος αρραβώνα, σχολιάζει ο Άριστος Δαμιανού την υποψηφιότητα της Ειρήνης Χαραλαμπίδου με το ΑΛΜΑ και λέει ότι το ΑΚΕΛ μπορεί να είναι ο νικητής των εκλογών. **Σελ. 9**

ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΟΣ

Πώς ο πόλεμος «ευνοεί» τα κόμματα

Ο πόλεμος στην περιοχή και το αίσθημα ανασφάλειας φέρεται να ευνοούν τα συστημικά κόμματα. Το ζητούμενο είναι τα παραδοσιακά κόμματα να πείσουν πως μπορούν να κινηθούν με υπευθυνότητα. **Σελ. 10**

BIG BANG ORIGINAL UNICO

HUBLOT

Vassos Hublot Accessories Ltd
Nicosia - Cyprus Tel: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Σακίδιο να πάρεις

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, στο τρίτο τηλεφώνημα υπήρξα ομολογουμένως υποδειγματική, επιδεικνύοντας αξιοσημείωτη αυτοσυγκράτηση. Ομοίως έπραξα και στο τέταρτο τηλεφώνημα, στο δε πέμπτο συγκρατήθηκε επίσης και δεν είπα κάτι. Την έκτη φορά, όμως, που στην άλλη άκρη της γραμμής ήταν η εξ Αθηνών ξαδέλφη Ευφημία Παλαιολόγου Τσαμπά, το νευρικό μου σύστημα κλάταρε ανεπανόρθωτα: «Στάματα να βλῆψεις Ευαγγελάτο ή ακόμα καλύτερα κλείσε την τηλεόραση, Έφρη!» ξέσπασα.

Σύμφωνα με τα ελληνικά ΜΜΕ η πατρίδα μας βρίσκεται σε πόλεμο. Τουτέστιν, τα drones πετάνε πάνω από τα κεφάλια μας και οι γριές πλέκουν τη φανέλα του στρατιώτη. Από τη στιγμή δε που στον αγώνα της ενημέρωσης μπήκαν οι lifestyle εκπομπές, τα πολεμικά ανακοινωθέντα εμπλουτίστηκαν με διάφορες νόστιμες «ειδήσεις»: Η Καίτη Γαρμπί ανταλλάσσει μηνύματα ανά μια ώρα με την αδελφή της στο νησί, ο φοιτητής γιος του Γιώργου Τσαλίκη επαναπατρίστηκε άρον-άρον και η θεία της Στέλλας Γεωργιάδου, η οποία μένει κοντά στο αεροδρόμιο Λάρνακας, εγκατέλειψε το σπίτι της.

Οι ειδήσεις είναι καταγιστικές αλλά τίποτε δεν περνά κάτω από τα ραντάρ του άγρυπνου καρέ. «Εγκλωβισμένη στην Αυστραλία η Χριστίνα Σάλτη», διάβασε τον τίτλο η Ευγενία η Καλαμαρού και συμπλήρωσε με γνήσια απορία: «Ποια είναι η Μαρίνα Σάλτη», διάβασε τον τίτλο η Ευγενία η Καλαμαρού και συμπλήρωσε με γνήσια απορία: «Ποια είναι η Μαρίνα Σάλτη, μάνα μου;». «Δεν γνωρίζεις τη Μαρίνα Σάλτη;» εξεμάνη η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. «Ενοχη, κυρία Πρόεδρε: Δεν γνωρίζω τη Μαρίνα Σάλτη!». «Άντρας είναι θα περάσει, αύριο θα είμαι εντάξει, που δεν με έχει αυτός θα χάσει και ας αδιαφορεί», απάντησε με το υπέρτατο σουξέ της ασιδού η ενημερωμένη Κουλλίτσα.

«**Σακίδιο** να πάρεις» επέμνε η πανι-

Σύμφωνα με την Πολιτική Άμυνα, το ατομικό σακίδιο έκτακτης ανάγκης πρέπει να περιέχει και... τρανζίστορ. Όπως αυτά που ακούγαμε το «Request Time» στα 70s.

κόβλτην ξαδέλφη, στο έβδομο τηλεφώνημα της ημέρας. Σε ό,τι με αφορά δεν χρειάζονται φυσικά την Έφρη για να ετοιμάσω το σακίδιο έκτακτης ανάγκης, σύμφωνα με τις αυστηρές οδηγίες της Πολιτικής Άμυνας. Το οποίο πρέπει να είναι αδιάβροχο και να περιέχει τα απολύτως απαραίτητα. «Τουτέστιν;» ενδιαφέρθηκε να μάθει η Καλαμαρού. «Τουτέστιν, ανάμεσα σε άλλα, ένα φορητό ραδιόφωνο με μπαταρίες, μια σφυρίχτρα, ένα πολυεργαλείο και μετρητά». **Η ιδέα** ότι θα αμοληθεί ο κυπριακός λαός στα καταστήματα για να αγοράσει... τρανζίστορ εν έτει 2026 ομολογώ πως με ξεπερνά. Προσωπικά

βολεύτηκα με ένα vintage τρανζίστοράκι από τα 70s, όταν άκουγα φανερικά το «Request Time» με τον Τζον Βίκερς. Κατά τ' άλλα, έβαλα στο σακίδιο μου τις κρέμες La Prairie, ένα σάλι της Max Mara (ωραίοτατο μάλλινο), την ολοκληρωμένη σειρά χαπιών Άνοιξη - Καλοκαίρι 2026 κι ένα πάκο πενντάρικα που από τον καιρό του κουρέματος τα έχω φυλαγμένα κάτω από το στρώμα. «Ετοιμοπόλεμη» ανακοίνωσα στην Ευφημία, στο ένατό μας τηλεφώνημα.

Όταν ο ιστορικός του μέλλοντος καταγράψει τις υποσημειώσεις της Ιστορίας μας, θα έχει άφθονο υλικό.

Η έλευση των ελληνικών φρεγατών άλλωστε ήταν μια θαυμάσια ευκαιρία για εκδηλώσεις ξέφρενης ελληνολατρίας. Πρώτος τον χορό έσυρε ο Χρίστος Χρίστου δηλώνοντας: «Ο Κίμων μετά από δυόμισι χιλιάδες χρόνια επιστρέφει για να προστατεύσει τη Μεγαλόνησο». Εκείνη όμως που υπερθεμάτισε ήταν η υποψήφια του ΕΛΑΜ Τίνα Αγαπίου: «Η Ελλάδα είναι όλο μου το είναι. Είναι ο λόγος που υπάρχω. Είναι το τελευταίο μου κύταρο στον οργανισμό μου». Καταγράφηκε.

Το καλύτερο σχόλιο για τον πγέτη του ΕΛΑΜ, ο οποίος παρά τους

υψηλούς πατριωτικούς τόνους δεν υπηρέτησε στον στρατό, το έκανε το parody account Jho Low ο Προεδρικός Βαφτιστικός με το γνωστό καυστικό του ύφος: «Ευτυχώς εν έπιασαν απαλλαγή ο Κίμωνας». Είναι παρήγορο πάντως ότι το χιούμορ βγήκε αλώβητο από την κρίση των ημερών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο ευφυής Katsiaristas του Χ: «Ακρωτήρη γη βρετανική - τα σύνορά μας είναι στην Ορμήδεια».

Στον αντίποδα των σαρκαστικών σχολίων στα social media κινήθηκαν οι σοβαροφανείες, ενίοτε και διδαχτικές, δηλώσεις πολιτικών προσώπων.

Όπως ο Κωνσταντίνος Λετυμπιώτης π.χ., ο οποίος αντί να διατυπώσει μια σεμνή συγγνώμη για τον «γουμά» - καταφύγιο που παρουσίασε η μαινόμενη Κατερίνα Αγαππού, ζήτησε να μάθει «το μήνυμα» που θέλει να στείλει η εκπομπή στους τηλεθεατές.

Ένα είναι βέβαιο: η ζωή θα ήταν εξαιρετικά βαρετή, αν βιώναμε την αγωνία του πολέμου παρέα με τον Λετυμπιώτη. Αυτό θα σκέφτηκε το ΡΙΚ κι έριξε στην απογευματινή ζώνη του Τρίτου τον Λουκά Χάμαστο για να φέρει έναν αέρα ελαφρότητας στην ενημέρωση. Τον άκουσα με τα αφτιά μου να απευθύνεται στην ανταποκρίτρια από τη Γαλλία με «bonjour» και «à bientôt!» Ήταν μια μικρή υπενθύμιση ότι το ευαγές ίδρυμα παραμένει αδιάτακτο...

Απ' την άλλη είναι καλύτερη η ΕΡΤ που έβγαλε τίτλο: «Έφτασαν στο λιμάνι Λευκωσίας οι φρεγάτες Κίμων και Ψαρά; Ναι, τολμώ να πω ότι είναι καλύτερη, παρά τη μεγαλειώδη γκάφα. Αλλά επειδή πάντοτε ο εχθρός του γελοίου είναι το γελοιωδέστερο, ιδού το πετράδι του στέμματος, αγαπημένο μου ημερολόγιο: Η Άντζι Λουπέσκου και η γεωπολιτική ανάλυσή της για την πολεμική σύρραξη. «Θα μιλήσω ήρεμα και καθαρά» ξεκίνησε τη «Διαισθητική Έρευνα» (sic), προβλέποντας ότι απομεινώνουν δύο βοδμοάδες έντασης ακόμα. Έπος!

Με τούτα και με κείνα κατάπие η μαύρη τρύπα της επικαιρότητας την πιο γκροτέσκ στιγμή της τρέχουσας προεκλογικής περιόδου: τη νοσηρή γνηνπευση να εμφανίσουν το ολόγραμμα του Γλαύκου Κληρίδη στο συνέδριο του Συναγερμού με slim fit κοστούμι και rochette. Αν υπήρχε βραβείο κακογουστιάς η ηγεσία του ΔΗΣΥ το κέρδισε πανηγυρικά.

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

8-3-1936

Ρηνανία: Η είσοδος του γερμανικού στρατού εις την ανοχύρωτον ζώνην της Ρηνανίας αποτελεί έμπρακτον αντίδρασιν του Ράιχ κατά του γαλλοσοβιετικού συμφώνου. Από πολλών ήδη ημερών, παρά τας επανειλημμένας διαψεύσεις της κυβερνήσεως του Βερολίνου, η γαλλική δημοσία γνωμην αντιμετώπιζε τον κίνδυνον ενός πραξικοπήματος, διετήρει εν τούτοις την ελπίδα ότι η Γερμανία θα απέφενγε εν τέλει να δημιουργήση νέας περιπλοκάς εν Ευρώπη.

Οριστικώς: Πλην της αποφάσεως να παραπεμφθῇ το ζήτημα της καταγγελίας του Λοκάρνο εις το Συμβούλιον της ΚΤΕ, και της ετέρας όπως ανασταλούν αι άδειαι των στρατιωτικών, αι προθέσεις της γαλλικής κυβερνήσεως συνεπεία της γερμανικής χειρονομίας δεν εγνωσθησαν ακόμη. Φαίνεται όμως ότι η στάσις της Γαλλίας θα καθορισθῇ οριστικώς μόνον κατά το αυριανόν υπουργικόν συμβούλιον.

Αθ. Εξαδάκτυλος: Μετά πάσης επισημότητος εγένετο την 5 μ.μ. της χθες εκ του Μητροπολιτικού Ναού η κηδεία του σειμνήστου αντιστρατήγου Αθαν. Εξαδάκτου. [...] Κατά την εκφοράν ανείχον τας ταινίας του φερέτρου οι στρατηγοί κ.κ. Δεμέστικας, Ζαλάπας και Τσολάκογλου εν τάγμα πεζικού δε, μετά μιας ίλης ιππικού και μιας πυροβολαρχίας και της μουσικής της φρουράς συνώδευαν τιμητικώς τον νεκρόν και απέδωσαν τας τελευταίας τιμάς.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Ο Μέσι, τα καταφύγια και οι πύραυλοι

Σας έβαλα κρυφά στο ΝΑΤΟ.

Ο αντιπρόεδρος της βρετανικής κυβέρνησης είπε σε τηλεοπτική εκπομπή -ίσως κατά λάθος- πως «η Κύπρος είναι χώρα του ΝΑΤΟ». Μετά που μάθαμε από την ΕΡΤ πως η Λευκωσία έχει λιμάνι, τώρα αυτό. Τι άλλο μας κρύβουν τελικά;

Η χώρα μας δεν μπαίνει σε πολεμικές επιχειρήσεις, δήλωσε ο Πρόεδρος και ηρέμψα, γιατί μια αγωνία την είχα πως θα σπκώναμε τα πολεμικά μας αεροσκάφη και θα εκτοξεύαμε παντού πυραύλους κάνοντάς τα όλα γης μαδιάμ. Όσο για τη δήλωση του ΥΠΕΞ πως «δεν θα δούμε το τέλος της σύγκρουσης σύντομα», έχω μια απορία: βασίζεται σε κάποια στοιχεία ή έγινε για να πανικοβάλει ακόμη περισσότερο τους ήδη πολύ αγχωμένους συμπατριώτες μας; Διότι είδα κι έπαθα να ηρεμήσω τη θεία μου που έτρεμε πως θα κλείσει η μικρή επιχείρησή της, τώρα πια δεν τη μαζεύω με τίποτα. Ένα σεμινάριο για διαχείριση κρίσεων δεν θα ήταν άσχημη ιδέα.

Κάποιος έγραψε στο Χ πως αν αυτός ο πόλεμος δεν υπήρχε θα έπρεπε η κυβέρνηση να τον εφεύρει. Μου φάνηκε άκυρο σαν σχόλιο, μέχρι που κάποιος μου υπενθύμισε πως έχουμε -pending- τα εξής: Videogate, κατηγορίες Άννυς για υπουργό, διαχείριση αφθώδους πυρετού, εξαφανισμένες εκρηκτικές ύλες, δραπέτευση Ρουμάνου υπόδικου για φόνο. Όλα αυτά έχουν σχεδόν ξεχαστεί ή περάσει απαρατήρητα, ενώ οι ευθύνες μάλλον θα μείνουν ορφανές, χωρίς

κηδεμόνα να τις αναλάβει. Ναι λοιπόν, οι βάρβαροι -και οι Πέρσες- ήταν μια κάποια λύσις. Και τον πόλεμο, αν δεν υπήρχε, όντως θα έπρεπε να τον εφεύρουμε.

Ο Ρούμπιο κατηγόρησε την ηγεσία του Ιράν για θρησκευτικό φανατισμό τη στιγμή που σε διπλανό δωμάτιο ο Τραμπ με τριάντα πάστορες και televangelists - τηλεοπτικοί ιερείς που εισπράττουν εκατομμύρια πουλώντας πίστη και συγ-

χώρεση από τηλεοράσεως- έκαναν προσευχές για να πεθάνουν οι εχθροί βγάζοντας και τις σχετικές αναμνηστικές φωτογραφίες. Τι παράνοια ζούμε, Θεέ μου.

Ο Ντόναλντ, πάντως, ενώ διεκδικεί το Νόμπελ Ειρήνης, συντονίζει πολέμους και προσεύχεται για τον θάνατο των εχθρών, βρήκε χρόνο να συναντηθεί με τους ποδοσφαιριστές της Ίντερ Μαϊάμι, επί τη ευκαιρία της στέψης τους

ως πρωταθλητές Β. Αμερικής και να πει στον Μέσι πως ο γιος του, ο Μπάρον, είναι μεγάλος θαυμαστής του. Δεν έχασε βέβαια την ευκαιρία να παινέσει τους βομβαρδισμούς του και ομολογώ πως, να βλέπω τον Μέσι και τον Σουάρεζ να ακούν τον Ντόναλντ να μιλά για πυραύλους, ήταν κάτι που δεν περίμενα να ζήσω σε αυτή τη ζωή. Ο τυχεράκις Μέσι βέβαια δεν κατάλαβε τίποτα, διότι δεν μιλάει καθόλου αγγλικά.

Μέσα σε όλα αυτά πέρασε απαρατήρητο το Άλμα στο κενό της Ειρήνης. Η καμένη πρώην εθνική τηλεπερσόνα μάς κρατούσε για να τα τέλος της προεκλογικής την ένωσή της με τον Οδυσσέα, για να μη χάσει τις προσβάσεις της στο ΑΚΕΛ. Δεν υπολόγισε όμως τον Ντόναλντ. Όπως και η Στυλιάνα δεν υπολόγισε τον «πορτοκαλί άνθρωπο» και μαζί με άλλες ινφλουένσερς πήγαν στο Ντουμπάι για μπασσελορέτ, ενώ εδώ και δύο μήνες οι Αμερικανοί μάζευαν όπλα να κάνουν πόλεμο. Αβέρωφ και Φειδίας δεν βλέπουν CNN.

Τα κατοικίδια στα καταφύγια απαγορεύονται εκτός αν το κατάλυμα μοιάζει με γουμά και αν τα κατοικίδιά σας είναι όρνιθες, οπότε θα νιώθουν στο φυσικό τους περιβάλλον και μπορείτε να τις πάρετε μαζί σας, υπό τον όρο να μοιράζεστε όσα αβγά γεννηθούν κατά την εκεί παραμονή σας με τους υπόλοιπους στο καταφύγιο.

Κατά τα άλλα, κάμετέ μας jalla: καταφύγια.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αελι: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

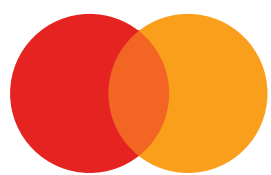
ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

official card

Να ζεις από κοντά τον **παλμό του γηπέδου:**

ανεκτίμητο

Κάνε **10 συναλλαγές με κάρτα Eurobank Mastercard** από **01.03.26 μέχρι 25.03.26** και διεκδίκησε **1 από τα 2 διπλά ταξιδιωτικά πακέτα** για να ζήσεις από κοντά τον τελικό του UEFA Champions League στις 30 Μαΐου στο Puskás Aréna στη Βουδαπέστη.

Τα εισιτήρια είναι προσφορά της Mastercard, επίσημου χορηγού του UEFA Champions League.

Περισσότερα στο eurobank.cy/mastercarduci

Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις.

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Μετά τη σφαγή της 7ης Οκτωβρίου, την ακραία βία επίθεση της τρομοκρατικής Χαμάς και την πολύμηνη αντεπίθεση του Ισραήλ στη Γάζα –δυσανάλογη και ανηλεή, εν πολλοίς– η Κύπρος είχε την ευκαιρία να εκπέμψει ένα διαφορετικό σήμα στη διεθνή κοινότητα, εκτός του πρίσματος του «κυπριακού προβλήματος», και να αναδυθεί ως η μοναδική «δυτική σταθερά» σε μια περιοχή αστάθειας. Ειδικότερα από τη στιγμή που η Ευρωπαϊκή Ένωση, αδρανούσα και πελαγοδρομούσα εξαιτίας διαφορετικών θέσεων που επικρατούσαν μεταξύ των κρατών μελών της, έσπευσε να αγκαλιάσει ως μια καλή επικοινωνιακή ευκαιρία εξιλέωσής της, το σχέδιο «Αμάλθεια», πρωτοβουλία της κυπριακής κυβέρνησης.

Η νέα ανάφλεξη στη Μέση Ανατολή, με επίκεντρο το Ιράν αλλά με αντίκτυπο και συνέπειες σε όλες σχεδόν τις χώρες της περιοχής με επιθέσεις πυραύλων και drones, λειτούργησε ως επιταχυντής εξέλιξεων σε στρατηγικές που δεν «ανιχνεύονταν» εύκολα,

Το βαθύτερο υπόστρωμα της τρέχουσας στρατιωτικής κινητοποίησης προσδίδει για ακόμη μία φορά στην Κύπρο ιδιαίτερη βαρύτητα και της προσφέρει την ευκαιρία, εάν αξιοποιηθεί ορθά και με σύνεση, να διαδραματίσει ρόλο στο πεδίο ισχύος.

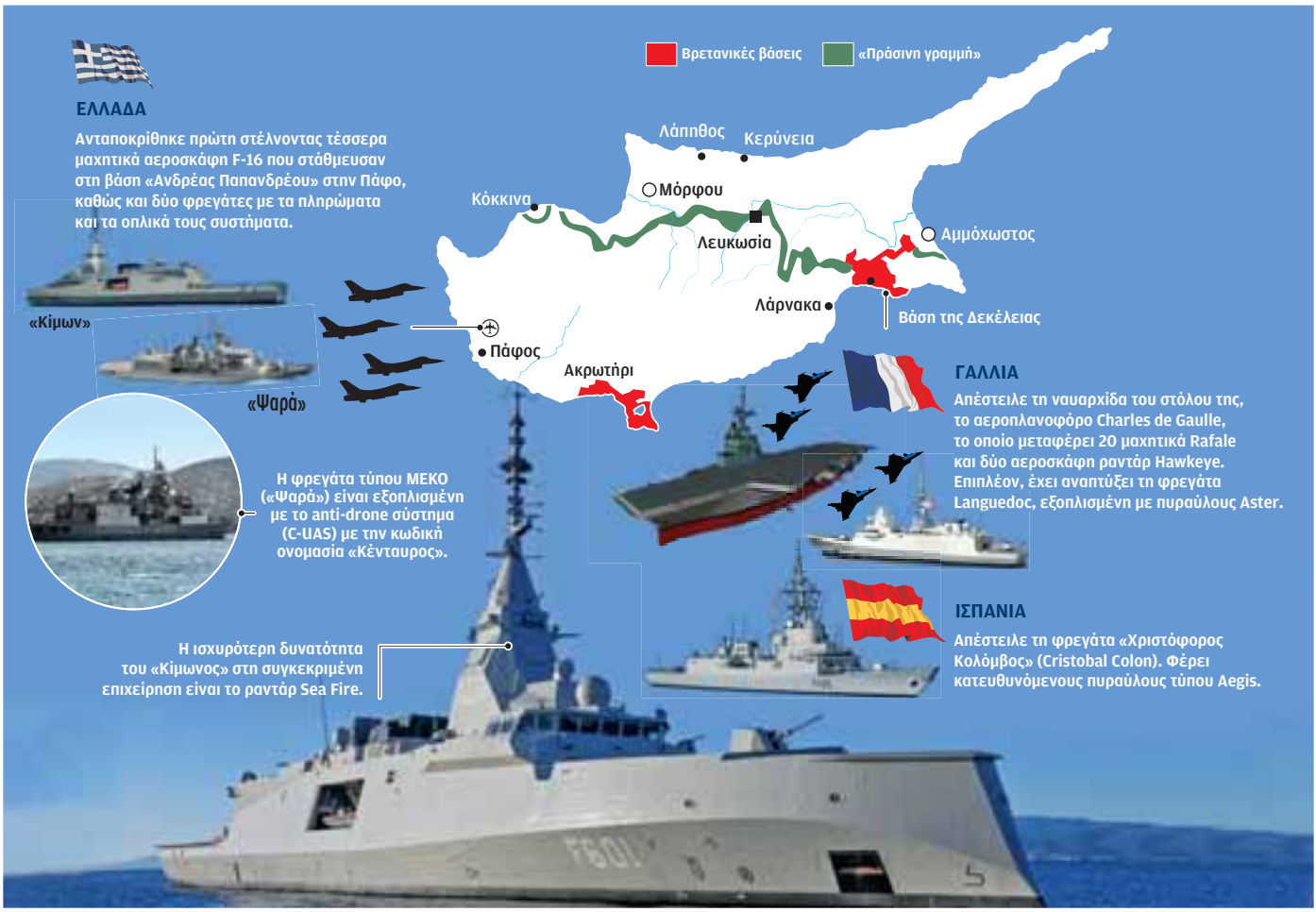
βρίσκονταν όμως ήδη σε τροχιά. Η εξήγηση, λοιπόν, για την τρέχουσα στρατιωτική κινητοποίηση γύρω από την Κύπρο δεν περιορίζεται στον προφανή λόγο, την «ασπίδα προστασίας» εξαιτίας του αισθήματος ανασφάλειας που δημιουργήθηκε μετά κι από το κτύπημα στις βρετανικές βάσεις Ακρωτηρίου. Το βαθύτερο υπόστρωμα προσδίδει για ακόμη μία φορά στην Κύπρο ιδιαίτερη βαρύτητα και της προσφέρει την ευκαιρία, εάν αξιοποιηθεί ορθά και με σύνεση, να διαδραματίσει ρόλο στο πεδίο ισχύος.

Η γαλλική φιλοδοξία

Η Γαλλία δεν βλέπει την Ανατολική Μεσόγειο μόνο ως ζώνη κρίσης. Τη βλέπει ως το φυσικό θέατρο μέσα στο οποίο μπορεί να αποδείξει ότι η Ευρώπη είναι ικανή να παράγει και να προβάλει ισχύ χωρίς να περιμένει κάθε φορά την αμερικανική πρωτοβουλία. Η μεταφορά του «Charles de Gaulle» στη Μεσόγειο μετά το πλήγμα στο Ακρωτήριο δεν ήταν μόνο μια κίνηση αλληλεγγύης στο πλαίσιο των πολύ καλών κυπρογαλλικών σχέσεων που έχουν αναπτυχθεί, ούτε μόνο μια ενέργεια επιχειρησιακής ενίσχυσης. Ήταν και μια πολιτική χειρονομία: η Γαλλία επιχειρεί να εμφανιστεί ως ο μόνος ευρωπαϊκός παίκτης που διαθέτει την πλήρη κλίμακα εργαλείων ισχύος, πυρηνική αποτροπή, αεροπλανοφόρο, αεράμυνα μεγάλου βεληνικού, αυτόνομη αμυντική βιομηχανία και διπλωματική ικανότητα διαχείρισης κρίσεων.

Αυτό δεν είναι μια αφηρημένη θεωρία «ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας». Είναι μια αρκετά συγκεκριμένη γαλλική επιδίωξη ηγεμονίας μέσα στην Ευρώπη. Το Παρίσι θέλει η ευρωπαϊκή άμυνα να αποκτήσει σάρκα και οστά, αλλά να αποκτήσει κυρίως γαλλικό πυρήνα: με Rafale, με SAMP/T, με γαλλικές ναυτικές δυνάμεις, με γαλλικό πυρηνικό δόγμα και με γαλλική πολιτική καθοδήγηση. Η πρόσφατη γαλλική στροφή προς μια πιο «πρωθυπουργική» επιδίωξη, ακόμη και με στενότερο πυρηνικό συντονισμό με ευρωπαϊούς εταίρους, εντάσσεται στην ίδια ακριβώς λογική: Στρατηγική αυτονομία, αλλά υπό γαλλική καθοδήγηση.

Γι’ αυτό και η Κύπρος αποκτά ιδιαίτερη αξία για τη Γαλλία. Είναι ο χώρος όπου το Παρίσι μπορεί να αποδείξει ότι η Ευρώπη του

Η Κύπρος και τα «εμπλεκόμενα συμφέροντα»

Πίσω από την αυξημένη στρατιωτική κινητοποίηση με πλοία, αεροσκάφη και συστήματα αεράμυνας, διακρίνονται: η γαλλική διεκδίκηση ρόλου ηγεμονικής δύναμης στην ευρωπαϊκή άμυνα, η ελληνική αναζήτηση στρατηγικού βάθους με αυξημένο ρόλο στην αμυντική βιομηχανία, η γερμανική επιφύλαξη σε μια γαλλική πολιτικο-στρατιωτική πρωτοκαθεδρία και η δοκιμή μιας νέας γενιάς αμυντικών δυνατοτήτων.

Νότου (Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Κύπρος και ευρύτερα MED9) είναι πιο πρόθυμη να χρησιμοποιήσει σκληρή ισχύ από ό,τι ο βορειοευρωπαϊκός πυρήνας. Η Κύπρος, με άλλα λόγια, προσφέρεται ως γεωγραφία εφαρμογής της γαλλικής στρατηγικής αφήγησης.

Τα γαλλικά εξοπλιστικά προγράμματα

Ένα σημείο που δεν πρέπει να διαφεύγει: Η γαλλική παρουσία δεν είναι μόνο στρατιωτική· είναι και βιομηχανική. Η επιτάχυνση των αμυντικών δαπανών από το Παρίσι, η προσπάθεια ενίσχυσης της γαλλικής αμυντικής βιομηχανίας και η έμφαση σε συστήματα όπως το Rafale, το SAMP/T NG και το ευρύτερο πλέγμα αεράμυνας και αποτροπής δεν συνιστούν παράλληλη ιστορία. Είναι η ίδια ιστορία. Ο Μακρόν έχει ήδη επισπεύσει την άνοδο των γαλλικών στρατιωτικών δαπανών, ενώ η

Dassault αυξάνει παραγωγή και παραδόσεις Rafale, την ώρα που η Γαλλία επιχειρεί να κρατήσει τον έλεγχο στα μεγάλα ευρωπαϊκά προγράμματα αεροπορικής ισχύος. Η κρίση γύρω από την Κύπρο, επομένως, λειτουργεί και ως βιτρίνα αξιοπιστίας για το γαλλικό στρατιωτικό χαρτοφυλάκιο. Όταν η Γαλλία στέλνει αεροπλανοφόρο, φρεγάτες, Rafale και συστήματα αεράμυνας στην ίδια περιοχή όπου συζητείται η ανάγκη ευρωπαϊκής αποτροπής, δεν ενισχύει μόνο τη σταθερότητα. Ενισχύει και την πολιτική νομιμοποίηση της δικής της βιομηχανικής πρότασης για το μέλλον της ευρωπαϊκής άμυνας.

Η ασφάλεια και η ισχύς του νότου της Ευρώπης

Οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου βλέπουν την ασφάλεια από διαφορετική γωνία σε σχέση με τη βόρεια και κεντρική Ευρώπη. Έχουν αναδείξει επανειλημμέ-

να ότι η Μεσόγειος δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως δευτερεύουσα περιφέρεια ασφαλείας της Ένωσης. Για τις ευρωπαϊκές χώρες του νότου, η απειλή δεν εξαντλείται στη Ρωσία και στην ανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ, αλλά περιλαμβάνει τη Μέση Ανατολή, τη Βόρεια Αφρική, τη θαλάσσια ανασφάλεια, την ενεργειακή αστάθεια, τις μεταναστευτικές πιέσεις. Και η μεσογειακή ασφάλεια προϋποθέτει διαρκή επιτήρηση και τη διατήρηση επιχειρησιακού ελέγχου.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η Κύπρος είναι πολύ περισσότερο από ένα «ανατολικό άκρο» της Ε.Ε. Είναι το προωθημένο φυλάκιο της μεσογειακής άναγνωσης της ευρωπαϊκής ασφάλειας. Και η τρέχουσα κινητοποίηση δείχνει ακριβώς αυτό: ότι ο Νότος επιχειρεί να επιβάλει την ιδέα πως η Ανατολική Μεσόγειος είναι κεντρικό και όχι περιφερειακό μέτωπο. Είναι ο χώρος όπου ο Νότος επιχειρεί

να πει στο ευρωπαϊκό κέντρο ότι η Μεσόγειος δεν είναι δευτερεύον θέατρο. Ότι όποιος θέλει να μιλάει σοβαρά για ευρωπαϊκή ασφάλεια, οφείλει να αναπτύσσει μέσα και βούληση και νότια, όχι μόνο ανατολικά.

Η γερμανική επιφύλαξη και το αόρατο ευρωπαϊκό ρήγμα

Εδώ βρίσκεται μία από τις πιο ουσιαστικές αντιφάσεις της παρούσας συγκυρίας. Η Γερμανία δεν αντιδρά ανοικτά στη στρατιωτική κινητοποίηση γύρω από την Κύπρο. Δεν θέλει όμως και να τη νομιμοποιήσει ως πρότυπο μιας Ευρώπης στην οποία ο μεσογειακός πυρήνας, υπό γαλλική καθοδήγηση, θα ορίζει τις προτεραιότητες ασφαλείας. Το Βερολίνο ανακοίνωσε ρητά ότι δεν προτίθεται να στείλει πρόσθετες στρατιωτικές δυνάμεις στη Μέση Ανατολή, ακόμη κι όταν άλ-

λες ευρωπαϊκές χώρες κινούνται προς την Κύπρο και την Ανατολική Μεσόγειο. Η εξήγηση που δίνεται είναι ότι η προτεραιότητα παραμένει η ανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ και η Ουκρανία.

Αυτό, όμως, είναι μόνο η μία όψη. Η άλλη είναι στρατηγική και βιομηχανική: η Γερμανία δυσπιστεί απέναντι σε μια εκδοχή «ευρωπαϊκής αυτονομίας» που στην πράξη ισοδυναμεί με γαλλική πολιτικο-στρατιωτική πρωτοκαθεδρία. Η ένταξη στο πρόγραμμα FCAS/SCAF, το οποίο υποτίθεται ότι θα ήταν το μεγάλο γαλλογερμανικό πρότζεκτ της επόμενης γενιάς ευρωπαϊκής αεροπορικής ισχύος, αποκαλύπτει αυτή την αντιπαλότητα. Η Dassault πιέζει για κεντρικό έλεγχο, η Airbus και το Βερολίνο αντιδρούν, και το ίδιο το πρόγραμμα έχει περιγραφεί από τη Reuters ως σε βαθιά κρίση, ακόμη και ως «νεκρό» υπό ορισμένες συνθήκες. Άρα η γερμανική επιφύλαξη

Η Κύπρος είναι πολύ περισσότερο από ένα «ανατολικό άκρο» της Ε.Ε. Είναι το προωθημένο φυλάκιο της μεσογειακής ανάπτυξης της ευρωπαϊκής ασφάλειας. Και η τρέχουσα κινητοποίηση δείχνει ακριβώς αυτό: ότι ο Νότος επιχειρεί να επιβάλει την ιδέα πως η Ανατολική Μεσόγειος είναι κεντρικό και όχι περιφερειακό μέτωπο.

δεν είναι παθητικότητα. Είναι σιωπηλή αντίσταση σε μια γαλλοκεντρική Ευρώπη της άμυνας. Το Βερολίνο δεν θέλει να συγκρουστεί μετωπικά, αλλά δεν σπεύδει να υποστηρίξει μια μεσογειακή στρατιωτική ενεργοποίηση που ταυτόχρονα ενισχύει το γαλλικό αφήγημα, τον γαλλικό εξοπλιστικό τομέα και τη γαλλική διεκδίκηση πολιτικής ηγεμονίας εντός της Ένωσης.

«Η κάθοδος των Ελλήνων»

Μέσα σε αυτό το σχήμα, η Ελλάδα δεν είναι απλώς συμπληρωματικός κρίκος. Είναι ο δρων που προσπαθεί να μετατρέψει την κυπριακή κρίση σε στοιχείο ενός ευρύτερου ελληνικού στρατηγικού βάθους. Η Αθήνα βλέπει την Κύπρο όχι μόνο ως χώρο εθνικής αλληλεγγύης, αλλά ως βασικό κόμβο του δικού της γεωπολιτικού τόξου στην Ανατολική Μεσόγειο. Η ελληνογαλλική αμυντική συμφωνία του 2021, με ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής, και η ενίσχυση του ελληνικού οπλοστασίου με Rafale, γαλλικές φρεγάτες και Exocet δεν είναι απλώς εξοπλιστικές επιλογές. Είναι η υλική υποδομή μιας στρατηγικής που θέλει την Ελλάδα να λειτουργεί ως πυλώνας της νοτιοανατολικής ευρωπαϊκής ασφάλειας, συνδέοντας Αιγαίο, Κύπρο και Ανατολική Μεσόγειο σε ενιαίο χώρο αποτροπής.

Η ελληνική επιδίωξη έχει τρεις διαστάσεις. Πρώτο, ευρωπαϊκή: επιδιώκει να εμφανιστεί ως αναγκαίος εταίρος της Γαλλίας και του ευρωπαϊκού νότου σε μια περιοχή όπου η Γερμανία είναι απρόθυμη να αναλάβει ρίσκο. Δεύτερο, βιομηχανικό-τεχνολογική: θέλει η ελληνική αμυντική βιομηχανία να μη μείνει απλώς αγοραστής ξένων συστημάτων, αλλά να αποκτήσει ρόλο σε νέες τεχνολογίες άμυνας και anti-drone. Η δέσμευση της Αθήνας για δεκάδες δισεκατομμύρια ευρώ έως το 2036, οι συζητήσεις για «αντιπυραυλικό θάλο» και η προσπάθεια οικοδόμησης εγκαθίστας αμυντικής καινοτομίας δείχνουν ότι η Ελλάδα επιχειρεί να περάσει από το μοντέλο της εξάρτησης στο μοντέλο της συμπαραγωγής ισχύος. Τρίτο, ψυχολογική: η Αθήνα θέλει να επουλώσει το τραύμα του παρελθόντος να αποσείσει την πολιτική επιζήμια παλαιά αντίληψη ότι «η Κύπρος είναι μακριά».

Πεδίο δοκιμής νέας τεχνολογίας

Το κομμάτι που λείπει από το παζλ; Η Ανατολική Μεσόγειος και ειδικά η Κύπρος δεν είναι μόνο χώρος ανάπτυξης δυνάμεων. Είναι και χώρος δοκιμής ενός νέου επιχειρησιακού μοντέλου. Το πλήγμα με drone στο Ακρωτήριο και οι επόμενες κινήσεις Βρετανίας, Γαλλίας και Ελλάδας δείχνουν ότι το πρόβλημα δεν είναι η κλασική αεροπορική επιδρομή. Είναι ο κορεσμός από φθηνά, χαμηλής υπογραφής, δικτυωμένα μέσα: drones, loitering munitions, ηλεκτρονικός πόλεμος, χαμηλό κόστους παρεμβολές και μικτές επιθέσεις.

Η βρετανική απόφαση να στείλει το HMS Dragon με το σύστημα Sea Viper και ελικόπτερα εξοπλισμένα με anti-drone δυνατότητες δείχνει ακριβώς αυτή τη μετάβαση: η άμυνα βάσεων και κρίσιμων εγκαταστάσεων δεν στηρίζεται πλέον

μόνο σε παραδοσιακά αντιαεροπορικά όπλα, αλλά σε πολυεπίπεδη σύνθεση αισθητήρων, ηλεκτρονικού πολέμου, αναχαίτισης και διοίκησης-ελέγχου.

Η ελληνική πλευρά είναι ακόμη πιο ενδιαφέρουσα, ακριβώς επειδή συνδέεται με ευρωπαϊκή τεχνολογική αυτονομία. Το σύστημα Κένταυρος/Centauros, που δοκιμάστηκε επιχειρησιακά στην Ερυθρά Θάλασσα και στη συνέχεια προβάλλεται ως λύση για την άμυνα της Κύπρου, παρουσιάζεται ως «battle-tested» ευρωπαϊκό anti-drone εργαλείο. Η σημασία του δεν είναι μόνο τεχνική. Είναι πολιτική και βιομηχανική: δείχνει ότι χώρες της περιφέρειας, όπως η Ελλάδα, επιχειρούν να μπουν πιο δυναμικά στην αγορά των συστημάτων ηλεκτρονικού πολέμου, anti-UAV και διαλειτουργικής αεράμυνας.

Επιπλέον, η αναφορά σε ενοποίηση soft kill και hard kill, μέσω διασύνδεσης του Κένταυρου με το BARAK-MX, αποτυπώνει την κατεύθυνση του σύγχρονου πεδίου μάχης: όχι μεμονωμένα όπλα, αλλά δικτυοκεντρικές ομπρέλες άμυνας. Αυτό ακριβώς κάνει την Κύπρο κρίσιμο «ζωντανό εργαστήριο». Επειδή βρίσκεται αρκετά κοντά στη ζώνη απειλής ώστε να παράγει πραγματικά επιχειρησιακά δεδομένα, αλλά και αρκετά σταθερά ώστε να φιλοξενεί δυτικά πειράματα διαλειτουργικότητας, αεράμυνας βάσεων, anti-drone προστασίας και κοινής εικόνας μάχης.

Εν κατακλείδι, η βαθύτερη ανάγνωση δεν είναι ότι «η Ευρώπη προστατεύει την Κύπρο». Είναι ότι η Κύπρος γίνεται το σημείο όπου συγκλίνουν συμφέροντα και καθορίζονται αναμετρήσεις.

Η αντιαεροπορική ομπρέλα της Κύπρου

Το σύστημα αεράμυνας της Κυπριακής Δημοκρατίας αποτελείται από πέντε οπλικά συστήματα αντιμετώπισης πολλαπλών απειλών. Τελευταίο απόκτημα το ισραηλινό Barak MX, το οποίο κάλυψε και τα κενά που υπήρχαν για μη επανδρωμένα αεροσκάφη (UAVs).

Mistral (Γαλλία)

Σύστημα προστασίας ζωτικών εγκαταστάσεων και μονάδων, με εμβέλεια έως 7-10 χιλιόμετρα.

Barak MX (Ισραήλ)

Η ναυαρχίδα της αντιαεροπορικής ομπρέλας και το πλέον σύγχρονο απόκτημα της Εθνικής Φρουράς, το οποίο παρέχει έναν ολοκληρωμένο «θόλο» προστασίας. Πυραυλικό σύστημα εδάφους-αέρος, το οποίο εντάχθηκε στο οπλοστάσιο της Ε.Φ. τον Δεκέμβριο του 2024. Ανακαιτίζει μαχητικά αεροσκάφη, πυραύλους κρουζ, βαλλιστικούς πυραύλους και μη επανδρωμένα αεροσκάφη (UAVs) σε αποστάσεις έως 100 χιλιόμετρα.

Tor M1 (Ρωσία)

Πυραυλικό σύστημα εδάφους-αέρος, το οποίο παραλήφθηκε από την Ελλάδα για αντικατάσταση των S-300 που παρήγγειλε η Κύπρος και κατέληξαν στην Κρήτη. Σύστημα που χρησιμοποιείται για άμυνα περιοχής και προστασία υποδομών ζωτικής σημασίας από αεροσκάφη, ελικόπτερα, κατευθυνόμενα βλήματα και drones.

Buk M1-2 (Ρωσία)

Αυτοκινούμενο αντιαεροπορικό σύστημα μέσου βεληνεκούς, σχεδιασμένο για την ανακάλυψη αεροσκαφών, ελικοπτέρων, πυραύλων κρουζ και τακτικών βαλλιστικών πυραύλων. Εμβέλεια εμπλοκής από 3 έως 42 χιλιόμετρα.

Aspide / Skyguard- Othellos

(Ιταλία/Ελβετία)

Σύστημα μέσης/μικρής εμβέλειας που συνδυάζει κατευθυνόμενα βλήματα Aspide με αντιαεροπορικά πυροβόλα Oerlikon 35mm.

Τα ραντάρ είδαν το drone, αλλά δεν το εγκλώβισαν

Ερωτηματικά για τον χειρισμό που έτυχε η πλέον σοβαρή παραβίαση του κυπριακού εναέριου χώρου την περασμένη Δευτέρα

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Την περασμένη Δευτέρα τα μεσάνυχτα η αεράμυνα της Κυπριακής Δημοκρατίας βρέθηκε ενώπιον της σοβαρότερης πρόκλησής της, όταν το ιρανικό drone Shahed 136 τρύπησε τον πολυδιαφημισμένο αντιαεροπορικό θόλο της Εθνικής Φρουράς και έπληξε τη βρετανική βάση Ακρωτηρίου. Το ίδιο σύστημα στη συνέχεια επιβεβαίωσε τις περγαμνές που το συνοδεύουν που σε συνδυασμό με το υπόλοιπο σύστημα ασφάλειας από αέρος εξουδετέρωσε κάθε προσπάθεια απειλής χώρου ευθύνης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τα γεγονότα της περασμένης Δευτέρας εκ των πραγμάτων δημιουργούν τεράστια ερωτηματικά, μιας και το περιστατικό δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία, δηλαδή μια απροειδοποίητη απειλή, αλλά μερικά εικοσιτετράωρα μετά την έναρξη των εκθροπραξιών και εφόσον το ιρανικό καθεστώς είχε ξεκινήσει επιθέσεις και σε στόχους περιφερειακών χωρών και αξιωματούχοι του εκτόξευαν απειλές και κατά της Κύπρου. Τα δεδομένα αυτά δικαιολογημένα προκαλούν ανησυχία για το τι πραγματικά έγινε το βράδυ εκείνο και η αντιαεροπορική ομπρέλα της Εθνικής Φρουράς δεν απέτρεψε την ολοκλήρωση της αποστολής του ιρανικού drone, το οποίο σε συνθήκες εμπόλεμης κατάστασης στη γειτονιά της Κύπρου θα έπρεπε να είχε καταρριφθεί αμέσως μόλις παραβίαζε τον κυπριακό εναέριο χώρο. Υπήρξε αμέλεια ή υποτίμηση της απειλής; Το αντιαεροπορικό σύστημα ήταν σε πλήρη επιφυλακή, όπως έλεγε η κυβέρνηση; Το σύστημα ελέγχου του εναέριου χώρου μέχρι σε ποιο επίπεδο ενημέρωσε για την απειλή και αν ναι, γιατί δεν ενεργοποιήθηκαν τα πρωτόκολλα εξουδετέρωσης της απειλής; Η αεράμυνα της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι πράγματι ισχυρή όπως λέγεται από πολιτικά και στρατιωτικά χείλη ή υπάρχουν τρύπες; Στα ερωτήματα αυτά η «Κ» θα επιχειρήσει να δώσει απαντήσεις από πρόσωπα τα οποία υπηρέτησαν στην αεράμυνα της Κύπρου και που γνωρίζουν από πρώτο χέρι τι πραγματικά μπορεί να συνέβη το βράδυ της Δευτέρας.

Τα ραντάρ

Ο εναέριος χώρος της Κυπριακής Δημοκρατίας ελέγχεται σε 24ωρη βάση από ένα σύστημα εντοπισμού που αποτελείται από αριθμό ραντάρ με βασικό αυτό που βρίσκεται στο Τρόδος. Ένα σύστημα το οποίο τα τελευταία δέκα χρόνια εκσυγχρονίστηκε και ενισχύθηκε με σύγχρονη τεχνολογία, ενοποιώντας όλα τα διαθέσιμα σε μια κεντρική μονάδα, η οποία συνεργάζεται με τις συστοιχίες εξουδετέρωσης. Με βάση τα πρωτόκολλα και σε περίπτωσης ηρεμίας, το σύστημα εξουδετέρωσης που είναι οι συστοιχίες των οπλικών συστημάτων δεν βρίσκο-

Όπως προκύπτει από δύο πηγές της «Κ», τα μεσάνυχτα Κυριακής προς Δευτέρα, παρότι η αντιαεροπορική ομπρέλα της Εθνικής Φρουράς ήταν σε κατάσταση επιφυλακής, σύμφωνα με επίσημες δηλώσεις, το πυραυλικό σύστημα εξουδετέρωσης δεν ήταν σε κατάσταση άμεσης αντίδρασης σε πιθανή απειλή.

νται σε κατάσταση άμεσης ενεργοποίησης, εν αντιθέσει με το σύστημα εντοπισμού, τα ραντάρ, που βρίσκονται σε 24ωρη ετοιμότητα και λειτουργία. Η κατάσταση ετοιμότητας του συστήματος εξουδετέρωσης διαφοροποιείται όταν οι συνθήκες το επιβάλλουν, κάτι που δεν φαίνεται να συνέβη την περασμένη Δευτέρα, παρά το γεγονός ότι υπήρχαν όλες οι ενδείξεις για μια ενδεχόμενη απειλή.

Δεν υπήρξε αντίδραση

Μια λογική εξήγηση για το τι πραγματικά συνέβη στο σύστημα αεράμυνας την περασμένη Δευτέρα δίνει στην «Κ» πρώην στρατιωτικός, ο οποίος για χρόνια υπηρέτησε στα ραντάρ της Εθνικής Φρουράς. Στο ερώτημα πώς μπορεί το σύστημα αεράμυνας να μην αντέδρασε στην πρώτη επίθεση με drones, ενώ στη συνέχεια απέδειξε την αποτελεσματικότητά του, ήταν απόλυτος. «Τα ραντάρ εντόπισαν τα ιπτάμενα αντικείμενα αγνώστου ταυτότητας, πλην όμως στη συνέχεια το προσωπικό που τα στελεχώνει είτε υποτίμησε την απειλή είτε δεν ενεργοποίησε τα πρωτόκολλα για λόγους ευθυνοφοβίας». Όπως ο ίδιος θυμήθηκε, κάτι παρόμοιο

συνέβη την 1η Ιουλίου 2019 με τον αδέσποτο πύραυλο S-200 που έπεσε στον Πενταδάκτυλο, προς την πλευρά των ελεύθερων περιοχών. Το περιστατικό συνέβη τα μεσάνυχτα, όπως και η επίθεση με το ιρανικό drone. Ο ίδιος υποστηρίζει πως τα ραντάρ της Ε.Φ. είχαν εντοπίσει τον S-200, πλην όμως το σύστημα εξουδετέρωσης δεν θα μπορούσε να προχωρήσει με αντιμετρα, εάν ο πύραυλος εισερχόταν σε περιοχές που ελέγχει η Κυπριακή Δημοκρατία, επειδή ήταν εκτός λειτουργίας, όπως φαίνεται να συνέβη, κατά τον ίδιο, και στην περίπτωση του ιρανικού drone. Και αν στην περίπτωση με την απειλή που προκλήθηκε με τον αδέσποτο πύραυλο το 2019 σε μια περίοδο ηρεμίας η κατάσταση της αντιαεροπορικής ομπρέλας μπορεί να δικαιολογηθεί, δεν μπορεί να συμβαίνει το ίδιο με την περίπτωση του ιρανικού drone, με τις εκθροπραξίες που είχαν ξεσπάσει να επεκτεινόταν προς δυσμάς και η Κύπρος είχε στοχοποιηθεί ανοιχτά από αξιωματούχους της Τεχεράνης. Σε μια τέτοια περίπτωση, δημιουργείται μείζον θέμα πρώτα και κύρια για τη στρατιωτική ηγεσία, εάν είχε θέσει σε κατάσταση επι-

φυλακής το αντιαεροπορικό σύστημα ή αν είχε ζητήσει από την πολιτική ηγεσία να διαφοροποιηθεί ο βαθμός ετοιμότητάς του.

Ενημερώθηκαν;

Τα δεδομένα των ραντάρ της Ε.Φ. διοχετεύονται στο Κέντρο Αεροπορικού Ελέγχου (ΚΑΕ) το οποίο είναι αρμόδιο να ενεργοποιήσει τα πρωτόκολλα αντίδρασης σε οποιαδήποτε απειλή ή συμβάν. Εάν πράγματι τα ραντάρ είχαν εντοπίσει την παραβίαση του εναέριου χώρου την περασμένη Δευτέρα, το συμβάν ήταν γνωστό στο ΚΑΕ σε πραγματικό χρόνο, το οποίο είτε θα έπρεπε να ενεργοποιήσει τους κανόνες εμπλοκής, εάν υπήρχαν, ή θα έπρεπε να ενημερώσει ιεραρχικά την ηγεσία της Ε.Φ. για τις ενέργειες. Σε αυτό το σημείο παραμένει αγνωστο μέχρι ποιο επίπεδο της ιεραρχίας έφθασε η ενημέρωση. Μια ενδιαφέρουσα εξήγηση έδωσε ο πρώην στρατιωτικός με θητεία στα ραντάρ, που έχει να κάνει με μια παθολογία που φαίνεται να υπάρχει εντός της Ε.Φ., την ευθυνοφοβία. Όπως ο ίδιος θυμήθηκε, το ίδιο συνέβη και με την περίπτωση του αδέσπο-

Τα τέσσερα επίπεδα της αεράμυνας

1

ΡΑΝΤΑΡ ΕΘΝΙΚΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ:

Σαρώνουν τον εναέριο χώρο και εντοπίζουν παραβιάσή του.

2

ΚΕΝΤΡΟ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΚΑΕ):

Λαμβάνει σε πραγματικό χρόνο τα δεδομένα από τα ραντάρ.

3

ΚΕΝΤΡΟ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΚΑΕ):

Ενεργοποιεί τη διαδικασία ανακαίτισης ή και εξουδετέρωσης απειλής.

4

ΕΝΤΟΛΗ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΕ:

Επιλογή στρατιωτικού μέσου (μαχητικά αεροσκάφη, αντιπυραυλικό σύστημα, πολεμικά πλοία).

του S-200 στον Πενταδάκτυλο όπου η τότε πολιτική ηγεσία του ΥΠΙΑΜ πληροφορήθηκε για την πρόσκρουση του πυραύλου όχι από την ηγεσία της Ε.Φ., αλλά από δημοσιογράφο της «Κ» στις 3 τα ξημερώματα. Ο ίδιος είναι απόλυτα βέβαιος πως η Ε.Φ. είναι σε θέση να αντιμετωπίσει απειλές από αέρος, όπως της περασμένης Δευτέρας, πλην όμως είναι πεπεισμένος πως ο ασφυκτικός εναγκαλισμός της Ε.Φ. από πολιτικούς έχει δημιουργήσει ευθυνοφοβία στα στελέχη της. Μια χαρακτηριστική πε-

ρίπτωση ήταν την περίοδο που εγκαταστάθηκε στην Κύπρο το ρωσικό σύστημα των TOR M1, όπου ο χειριστής του συστήματος εγκλώβισε τουρκικό μαχητικό που πετούσε πάνω από τη βάση Ανδρέας Παπανδρέου. Ενέργεια που προκάλεσε πολιτική ένταση και ενδοϋπηρεσιακούς μπελάδες στη συνέχεια στον αξιωματικό που τόλμησε να εγκλωβίσει το τουρκικό μαχητικό, το οποίο πετούσε παράνομα πάνω από ευαίσθητη υποδομή της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η Εθνική Φρουρά

Η «Κ» προσπάθησε να πάρει την άποψη της Εθνικής Φρουράς ωστόσο μέχρι την ώρα που έκλεισε το φύλλο της εφημερίδας δεν δόθηκαν απαντήσεις. Ωστόσο στρατιωτικές πηγές επιβεβαίωσαν στην «Κ» ότι το σύστημα εξουδετέρωσης δεν ήταν σε κατάσταση άμεσης αντίδρασης κάτι που εντείνει τα ερωτηματικά που έχουν προκληθεί με τα όσα δήλωσε η κυβέρνηση πριν από την επίθεση περί αυξημένων ετοιμότητας του αντιπυραυλικού συστήματος. Επίσης από στρατιωτικές πλευρές δεν ξεκαθαρίζεται κατηγορηματικά αν το σύστημα εντοπισμού, δηλαδή τα ραντάρ, τις ώρες εκείνες βρισκόταν σε επιφυλακή με 24ωρη λειτουργία και αντίδραση. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» η αδυναμία εντοπισμού του ιρανικού drone ήταν ένα από τα θέματα για το οποίο ζήτησε απαντήσεις και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας από τον αρχηγό της Ε.Φ. Η απάντηση που δόθηκε ήταν πως το υφιστάμενο σύστημα αεράμυνας παρουσιάζει κάποιες αδυναμίες σχετικά με τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη κάτι που οδήγησε τον Νίκο Χριστοδουλίδη να ζητήσει βοήθεια από Ελλάδα αλλά και άλλες χώρες της Ε.Ε. λένε οι πληροφορίες της «Κ».

4 συστήματα «Κένταυρος»

Οποιαδήποτε διαπιστωμένα κενά στην αντιμετώπιση μη επανδρωμένων αεροσκαφών θα καλύψει η αγορά τεσσάρων συστημάτων «Κένταυρος» από την Ελλάδα, λένε καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ». Τα τέσσερα αντιdrone συστήματα θα αποκτηθούν μέσω του προγράμματος Safe της Ε.Ε., αγορά που όπως γνωρίζουμε έχει ήδη εγκριθεί. Το σύστημα «Κένταυρος» έχει αναπτυχθεί και κατασκευάζεται από την Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία» και λόγω της κατάστασης που έχει δημιουργηθεί θα γίνει προσπάθεια να επισυσθεί η παράδοσή του. Σύμφωνα με τις πληροφορίες τα τέσσερα συστήματα δεν θα τοποθετηθούν σε μονάδες επιφανείας του Ναυτικού της Ε.Φ. αλλά σε υποδομές ζωτικής σημασίας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επίσης το σύστημα «Κένταυρος» μπορεί να ενσωματωθεί και στο υφιστάμενο αντιαεροπορικό δίκτυο της Ε.Φ.

Ε.Φ. - F16 - φρεγάτες: Συντονισμός επιχειρήσεων από ΚΑΕ

Η παρουσία ελληνικών μαχητικών αεροσκαφών F16 Viper, καθώς και η ναυαρχίδα του Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού «Κίμων» και η φρεγάτα «Ψαρά», έχουν ενισχύσει σημαντικά την άμυνα της Κύπρου. Τα ελληνικά μαχητικά και πλοία ενεργούν από την περασμένη εβδομάδα και σε μια περίπτωση, μέχρι την Παρασκευή το βράδυ που έκλεισε το φύλλο της «Κ», τα F16 απογειώθηκαν για αναγνώριση και, εάν απαιτείτο, ανακαίτιση ύποπτου ιπτάμενου αντικειμένου που εντοπίσθηκε στην περιοχή. Η συνερ-

γασία των ελληνικών δυνάμεων με την Ε.Φ. είναι υποδειγματική, λένε στρατιωτικές πηγές στην «Κ». Ο συντονισμός των επιχειρήσεων γίνεται από το σύστημα ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας, το οποίο στην περίπτωση των μαχητικών είναι το Κέντρο Αεροπορικού Ελέγχου (ΚΑΕ). Με βάση τα πρωτόκολλα, μόλις τα ραντάρ εντοπίσουν παραβιάσεις του εναέριου χώρου της Κυπριακής Δημοκρατίας ενεργοποιείται το ΚΑΕ, το οποίο εφόσον επιλέξει το όπλο αντίδρασης δίνει εντολή για ενεργοποίησή του.

Στην προκειμένη περίπτωση, στα μαχητικά αεροσκάφη τα οποία απογειώθηκαν για αναγνώριση και ανακαίτιση. Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και για τα πολεμικά πλοία. Ενήμερο για τις δραστηριότητες των ελληνικών δυνάμεων τηρείται και το Εθνικό Κέντρο Αεροπορικών Επιχειρήσεων της Ελληνικής Πολεμικής Αεροπορίας στη Λάρισα (ΑΤΑ) για τον έλεγχο επιχειρήσεων. Αγνοστη παραμένει η διαδικασία συντονισμού, όταν στην περιοχή θα φθάσουν και άλλα πολεμικά μέσα άλλων χωρών της Ε.Ε.

Οι 10 πονοκέφαλοι της Ε.Ε. με φόντο το Ιράν

Επικεντρο τα τυφλά κτυπήματα της Τεχεράνης, ο φόβος ροών 2,5 εκατ. Αφγανών, η ασφάλεια 1 εκατ. Ευρωπαίων και οι τιμές ενέργειας

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Οι επιπτώσεις της κοινής επίθεσης ΗΠΑ-Ισραήλ στο Ιράν, προκαλούν έντονη ανησυχία μεταξύ των 27 κρατών-μελών, καθώς όπως πληροφορείται η «Κ», το «Κέντρο Ενημέρωσης και Αντιμετώπισης Κρίσεων» της ΕΥΕΔ, διαπιστώνει ότι η Τεχεράνη επιδίδεται σε μια προσπάθεια «πρόκλησης χάους», με τυφλά κτυπήματα σε αρκετές χώρες της περιοχής, θύμα των οποίων υπήρξε και η Κύπρος. Σύμφωνα μάλιστα με τη στρατηγική εκτίμηση του «Κέντρου Ενημέρωσης και Αντιμετώπισης Κρίσεων», όπως αυτή διατυπώθηκε προς τους ΥΠΕΞ των «27», οι επόμενες μέρες αναμένεται να καθορίσουν τον βαθμό της αντίδρασης του Ιράν, σε τρεις κυρίως κατευθύνσεις: Στις άμεσες απειλές στην εδαφική επικράτεια της Ε.Ε., όπου κυριαρχεί η ανησυχία τρομοκρατικών επιθέσεων. Και στη στάση που θα τηρήσει η Τεχεράνη τόσο στα στενά του Ορμούζ, όσο και στη ναυτική κυκλοφορία και την ασφάλεια.

Στην περίπτωση περαιτέρω επέκτασης της κρίσης ή/και της διάρκειάς της, θεωρείται ως δεδομένο ότι η διακρίση των επιπτώσεων θα αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας:

• **Αιρετός**, γιατί σύμφωνα με τα πρακτικά των διαδοχικών συνόδων του Μηχανισμού Πολιτικής Αντιμετώπισης Κρίσεων (IPCR RT), των ΥΠΕΞ και της Coreper, των οποίων έλαβε γνώση η «Κ», διατυπώνεται έντονη ανησυχία για την ασφάλεια των Ευρωπαίων πολιτών που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής (πλην των τουριστών). Το ζήτημα αυτό βρισκόταν στο επίκεντρο της ενημέρωσης στην οποία προέβη η επίτροπος Διαχείρισης Κρίσεων, Hadja Lahbib, ενώπιον των κρατών-μελών. Με την επισήμανση ότι η ασφάλεια των Ευρωπαίων πολιτών «αποτελεί την ύψιστη προτεραιότητα της Ε.Ε.», αλλά και με εμφανή την απουσία ενός πλάνου διαχείρισης της κατάστασης. Τόσο γιατί ο αριθμός του 1 εκατομμυρίου Ευρωπαίων πολιτών λειτουργεί εκ των πραγμάτων απαγορευτικά σε οποιονδήποτε δυνητικό σχεδιασμό, όσο και γιατί η ίδια η Ε.Ε. έχει επίσης εκ των πραγμάτων πολύ περιορισμένο ρόλο στην περιοχή και εξίσου περιορισμένα εργαλεία παρέμβασης, που εξαντλούνται στην παροχή προξενικής συνδρομής. Τη διάσταση του εν λόγω προβλήματος συνόψισε σε μια φράση η ΕΥΕΔ,

επισημαίνοντας ότι: «Η εν εξελίξει κρίση αποτελεί τη μεγαλύτερη προξενική κρίση των τελευταίων ετών, με τη συμμετοχή τόσοσων πολλών χωρών».

• **Και αφετέρου**, γιατί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG ECHO) προειδοποίησε για τον κίνδυνο «μετακινήσεων πληθυσμού», με επίκεντρο 2,5 εκατομμύρια Αφγανούς που βρίσκονται στο Ιράν και διατρέχουν κίνδυνο εκτοπισμού. Όπως μάλιστα αναφέρθηκε, ο ανθρωπιστικός αντίκτυπος εκτιμάται ότι θα είναι μεγάλος, εάν η κρίση συνεχιστεί, ενδεχομένως σε κλίμακα αντίστοιχη με εκείνη του 2015, με ό,τι αυτό προφανώς συνεπάγεται και για τις ροές που θα δημιουργηθούν και για τις αντίστοιχες μεταναστευτικές πιέσεις που θα κληθούν να διαχειριστούν, σε μια τέτοια περίπτωση, και κράτη-μέλη της Ε.Ε. Επισημάνθηκε δε, ότι «η ενδεχόμενη τάση μετακινήσεων» Αφγανών από το Ιράν έχει δημιουργήσει κλίμα ανησυχίας και στην Τουρκία, ενώ συναφείς πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι το ζήτημα αυτό βρισκόταν στο επίκεντρο επικοινωνίας του αρμόδιου Επιτρόπου Μάγκνους Μπρόνερ και του ΥΠΕΞ της Τουρκίας Χακάν Φιντάν.

Την ίδια ώρα, υπό το φως της επισήμανσης των Φρουρών της Ισλαμικής Επανάστασης (ότι τα Στενά του Ορμούζ δεν είναι ασφαλή), ναυτιλιακές εταιρείες αναζητούν εναλλακτικές διαδρομές. Σύμφωνα με την ενημέρωση που κοινοποιήθηκαν προς τους «27», «δεν αναμένεται σύντομα λύση», δηλαδή ολοκλήρωση των επιχειρήσεων, εκτός εάν υπάρξει εξέγερση του ιρανικού λαού για ανατροπή του καθεστώτος της Τεχεράνης. Σημειώνεται

(περίπου το 20% της παγκόσμιας κατανάλωσης). Ταυτόχρονα, περίπου 2.000 από τα 3.330 πλοία που διέρχονται καθημερινά από τα Στενά του Ορμούζ φέρουν σημαία κράτους-μέλους της Ε.Ε. Αν και δεν υπάρχουν άμεσες εισαγωγές ιρανικού πετρελαίου από την Ε.Ε., η βασική πηγή ανησυχίας έγκειται στη διαταραχή της ναυτιλιακής κυκλοφορίας, που έχει ήδη συμβάλει στην αύξηση των τιμών φυσικού αερίου, κατά 20% περίπου, ενώ η κούρσα της ανόδου των τιμών εκτείνεται και

Στη συνεδρία των ΥΠΕΞ, η Γερμανία, η Σουηδία, η Φινλανδία και η Τσεχία υπέδειξαν ότι η κατάσταση στο Ιράν δεν πρέπει να αποσπάσει την προσοχή από την Ουκρανία.

στο πετρέλαιο. Αναφέρθηκε δε ότι θεωρείται πιθανή μια ευρύτερη διατάραξη των εφοδιαστικών αλυσίδων, εάν η κλιμάκωση συνεχιστεί, σε επίπεδο έντασης ή/και διάρκειας (ιδίως σε ό,τι αφορά στο πετρέλαιο και τις εισαγωγές από το Κατάρ).

Τρομοκρατία, Ουκρανία, Γάζα

Πέραν των πιο πάνω βασικών πηγών ανησυχίας, στις διαδοχικές συνεδρίες του Μηχανισμού Πολιτικής Αντιμετώπισης Κρί-

σεων (IPCR RT), των ΥΠΕΞ της Ε.Ε. και της Επιτροπής Μονιμών Αντιπροσώπων Coreper, αναφέρθηκαν και οι εξής επιπλέον κίνδυνοι:

• **Ουκρανία:** «Ο όγκος των πυρομαχικών που χρησιμοποιούνται από τις ΗΠΑ και το Ισραήλ στο Ιράν, ενδέχεται να έχει επιπτώσεις στα αμερικανικά αποθέματα, συμπεριλαμβανομένων έμμεσων συνεπειών για τη στήριξη προς την Ουκρανία». Όπως πληροφορείται η «Κ», την ανησυχία αυτή εξέφρασε η Κομισιόν ενώπιον της Coreper, καταδεικνύοντας την πολύ μεγαλύτερη σημασία που αποδίδουν οι Βρυξέλλες στο Ουκρανικό, σε σχέση με την κατάσταση στη Μέση Ανατολή, ενώ ανάλογο προβληματισμό εξέφρασε και η ύπατη εκπρόσωπος Κάγια Κάλας, με δημόσιες μάλιστα δηλώσεις. Όπως επίσης πληροφορούμαστε, στη συνεδρία των ΥΠΕΞ, η Γερμανία, η Σουηδία, η Φινλανδία και η Τσεχία υπέδειξαν ότι η κατάσταση στο Ιράν δεν πρέπει να αποσπάσει την προσοχή από την Ουκρανία.

• **Τρομοκρατία:** Το ενδεχόμενο τρομοκρατικών επιθέσεων σε κράτη-μέλη της Ε.Ε. τέθηκε και στο πρόσφατο Κολέγιο Επιτρόπων της Κομισιόν, με αποκλεισμό της Γαλλίας, «θέματα ασφαλείας». Αποφασίστηκε η ενίσχυση του βαθμού επαγρύπνησης της Κομισιόν, της Europol και των κρατών-μελών, σχετικά με πιθανούς κινδύνους για την εσωτερική ασφάλεια, προ του φόβου κάποια ευρωπαϊκά κράτη να αποτελέσουν τρομοκρατικούς στόχους.

• **Εναέριοι χώροι-αεροδρόμια:** Το

κλείσιμο των εναέριων χώρων σε αρκετά κράτη, με πιο πρόσφατα παραδείγματα το Κατάρ, τη Συρία, το Μπαχρέιν, το Ισραήλ, το Ιράκ, το Κουβέιτ, ως επίσης βέλαια και το ίδιο το Ιράν, αποτελεί επίσης πηγή ανησυχίας, καθώς συνδέεται και με το ζήτημα επαναπατρισμού Ευρωπαίων πολιτών. Όπως επισημάνθηκε, καταγράφηκαν συνέπειες για τα αεροδρόμια του Άμπου Ντάμπι, της Ντόχα και του Ντουμπάι, ενώ η Κομισιόν επεσήμανε ότι «παρότι οι αεροπορικές εταιρείες ενδέχεται να μην οφείλουν οικονομική αποζημίωση, εξακολουθούν να υποχρεούνται να παρέχουν βοήθεια στους επιβάτες». Η Κομισιόν ανέφερε ότι η αρμόδια διεύθυνση DG MOVE παραμένει διαθέσιμη για υποστήριξη.

• **Οικονομία-ανθρώπινα δικαιώματα:** Ο κίνδυνος οικονομικής επιδείνωσης και οπισθοδρόμησης στα ανθρώπινα δικαιώματα στο Ιράν, σε περίπτωση που το καθεστώς αποδυναμωθεί αλλά παραμείνει στην εξουσία, είναι κάτι που αποτέλεσε αντικείμενο προβληματισμού και εγέρθηκε τόσο από την ύπατη εκπρόσωπο της Ε.Ε., Κάγια Κάλας, όσο και από την Κομισιόν.

• **Ανθρωπιστικές ανάγκες:** Οι ανθρωπιστικές ανάγκες αναμένεται να αυξηθούν απότομα τόσο στο Ιράν όσο και στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, όπου όπως προαναφέραμε, εκτιμάται ότι διαμένουν 1 εκατομμύριο Ευρωπαίοι πολίτες. Η Κομισιόν δηλώνει έτοιμη να ενισχύσει την ανθρωπιστική βοήθεια, όπου απαιτηθεί. Με «αστερίσκο» στην περίπτωση του Ιράν, καθώς όπως εξήγησε, η Ε.Ε. στερείται διμερών προγραμμάτων παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας προς την εν λόγω χώρα, κάτι που ενισχύει τον βαθμό δυσκολίας. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, υποδομές υγείας, δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας και σχολεία έχουν καταστραφεί, επηρεάζοντας κατοικημένες περιοχές και προκαλώντας απώλειες στον άμαχο πληθυσμό – χωρίς ακριβή αριθμό θυμάτων (εκτιμάται ότι ξεπερνούσαν τους 700 νεκρούς και τους 1.000 τραυματίες μέχρι την περασμένη Τετάρτη).

• **Γάζα:** Επιπτώσεις καταγράφονται ήδη και στη Λωρίδα της Γάζας, όπου όπως επισημαίνεται από την Ε.Ε., όλες οι είσοδοι έχουν κλείσει και, παρότι οι ισραηλινές αρχές έχουν διαβεβαιώσει για την ασφάλεια των τροφίμων, «αυτό αμφισβητείται». Σύμφωνα με την ενημέρωση της οποίας έτυχαν οι «27», όλοι οι δικοί άξονες Βορρά-Νότου έχουν κλείσει, δημιουργώντας δυσκολίες στις ανθρωπιστικές επιχειρήσεις. Η Κομισιόν έχει πάντως ενεργοποιήσει μηχανισμούς για να διασφαλίσει την παρακολούθηση της κατάστασης και την άμεση παροχή βοήθειας, ενώ προβληματισμό και ανησυχία εξέφρασε η Γερμανία.

Η Κομισιόν δηλώνει έτοιμη να ενισχύσει την ανθρωπιστική βοήθεια, όπου απαιτηθεί. Με «αστερίσκο» στην περίπτωση του Ιράν, καθώς όπως εξήγησε, η Ε.Ε. στερείται διμερών προγραμμάτων παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας προς την εν λόγω χώρα, κάτι που ενισχύει τον βαθμό δυσκολίας.

Η τελική μάχη ΗΠΑ-Ισραήλ και η πρόκληση χάους από την Τεχεράνη

Με βάση τις πληροφορίες που παρείχε στα κράτη-μέλη το «Κέντρο Ενημέρωσης και Αντιμετώπισης Κρίσεων (Crisis Response and Information Centre)», της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, το Ιράν επενδύει στην «πρόκληση χάους», κάτι που προφανώς εξηγεί και τις επιθέσεις στο έδαφος αρκετών χωρών της περιοχής, περιλαμβανομένων της Κύπρου, του Αζερμπαϊτζάν και της Τουρκίας. Σύμφωνα μάλιστα με τη στρατηγική πρόβλεψη των αρμόδιων υπηρεσιών της Ε.Ε., οι επόμενες ημέρες ενδέχεται να συγκεκριμενοποιήσουν την αντίδραση του Ιράν σε τρεις κα-

τευθύνσεις:

- **Στα στενά** του Ορμούζ.
- **Στη ναυτική** κυκλοφορία και την ασφάλεια.
- **Στις άμεσες** απειλές στην εδαφική επικράτεια της Ε.Ε., σε σχέση με το ενδεχόμενο εκδήλωσης τρομοκρατικών επιθέσεων.

Σύμφωνα με το «Κέντρο Ενημέρωσης και Αντιμετώπισης Κρίσεων» της Ε.Ε., οι επιχειρήσεις ΗΠΑ-Ισραήλ έχουν επιδοθεί στην καταστροφή όλων των ιρανικών συστημάτων αεράμυνας, των ραντάρ, καθώς και της баллистικής υποδομής της Τεχεράνης. Όπως αναφέρεται στο πλαίσιο της ενημέρωσης προς τα 27 κράτη-μέλη,

«η κοινή δράση ΗΠΑ-Ισραήλ», εκλαμβάνεται ως η «τελική μάχη» για την οριστική αντιμετώπιση των πυρηνικής/βαλλιστικής απειλής του Ιράν. Επιχειρήσεις πάντως που, όπως επισημαίνεται, ενδέχεται να έχουν διάρκεια, καθώς δεν υπάρχει σχέδιο ΗΠΑ-Ισραήλ για ανάλυση επίγειας δράσης (boots on the ground). Σύμφωνα μάλιστα με τις εκτιμήσεις που κοινοποιήθηκαν προς τους «27», «δεν αναμένεται σύντομα λύση», δηλαδή ολοκλήρωση των επιχειρήσεων, εκτός εάν υπάρξει εξέγερση του ιρανικού λαού για ανατροπή του καθεστώτος της Τεχεράνης. Σημειώνεται

πάντως ότι ενώ γράφονταν αυτές οι γραμμές, ξένα ειδησεογραφικά πρακτορεία έκαναν λόγο για εκδήλωση επίθεσης στο έδαφος του Ιράν από Κούρδους μαχητές, ενώ σύμφωνα με το CNN, η CIA εξέταζε σχέδια για τον εξοπλισμό των κούρδικών δυνάμεων με στόχο την υποκίνηση μιας λαϊκής εξέγερσης στο εσωτερικό του Ιράν. Κάτι που ο Λευκός Οίκος διέψευσε, αλλά ο ίδιος ο Ντόναλντ Τραμπ τοποθετήθηκε θετικά σε μια επίθεση των Κούρδων μαχητών κατά του καθεστώτος της Τεχεράνης, δηλώνοντας ότι «νομίζω ότι είναι θαυμάσιο αν θέλουν να το κάνουν, θα ήμουν υπέρ».

Με βάση τα επιχειρησιακά δεδομένα (μέχρι την περασμένη Τετάρτη), το Ισραήλ είχε εξαπολύσει επιθέσεις σε 500 στόχους, ενώ από την άλλη το Ιράν διέκοψε το διαδίκτυο (περιορίζοντας τη διάδοση πληροφοριών και επηρεάζοντας την ικανότητα αντίδρασης). Ως αποτέλεσμα της κοινής δράσης ΗΠΑ-Ισραήλ, αρκετά μέλη της ιρανικής ηγεσίας έχουν σκοτωθεί, συμπεριλαμβανομένων του ανώτατου ηγέτη, Χαμενεϊ, του υπουργού Άμυνας, του νεοδιορισθέντος διοικητή των Φρουρών της Ισλαμικής Επανάστασης, του επικεφαλής του Στρατιωτικού Γραφείου του ανώτατου ηγέτη,

ενώ όπως αναφέρεται δεν υπάρχουν πλέον προσωρινή ηγεσία.

Κατά την ενημέρωση των κρατών-μελών από την αρμόδια υπηρεσία της Ε.Ε., επισημάνθηκε ότι οι ένοπλες ομάδες και οργανώσεις που υποστηρίζονται, χρηματοδοτούνται και καθοδηγούνται από το Ιράν (proxies), δεν είχαν εκδηλώσει αντιδράσεις. Το «Κέντρο Ενημέρωσης και Αντιμετώπισης Κρίσεων» προέβη και σε αναφορά για τις επιθέσεις του Ιράν σε διάφορες χώρες της περιοχής, περιλαμβανομένων του Ιράκ, του Μπαχρέιν, της Ιορδανίας, των ΗΑΕ, του Ομάν, του Κουβέιτ και της Σαουδικής Αραβίας.

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΑΚΗ**

«Θα χτυπήσουν όπου μπορούν. Ακόμη και την Ευρώπη». Αυτή την πρόβλεψη κάνει μέσω της «Κ» ο πρώην διευθυντής της Μοσάντ, Ντανί Γιατόμ, εκτιμώντας ότι στα αντίποινα του ιρανικού καθεστώτος θα περιλαμβάνονται και τρομοκρατικές επιθέσεις. Σύμφωνα με τον απόστρατο στρατηγό, «η σημερινή κατάσταση στο Ισραήλ είναι ότι οι Ιρανοί εκτοξεύουν τους πυραύλους τους σε μικρούς αριθμούς. Πιθανώς δεν τους είναι εύκολο να εκτοξεύσουν μεγάλο αριθμό πυραύλων. Από τη μια πλευρά, μας ενοχλεί γιατί πρέπει να πηγαίνουμε συνεχώς στο καταφύγιο. Από την άλλη πλευρά, όμως, δεν υπάρχει μεγάλος κίνδυνος».

Γιατί τώρα

«Γιατί το Ισραήλ επέλεξε να κινηθεί τώρα;» ρωτάμε. Ο πολύπειρος αξιωματικός των πληροφοριών περιγράφει τους υπολογισμούς που προηγήθηκαν του χτυπήματος: «Οι Ιρανοί εκμεταλλεύθηκαν την ευκαιρία των διαπραγματεύσεων με τους Αμερικανούς για να κερδίσουν χρόνο. Οι Αμερικανοί κατέληξαν στο συμπέρασμα, μετά δύο ή τρεις συναντήσεις, ότι οι Ιρανοί δεν είναι έτοιμοι να κάνουν παραχωρήσεις. Οπότε, ήταν απόφαση του προέδρου Τραμπ και όχι του Ισραήλ. Ο πρόεδρος Τραμπ αποφάσισε να ανάψει το πράσινο φως και αποφασίσαμε και εμείς να επιτεθούμε».

Σύμφωνα με δημοσίευμα των New York Times, η CIA φέρεται να παρακολουθούσε επί μήνες τον Αλί Χαμενεϊ, σε στενή συνεργασία με τη Μοσάντ. «Μπορείτε να διαπιστώσετε και μόνοι σας ότι οι δυνατόις ασφαλείας μας, οι μυστικές υπηρεσίες μας, έχουν αναπτυχθεί πολύ βαθιά σε διάφορα τμήματα του στρατού, των μυστικών υπηρεσιών και των Φρουρών της Επανάστασης», σημειώνει ο στρατηγός Γιατόμ.

«Γνωρίζουμε πολλά για εκείνους. Από το πρώτο μισό λεπτό της επίθεσης καταφέραμε να εξουδετερώσουμε περίπου 40 υψηλό-

βαθμους αξιωματούχους, συμπεριλαμβανομένου του Χαμενεϊ. Από το 1979, μόλις οι αγιατολάχ ανέλαβαν την εξουσία, με επικεφαλής τον Χομείνι, το Ιράν έγινε εχθρός του Ισραήλ, και από τότε οργανωνόμαστε».

«Ηταν η σωστή στιγμή να εξουδετερωθεί ο Χαμενεϊ;», ρωτάμε. «Ναι, ήταν. Πρέπει ακόμη να κάνουμε κάτι που θα επηρεάσει την πιθανότητα οι αγιατολάχ να συνεχίσουν να ελέγχουν το Ιράν, παρόλο που τουλάχιστον το 50% των Ιρανών είναι εντελώς αντίθετο με το καθεστώς τους. Και για να το κάνουμε αυτό, πρέπει να δημιουργήσουμε ένα “σοκ” στον ιρανικό λαό και ειδικά στους υψηλόβαθμους αξιωματούχους, και όχι μόνο στον στρατό».

«Επομένως», συνεχίζει, «καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι για να μπορέσουμε να αποδυναμώσουμε το ιρανικό καθεστώς, ώστε τελικά να αλλάξει, έπρεπε να δείξουμε ότι κανείς δεν είναι απρόσβλητος και όποιος προσπαθήσει να επιτεθεί και να καταστρέψει το Ισραήλ θα καταστραφεί εκ των προτέρων. Δεν λέω ότι (η ανατροπή) θα συμβεί τώρα, αλλά πρέπει να συνε-

χίσουμε να αποδυναμώνουμε το ιρανικό καθεστώς μέχρι ο λαός του Ιράν να ξεσκακωθεί και να το ανατρέψει».

«Θα συνεχίσει το Ισραήλ να στοχεύει τις κεφαλές του ιρανικού καθεστώτος;» ρωτάμε. «Ναι», απαντάει κοφτά. «Όσο συνεχίζεται ο πόλεμος θα το κάνουμε, και δεν ξέρω πόσο θα συνεχιστεί. Ο πρόεδρος Τραμπ είπε ότι θα δι-

«**Η Ελλάδα** είναι στόχος, διότι είναι γνωστό και στους Ιρανούς ότι το Ισραήλ και η Ελλάδα είναι φίλοι», επισημαίνει ο Ντανί Γιατόμ.

Ντανί Γιατόμ, πρώην διευθυντής της Μοσάντ

Τα αντίποινα θα φθάσουν στην Ευρώπη

Οι Ιρανοί θα χρησιμοποιήσουν κάθε μέσο για να απαντήσουν. Να συνεχίσουμε τις επιθέσεις μέχρι να ανατραπεί το καθεστώς

Η διάρκεια του πολέμου
Ο Τραμπ είπε ότι θα αρκέσει το πολύ τέσσερις εβδομάδες αλλά ίσως χρειαστούν μερικοί μήνες, μέχρι να ωριμάσει η κατάσταση για την ανατροπή του καθεστώτος.

«Κλειδί» οι πυραύλοι
Θα πρέπει να συμπεριληφθούν σε μια συμφωνία, έτσι ώστε να υπάρχουν όρια στην εμβέλεια τους, ας πούμε όχι περισσότερο από 200-300 χιλιόμετρα.

συμφωνία μεταξύ Αμερικανών και Ιρανών, οι πυραύλοι θα πρέπει να συμπεριληφθούν σε αυτή τη συμφωνία, έτσι ώστε να υπάρχουν όρια στην εμβέλεια τους, ας πούμε όχι περισσότερο από 200-300 χιλιόμετρα. Ο τέταρτος στόχος είναι να ενθαρρύνουμε τον ιρανικό λαό να βγει στους δρόμους. Αυτό είναι που θα κάνουμε μέχρι να υπάρξει κατάπαυση του πυρός», υπογραμμίζει.

Ο Γιατόμ δηλώνει ανοιχτά προβληματισμένος από την επιλογή της Τεχεράνης να χτυπήσει τη βρετανική βάση στην Κύπρο, ένα στόχο τόσο μακριά από το βασικό μέτωπο, και κυρίως να στοχοποιήσει χώρες του Κόλπου που μέχρι πρότινος διατηρούσαν στάση ουδετερότητας.

Το λάθος τους

«Το μεγάλο λάθος των Ιρανών είναι που εκτόξευσαν πυραύλους προς τη Σαουδική Αραβία, το Κουβέιτ, το Μπαχρέιν, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και, στην πραγματικότητα, προκάλεσαν αυτές τις χώρες να βγουν δημόσια και να δηλώσουν ότι θα ανταποδώσουν. Δεν ξέρω και δεν καταλαβαίνω τη λογική των Ιρανών και γιατί χτυπούν αυτές τις χώρες. Με αυτές τις επιθέσεις τις έφεραν στο στρατόπεδο που μπορεί να πολεμήσει εναντίον του Ιράν».

Ο Γιατόμ προειδοποιεί ότι ο κίνδυνος τρομοκρατικών επιθέσεων το επόμενο διάστημα είναι απολύτως υπαρκτός. «Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι οι Ιρανοί θα χρησιμοποιήσουν κάθε διαθέσιμο μέσο για να υλοποιήσουν αυτό που αποκαλούν “αντίποινα”», τονίζει. «Αυτό περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, και τρομοκρατικές επιθέσεις σε ευρωπαϊκό έδαφος. Οι πιο ευάλωτοι στόχοι είναι κατά προτεραιότητα ισραηλινοί και εβραϊκοί στόχοι, ακολουθούν οι αμερικανικοί και στη συνέχεια άλλοι δυτικοί στόχοι».

«Βρίσκεται η Ελλάδα στο κάδρο;», ρωτάμε. «Η Ελλάδα είναι στόχος, διότι είναι γνωστό και στους Ιρανούς ότι το Ισραήλ και η Ελλάδα είναι φίλοι».

Κρίση εν μέσω παραπληροφόρησης

Πώς η Κύπρος εντάσσεται στον πληροφοριακό πόλεμο των ημερών

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Το «στον πόλεμο» η πρώτη απώλεια είναι η αλήθεια δεν αποτελεί μόνο μια διαχρονική αλήθεια για τη ροή πληροφόρησης σε περιόδους κρίσεων, εντάσεων και πολεμικών συγκρούσεων, αλλά και μια φάση την οποία επικαλέστηκε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Νίκος Χριστοδουλίδης, στη δυσκολότερη –μέχρι στιγμής– πολιτική πρόκληση της Προεδρίας του: Τη μετάβαση της Κύπρου στο επίκεντρο των διεθνών εξελίξεων με την περιφερειακή σύγκρουση Ιράν-Δύσης-Ισραήλ να δοκιμάζει την περιοχή, με τον κίνδυνο μιας γενικευμένης πολεμικής σύγκρουσης. Και ενώ κράτη του Περσικού, της Μέσης Ανατολής, ακόμη και η Τουρκία και ο Καυκάσος τοποθετούνται –συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου διαμέσου των Βάσεων– στο στόχαστρο των βαλλιστικών πυραύλων και των drones του Ιράν, το μόνο σίγουρο είναι πως, κι ανεξαρτήτως διάρκειας, τόσο η αλήθεια όσο και τα πραγματικά γεγονότα βρίσκονται από την πρώτη μέρα της κρίσης στο στόχαστρο της παραπληροφόρησης.

Αξονες παραπληροφόρησης

Μέχρι τη στιγμή που γράφονταν αυτές εδώ οι γραμμές, η Κύπρος έχει ενταχθεί πλήρως στη δίνη της παραπληροφόρησης, εκούσιας ή ακούσιας, σε τέσσερις βασικούς άξονες:

• **Οργανωμένης** υβριδικής παραπληροφόρησης που συνδέεται με τρίτους κρατικούς ή μη κρατικούς δρώντες και που στοχοποιεί την Κύπρο για σκοπούς διεξαγωγής πληροφοριακών επιχειρήσεων με σκοπό τη δημιουργία πόλων και πανικού ή υπονόμευσης της στάσης που τηρεί η Κ.Δ., διαχρονικά, σε σχέση με τις συγκρουσιακές

Στα πρώτα 24ωρα της σύγκρουσης Ιράν-Ισραήλ-ΗΠΑ οι δηλώσεις του Βρετανού υπουργού Άμυνας και ο τρόπος που αυτές αναπαράχθηκαν, δημιούργησαν αμέσως παρανοήσεις οι οποίες επιβεβαιώθηκαν από τη στόχευση της αεροπορικής βάσης του Ακρωτηρίου, εντός των βρετανικών βάσεων, από drone.

εξελίξεις στην περιοχή.

• **Ακούσιας** παραπληροφόρησης ή misinformation που συνδέεται με τον τρόπο διάχυσης πληροφοριών, σε πραγματικό χρόνο, κυρίως με αποτύπωμα τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και τα ηλεκτρονικά ΜΜΕ.

• **Εκούσιας** παραπληροφόρησης στη βάση της ιδεολογικής τοποθέτησης για τις εξελίξεις στην περιοχή και

• **Fake news**, σχετικά «απλών» ως προς τη δομή και τα αφηγήματά τους που είναι, πάντα, παρόντα στη δημόσια σφαίρα τα τελευταία χρόνια.

Το αεροδρόμιο δεν έκλεισε

Τα τελευταία 24ωρα καταγράφονται σειρά ψευδών ειδήσεων και παραπληροφόρησης που στοχεύουν την Κύπρο. Στα πρώτα 24ωρα της σύγκρουσης Ιράν-Ισ-

Η γενικευμένη σύρραξη Ιράν-Δύσης στην περιοχή εντάσσει και τη χώρα μας στον αστερισμό της εκούσιας ή ακούσιας παράθεσης ψευδών ειδήσεων που προκαλούν πανικό σε επίπεδο δημόσιας σφαίρας και κοινωνίας.

ραήλ-ΗΠΑ οι δηλώσεις του Βρετανού υπουργού Άμυνας και ο τρόπος που αυτές αναπαράχθηκαν, δημιούργησαν αμέσως παρανοήσεις οι οποίες επιβεβαιώθηκαν από τη στόχευση της αεροπορικής βάσης του Ακρωτηρίου, εντός των βρετανικών βάσεων, από drone. Ακολούθως, οι καθυ-

στερήσεις που σημειώνονται στις εμπορικές πτήσεις στην περιοχή και που αναπόφευκτα επηρέασαν και το αεροδρόμιο Λάρνακας, οδήγησαν σε σύγχυση περί κλεισίματος του εναέριου χώρου της Κύπρου, γεγονός που έπρεπε να διαψευστεί επίσημα από τις αρχές της Δημοκρατίας και τους ιθύνοντες της δημοφιλούς εφαρμογής FlightRadar24 που καταγράφει τις υπερπτήσεις αεροσκαφών στην περιοχή και που χρησιμοποιεί η OSINT (Open-Source Intelligence) κοινότητα. Σειρά πήρε φυσικά η τουρκική οργανωμένη παραπληροφόρηση που τόσο μέσω λογαριασμών στην πλατφόρμα X όσο και διαμέσου Τούρκων εθνικιστών δημοσιογράφων συνέδεσαν τη στόχευση του Ακρωτηρίου με βιντεοληπτικό υλικό από άλλες χώρες. Η τουρκική οργανωμένη παραπληροφόρηση είναι αυτή που

εμμένει περισσότερο, δεδομένου πως η στόχευση της Τουρκίας και του Αζερμπαϊτζάν από τα ιρανικά πλήγματα (πτύχη που επιβεβαιώθηκε επίσημα από τις αρχές των εν λόγω χωρών αλλά και από το ΝΑΤΟ στην περίπτωση της Τουρκίας) αποδόθηκαν σε στόχευση της «νότιας Κύπρου» και της Ελλάδας. Μετά την περασμένη Πέμπτη δυνατή «είσοδος» στον άξονα της παραπληροφόρησης έκανε και το αντισημιτικό χαρακτήρα αφήγημα πως τα πλήγματα, στην Κύπρο και σε κράτη της περιοχής, αποτελούν επιχειρήσεις τύπου «false flag» του Ισραήλ προκειμένου να εμπλέξουν τις εν λόγω χώρες στον πόλεμο με το Ιράν υπέρ τους. Η εν λόγω θεωρία έχει ασφαλώς την προέλευσή της σε αντιστοίχα αφηγήματα παραπληροφόρησης που κυκλοφόρησαν μετά την 7η Οκτωβρίου και τα οποία συνέδεσαν την επίθεση της Χαμάς στο φεστιβάλ Νόβα με «ενέργειες του IDF που σκότωαν πολίτες του Ισραήλ για να κατηγορήσει τη Χαμάς».

Και η ιδεοληψία

Τέλος, απαραίτητες δεν περνάνε και διάφορες παραπλανητικές αναλύσεις υποτιθέμενων OSINT αναλυτών που συνδέουν πτήσεις ρουτίνας, εδώ και δεκαετίες, από τις βρετανικές βάσεις της Κύπρου προς την περιοχή, με τις εξελίξεις του πολέμου στο Ιράν (και ωρύτερα της Γάζας). Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αποτελούν αναρτήσεις φιλοπαλαιστίνων ακτιβιστών σε Κύπρο και Η.Β. που παραθέτουν δρομολόγια αεροσκαφών που συνδέονται με την επιχείρηση Inherent Resolve (σε διάρκεια από το 2014) της παγκόσμιας συμμάχιας κατά του Ισλαμικού Κράτους και που δεν συνδέονται επουδενί με τις τρέχουσες εξελίξεις.

Δύσκολοι καιροί για fact checking

Ο ψηφιακός και μιντιακός γραμματισμός, ο έλεγχος γεγονότων και η αντίληψη διαφοροποίησης και διάκρισης μεταξύ είδησης, άποψης και... ποσαρίσματος στα ΜΚΔ αποτελεί τη ραχοκοκαλιά του ελέγχου γεγονότων. Σε κρίσιμες περιόδους σαν αυτή που διανύουμε, συνεχώς απαιτείται ψυχραιμία, στενός συντονισμός μεταξύ κυβέρνησης και πολιτών για θέματα που προκαλούν εύλογα ανησυχία και φυσικά υπεύθυνη στάση, από όλους, ΜΜΕ και φορείς πολιτικής επικοινωνίας. Η Κύπρος χρειάζεται ακόμη πολλά δουλειά σε αυτό το επίπεδο για λόγους που δεν συνδέονται μόνο με την ωριμότητα της κοινωνίας, πολιτικής και «πολιτικής» (με την έννοια της πρόκλησης των διεθνών πολιτικών εξελίξεων αλλά και της εκλογικής συμπεριφοράς) αλλά και με την εκπαίδευση στο αντικείμενο για επαγγελματίες και μη. Η κρίση που διανύουμε είναι διαρκείας, συνεπώς καλό είναι να είμαστε, επιπλέον, προσεκτικοί στο τι διαβάζουμε, πώς το φιλτράρουμε και πώς το αναπαράγουμε.

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**

Η οργανωμένη δημιουργία καταφυγίων στην Κύπρο ξεκίνησε το 1999, όταν θεσπίστηκε σχετική νομοθεσία που προέβλεπε ότι σε δημόσια κτίρια θα έπρεπε να υπάρχουν υπόγειοι χώροι οι οποίοι θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως καταφύγια σε περίπτωση ανάγκης. Με την πάροδο των χρόνων, ωστόσο, η διαδικασία αυτή φαίνεται να ατόνησε. Πολλοί από τους χώρους που είχαν καταγραφεί ως καταφύγια εγκαταλείφθηκαν ή χρησιμοποιήθηκαν για άλλους σκοπούς, με αποτέλεσμα σε αρκετές περιπτώσεις να θυμίζουν σήμερα περισσότερο αποθήκες ή εγκαταλελειμμένα υπόγεια παρά χώρους που θα μπορούσαν να φιλοξενήσουν πολίτες σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

Τα γεγονότα των τελευταίων ημερών και η αυξημένη ανησυχία που προκάλεσε η επίθεση drone στις βρετανικές βάσεις επανέφεραν το ζήτημα στο προσκήνιο. Σύμφωνα με όσα είπε στην «Κ» η αναπληρώτρια εκπρόσωπος Τύπου της Πολιτικής Άμυνας, Χαρά Λαζάρου, βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία επιθεώρησης και επαναξιολόγησης των καταφυγίων σε ολόκληρη την Κύπρο από την Κυριακή 1η Μαρτίου. Όπως ανέφερε, πραγματοποιείται επικαιροποίηση των καταλόγων και επιτόπιοι έλεγχοι σε συνεργασία με άλλες αρμόδιες υπηρεσίες, με στόχο να διαπιστωθεί η πραγματική επιχειρησιακή τους κατάσταση. Ωστόσο, οι εικόνες καταγεγραμμένων καταφυγίων μετά τον συναγερμό της Δευτέρας δείχνουν τον βαθμό εγκατάλειψης και την ακαταλληλότητά τους. Σύμφωνα με την Πολιτική Άμυνα, πάντως, η οδηγία για εντατικό έλεγχο των καταφυγίων δόθηκε από τα κεντρικά της Υπηρεσίας την 1η Μαρτίου στις 18:00, ενώ λίγες ημέρες αργότερα, την Τρίτη 3 Μαρτίου, δόθηκε η οδηγία για καθαρισμό των χώρων.

Για την υλοποίηση των ελέγχων την τελευταία βδομάδα, έχουν συγκροτηθεί κλιμάκια στα οποία συμμετέχουν πολιτικοί μηχανικοί που διατέθηκαν από το υπουργείο Εσωτερικών, ενώ για την επιτάχυνση της διαδικασίας επιστρατεύτηκε και προσωπικό από άλλες κρατικές υπηρεσίες, όπως η Υπηρεσία Θήρας και το Τμήμα Κτηματολογίου.

Μία ώρα πριν

Σύμφωνα με μαρτυρία έμπειρου εθελοντή που μίλησε στην «Κ», ο ίδιος κλήθηκε την Παρασκευή για να συμμετάσχει σε επιθεώρηση καταφυγίων που θα ξεκινούσε περίπου μία ώρα αργότερα. Από πλευράς της, η εκπρόσωπος της Πολιτικής Άμυνας σχολιάζοντας την πληροφορία αυτή ανέφερε ότι η επικοινωνία με τους εθελοντές πραγματοποιούνταν καθ' όλη τη διάρκεια της εβδομάδας και ότι η κατανόηση της εργασίας γίνεται με βάση τις επιχειρησιακές ανάγκες και τη διαθεσιμότητα των εθελοντών. Σύμφωνα με την κα Λαζάρου, στις περιπτώσεις όπου κατά την επιθεώρηση διαπιστώθηκαν προβλήματα στα καταφύγια δόθηκαν συστάσεις για διορθωτικές ενέργειες και ένα χρονικό διάστημα τριών ημερών για συμμόρφωση. Όπως διευκρίνισε, στόχος της διαδικασίας είναι η συνεργασία με τους ιδιοκτήτες, ώστε να καταστούν λειτουργικοί οι χώροι και όχι η άσκηση πίεσης προκειμέ-

ματα υποστελέχωσης, και τονίζει την ανάγκη ουσιαστικού ελέγχου των καταφυγίων. «Τα μεγάλα προβλήματα είναι δύο», αναφέρει χαρακτηριστικά. «Το πρώτο είναι ότι η Πολιτική Άμυνα είναι υποστελεχωμένη όσον αφορά τα μόνιμα μέλη, στηνρίζεται κυρίως στον εθελοντισμό. Έχουμε άτομα υπό εκπαίδευση που είναι υπόχρεοι να παρουσιαστούν αν κληθούν και είναι αυτοί που εκπαιδεύονται τώρα, αλλά και η περσινή σειρά είναι «on call».

Αναφερόμενος στα γεγονότα των τελευταίων ημερών και την αυξημένη επιφυλακή ο εθελοντής εκφράζει προβλη-

ματισμό για το επίπεδο ενημέρωσης προς τα στελέχη. «Αυστηρά μιλώντας, εκ της θέσεώς μου έπρεπε να ενημερωθώ για το περιστατικό της Δευτέρας. Μια στοιχειώδης ενημέρωση ότι έτσι και έτσι θα γίνει», σημειώνει ενώ, σύμφωνα με τον ίδιο, η Πολιτική Άμυνα έστειλε μήνυμα επιφυλακής πριν από τη περασμένη Δευτέρα. Ωστόσο, σημειώνει ότι δεν υπήρξε πάντα επαρκής πληροφόρηση προς τα στελέχη της υπηρεσίας κατά τη διάρκεια της βδομάδας: «Αυτό με τα δοκιμαστικά SMS, εγώ που είμαι της Πολιτικής Άμυνας το έμαθα τυχαία από άλλον ότι θα γίνει».

Καταφύγια σε αμφιβολία, SMS σε δοκιμή

Η επίθεση drone έφερε στο προσκήνιο τα κενά στην Πολιτική Άμυνα – Η κατάσταση καταφυγίων και το αλαλούμ της ενημέρωσης

Γίνονται έλεγχοι και επαναξιολόγηση καταφυγίων σε όλη την Κύπρο μετά τα πρόσφατα γεγονότα και τον συναγερμό που προκάλεσε η επίθεση drone στις βρετανικές βάσεις.

νο να μην υπάρχουν αντίθετα αποτελέσματα, όπως ο αποχαρκτηρισμός των καταφυγίων από τους ιδιοκτήτες.

Με βάση τα στοιχεία της Πολιτικής Άμυνας, σήμερα στην Κύπρο υπάρχουν περίπου 2.500 δημόσια καταφύγια, χωρίς να περιλαμβάνονται σε αυτόν τον αριθμό τα σπίτια που ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν ως καταφύγια μόνο από τους ιδιοκτήτες τους, συνεπώς τίποτα δεν τους υποχρεώνει να τα δηλώσουν. Παρά ταύτα, με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, το ποσοστό κάλυψης από τα καταφύγια εκτιμάται ότι φτάνει περίπου για το 45% του συνολικού πληθυσμού.

Παράλληλα, η Πολιτική Άμυνα όπως παραδέχεται στην «Κ» η κα Λαζάρου, αντιμετωπίζει προκλήσεις και σε επίπεδο στελέχωσης. «Λόγω των συνεχώς αυξανόμενων αρμοδιοτήτων της Πολιτικής Άμυνας, ειδικά τα τελευταία τέσσερα χρόνια, υπάρχουν ελλείψεις στη στελέχωση», σημείωσε, προσθέτοντας ότι καταβάλλονται προσπάθειες σε συνεργασία με το υπουργείο Εσωτερικών για ενίσχυση του προσωπικού.

Συγκεκριμένα, το οργανικό

προσωπικό της Πολιτικής Άμυνας αριθμεί 35 λειτουργούς σε όλα τα επίπεδα, ενώ επιπλέον 50 άτομα εργάζονται ως γραμματειακό και ωρομίσθιο προσωπικό. Παράλληλα, η υπηρεσία βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε εθελοντές και υπόχρεους που υπηρετούν στη δύναμή της. Συγκεκριμένα, 4.152 υπόχρεοι είναι «on call», ενώ 635 είναι οι ενεργοί εθελοντές που συνδράμουν τις δραστηριότητες.

Το φιάσκο των μηνυμάτων

Ενώ η συζήτηση για την ενεργοποίηση του συστήματος «Reverse 112» βρίσκεται στη δημόσια σφαίρα εδώ και χρόνια, η Κύπρος εξακολουθεί να βρίσκεται αντιμέτωπη με το ίδιο θεμελιώδες πρόβλημα: την απουσία ενός ολοκληρωμένου και αξιόπιστου συστήματος ενημέρωσης των πολιτών σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Τα γεγονότα των τελευταίων ημερών επανέφεραν με ένταση το ερώτημα: πώς ενημερώνεται θεσμικά ο πολίτης σε περίπτωση συναγερμού;

Σε μια εποχή όπου η τεχνολογία επιτρέπει την άμεση ενημέρωση εκατομμυρίων πολιτών μέσω σε δευτερόλεπτα, είναι εύλογο

να προκαλεί απορία το γεγονός ότι το 2026 ο πολίτης μπορεί να ακούει σειρήνες και να προσπαθεί να καταλάβει τι συμβαίνει αναζητώντας πληροφορίες στα τηλεοπτικά κανάλια ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η προειδοποίηση των πολιτών δεν αφορά μόνο το ακραίο σενάριο μιας ενδεχόμενης εθνικής απειλής. Αφορά επίσης καθημερινούς κινδύνους, όπως πυρκαγιές, πλημμύρες ή επικίνδυνα καιρικά φαινόμενα.

Το αλαλούμ των SMS

Υπό την πίεση των γεγονότων και της κοινής γνώμης, επιχειρήθηκε την Τετάρτη η πιλοτική αποστολή μαζικών SMS προς τους πολίτες έτσι ώστε να ενημερώνει η Πολιτική Άμυνα μέσα από αυτά. Λίγο μετά τις 19:00 το υπουργείο Εσωτερικών ανακοίνωσε ότι η δοκιμή στέφθηκε με «απόλυτη επιτυχία». Ωστόσο, η εικόνα που προέκυψε από την εμπειρία των πολιτών ήταν πολύ διαφορετική. Πολλοί πολίτες ανέφεραν ότι δεν έλαβαν κανένα μήνυμα, άλλοι το έλαβαν με σημαντική καθυστέρηση, ενώ καταγράφηκαν μεγάλες χρονι-

κές αποκλίσεις στην αποστολή.

Άλλοι έλαβαν το μήνυμα πριν από τις 19:00, άλλοι ακριβώς την ώρα που είχε ανακοινωθεί η δοκιμή, ενώ οι περισσότεροι αρκετή ώρα αργότερα. Κάποιοι έλαβαν το μήνυμα μόνο στα αγγλικά, ενώ αρκετοί δεν έλαβαν τίποτα. Παρά τα προβλήματα, αρχικά η αποστολή των μηνυμάτων παρουσιάστηκε ως επιτυχής από το υπουργείο Εσωτερικών. Αργότερα, ωστόσο, το αφήγημα διαφοροποιήθηκε με το υπουργείο Εσωτερικών να τα ρίχνει στους παρόχους και να κάνει λόγο για δοκιμαστική αποστολή που θα επανεξεταστεί. Σε αυτό το πλαίσιο την Παρασκευή ακολούθησαν νέες δοκιμές στην αποστολή μηνυμάτων SMS ανά επαρχία, αυτή τη φορά με επιτυχία.

Σε δηλώσεις της στην «Κ», η αναπληρώτρια εκπρόσωπος Τύπου της Πολιτικής Άμυνας Χαρά Λαζάρου ανέφερε χαρακτηριστικά: «Η δοκιμή αυτή δεν σχετίζεται με το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης που παλεύουμε τόσο καιρό. Ήταν μια προσπάθεια να καλυφθεί το κενό με πρωτοβουλία του υφυπουργείου Καινοτομίας». Η ίδια παραδέχθηκε ότι η λύση αυτή δεν αποτελεί την ιδανική επιλογή.

Σε ερώτηση γιατί δεν ενεργοποιείται το 112, όπως συμβαίνει σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες αλλά και στην Ελλάδα, η κα Λαζάρου διευκρίνισε ότι το σύστημα που θα εφαρμοστεί στην Κύπρο δεν θα φέρει την ίδια ονομασία. Όπως εξήγησε, πρόκειται για το λεγόμενο «112 reverse», το οποίο στην Κύπρο θα ονομαστεί «Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης», και αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία τον ερχόμενο Ιούνιο. Η Πολιτική Άμυνα, σύμφωνα με την ίδια, συνάπτει σημαντικά εμπόδια στην προσπάθεια υλοποίησης του εν λόγω συστήματος.

Η πρώτη προκήρυξη προσφορών ακυρώθηκε, καθώς προσφοροδότες προχώρησαν σε προσφυγή. Στη συνέχεια εξετάστηκε η δυνατότητα απευθείας ανάθεσης για λόγους εθνικού συμφέροντος, κάτι που τελικά δεν κατέστη εφικτό, καθώς η νομοθεσία δεν επιτρέπει αλλαγή της διαδικασίας, όταν ένας διαγωνισμός έχει ήδη προκηρυχθεί με συγκεκριμένους όρους. Σε σχέση με το ενδεχόμενο βελτίωσης της προσωρινής λύσης των SMS μέχρι την πλήρη εγκατάσταση του συστήματος, η κα Λαζάρου σημείωσε: «Υπάρχει τρόπος να βελτιωθεί σε συνεργασία με το Υφυπουργείο και τους παρόχους τηλεπικοινωνιών. Δεν μπορώ να γνωρίζω πόσο εύκολο ή δύσκολο είναι».

Η ψυχραιμία των πολιτών

Την τελευταία εβδομάδα ακούσαμε πολλές φορές από πολιτικά χείλη να ζητείται από τους πολίτες ψυχραιμία. Ωστόσο, αυτό που πρέπει να γίνει κατανοητό είναι ότι η απάντηση στην ανασφάλεια δεν βρίσκεται μόνο στις εκκλήσεις για ψυχραιμία, αλλά κυρίως στην παροχή άμεσης και αξιόπιστης θεσμικής ενημέρωσης. Αυτό αποτυπώνεται και στις μαρτυρίες κατοίκων της περιοχής του Ακρωτηρίου, που την τελευταία εβδομάδα, όπως λένε, οι σειρήνες έγιναν μέρος της καθημερινότητάς τους, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις απευθύνονταν σε κοινοτάρχες, γνωστούς ή ακόμη και άγνωστους για να μάθουν τι ακριβώς συμβαίνει κάθε φορά που αυτές ηχούν.

«Η δοκιμή των SMS δεν σχετίζεται με το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης. Ήταν μια προσπάθεια να καλυφθεί το κενό», ανέφερε εκπρόσωπος της Πολιτικής Άμυνας.

Παρά τις αδυναμίες της Πολιτικής Άμυνας, εθελοντής τονίζει ότι το ανθρώπινο δυναμικό της διαθέτει υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και αφοσίωσης.

«Η Πολιτική Άμυνα στηρίζεται κυρίως στον εθελοντισμό»

Την εικόνα που επικρατεί πίσω από τα σχέδια ετοιμότητας και την κατάσταση των καταφυγίων στην Κύπρο περιγράφει στην «Κ» έμπειρος εθελοντής της Πολιτικής Άμυνας, η πολυετής παρουσία στην υπηρεσία και ενεργή συμμετοχή σε εκπαιδεύσεις και επιχειρησιακές δραστηριότητες. Η μαρτυρία του θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική, καθώς προέρχεται από άνθρωπο που γνωρίζει εκ των έσω τη λειτουργία του μηχανισμού πολιτικής προστασίας και έχει προσωπική εικόνα για την κατάσταση σε επίπεδο υποδομών και στελέχωσης. Ο ίδιος κάνει λόγο για σοβαρά προβλή-

ματα υποστελέχωσης, και τονίζει την ανάγκη ουσιαστικού ελέγχου των καταφυγίων. «Τα μεγάλα προβλήματα είναι δύο», αναφέρει χαρακτηριστικά. «Το πρώτο είναι ότι η Πολιτική Άμυνα είναι υποστελεχωμένη όσον αφορά τα μόνιμα μέλη, στηνρίζεται κυρίως στον εθελοντισμό. Έχουμε άτομα υπό εκπαίδευση που είναι υπόχρεοι να παρουσιαστούν αν κληθούν και είναι αυτοί που εκπαιδεύονται τώρα, αλλά και η περσινή σειρά είναι «on call».

Αναφερόμενος στα γεγονότα των τελευταίων ημερών και την αυξημένη επιφυλακή ο εθελοντής εκφράζει προβλη-

ματισμό για το επίπεδο ενημέρωσης προς τα στελέχη. «Αυστηρά μιλώντας, εκ της θέσεώς μου έπρεπε να ενημερωθώ για το περιστατικό της Δευτέρας. Μια στοιχειώδης ενημέρωση ότι έτσι και έτσι θα γίνει», σημειώνει ενώ, σύμφωνα με τον ίδιο, η Πολιτική Άμυνα έστειλε μήνυμα επιφυλακής πριν από τη περασμένη Δευτέρα. Ωστόσο, σημειώνει ότι δεν υπήρξε πάντα επαρκής πληροφόρηση προς τα στελέχη της υπηρεσίας κατά τη διάρκεια της βδομάδας: «Αυτό με τα δοκιμαστικά SMS, εγώ που είμαι της Πολιτικής Άμυνας το έμαθα τυχαία από άλλον ότι θα γίνει».

Ιδιαίτερη ανησυχία εκφράζει η έγκυρη πηγή της «Κ» για την κατάσταση πολλών καταφυγίων, τα οποία –όπως λέει– χρειάζονται άμεσο και συστηματικό έλεγχο. «Τα καταφύγια θέλουν ενδελεχή έλεγχο... όλα τα καταγεγραμμένα καταφύγια, για να επανεξιολογηθούν σε επιχειρησιακή κατάσταση», σημειώνει. Όπως εξηγεί, τα καταφύγια είναι σχεδιασμένα για προσωρινή προστασία σε περίπτωση βομβαρδισμού. «Είναι μόνο για μερικές ώρες μέχρι να περάσει ο κίνδυνος». Ωστόσο, σύμφωνα με όσα διαπιστώσε ο ίδιος, σε αρκετές περιπτώσεις παρουσιάζονται σοβαρά προβλήματα υποδομών. «Κάποια καταφύγια δεν είναι προ-

σβάσιμα. Σε κάποια είναι μπλοκαρισμένες οι σκάρες. Αν βρέξει θα αναγκαστούμε να εκκενώσουμε το καταφύγιο; Θα γλιτώσουμε από τον πόλεμο και θα πνιγούμε;». Παράλληλα, αναφέρει ότι ορισμένα καταφύγια δεν διαθέτουν βασικές υποδομές. «Πρέπει να μπορούν να υποδεχθούν άτομα, να έχουν νερό για μερικές ώρες, χώρους υγιεινής σε λειτουργία, κιβώτια πρώτων βοηθειών». Ένα ακόμη ζήτημα που αναδεικνύει είναι η έλλειψη ενημέρωση των πολιτών. «Ο κόσμος δεν ξέρει σε ποιο καταφύγιο να πάει», αναφέρει. Μάλιστα επισημαίνει ένα πιο απλό και άμεσο σύστημα ενημέρωσης των πολιτών. «Δεν μπορείς να εξηγήσεις

σε έναν 80χρονο να μπει σε εφαρμογή. Όπως στέλνουν τους λογαριασμούς του νερού ή της ΑΗΚ, να γράφει: Εσείς οι κάτοικοι της οδού τάδε, το πιο κοντινό σας καταφύγιο είναι εκεί». Παρά τις αδυναμίες που καταγράφει, ο εθελοντής τονίζει ότι το ανθρώπινο δυναμικό της Πολιτικής Άμυνας διαθέτει υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και αφοσίωσης. «Έχουμε καλά τμήματα, όπως τα τμήματα διάσωσης», σημειώνει. Και προσθέτει χαρακτηριστικά: «Οι εθελοντές που στελεχώνουν αυτές τις ομάδες είναι στρατιώτες στην πειθαρχία. Έχουν εξειδικευμένα μηχανήματα, όπως αυτά που κόβουν σίδερα. Δίνουν και την ψυχή τους».

«Τα καταφύγια χρειάζονται ενδελεχή έλεγχο»

ΑΡΙΣΤΟΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ, μέλος Γραμματείας και βουλευτής ΑΚΕΛ

Μπορούμε να είμαστε οι νικητές των εκλογών

Η υπόθεση της προοδευτικής αλλαγής θα είναι αναμφίβολα ο πρώτος πολιτικός στόχος από την επομένη των βουλευτικών

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Μπορούμε** να είμαστε οι νικητές των εκλογών», δηλώνει στην «Κ» ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Αρίστος Δαμιανού. Επισημαίνει ότι η υπόθεση της προοδευτικής αλλαγής θα είναι αναμφίβολα ο πρώτος πολιτικός στόχος από την επομένη των βουλευτικών. «Χρονικό προαναγγελθέντος αρραβώνα», με αυτές τις τρεις λέξεις σχολιάζει την υποψηφιότητα της Ειρήνης Χαραλαμπίδου με το ΑΛΜΑ. Ερωτηθείς αν αυτή η εξέλιξη μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο για ενδεχόμενη μελλοντική συνεργασία ΑΚΕΛ-ΑΛΜΑ, αναφέρει ότι δεν περνά απαραίτητη η πολιτική συμπεριφορά του κ. Μιχαηλίδη, ο οποίος επέλεξε το πολιτικό φλερτ με την κα Χαραλαμπίδου την ώρα που αυτή καθόταν στα κοινοβουλευτικά έδρανα του ΑΚΕΛ, όμως, σημειώνει ότι οι πολιτικές συγκλίσεις θα καθορίσουν την προοπτική συνεργασιών στη βάση μιας προοδευτικής ατζέντας.

–Το ΑΚΕΛ καταδικάζει και την επίθεση ΗΠΑ-Ισραήλ στο Ιράν και τα αντίποινα της Τεχεράνης. Φαίνεται όμως ότι και αυτός ο πόλεμος εντάσσεται στην ευρύτερη γεωπολιτική ανακατάταξη που επιχειρείται στο διεθνές σύστημα. Για ένα μικρό κράτος όπως είναι η Κύπρος, ποια θέση εξυπηρετεί καλύτερα τα συμφέροντά του; Με τη Δύση ή απέναντι;

–Όντως, αυτή είναι η προσέγγισή μας. Η γενεσιουργός αιτία της νέας σύρραξης ήταν η επίθεση του Ισραήλ και των ΗΠΑ σε βάρος του Ιράν και στη συνέχεια τα άκριτα κτυπήματα, δίκην αντιποίνων, από το Ιράν. Ενέργειες έξω από το πλαίσιο του διεθνούς και ανθρωπιστικού δικαίου. Είμαστε συνεπείς με τη θέση αρχής, ότι κριτήριο των ενεργειών και τοποθετήσεων της ημικατεχόμενης Κύπρου πρέπει να είναι ο σεβασμός στο διεθνές δίκαιο, το οποίο δεν μπορεί να εφαρμόζεται α λα καρτ. Επειδή συντελούνται τεκτονικές γεωπολιτικές αλλαγές, το κυπριακό πολιτικό σύστημα οφείλει να διαβάσει σωστά τις εξελίξεις. Τυχόν καιροσκοπικές προσεγγίσεις, που γίνονται και από τα κόμματα ΔΗΣΥ και ΔΗΚΟ, ενδέχεται στο μέλλον να μάς αφήσουν εκτεθειμένους. Εξάλλου, κανείς δεν λέει να σταθούμε απέναντι από τη Δύση, ό,τι κι αν σημαίνει σήμερα Δύση, διότι τέτοια είναι και η Αμερική του Τραμπ, αλλά και η Γαλλία του Μακρόν, ακόμα και η Ισπανία του Σάντσεθ. Δεν είναι ένα ομοιογενές σχήμα. Ούτε τίθεται θέμα, έτσι όπως εξελίσσεται ο γεωπολιτικός χάρτης να τοποθετούμαστε υπέρ ή εναντί-

ον της Δύσης. Υπάρχουν συμφέροντα και τα δικά μας εκτιμούμε ότι εξυπηρετούνται μέσα από μια πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική. Υπάρχουν αναδυόμενοι, σημαντικοί παίκτες στη διεθνή σκακιέρα που ανατρέπουν παραδοσιακά δίπολα όπως Ανατολή και Δύση. Υπάρχουν οι BRICS, για παράδειγμα, το γεωπολιτικό και οικονομικό αποτύπωμα των οποίων είναι τεράστιο. Με κράτη όπως η Κίνα, η Ινδία, η Βραζιλία. Με απροσδιόριστες δυνατότητες. Θα προσκολληθούμε στις ΗΠΑ του Τραμπ, ο οποίος συμπεριφέρεται και δρα επικίνδυνα και θα ξεχάσουμε δυναμικές που δημιουργούν και άλλες δυνατότητες για τη μικρή Κύπρο, ιδιαίτερα σε σχέση με τις περιφερειακές ισορροπίες εντός του ΟΗΕ; Ξεκινούν κάποιοι ότι ο επόμενος ή η επόμενη γ.γ. ΟΗΕ θα προέρχεται από τη Λατινική Αμερική;

–Διαφωνείτε με τη στάση που τηρεί η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη;

–Είναι ξεκάθαρη η διαφωνία μας με τη στάση της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη. Αν γίνει αποδεκτή η προσέγγιση πως, όποιος ηγέτης κράτους δεν αρέσει στις ΗΠΑ του Τραμπ ή στο Ισραήλ του Νετανιάχου, εξοντώνεται, τότε η ανθρωπότητα επιστρέφει στον μεσαιώνα.

ανθρωπότητα επιστρέφει στον μεσαιώνα και ακυρώνεται ένα σύστημα διεθνών σχέσεων και συλλογικών αξιών, που κτίστηκε με το αίμα των λαών, μετά τους δύο καταστροφικούς παγκόσμιους πολέμους του προηγούμενου αιώνα.

–Τι διαφορετικό θα έκανε το ΑΚΕΛ αν ήταν στην εξουσία;

–Αν στην παρούσα συγκυρία ήμασταν εξουσία θα στηρίζαμε τη θέση αρχής που υπογράμμισε με τη δήλωσή του ο γ.γ. ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες. Μαζί με την καταδίκη και την απαίτηση για τερματισμό του πολέμου, θα υποδεικνύαμε την ανάγκη σεβασμού του Καταστατικού Χάρτη, και να δοθεί χώρος και χρόνος στην πολιτική διαδικασία και τη διπλωματική εργασία, αντί της επαπειλούμενης περιφερειακής σύρραξης. Γιατί σε τέτοια εξελίσσεται, δυστυχώς, η παρούσα επικίνδυνη σύγκρουση. Και όταν τσακώνονται οι ελέφαντες, οι υπόλοιποι κινδυνεύουμε. Δεν νομίζω σήμερα να νιώθει κανείς ασφαλής.

–Πώς κρίνετε τη διαχείριση της κρίσης στο εσωτερικό από την κυβέρνηση;

–Αυτούμαι να παρατηρήσω

ότι καταγράφεται μια αντιφατική εικόνα. Από τη μια ορθά να λέει ο Πρόεδρος, όπως σταθερά απαιτεί εξάλλου το ΑΚΕΛ, ότι η Κύπρος δεν εμπλέκεται, αλλά στην πράξη να έχει προ πολλού ανακινωθεί –σε ανύποπτο χρόνο– η παραχώρηση στρατιωτικών διευκολύνσεων προς τις ΗΠΑ, μέσω υποδομών της Δημοκρατίας. Είναι στην πράξη που πρέπει να αποδείξουμε τη μη εμπλοκή μας. Όχι μόνο σήμερα. Και η μη εμπλοκή προϋποθέτει τη μη παραχώρηση υποδομών της Κυπριακής Δημοκρατίας, υπό τη μορφή «διευκολύνσεων» προς τις ΗΠΑ. Σοβαρά ελλείμματα καταγράφονται και σε ό,τι αφορά στην πολιτική προστασία, ζήτημα που θα εξετάσουμε ως Επιτροπή Εσωτερικών την Πέμπτη. Λυπούμαι να παρατηρήσω ότι οι πολίτες κάθε άλλο παρά καθησυχασμένοι είναι. Εξάλλου, ο κίνδυνος δεν είναι θεωρητικός αλλά πραγματικός. Χωρίς ωστόσο υπερβολές. Είμαστε έτοιμοι να συνδράμουμε την προσπάθεια της κυβέρνησης, για να ενισχυθεί η πολιτική προστασία, που καταγράφει ένα διαχρονικό έλλειμμα.

–Πώς αξιολογείτε την έλευση ελληνικών δυνάμεων στην Κύπρο;

–Δεν νομίζω να υπάρχει Κύπριος πολίτης που να μην αναγνωρίζει ότι η Ελλάδα και ο ελληνικός λαός είναι το βασικό στηρίγμα του αγώνα μας. Εκφράζουμε την εκτίμησή μας γιατί η Ελλάδα έσπευσε έμπρακτα να στηρίξει την Κύπρο.

–Μετά την επίθεση που δέχθηκαν οι βρετανικές βάσεις στο Ακρωτήριο, πρέπει η Κυπριακή Δημοκρατία να θέσει θέμα βάσεων;

–Αρχικά να ξεκαθαρίσουμε πως το κτύπημα εντός των βρετανικών βάσεων, είναι κτύπημα και εντός της Κύπρου. Υπάρχουν χιλιάδες Κύπριοι που ζουν και εργάζονται στην περιοχή. Οι κίνδυνοι για τους πολίτες δεν είναι λιγότεροι επειδή κτυπήθηκαν οι βάσεις. Το ζήτημα της παρουσίας των βρετανικών βάσεων είναι σύνθετο. Αναμφίβολα οι εξελίξεις καθιστούν επικαιρή τη διαχρονική θέση του ΑΚΕΛ για κατάργηση των βάσεων, που είναι αοικιοκρατικό κατάλοιπο. Εξάλλου, πλέον υπάρχει και η νομολογία για τον Μαυρίκιο που σε σημαντικές πτυχές της προσομοιάζει. Όμως εδώ χρειάζεται να γίνει μια λεπτή διάκριση. Είναι ένα πράγμα η θέση αρχής, για κατάργηση και είναι κάτι διαφορετικό, η επιλογή του χρόνου που θα διεδικήσουμε αυτό το δίκαιο αίτημα. Ανέκαθεν η Αριστερά συνέδεε τη θέση αρχής με την προοπτική της λύσης του Κυπριακού και ως μια διεκδίκηση την οποία από κοινού θα προωθήσουμε ως λαός, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι.

–Κάθε φορά που ανοίγει η συζήτηση για το θέμα των βάσεων επανέρχεται και αυτό που ο Δημήτρης Χριστόφιας είχε πει ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας στον τότε Βρετανό Πρωθυπουργό Γκόρντον Μπράουν ότι αυτό το θέμα θα το συζητήσουν τα παιδιά και τα εγγόνια τους.

–Μα ακριβώς αυτό ήταν το νόημα της τότε τοποθέτησής του Δημήτρη Χριστόφια. Ότι είναι στην προοπτική της λύσης, άρα σε μελλοντικό χρόνο, που θα τεθεί ένα τέτοιο αίτημα. Και θα πρέπει να τεθεί αφού οι βάσεις αποτελούν ξένο σώμα.

Χρονικό προαναγγελθέντος αρραβώνα η υποψηφιότητα Χαραλαμπίδου με το ΑΛΜΑ

–Πώς σχολιάζετε την υποψηφιότητα της κας Χαραλαμπίδου με το ΑΛΜΑ;

–Χρονικό προαναγγελθέντος αρραβώνα.

–Γιατί σας ενοχλεί αφού εσείς την απομακρύνετε;

–Το ΑΚΕΛ δεν θα εμπλακεί σε τέτοιες συζητήσεις, που υποβαθμίζουν την πολιτική. Τα γεγονότα μιλούν –εξάλλου– από μόνο τους. Ό,τι είχαμε να πούμε το είπαμε.

–Αυτή η εξέλιξη είναι λόγος για το ΑΚΕΛ να μη συνεργαστεί με το ΑΛΜΑ στο μέλλον; Διότι μετά τις βουλευτικές θα αρχίσουν οι συζητήσεις για την προεδρία της Βουλής και την προεδρία της Δημοκρατίας και τα δύο κόμματα ανήκουν στο μπλοκ που επιθυμεί την αλλαγή στη διακυβέρνηση του τόπου.

–Προφανώς δεν περνά απαραίτητη η πολιτική συμπεριφορά του κ. Μιχαηλίδη, ο οποίος επέλεξε το πολιτικό φλερτ με την κα Χαραλαμπίδου την ώρα που η ίδια καθόταν στα έδρανα του ΑΚΕΛ στη Βουλή. Αν' εκεί και πέρα, τον Μάιο έχουμε βουλευτικές. Σας λέω με απόλυτη βεβαιότητα ότι ως συλλογική ηγεσία του ΑΚΕΛ ούτε συνομιλήσαμε ούτε προαποφασίσαμε στιδήποτε αφορά την επόμενη μέρα. Εξάλλου, είναι οι πολιτικές συγκλίσεις που θα καθορίσουν την όποια προοπτική συνεργασιών, στη βάση μιας προοδευτικής ατζέντας.

–Δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι μια μερίδα του εκλογικού σώματος επιρρίπτει ευθύνες στα λεγόμενα παραδοσιακά κόμματα για αρκετά κακώς κείμενα στον τόπο και γι' αυτό επιλέγουν να στηρίξουν νέα σχήματα. Πιστεύετε ότι μπορείτε να πείσετε τον κόσμο για το αντίθετο;

–Ως κόμματα οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι υπάρχει ορίζοντα απαξίωση. Αφορά και θεσμούς και εξουσίες και το πολιτικό σύστημα. Δίκαια ή άδικο ο δικαιολογημένος θυμός και η αγανάκτηση διοχετεύονται, εν μέρει, σε λεγόμενες αντισυστημικές επιλογές. Λέω λε-

Δεν περνά απαραίτητη η πολιτική συμπεριφορά του κ. Μιχαηλίδη, ο οποίος επέλεξε το πολιτικό φλερτ με την κα Χαραλαμπίδου την ώρα που η ίδια καθόταν στα έδρανα του ΑΚΕΛ στη Βουλή.

γόμενες, διότι δεν έχω εντοπίσει ριζοσπαστικές, ρηξικέλευθες προτάσεις που να βρίσκονται «απέναντι» από το σύστημα». Τι να πρωτοθυμηθώ, το Βολτ που ψήφισε υπέρ των τραπεζών και καταψήφισε την πρόταση του ΑΚΕΛ, το ΑΛΜΑ που μαζεύει υποψήφιους από άλλα κόμματα με εκ διαμέτρου αντίθετες πολιτικές θέσεις ή την Άμεση Δημοκρατία που δεν έχει θέσεις; Εμείς σταθερά θα συνεχίσουμε με τη θετική μας ατζέντα. Με θέσεις για την κοινωνία, με διεκδικήσεις προς όφελος των

πολλών. Για την ποιότητα ζωής, την προσιτή στέγη, την ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης που θα απαντά στην ακρίβεια, άρα και για αξιοπρεπείς μισθούς και συντάξεις, για φτηνότερο ρεύμα, για αποτροπή των άδικων εκποιήσεων, για χρηστή διοίκηση, πάταξη της διαφθοράς και της θεσμικής διαπλοκής και για κράτος δικαίου, με σεβασμό στα δικαιώματα των πολιτών.

–Ένα εύρημα της δημοσκοπήσης του ΡΙΚ, είναι η άποψη πολιτών ότι το ΑΚΕΛ είναι το κόμμα που ενδιαφέρεται περισσότερο για τις γυναίκες, τους νέους, τους εργαζόμενους, τους συνταξιούχους, τα χαμηλά στρώματα και τη μεσαία τάξη. Παρόλα αυτά δεν κεφαλαιοποιεί. Γιατί; Ίσως δεν το εμποστείονται να κυβερνήσει ξανά;

–Και ποια εμπιστοσύνη για να κυβερνήσει με επάρκεια δείχνουν οι πολίτες στον νυν Πρόεδρο; Οι επιδόσεις της κυβέρνησής του καταγράφουν ιστορικό χαμηλό. Ωστόσο, δεν θα προσπεράσω το

ερώτημά σας. Όντως έχουν κτιστεί μύθοι, οι οποίοι αναπαράγονται. Το ΑΚΕΛ έχει πλήρεις θέσεις για το Κυπριακό και για το όλο φάσμα της εσωτερικής διακυβέρνησης, κάτι που επιβεβαιώνεται και από το εύρημα της δημοσκοπήσης. Θέσεις επεξεργασμένες, κοστολογημένες αλλά κοινωνικά προανατολισμένες. Ίσως αυτό να ενοχλεί κόμματα και φορείς που βολεύονται με τη συνέχιση μιας άδικης για τους πολλούς κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής. Εμείς πιστεύουμε στη βιώσιμη ανάπτυξη, στο υγιές επιχειρείν. Είναι με τις πολιτικές της αρπαχτής, σε βάρος της αξιοπιστίας μας αλλά και του περιβάλλοντος που διαφρονούμε. Όπως ήταν τα «χρυσά» διαβατήρια, που απογείωσαν διαπλοκή και διαφθορά.

–Είναι στόχος του ΑΚΕΛ η πρωτιά; Αν έρθει, θα είναι μια ισχυρή ένδειξη ότι η κοινωνία επιθυμεί την πολιτική αλλαγή στον τόπο;

–Θέσαμε ως στόχο την ενίσχυση των ποσοστών μας. Αν έρθει η

πρωτιά καλώς να ορίσει. Όμως οι δημοσκοπήσεις δεν είναι εκλογές. Εργαζόμαστε συλλογικά και μαζί-κά, στους χώρους εργασίας, στις γειτονιές, παντού όπου υπάρχει δραστηριότητα, για να μεταφέρουμε τις θέσεις μας, για να αφουγκραστούνε τους απλούς ανθρώπους. Και υπάρχει πολύς δρόμος ακόμα. Μπήκαμε στη μάχη των εκλογών με αυτοπεποίθηση αλλά χωρίς εφησυχασμό. Ασφαλώς, η επάρκεια των θέσεών μας για την κοινωνία και το ισχυρό, αντιπροσωπευτικό ψηφοδέλτιο, μας επιτρέπουν να είμαστε αισιόδοξοι, ότι με σκληρή δουλειά, χωρίς εφησυχασμό επαναλαμβάνω, μπορούμε να είμαστε οι νικητές των εκλογών. Η υπόθεση της προοδευτικής αλλαγής θα είναι αναμφίβολα ο πρώτος πολιτικός στόχος από την επομένη των βουλευτικών. Ωστόσο, το βασικό διακύβευμα για το ΑΚΕΛ είναι η ενίσχυση των ποσοστών μας για να μπορούμε να δρούμε πιο αποτελεσματικά στη Βουλή, για την κοινωνία και την ευημερία των πολλών.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Σε λιγότερο από τρεις μήνες οι πολίτες θα κληθούν στην κάλπη για να αναδείξουν τα πρόσωπα που θα καταρτίσουν το νέο κοινοβούλιο και πρωταρχικός στόχος των κομμάτων είναι να αυξήσουν τα ποσοστά τους, ώστε να έχουν ισχυρό λόγο την επόμενη μέρα, με τις δημοσκοπήσεις να συνεχίζουν να δείχνουν πτώση ποσοστών για τα παραδοσιακά.

Ωστόσο, ο πόλεμος στην περιοχή και το αίσθημα ανασφάλειας φέρεται να ευνοεί τα συστημικά κόμματα, μιας και το νέο και πιθανώς άγνωστο, σε σχέση με θέσεις και απόψεις σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και οικονομίας, να προβληματίζει ίσως και να τρομάζει τους πολίτες.

Βέβαια, το ζητούμενο είναι τα παραδοσιακά κόμματα να πείσουν πως την ώρα της κρίσης μπορούν να κινηθούν με υπευθυνότητα, προβάλλοντας ουσιαστικές θέσεις και προτάσεις και όχι κινούμενα με γνώμονα τα μεγάλα όμορφα λόγια και τις προσωπικές φιλοδοξίες των στελεχών της ηγεσίας τους.

Στον ΔΗΣΥ μετά από ένα άνευρο παγκύπριο συνέδριο όπου έγινε υπερβολική προσπάθεια να προβληθεί η ενότητα (χωρίς να πειστεί η πλειοψηφία του κόσμου) αλλά και το χλιαρό χειροκρότημα που έλαβαν οι υποψήφιοι, προσπαθούν αυτή την ώρα να κερδίσουν πόντους από τις κινήσεις του Έλληνα πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη και την κάθοδο των F16 και των φρεγατών, προβάλλοντας τους ισχυρούς εθνικούς δεσμούς μεταξύ Κύπρου και Ελλάδας.

Αναπτέρωση νηικού

Η Κύπρος δεν κείται μα μακράν για την Ελλάδα και η αναπτέρωση νηικού των Συναγερμικών αυτή την ώρα είναι πρώτιστο μέλημα, πιθανώς και αναγκαioτητα, μετά τα αλλεπάλληλα εσωτερικά ζητήματα αλλά και τη διαρροή ψηφοφόρων του στο ΕΛΑΜ, ωστόσο όπως διαμνύεται θα πρέπει παράλληλα το κόμμα να αναδείξει θέσεις και απόψεις αποδεικνύοντας πως στα δύσκολα μπορεί να ελιχθεί. Στην Πινδάρου υπάρχει έντονη συζήτηση σε σχέση με τον τρόπο διαχείρισης των κυβερνητικών χειρισμών, με το θέμα μέχρι πού φτάνει η αντιπολιτευτική γραμμή, να βρίσκεται πάλι στο προσκήνιο.

Υπάρχει η άποψη πως δεν πρέπει να γίνεται αντιπολίτευση για χάριν αντιπολίτευσης, αλλά να στηρίζει τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη και την ίδια ώρα να αποδείξει πως είναι το υπεύθυνο κόμμα –όπως τονίζει προεκλογικά– το οποίο στηρίζει με θέσεις και προτάσεις τον τόπο και τους πολίτες και ιδιαίτερα σε περιόδους κρί-

σης. Βέβαια, έντονη είναι η θέση και των αντιχριστοδουλιδικών που επαναλαμβάνουν πως ο ΔΗΣΥ είναι κόμμα αντιπολίτευσης και δεν υπάρχει περιθώριο συ-

μπόρευσης με την κυβέρνηση, προβάλλοντας την ώρα της κρίσης λάθος χειρισμούς σε εσωτερικά ζητήματα όπως ο αφθώδης πυρετός. Η Αννίτα Δημητρίου

σε δηλώσεις της κράτησε αποστάσεις ασφαλείας, λέγοντας ότι απαιτείται αυτές τις μέρες ετοιμότητα, σοβαρότητα, ψυχραιμία και απόλυτος συντονισμός, ζητώντας

Θετικό φαίνεται να είναι το πρόσημο και για τα κόμματα της συγκυβέρνησης, που η κινητοποίηση τόσο της Ελλάδας όσο και άλλων ευρωπαϊκών χωρών τούς δίνει το πλεονέκτημα να μιλούν για την ορθή εξωτερική πολιτική που ακολουθεί ο Νίκος Χριστοδουλίδης.

Κόμματα στα χαρακώματα

Πώς ο πόλεμος στην περιοχή επηρεάζει την προεκλογική των βουλευτικών του Μαΐου

Ευνοημένα τα κόμματα της συγκυβέρνησης

Θετικό φαίνεται να είναι το πρόσημο και για τα κόμματα της συγκυβέρνησης, αφού η κινητοποίηση τόσο της Ελλάδας όσο και άλλων ευρωπαϊκών χωρών τούς δίνει το πλεονέκτημα να μιλούν για την ορθή εξωτερική πολιτική που ακολουθεί ο Νίκος Χριστοδουλίδης.

Όσα εξελίσσονται πιθανώς να τους δίνουν χρόνο και σε σχέση με τη συμπλήρωση των ψηφοδελτίων τους, μιας και σε χρονικό

διάστημα λιγότερο των τριών μηνών ακόμη υπάρχουν εκκρεμότητες σε σχέση με τους 56 υποψηφίους τους. Πάντως, στο ΔΗΚΟ φαίνεται πλέον να σχηματίζεται και σε αυτό το θέμα κοινό μέτωπο με τον ΔΗΣΥ σε σχέση με την έμπρακτη παρουσία της Ελλάδας στην Κύπρο, που επιβεβαιώνουν όπως αναφέρουν και στο ψήφισμα που κατέθεσαν στη Βουλή τους άρρηκτους δεσμούς μεταξύ των δύο κρατών. Ένα ψήφισμα

το οποίο κατέθεσαν από κοινού ΔΗΣΥ, ΔΗΚΟ και ΔΗΠΑ, ενώ το τρίτο κόμμα που στηρίζει την κυβέρνηση, η ΕΔΕΚ, τήρησε αποχή, μιας και όπως ανέφερε ο βουλευτής του κόμματος Ηλίας Μυριάνθους, τόσο το συγκεκριμένο κείμενο όσο και αυτό που κατέθεσε το ΑΚΕΛ έχουν θετικά στοιχεία αλλά και σοβαρές ελλείψεις.

Πάντως, στην ΕΔΕΚ σημειώνουν και την ολιγωρία που η κυβέρνηση επέδειξε τις πρώτες

ώρες, όπως και σε σχέση με την αρχική έλλειψη συντονισμού στην προσπάθεια επαναπατρισμού των Κυπρίων πολιτών, την ώρα που στη ΔΗΠΑ κάνουν λόγο για μια κατάσταση που επιβάλλει ψυχραιμία, ενότητα, σύνεση και αποφασιστικότητα.

Στο μεταξύ, τα κόμματα συνεχίζουν τις πλείστες προεκλογικές συγκεντρώσεις –ακυρώθηκαν αρκετές το πρώτο 48ωρο της σύρραξης– ενώ κάνουν αγώνα

και για εγγραφή των νέων στον εκλογικό κατάλογο αφού η καταληκτική ημερομηνία είναι η 2α Απριλίου.

Το ΕΛΑΜ

Απέναντι στο ιρανικό καθεστώς και στο πλευρό όσων αγωνίζονται για ελευθερία στέκεται το ΕΛΑΜ, σύμφωνα με ανακοίνωση του κόμματος. Τα βάζει με την Αριστερά και τον προοδευτικό κόσμο, κατηγορώντας τον ότι

σωπαίνει για τα όσα συμβαίνουν στο Ιράν με στόχο την περαιτέρω πόλωση των ψηφοφόρων.

Η παρουσία πάντως των ελληνικών δυνάμεων στην Κύπρο είναι για το ΕΛΑΜ ένα δυνατό χαρτί, και αυτή την ώρα ανταγωνίζονται με τον ΔΗΣΥ ποιος είναι περισσότερο ευγνώμων, αν και οι περαιτέρω κινήσεις κρίνονται περιττές μιας και το κόμμα έχει κλείδωσε εδώ και καιρό την τρίτη θέση.

να ενεργοποιηθούν τα προβλεπόμενα πρωτόκολλα ασφάλειας και οι αρμόδιες υπηρεσίες και αρχές να τεθούν σε πλήρη ετοιμότητα.

Παράλληλα, στον ΔΗΣΥ φέρεται να γίνονται σκέψεις για παρουσίαση τις επόμενες μέρες προτάσεων για την κατάσταση, έχοντας ως γνώμονα τους επηρεαζόμενους από την κατάσταση στη Μέση Ανατολή και κατά κύριο λόγο τους εμπλεκόμενους στο κεφάλαιο τουρισμός.

Πάντως, όπως διαμνύεται, η ανάταση λόγω ελληνικής παρέμβασης δεν μπορεί να κρατήσει για πάντα, γι' αυτό και το κόμμα θα πρέπει, έστω και την υστάτη, να δουλέψει συλλογικά –υποψήφιοι που δεν είναι κοντά στην ηγεσία φαίνεται να έχουν ανοδική πορεία στις δημοσκοπήσεις που διενεργούνται– έχοντας όραμα και πάθος ώστε να πετύχει τον στόχο του, την πρώτη θέση στις βουλευτικές Μαΐου με ένα ποσοστό που θα του επιτρέπει να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο το 2028.

Διάλυση των Βάσεων

Την ίδια ώρα, στο ΑΚΕΛ επαναλαμβάνουν το διαχρονικό αίτημά τους για διάλυση των Βάσεων και καλούν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να διασφαλίσει πως οι υποδομές της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν θα χρησιμοποιηθούν για στρατιωτικές επιχειρήσεις και κτυπήματα στην περιοχή.

Στο κόμμα της Αριστεράς προσπαθούν να ισορροπήσουν μεταξύ του αισθήματος ασφαλείας που έχουν ανάγκη οι πολίτες και ενισχύεται μέσα από την παρουσία της Ελλάδας, όσο και άλλων ευρωπαϊκών χωρών στην περιοχή και την έντονη άποψη ότι δεν μπορεί η Κυπριακή Δημοκρατία να προσδένεται στο άρμα των Αμερικανών, να μιλάει για ένταξη στο ΝΑΤΟ και να έχει στενούς δεσμούς με τον πρωθυπουργό του Ισραήλ.

Πάντως, όπως σημειώνεται, τα στελέχη θα πρέπει να κινούνται με προσοχή και να αποφεύγονται ακραίες τοποθετήσεις, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν θα υπενθυμίζεται η εξωτερική πολιτική που ακολουθήθηκε μέχρι τώρα, μιας και σε αυτήν όπως σημειώνεται οφείλεται η θέση που διαδραματίζει σήμερα η Κύπρος.

Οι ισορροπίες είναι λεπτές την ώρα που το κόμμα παλεύει για την πρωτιά στις βουλευτικές του Μαΐου, ενώ το θέμα Ειρήνης Χαραλαμπίδου, η οποία εξήγγειλε και επίσημα την υποψηφιότητά της με το Άλμα, πιθανώς να ανοίξει νέο κύκλο συζητήσεων μεταξύ των ψηφοφόρων της αριστεράς.

Την ίδια ώρα η αντιπολιτευτική στάση του κόμματος συνεχίζεται σε ζητήματα όπως ο αφθώδης πυρετός, αλλά και τα εργασιακά, θέματα τα οποία το κόμμα γνωρίζει καλά πως να διαχειριστεί.

“ Πάντως, όπως διαμνύεται, η ανάταση λόγω ελληνικής παρέμβασης δεν μπορεί να κρατήσει για πάντα, γι' αυτό και ο ΔΗΣΥ θα πρέπει έστω και την υστάτη να δουλέψει συλλογικά.

“ Στο κόμμα της Αριστεράς προσπαθούν να ισορροπήσουν μεταξύ του αισθήματος ασφαλείας που έχουν ανάγκη οι πολίτες και ενισχύεται μέσα από την παρουσία της Ελλάδας, όσο και άλλων ευρωπαϊκών χωρών στην περιοχή.

ALMIRAL[®]
FORTE
2,32% γέλη
δισαιθυλαμμωνιούχος δικλοφαινάκη

Κινήσου ελεύθερα, απόλαυσε τη ζωή!

ΠΤC MEDOCHEMIE

NEO
ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΟ

Γαστρονόμος

200 ΧΡΟΝΙΑ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΣΠΟΥΔΑΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΓΕΥΣΕΙΣ, ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ, ΣΥΝΤΑΓΕΣ

Παμπάλαια τεφτέρια
και μνήμες από τη ζωή
μιας πόλης που έμελλε
να γίνει μικρογραφία
της Ελλάδας

Η Μαριλένα
Ιωαννίδου
φτιάχνει
ΣΑΛΑΤΑ ΜΕ
ΚΟΛΟΚΑΣΙ ΚΑΙ
ΑΒΟΚΑΝΤΟ
&
ΑΛΜΥΡΟΥΣ
ΛΟΥΚΟΥΜΑΔΕΣ
ΜΕ ΜΠΡΟΚΟΛΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

15

ΜΑΡΤΙΟΥ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

THE KATHMERINH

Εφημερίδα Πρωτοβουλίας και Δημοκρατίας

Ωρα να αρθεί οριστικά το εμπάργκο στην Κύπρο

Τον **ΕΝΤΙ ΖΕΜΕΝΙΑΗ, ΤΕΝΤ ΝΤΟΪΤΣ**

Τον Ιούνιο του 2024, ο τότε γενικός γραμματέας της Χεζμπολάχ, Χασάν Νασράλα, προειδοποίησε δημόσια ότι η Κύπρος θα μπορούσε να καταστεί «μέρος του πολέμου» εάν το Ισραήλ επιτρεπόταν να χρησιμοποιήσει κυπριακό έδαφος ή υποδομές σε μια μελλοντική σύγκρουση με τον Λίβανο. Επρόκειτο για μια δήλωση που ουσιαστικά επιχειρούσε να θέσει ένα κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο στόχαστρο μιας τρομοκρατικής οργάνωσης που υποστηρίζεται από το καθεστώς του Ιράν. Η απειλή αυτή δεν είναι πλέον θεωρητική. Την εβδομάδα που πέρασε, το ιρανικό καθεστώς στόχευσε απευθείας τις στρατιωτικές βάσεις του Ηνωμένου Βασιλείου στην Κύπρο. Η ενέργεια αυτή ως παραβίαση του κυπριακού εναέριου χώρου αποτέλεσε και άμεση επίθεση κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2013, καθώς ο συριακός εμφύλιος πόλεμος απειλούσε να επεκταθεί σε ολόκληρη την Ανατολική Μεσόγειο, συνειδητοποιήσαμε για πρώτη φορά με οξύ τρόπο το πόσο εύαληπτη είναι η Κύπρος απέναντι σε τρομοκρατικές οργανώσεις που υποστηρίζονται από το καθεστώς του Ιράν. Μέχρι τότε, ελάχιστοι θεωρούσαν την Κύπρο κράτος πρώτης γραμμής για τα δυτικά συμφέροντα ασφαλείας. Ξαφνικά, το νησιωτικό κράτος άρχισε να εμφανίζεται υπό ένα νέο στρατηγικό πρίσμα. Πράκτορες της Χεζμπολάχ είχαν ήδη εντοπιστεί στο νησί να σχεδιάζουν επιθέσεις κατά Ισραηλινών τουριστών.

Σε απόσταση μόλις 235 μιλίων από το Ισραήλ, η Κύπρος βρίσκεται στο σταυροδρόμι Ευρώπης και Μέσης Ανατολής και έχει αναδειχθεί σε κρίσιμο κόμβο της αναδυόμενης αρχιτεκτονικής που συνδέει την Ευρώπη, το Ισραήλ και την Ανατολική Μεσόγειο. Το νησιωτικό κράτος έχει συμβάλει στη μεταφορά αμάχων κατά τη διάρκεια περιφερειακών κρίσεων και έχει φιλοξενήσει ανθρωπιστικούς διαδρόμους. Παράλληλα, έχει ενισχύσει τη συνεργασία του με εταίρους στους τομείς της ενεργειακής ασφαλείας και της περιφερειακής άμυνας. Ο ρόλος αυτός έχει καταστήσει το νησί στρατηγικά σημαντικότερο – και συνεπώς περισσότερο ορατό σε όσους επιδιώκουν να εκφοβίσουν ή να διαταράξουν αυτή τη συνεργασία. Οι ευαλωτότητες που εντοπίστηκαν το 2013 επιδεινώθηκαν από ένα μακροχρόνιο εμπάργκο όπλων που επέβαλαν οι Ηνωμένες Πολιτείες στο νησί το 1987, με την πρόθεση να συμβάλουν στην επανένωση της Κύπρου. Αντί να επιτύχει τον επιδιωκόμενο στόχο του, το εμπάργκο όπλων επέτρεψε στην Τουρκία να συνεχίσει την κατοχή του βόρειου τρίτου της Κύπρου – με τη συνδρομή αμερικανικών όπλων –, ενώ η

Κύπρος, κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ολόένα σημαντικότερος παράγοντας στην περιφερειακή ασφάλεια, αναγκάστηκε να βασιστεί σε οπλικά συστήματα και συμφωνίες –ακόμη και ρωσικής προέλευσης– που την εμπόδισαν να εμβαθύνει τη συνεργασία ασφαλείας με άλλους δυτικούς εταίρους. Για τον λόγο αυτό, οι οργανώσεις μας υποστήριξαν ενεργά τον Νόμο για την Ασφάλεια και την Ενεργειακή Συνεργασία στην Ανατολική Μεσόγειο του 2019 (East Med Act) και συνέβαλαν ώστε να ψηφιστεί. Μεταξύ των πολλών διατάξεών του, ο νόμος αυτός κατήργησε το προαναφερθέν εμπάργκο όπλων όσον αφορά την Κύπρο, υπό την προϋπόθεση ότι η Λευκωσία θα πληρούσε ορισμένους όρους. Για κάθε έτος έκτοτε, η Κύπρος έχει εκπληρώσει τις προϋποθέσεις αυτές. Παρά το γεγονός ότι το υπουργείο Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών χορηγεί ανελλιπώς ετήσια εξαίρεση από το εμπάργκο, η απλή πιθανότητα να μην το πράξει στο μέλλον εμποδίζει την Κύπρο και τους εταίρους της να οικοδομήσουν στρατηγικές, μακροπρόθεσμες αμυντικές συνεργασίες. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται ένα αδικαιολόγητο εμπόδιο για τα δυτικά συμφέροντα ασφαλείας στη Μεσόγειο. Το κενό αυτό στη δυτική αρχιτεκτονική ασφαλείας πρέπει να κλείσει άμεσα. Ο αποτελεσματικός αμυντικός σχεδιασμός και η προμήθεια εξοπλισμών δεν μπορούν να οργανώνονται σε ετήσια βάση. Το Κογκρέσο των Ηνωμένων Πολιτειών οφείλει να αξιοποιήσει την ένταξη της Κύπρου στα προγράμματα Foreign Military Sales και Excess Defense Articles και να άρει οριστικά το εμπάργκο όπλων που αφορά την Κύπρο.

Καθώς η Ανατολική Μεσόγειος έχει συγκλονιστεί από αστάθεια και συγκρούσεις τις τελευταίες δύο δεκαετίες, η Κύπρος έχει συμβάλει στη σταθερότητα. Η ενεργειακή διπλωματία της Λευκωσίας, οι ανθρωπιστικές πρωτοβουλίες της και οι σταθερές ενέργειες κατά κακόβουλων δρώντων έχουν αποτελέσει πολύτιμα στοιχεία για τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η ασφάλεια της Κύπρου και η δυνατότητά της να συνεχίσει τον σταθεροποιητικό της ρόλο στην περιοχή είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την ευρύτερη αντιπαράθεση απέναντι σε τρομοκρατικά δίκτυα που υποστηρίζονται από το καθεστώς του Ιράν και σε άλλους κακόβουλους παράγοντες. Έχει πλέον έρθει η στιγμή να αρθεί οριστικά το εμπάργκο όπλων κατά της Κύπρου.

Ο κ. Εντι Ζεμενίδης είναι εκτελεστικός διευθυντής του Συμβουλίου Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας (HALC). Ο κ. Τεντ Ντόιτς είναι διευθύνων σύμβουλος του American Jewish Committee.

Εν ολίγοις, ούτε που καταλάβαμε πότε γέμισε η αυλή μας με ελληνικά, γαλλικά, ισπανικά, πολεμικά πλοία, πότε κατέβηκαν αεροπλανοφόρα και φρεγάτες με πυραύλους, πότε προσγειώθηκαν μαχητικά αεροσκάφη, πότε ζωντάνεψε ο Κίμυνας, πότε πήρε αγκαζέ τον Κένταυρο και πότε ακριβώς μειώθηκε η απόσταση μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου...

Οι κρίσεις γεννούν ευκαιρίες

Τον **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Η αλήθεια είναι ότι οι εξελίξεις ήταν καταγινωτικές, συνέβησαν όλα με ταχύτατους ρυθμούς και μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα που δεν άφηναν μεγάλο περιθώριο στο πεπτικό σύστημα του εγκεφάλου να επεξεργαστεί τα γεγονότα. Πόσο μάλλον, όταν την ίδια ώρα βίωνες ένα εντύπωση στοχοιών και δομικών δυσλειτουργιών του τομέα Πολιτικής Άμυνας και Προστασίας. Που βεβαίως δεν επρόκειτο για παραισθησιολογία της μνήμης και εσφαλμένη εντύπωση του εγκεφάλου ότι μια νέα, τρέχουσα εμπειρία έχει ξανασυμβεί στο παρελθόν, κάτι που εξηγείται επιστημονικά. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ούτε νέα εμπειρία ήταν· απεναντίας, ήταν το ιστορικό μου, αμαρτία μου, λάθος μου μεγάλο και, το κυριότερο, η Επιστήμη σπκώνει τα χέρια ψηλά. Αδυνατεί να δώσει την παραμικρή εξήγηση γι' αυτή τη χρονίζουσα ανοργανωσιά.

Εν ολίγοις, ούτε που καταλάβαμε πότε γέμισε η αυλή μας με ελληνικά, γαλλικά, ισπανικά, πολεμικά πλοία, πότε κατέβηκαν αεροπλανοφόρα και φρεγάτες με πυραύλους, πότε προσγειώθηκαν μαχητικά αεροσκάφη, πότε ζωντάνεψε ο Κίμυνας, πότε πήρε αγκαζέ τον Κένταυρο και πότε ακριβώς μειώθηκε η απόσταση μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου... Καλά-καλά δεν προλάβαμε να καταλάβουμε τους λόγους που όλες αυτές οι «ομπρέλες ασφαλείας» που κατά καιρούς και συχνότερα τα τελευταία χρόνια άνοιγαν (πάντοτε στους διθυραμβικούς

τίτλους και υπό τους ήχους τυμπανοκρουσών) «πάνω από τα κεφάλια μας», τελικά δεν άνοιξαν. Και χρειάστηκε να κατεβούν υποθέτω με τεράστιο οικονομικό κόστος, θρυλικά στολίσια πολεμικών στόχων, παλιότερα και νεότερα καθώς και αεροπορικές δυνάμεις από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να παραταχθούν απέναντι σε φτηνά μεν, αποτελεσματικά δε, νέας τεχνολογίας όπλα.

Η αλήθεια, το τελευταίο ήταν και το μόνο για το οποίο μπορούσαμε να δώσουμε μια κάποια εξήγηση. Ίσως γιατί σε ανύποπτο χρόνο, τον περασμένο Σεπτέμβριο, προλάβαμε και σχολιάσαμε έναν ακόμα ύμνο για μια νέα ομπρέλα ασφαλείας, λέγοντας πως «οι ομπρέλες ασφαλείας πάνω από τα κεφάλια μας αποτελούν τη συνέχεια μιας μακράς παράδοσης που επιβεβαιώνει τι δεν έχουμε μέσα στα κεφάλια μας». «Τουλάχιστον μέχρι να ανοίξει», σημειώναμε.

Για να μην τα πολυλογούμε, κατανοητές και οι εξελίξεις, κατανοητή και η σπουδαιότητα του να μην κλονίζεται, απεναντίας να διασφαλίζεται και να ενισχύεται το αίσθημα ασφαλείας του λαού, κι ως μην είναι ευανάγνωστο το πώς από την Κυριακή που η κυβέρνηση κατέβαλλε υπεράνθρωπες προσπάθειες να καθυπνωχθούν οι ανησυχίες διαφεύδοντας τον Βρετανό αξιωματούχο, το πώς από το διάγγελμα το πρωί της Δευτέρας του Προέδρου που κινείτο στο ίδιο αφήγημα, το πώς από τη στιγμή που δεν έγινε ουδεμία αναφορά στα μέλη του Εθνικού Συμβουλίου που μετέβησαν το πρωί της Δευτέρας στο Προεδρι-

κό, μετά το διάγγελμα του Προέδρου της Δημοκρατίας, το πώς από τη στιγμή που η ανακοίνωση για όσα διημιέφθηκαν στο Εθνικό Συμβούλιο, η οποία εκδόθηκε και αναρτήθηκε και στην ιστοσελίδα της κυβέρνησης, δεν γινόταν οποιαδήποτε αναφορά... βρεθήκαμε να ακούμε τον Έλληνα υπουργό Άμυνας να κάνει λόγο για «απρόκλητες επιθέσεις» που δέχθηκε η Κύπρος και ο Έλληνας πρωθυπουργός να πάρει το αίτημα της Κύπρου για βοήθεια και στήριξη, στο ΚΥΣΕΑ και που πρόλαβε και συνεδρίασε και τα... F-16 να προσγειωθούν στην Πάφο πριν αναρτηθεί η πιο πάνω ανακοίνωση για τη συνεδρίαση του Εθνικού Συμβουλίου. Δεν έγινε και τίποτα – υπό τις περιστάσεις, τις απειλές και την αβεβαιότητα, καλώς ήρθαν.

Να, απλώς, και δεδομένου ότι η ανάλυση της στρατιωτικής κινητοποίησης στην Κύπρο που γίνεται από διεθνείς αναλυτές και think tanks ξεπερνά κατά πολύ την απλή «προστασία ενός κράτους-μέλους» και τις τύψεις που μπορεί να αισθάνεται μια μάνα απέναντι στην κόρη της για «κ» λόγους, φωτίζοντας ένα κρίσιμο γεωπολιτικό πεδίο ισχύος, με τεράστιο στρατηγικό βάθος, και επειδή όλο αυτό είναι κάτι σαν το επιχειρηματικό ολόγκων «η κρίση γεννά ευκαιρίες», θα ήταν ακόμα πιο ευχάριστο εάν επιβεβαιωμένα γνωρίζαμε ότι ήταν όντως πρωτοβουλία του Προέδρου. Για να καθυπνωχαστούμε και ως προς το ότι ξέρει τι να κάνει με την «ευκαιρία».

photiouth@kathimerini.com.cy

Μετάλλαξη

Τον **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Αν κάτι με ξένισε περισσότερο απ' όλα όσα έχουν συμβεί την τελευταία εβδομάδα, με τους βαλλιστικούς πυραύλους που ανακαιτίστηκαν και την πτώση του ιρανικού μη επανδρωμένου αεροσκάφους στην Κύπρο, εντός των βρετανικών βάσεων, είναι η δυνατότητα μεταλλάξεων της κυπριακής κυβέρνησης. Υπό το φως των εγγενών αδυναμιών και των κενών που καταγράφθηκαν, με επίκεντρο την ασφάλεια των πολιτών, η κυβερνήσή μας παρουσίασε τόσες διαφορετικές εικόνες, που ενδεχομένως χρήζουν επιστημονικής μελέτης:

• **Πρώτη εικόνα**—αφελής κυβέρνηση: Ο ΥΠΙΑΜ της Βρετανίας Τζον Χίλι (John Healey) αποκάλυψε στο skynews ότι δύο βαλλιστικοί πυραύλοι εκτεύευσθηκαν από το Ισράηλ προς την κατεύθυνση της Κύπρου, σημειώνοντας ότι ανακαιτίστηκαν με επιτυχία. Η τοποθέτηση του Βρετανού ΥΠΙΑΜ ενόχλησε τη Λευκωσία και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, σε μια δήλωση-επιτομή της αφέλειας της κυβέρνησης, είπε ότι στο πλαίσιο τηλεφωνι-

κής επικοινωνίας, ο πρωθυπουργός της Βρετανίας, Κιρ Στάρμερ (Keir Starmer), «επιβεβαίωσε ξεκάθαρα και κατηγορηματικά ότι η Κύπρος δεν ήταν στόχος». Η προεδρική αφέλεια έγκειται στο γεγονός ότι ο κ. Στάρμερ δεν ήταν αυτός που πάτησε το κουμπί και μας έστειλε τους δύο πυραύλους, ούτε είναι εκπρόσωπος του Ιράν και άρα δεν θα μπορούσε να γνωρίζει, εάν ήμασταν ή αν δεν ήμασταν στόχος. Αυτό θα μπορούσε να το πει στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, «ξεκάθαρα», μόνο ο γιος του Χαμενέϊ.

• **Δεύτερη εικόνα**—αδιάβαστη κυβέρνηση: Όταν ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δήλωνε με βεβαιότητα ότι η Κύπρος δεν ήταν στόχος, οι υπηρέσιες ασφαλείας της Ε.Ε. εκτιμούσαν ότι όλα τα κράτη-μέλη, άρα και η Κύπρος είναι δυνητικοί στόχοι για το Ιράν, που «επιδιώκει να προκαλέσει χάος» (βλ. ρεπορτάζ στη σελ. 6).

• **Τρίτη εικόνα**—ανώμαλη προσγειώση: Λίγες ώρες αργότερα το Ιράν μάς έστειλε το μη επανδρωμένο αεροσκάφος, η αφελής τοποθέτηση του Προέδρου μας κατέρρευσε και η κυβέρνηση προσγειώ-

ώθηκε ανώμαλα. Και σε μια απέλπιδα προσπάθεια υποβάθμισης του ζητήματος, υπό το φως της προηγουμένης «ξεκάθαρης» δήθεν θέσης ότι η Κύπρος δεν είναι στόχος, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επέλεξε να κάνει λόγο για «περιορισμένες υλικές ζημιές», αποφεύγοντας να μιλήσει για την ταμπακίερα.

• **Τέταρτη εικόνα**—πανικός και γύμνια: Ως αποτέλεσμα της επίθεσης στις βάσεις και της έκρηξης που σημειώθηκε, προκλήθηκε πανικός. Η κυβέρνηση που δεν γνώριζε και συνεπώς δεν ενημέρωσε τους πολίτες των παρακείμενων κοινοτήτων, άνοιξε το ΚΕΝ Λεμεσού, προσφέροντας στέγη και δημιουργώντας εικόνα επιστράτευσης. Κάποιος να συζητούνται ξανά τα κενά και οι ελλείψεις σε καταφύγια, αλλά και η αδυναμία του κράτους να λάβει γνώση και να ενημερώσει τους πολίτες του για οποιονδήποτε επερχόμενο κίνδυνο. Η γύμνια ήταν εμφανής και στο ζήτημα της δοκιμαστικής αποστολής μινιματών sms, που ακολούθησε. Κάποιοι τα έλαβαν στην ώρα τους, άλλοι με καθυστέρηση μιας ώρας και άλλοι ποτέ, καθιστώντας σαφές ότι η κυπριακή κυβέρνηση είναι μέ-

ρος του προβλήματος και όχι της λύσης, για να παραφράσω –χωρίς ρίσκο– τους αντίθετους ισχυρισμούς της κυβέρνησης.

• **Πέμπτη εικόνα**—ευρεσιτεχνία: Παρά τις αδυναμίες του, το κυπριακό κράτος διεκδικεί πατέντα ευρεσιτεχνίας, αξιοποιώντας το «εθνικό μας όχημα», τα διπλοκάμπινα, στα οποία τοποθετήθηκαν σε κάποιες κοινότητες, σειρήνες, προκειμένου να ηχούν, ενημερώνοντας τους πολίτες σε περιπτώσεις εκθροικών επιθέσεων.

• **Έκτη εικόνα**—διεκδικητική πολιτική: Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επιδόθηκε σε διπλωματία του τηλεφώνου, ζητώντας από ηγέτες της Ε.Ε. να στήριξουν την Κύπρο. Αν και πρόσφατα κόμπαζε ότι είχε εξασφαλίσει σύγχρονα αντιαεροπορικά συστήματα από το Ισραήλ που θα μπορούσαν να μας καλύψουν, νοούμενου βεβαίως ότι γνωρίζουμε πώς να τα χρησιμοποιήσουμε. Κι έτσι φτάνουν στην Κύπρο μαχητικά αεροσκάφη και φρεγάτες από την Ελλάδα και τη Γαλλία, ενώ ακολουθούν Ισπανία και Ιταλία. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αξιοποίησε

τη στήριξη των εν λόγω κρατών-μελών, ενώ η επίσημη κυβερνητική διαρροή παραπέμπει στη σύσταση ευρωπαϊκής ομπρέλας γύρω από την Κύπρο.

• **Έβδομη εικόνα**—επικοινωνιακή πολιτική: Αυτό όμως που έχει περισσότερη σημασία και δεν περνά απαρατήρητο, είναι ότι η ανάγκη του προέδρου Χριστοδουλίδη και της κυβέρνησης να φωνάξουν δυνατά ότι έχουν εξασφαλίσει ευρωπαϊκή ομπρέλα στήριξης, είναι πολύ μεγαλύτερη από την ανησυχία τους για στοχοποίηση της Κύπρου, μέσα από την εικόνα που δημιουργεί για τον τουρισμό και την οικονομία, η περιφρούρηση της νήσου από μια ομάδα ευρωπαϊκών χωρών.

Κι έτσι, η διαχείριση της κρίσης από την κυπριακή πολιτειακή ηγεσία καθίσταται επί τις ουσίας συνώνυμη της «πατέντας των διπλοκάμπινων με τις σειρήνες». Αντανακλώντας το επίπεδο των κυβερνητικών χειρισμών, με πολύ μεγάλα επικοινωνιακά πχεία και ανάλογες εκπομπές καυσαερίων.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Πρώτα συμπεράσματα από τον πόλεμο στο Ιράν

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΑΛΕΑ**

Οσα συνέβησαν την περασμένη εβδομάδα αποδεικνύουν γιατί είναι κρίσιμο να είμαστε μια χώρα με πολιτική σταθερότητα, οικονομική ισχύ και στρατηγική αυτάρκεια. Ο κόσμος γύρω μας έχει ξαφνικά καταστεί ασύλληπτα απρόβλεπτος και επικίνδυνος. Ο πόλεμος στο Ιράν δεν είναι κάτι μακρινό, είναι δίπλα μας. Κάθε φορά που χτυπάει το τηλέφωνο στο Μέγαρο Μαξίμου διακυβεύονται ζωτικά εθνικά συμφέροντα και

Θα χρειαστεί ένας ακόμη γύρος τολμηρών αποφάσεων για τις Ενοπλες Δυνάμεις, γιατί αλλιώς θα φτάσουμε στο 2030 με vintage συστήματα μέσα σε ένα περιβάλλον όπου η τεχνολογία τού σήμερα γίνεται «αντίκα» αύριο.

απαιτούνται γρήγορες και δύσκολες αποφάσεις. Το αν δίνεις άδεια υπέριπτησης σε ένα αμερικανικό ιπτάμενο τάνκερ ή το πού στέλνεις μία φρεγάτα δεν είναι αστείο, έχει επιπτώσεις. Ειδικά όταν έχεις απέναντί σου έναν Τραμπ που ζυγίζει κάθε απάντηση με τον δικό του ιδιαίτερο τρόπο και αν δεν του αρέσει μπορεί να σε παρομοιάσει με τον Τσώρτσιλ, στην καλή περίπτωση, ή να διακόψει κάθε αμυντική συνεργασία με τη χώρα σου. Α, και έναν Νετανιάχου που δεν ακούει κανέναν και περιμένει πολλά από όποιον θεωρεί σύμμαχό του.

Την περασμένη εβδομάδα φάνηκε ότι η Ελλάδα μπορεί να λαμβάνει γρήγορες και στιβαρές αποφάσεις όταν αποφάσισε να στείλει φρεγάτες και αεροσκάφη στην Κύπρο. Το θετικό είναι ότι ακολούθησαν πολλές ακόμη ευρωπαϊκές χώρες. Για να παίξεις, όμως, τέτοια γεωπολιτική «μπάλα» χρειάζεται η απαραίτητα εθνικά εργαλεία, σαν τον «Κίμων»». Με φρεγάτες 40ετίας δεν έχεις καμία δυνατότητα να προβάλεις τη δύναμή σου στην Ανατολική Μεσόγειο. Το ίδιο και με μη αναβαθμισμένα F-16.

Για να αποκτήσεις τέτοια εργαλεία χρειάζεται ισχυρή οικονομία, αλλά και σοβαρή αμυντική βιομηχανία. Εκεί έχουμε ακόμη πολύ δρόμο να διανύσουμε, παρότι ξυπνήσαμε από τον λήθαργο. Η τέχνη του πολέμου έχει αλλάξει θεαματικά, όπως μας έδειξαν η Ουκρανία και το Ιράν. Οι μεταρρυθμίσεις στις Ενοπλες Δυνάμεις είναι πολύ θετικές, αλλά πρέπει να γίνουμε πιο φιλόδοξοι, πρακτικοί και γρήγοροι. Η αδράνεια του Δημοσίου, σε συνδυασμό με ακόρταγους παίκτες, δεν αφήνει τα πράγματα να προχωρήσουν με ταχύ ρυθμό. Θα χρειαστεί ένας ακόμη γύρος τολμηρών αποφάσεων, γιατί αλλιώς θα φτάσουμε στο 2030 με vintage συστήματα μέσα σε ένα περιβάλλον όπου η τεχνολογία του σήμερα γίνεται «αντίκα» αύριο.

Η εβδομάδα που πέρασε οδήγησε σε πολλά χρήσιμα συμπεράσματα. Το βασικότερο; Πώς υπάρχει σήμανση στον δρόμο που μας βγάζει από τη μιζέρια της «μικρής φωτιάς» Ελλάδας και οδηγεί σε μια Ελλάδα η οποία διαδραματίζει τον ρόλο που της αναλογεί πέρα από τα στενά γεωγραφικά της όρια.

Οι σιαμαίοι εταίροι

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ κατάφερε στη διάρκεια μιας εβδομάδος, μόνον, να υπονομεύσει το αδιαφιλονίκητο αξίωμα του ηγέτη του Ελευθέρου Κόσμου όταν εκήρυξε τον πόλεμο εναντίον του Ιράν, αγνοώντας τις επιφυλάξεις των Ευρωπαίων εταίρων της Ουάσιγκτον στο ΝΑΤΟ και των φιλοαμερικανών Αράβων ηγετών.

Προς έκπληξιν του προφανώς οι Ευρωπαίοι ηγέτες, που εδώ και ένα χρόνο υπήρξαν στόχος ανηλεούς

Η μονοζυγωτική συμμαχία του κ. Τραμπ με τον πρωθυπουργό του Ισραήλ είναι ετεροβαρής και λειτουργεί υπέρ του Μπίμπι Νετανιάχου, που επί δεκαετίες επέμενε πως μόνον μία αποφασιστική πολεμική ενέργεια θα μπορούσε να διασφαλίσει τον απόλυτο έλεγχο του Ισραήλ στην περιοχή.

Δεν είναι τυχαίο ότι μετά την εξόντωση του Αλί Χαμενέϊ, ο κ. Νετανιάχου κάλεσε σε εξέγερση τους Αζέρους, Κούρδους, Βαλούχους, Τουρκμένους και Αραβες εναντίον της Τεχεράνης. Ο κ. Τραμπ, αντιθέτως, σε πρώτη φάση κάλεσε τους πολίτες του Ιράν να πάρουν την κατάσταση στα χέρια τους, μετά τη συντριβή του καθεστώτος, που εννοεί να μην καταρρεύσει ακόμη.

Κάτι ανάλογο είχε επιχειρήσει και ο προεβύτερος Τζορτζ Μπους, όταν στις 15 Φεβρουαρίου 1991 είχε εκδιώξει τον Σαντάμ Χουσεΐν από το Κουβέιτ. Την εποχή εκείνη προέτρεπε τους στρατιωτικούς και τους πολίτες του Ιράκ να ανατρέψουν τον Σαντάμ Χιουσεΐν. Αμερικανικά αεροσκάφη έριχναν προκηρύξεις. Ακολούθησε μία μεγάλη εξέγερση, που συνетριβή βάνουσα από τον Χουσεΐν. Στις μέρες μας ο πρόεδρος Τραμπ έκρινε σκόπιμο να χρησιμοποιήσει τον Κούρδους, που εξοπλίζονται από τις ΗΠΑ και το Ισραήλ, για να επιτύχει την αποτροπή του καθεστώτος του Ιράν. Ο ίδιος μάλιστα ανακοίνωσε πως είχε φιλοκοννώ μια ισχυρούς Κούρδους φιλάδρους, τον Μπαρζανί και τον Ταλαμπανί.

Κάποιοι στη χώρα μας δεν κρύβουν τη χαρά τους, αφού ο κ. Νετανιάχου δεν έκρυψε την πρόθεσή του να πλήξει την Τουρκία του προέδρου Ερντογάν, με στόχο την ανατροπή της περιφερειακής ισορροπίας. Φοβού τον Θεό και την ηλιθιότητα των ανθρώπων, έγραφε σε ένα από τα Cantos του ο Εζρά Πάουντ. Εδώ που φτάσαμε οι σιαμαίοι σύμμαχοι –Τραμπ και Νετανιάχου– είναι ικανοί για όλα.

Ιράν: η ήττα των διανοοιμένων

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

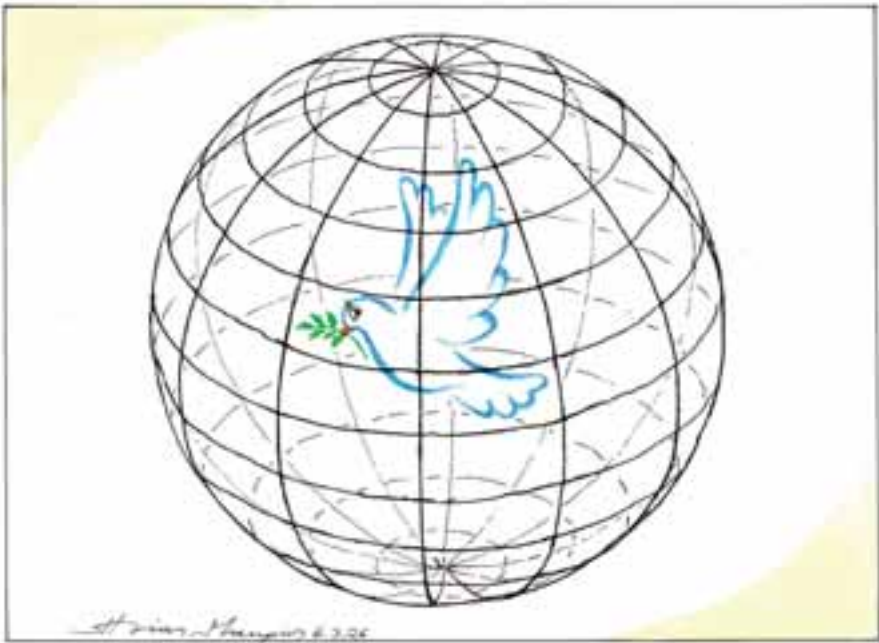
στρίες ταξιδεύει ως την Τεχεράνη για να συναντήσει τον αγιατολάχ Χομεϊνί. Εκείνος για να τις συναντήσει απαιτεί να φορούν μαντίλες. Εκείνες συσκέπτονται για να αποφασίσουν αν η μαντίλα συμβαδίζει με τις προοδευτικές τους ιδέες. Και μην μπορώντας να λύσουν το πολύπλοκο και βαθύ αυτό πρόβλημα της ανθρωπίνης ύπαρξης, απευθύνονται στην αρχαίωτος είναι, ο οποίος όμως θα μεταμορφώσει μια χώρα 90 εκατομμυρίων. Τη χώρα την έχει εγκαταλείψει ο σάχης Ρεζά Παχλαβί. Οι Ιρανοί υποδέχονται τη φυγή του ως απελευθέρωση από ένα στυγνό απολυταρχικό καθεστώς. Θα περάσουν εν μια νυκτί σ' αυτό που σήμερα γνωρίζουμε ως θεοκρατική απολυταρχία. Δεν τους ενδιαφέρει, ή δεν ξέρουν τι τους περιμένει. Είναι απλώς ανακουφισμένοι γιατί κατάφεραν να ξεφορτωθούν τον σάχη.

Ο ενθουσιασμός τους δεν αφήνει ασυγκίνητους τους προύκοντες στο Σεν Ζερμέν ντε Πρε, το κεφαλοχώρι της ευρωπαϊκής διανόησης. Δέκα χρόνια μετά τον Μάη του '68, το πνεύμα του είναι ακόμη ζωντανό και αναζητάει την πολιτισμική ετερότητα απέναντι στον δυτικό τρόπο ζωής και σκέψης απ' όπου κι αν προέρχεται. Είτε από την Κίνα του Μάο είτε, τώρα, από την πολιτιστική επανάσταση του Ιράν. Διότι πέρα από πολιτική αλλαγή, αυτό που συμβαίνει στο Ιράν είναι μια ανατροπή του πολιτιστικού παραδείγματος. Μια ομάδα από φεμινί-

στών που συνεργάστηκαν με τους μουσουλμάνους στην αντίσταση κατά του σάχη. Από τις γυναίκες αφαιρείται η νομική χειραφέτηση που τους είχε παραχωρηθεί επί σάχη, ενώ η ομοφυλοφιλία τιμωρείται με θάνατο. Αυτό δεν πτοεί τον Μισέλ Φουκό, ο οποίος, αν και ομοφυλόφιλος, επισκέπτεται το Ιράν για να αναλάβει τον ρόλο του υποστηρικτή και θεωρητικού του νέου καθεστώτος. Ο Φουκό, 51 ετών τότε, δεν επηρεάζει μόνον το παρισινό κεφαλοχώρι των διανοοιμένων. Η φήμη του και η σκέψη του έχει διασχίσει τον Ατλαντικό και έχει μεταναστεύσει στα αμερικανικά πανεπιστήμια. Ο Φουκό, συγγραφέας τού «Οι λέξεις και τα πράγματα» και της «Ιστορίας της σεξουαλικότητας», μεταξύ άλλων, δεν εκπροσωπεί απλώς το πνεύμα του Μάη του '68. Είναι η ενσάρκωσή του. Το Ιράν το επισκέπτεται ως απεσταλμένος της Corriere della Sera για να ανακαλύψει την απόλυτη ετερότητα απέναντι σε αυτό που ο ίδιος θεωρεί στερεότυπα και αγκυλώσεις της δυτικής σκέψης. Παραθέτω μερικά αποσπάσματα από τα φιλοσοφικά του συμπεράσματα: «Οι Ιρανοί δεν έχουν το ίδιο καθεστώς αλήθειας με το δικό μας. Το να πεις κάτι εννοώντας κάτι άλλο δεν θεωρείται καταδικαστέο διφορούμενο. Το αντίθετο θεωρείται άδικο. Μπορείς να πεις κάτι που αν το κρίνεις με τα γεγονότα δεν είναι αλήθεια, όμως παραπέμπει σ' ένα βαθύ νόημα που δεν μπορείς να το περιορίσεις σε όρους

ακρίβειας και παρατήρησης». Η ήττα της λογικής, ο θρίαμβος του Ιονέσκο, η προοδευτική σκέψη του Φουκό, η οποία, έστω αθέλητα, αναδεικνύει και το πρόβλημα που έχουν οι δυτικοί με τους μουλάδες. Είναι αδύνατον να συνεννοηθείς μαζί τους, επειδή μιλούν άλλη γλώσσα και έχουν άλλο τρόπο σκέψης. Ο Φουκό λέει κι άλλα πολλά. Αποκαλεί τον Χομεϊνί «άγιο» και εφαρμόζοντας ο ίδιος τη λογική αυτού που αποκαλεί ιρανική σκέψη μιλάει για εκατομμύρια νεκρούς επί σάχη. Οι νεκροί στην τελευταία διαδήλωση εναντίον του μονάρχη ήταν 50. Τον Ιανουάριο οι Φρουροί της Επανάστασης σκότωσαν 40.000. Μα δεν ενδιαφέρει η πραγματικότητα, αλλά το βαθύ της νόημα.

Αναρωτιέμαι τι θα έλεγαν όλοι αυτοί –διότι δεν είναι μόνον ο Φουκό– αν ζούσαν για να δουν την εξέλιξη του καθεστώτος που τόσο θαύμασαν. Κυρίως, ποια θέση θα έπαιρναν, ως διανοούμενοι και όχι ως πολιτικοί αναλυτές, απέναντι στο πρόβλημα που μας θέτει ο σημερινός πόλεμος στο Ιράν. Πώς συμβιβάζεται η παραβίαση του διεθνούς δικαίου με την ηθική υποχρέωση να βοηθήσεις μια κοινωνία η οποία θέλει να απαλλαγεί από ένα τυραννικό καθεστώς. Κάτι τέτοιες στιγμές αντιλαμβάνεσαι ότι ο ρόλος του διανοομένου δεν είναι διακοσμητικός. Και αντιλαμβάνεσαι, διαβάζοντας όλ' αυτά για το Ιράν τότε, πως οι ίδιοι οι διανοούμενοι υπονόμεισαν την αξιοπιστία τους.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini. gr

Η προεκτεινόμενη αποτροπή στην Ανατολική Μεσόγειο

Του **ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Η αποστολή αεροναυτικών δυνάμεων στην Κύπρο έχει αναντίρρητα προκαλέσει ενθουσιασμό και συγκίνηση σε πολλούς Ελλαδίτες και Κυπρίους. Για πρώτη φορά μετά το 1974 η Αθήνα αποφάσισε να συνδράμει αμυντικά τη Λευκωσία εν ώρα πολέμου στην ευρύτερη Μέση Ανατολή. Σίγουρα δεν πρόκειται για μια εύκολη απόφαση επειδή

εμπεριέχει ορισμένα επιχειρησιακά ρίσκα. Η συγκεκριμένη ενέργεια χρειάζεται να αναλυθεί σε τρία διακριτά επίπεδα προκειμένου να αποτυπωθούν με μεγαλύτερη σαφήνεια οι συνέπειες που προκαλεί από την άμεση ενίσχυση της άμυνας και την αύξηση της ετοιμότητας, μέχρι τη συμμαχική συνοχή και τις μακροπρόθεσμες γεωπολιτικές επιπτώσεις στην Ανατολική Μεσόγειο.

Σε τακτικό επίπεδο η παρουσία ελληνικών φρεγατών και μαχητικών αεροσκαφών θωρακίζει την κυπριακή αεράμυνα απέναντι σε απειλές που προέρχονται από το Ιράν ή τους δορυφόρους του. Η πιθανολογούμενη εμπλοκή των βρετανικών βάσεων στις αεροπορικές επιχειρήσεις των ΗΠΑ έχει αλλάξει το εγγύς περιβάλλον ασφάλειας, έστω σε κάποιον βαθμό. Η ανάπτυξη ελληνικών φρεγατών που προσφέρει κινητές πλατφόρμες αντιαεροπορικής και αντιβαλλιστικής άμυνας, οι οποίες είναι ικανές να επεκτείνουν την ακτίνα επι-

τήρησης της περιοχής και να ενισχύσουν την προστασία κρίσιμων υποδομών στις ελεύθερες περιοχές του νησιού. Επιπρόσθετα, τα εκσυγχρονισμένα F-16 διαθέτουν υπερσύγχρονες δυνατότητες άμεσης αναχαίτισης μη επανδρωμένων αεροκχημάτων σε περίπτωση περαιτέρω κλιμάκωσης.

Σε επιχειρησιακό επίπεδο η επικείμενη σύμπραξη ελλαδικών, κυπριακών και γαλλικών δυνάμεων στην Ανατολική Μεσόγειο δημιουργεί μια πιο συνεκτική και αποτελεσματική αρχιτεκτονική άμυνας. Η κοινή αξιοποίηση ραντάρ μεγάλης εμβέλειας, αισθητήρων επίτηρησης και συστημάτων ηλεκτρονικού πολέμου επιτρέπει καλύτερη κατανομή ρόλων και ενισχύει την ποιότητα της τακτικής εικόνας μέχρι τον Λίβανο και πιο πέρα. Η επιχειρησιακή αυτή διάταξη περιορίζει ουσιαστικά την ευαλωτότητα της Κύπρου, καθώς αυτή ενσωματώνεται σε ένα ευρύτερο συμμαχικό πλαίσιο με στρατηγικό βάθος, υψηλή ευελιξία δυνάμεων και ανεπτυγμένο επίπεδο διαλειτουργικότητας.

Σε στρατηγικό επίπεδο, η ελληνική αεροναυτική παρουσία στην Κύπρο στέλνει ένα ισχυρό μήνυμα αποφασιστικότητας σε φίλους και αντιπάλους. Η Αθήνα κάνει προβολή στρατιωτικής ισχύος σε μια περιοχή όπου η αποτελεσματικότητα της αποτροπής εξαρτά-

ται πρωτίστως από την ταχύτητα αντίδρασης. Η επέκταση της ελληνικής αποτροπής στην Ανατολική Μεσόγειο συνιστά μια χειροπιαστή απόδειξη ότι η ασφάλεια του νησιού δεν αντιμετωπίζεται πλέον ως ζήτημα «τρίτης χώρας», αλλά ως αναπόσπαστο κομμάτι της εθνικής αμυντικής στρατηγικής. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι η προεκτεινόμενη αποτροπή (extended deterrence) της Ελλάδας μπορεί να αυξήσει γενικότερα το κόστος οποιασδήποτε επιθετικής ενέργειας εναντίον της Κύπρου.

Προφανώς, οι μη κρατικοί δρώντες τύπου Χεζμπολάχ δεν είναι εύκολο να αποτραπούν και αυτό χρειάζεται να καταστεί σαφές στην κοινή γνώμη. Από τη στιγμή μάλιστα που δικαιολογημένα έχει αποκλειστεί η συμμετοχή της δικής μας πλευράς στον πόλεμο. Ωστόσο, με τις κατάλληλες πολιτικοστρατιωτικές κινήσεις μπορούν να περιοριστούν οι υπονομιευτικές δράσεις τέτοιων ενόπλων οργανώσεων. Ετσι κι αλλιώς, η εξελισσόμενη πολεμική σύγκρουση καταδεικνύει τη γεωστρατηγική ενότητα Κύπρου - Λιβάνου. Στα πλαίσια αυτής της αντίληψης, η Αθήνα σωστά αναβάθμισε πρόσφατα το αποτύπωμα της στον Λίβανο με δωρεάν παροχή στρατιωτικού υλικού για την ενίσχυση των λιβανέζικων ενόπλων δυνάμε-

ων. Αυτή η προσπάθεια θα πρέπει να εντατικοποιηθεί μετά το πέρας των εκθροπισμών, ώστε να ενισχυθεί η σταθερότητα και ανθεκτικότητα της χώρας. Ο Λίβανος αποτελεί έναν κρίσιμο κρίκο για την περιφερειακή ασφάλεια, λόγω της ισχυρής παρουσίας ξένων δυνάμεων στην επικράτειά του και των εσωτερικών αντιπαλοτήτων.

Καταληκτικά, η άσκηση στρατιωτικής ισχύος συνιστά ένα πολυδιάστατο εργαλείο προάσπισης των εθνικών συμφερόντων και σαν τέτοιο μόνο πρέπει να ιδωθεί. Η παρουσία των ελλαδικών αεροναυτικών δυνάμεων καλλιεργεί ένα αισθημα ασφάλειας στην Κυπριακή Δημοκρατία και ενισχύει την αξιοπιστία της Ελλάδας ως παρόχου ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο. Το σημαντικότερο είναι, όμως, ότι η κίνηση της Αθήνας λειτουργεί ως συμβολική αποκατάσταση μιας ιστορικής εκκρεμότητας. Η μνήμη και η ευθύνη μάς καλούν να σταθούμε δίπλα στην Κύπρο, όχι ως πράξη συγκυριακής στήριξης, αλλά ως διαρκή δέσμευση απέναντι στους ομοεθνείς μας και στην ίδια την ιστορική μας αυτοσυνείδηση.

Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Reader in International Security στο King's College London.

Από τον Επισταῖν στον Χαμενεΐ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Ο **μύθος** λέει ότι ο Ναπολέων Βοναπάρτης, ο αυτοκράτορας των Γάλλων και μεγάλος στρατηλάτης, έκανε συνεχώς επεκτατικούς πολέμους, για να είναι μακριά από την πανέμορφη, αλλά γκρινιέρα σύζυγό του, την Ιωσηφίνα. Ο έρωτάς τους ήταν «τρελός» παρά τη διαφορά ηλικίας υπέρ της συζύγου και παρά την άστατη ζωή της Ιωσηφίνας. Η ιστορία και οι μύθοι επαναλαμβάνονται και λένε ότι σήμερα ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ και το «βαθύ κράτος» της Δύσης, κήρυξαν τον πόλεμο στο Ιράν, για να γλιτώσουν από τα αρχεία του Τζέφρι Επισταῖν, του βαθύπλουτου σωματεμπορίου ανηλίκων, ο οποίος λέγεται ότι αυτοκτόνησε στο κελί της φυλακής. Ο άνθρωπος αυτός, κατέγραψε σε τρία εκατομμύρια σελίδες, σε 180 χιλιάδες φωτογραφίες και σε δύο χιλιάδες βίντεο, τα φρικτά εγκλήματα στο ιδιωτικό του νησί, στα οποία συμμετείχαν γαλαζοαίματοι, ηγέτες και ηγετίσκοι και οι σύγχρονοι «Κροίσοι». Η πλάκα είναι ότι όλα δημοσιοποιήθηκαν στο διαδίκτυο, επιβεβαιώνοντας ότι «ουδέν κρυπτόν υπό τον ήλιον». Επικοινωνιακά, είναι κλασικός ο τρόπος αντιμετώπισης μιας κρίσης, με την πρόκληση μιας άλλης μεγαλύτερης κρίσης.

Στην αντίπερα όχθη και στο θεοκρατικό Ιράν, ο ανώτατος θρησκευτικός ηγέτης Αλί Χοσεΐνι Χαμενεΐ, για 37 χρόνια, είχε άμεσο ή έμμεσο έλεγχο της εκτελεστικής, της νομοθετικής και της δικαστικής εξουσίας, καθώς και του στρατού και των μέσων ενημέρωσης. Ήταν ο άνθρωπος με τη μεγαλύτερη επιρροή παγκοσμίως, όπως έγραφαν κατά διαστήματα, δυτικά περιοδικά και εφημερίδες. Η τραγική μοίρα του θρησκευτικού ηγέτη δεν μπορούσε να ήταν άλλη, από αυτή την οποία επιβάλλει ο ιστορικός κανόνας. Αυτοκρατορίες και κράτη, τα οποία διοικούνται από ρασοφόρους θρησκειών και ανθρώπους με στρατιωτική στολή, οδηγούνται πάντα στην καταστροφή. Οι αυστηροί κανόνες και η πειθαρχία, στην αρχή έχουν θετικά αποτελέσματα, αλλά στην πορεία όλα «ξεχειλώνουν» οδηγούν σε αλαζονεία και ηθική κατάπτωση –με ό,τι αυτό συνοδεύεται– και τελικά στην «ηχηρή» πτώση. Η Κύπρος και η Ελλάδα, δεν αποτελούν εξαίρεση του κανόνα. Στα δημοκρατικά κράτη, υπάρχει πλήρης διαχωρισμός του κράτους με τη θρησκεία και πάντα υπάρχει πολιτικός προϊστάμενος στις ένοπλες δυνάμεις, είτε στον στρατό είτε στην αστυνομία. Και αλίμονο σε χώρες, όπου οι αρχηγοί των ενόπλων δυνάμεων «κουμαντάρουν» τους πολιτικούς προϊσταμένους τους. Κομβικό

σημείο είναι πάντα οι εκλογές και η εναλλαγή της εξουσίας, ώστε να μειώνονται τα φαινόμενα αλαζονείας.

Η Κύπρος, η Μέση Ανατολή, αλλά και όλος ο κόσμος, ζουν στο εκκρεμές του φόβου του πολέμου, ίσως στην αρχή του τρίτου παγκοσμίου πολέμου, ο οποίος πλέον εξελίσσεται σε άλλες φανταστικές διαστάσεις. Απαγωγές ηγετών όπως στη Βενεζουέλα, μαζικές δολοφονίες ηγεσίων όπως στο Ιράν, μαζικές ανατινάξεις κινητών τηλεφώνων –βομβητών– σε Συρία και Λίβανο, ντρώδους καμικάζι, αόρατοι πύραυλοι και ένα σωρό άλλα άγνωστα όπλα, τα οποία σκορπίζουν τον θάνατο, από τη μια άκρη στην άλλη άκρη της γης. Δαιμονικά «μαραφέτια», όπως θα έλεγαν οι παππούδες μας. Από την άλλη, η μάχη των αγορών, του δολαρίου, του ρουβλιού, του γουάν, της ρουπίας, των BRICS και των «swift code». Όλα σε έναν κόσμο ο οποίος αλλάζει με τρομακτικές ταχύτητες, αλλά πάντα μένει ο ίδιος, με πάθη, με εγωισμούς, με μικρότητες και με βαρβαρότητες, αλλά και με ονειροπόλους ανθρώπους να προσμένουν την ειρήνη της ψυχής τους, τον μεγάλο έρωτα, την ανείπωτη χαρά και τελικά την άπειρη αγάπη.

Στην αντίποδα οι προφητείες, τα προμηνύματα από αγίους ανθρώπους, οι οποίες έχουν στόχο να δώσουν ελπίδα στους πιστούς και όχι να τους οδηγήσουν στην απελπισία. Τα πολύ δύσκολα σίγουρα έρχονται, σε έναν κόσμο ο οποίος πολεμά τους δικούς του δαίμονες, σε έναν κόσμο ο οποίος παλεύει για ένα κομμάτι ψωμί, σε μια κοινωνία η οποία εκλιπαρεί τον οβολό, των λίγων βαθύπλουτων, οι οποίοι ήδη πώλησαν την ψυχή τους στον διάβολο. Ο μακαριστός Γέροντας Θεόδωρος Αγιοφαραγγίτης της Κρήτης, ανέφερε στον μητροπολίτη Μόρφου Νεόφυτο: «Παιδιά μου, θα πίνετε τον καφέ σας και θα ακούσετε ότι οι Εβραίοι εκτύπησαν το πυρηνικό πρόγραμμα της Περσίας. Τότε θα ξεκινήσουν τα μεγάλα γεγονότα. Και την ιδίαν εποχήν, ή λίγον πιο πριν, θα πέσει ο Ερντογάν...». Η φοβερή λεπτομέρεια για την ώρα του καφέ, η οποία αποτελούσε σημείο αντιλεγόμενο, δεδομένου ότι οι επιθέσεις γίνονται κατά κανόνα τα ημερώματα και πριν ακόμη ανατείλει ο ήλιος. Και όμως οι Εβραίοι επιτέθηκαν και εξολόθρευσαν γύρω στις οκτώ το πρωί την ηγεσία του Ιράν. «Αρχή σοφίας, φόβος Κυρίου...». Δηλαδή δέος και αγάπη προς τον Θεό, ο οποίος οδηγεί σε πνευματική χαρά και καρδιακή ευφροσύνη. Όπως έλεγε και η Αγία Γαβριηλία, «Ο Θεός ξέρει καλύτερα... όλα στο σχέδιο του Θεού, όλα...».

kaparispan@yahoo.gr

Φταίει για όλα ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης;

Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΙΑΚΩΒΙΔΗ

Οι **μόνιοι** επικριτές του Προέδρου της Δημοκρατίας, που κοιμούνται και ξυπνούν με την έγνοια να βρουν αφορμή να τον κατηγορήσουν, κτύπησαν και πάλι, λόγω της επίθεσης με drone στη βρετανική βάση στο Ακρωτήριο. Οι επικριτές του προέδρου Χριστοδουλίδη, ούτε λίγο ούτε πολύ, άφηναν να εννοηθεί ότι την επίθεση εναντίον της Κύπρου την προκάλεσε η πολιτική του με τις στενές σχέσεις που έχουμε με το Ισραήλ. «Είμαστε στη σωστή πλευρά της ιστορίας», έλεγαν ειρωνικά και κοροΐδευαν τις δηλώσεις του ότι η Κύπρος δεν εμπλέκεται στον πόλεμο, αλλά και προηγούμενός του, ότι η χώρα μας είναι πυλώνας σταθερότητας στην περιοχή, έχοντας αναπτύξει πολύ στενές σχέσεις, όχι μόνο με το Ισραήλ, αλλά και με τις πλείστες χώρες της Αραβικής χερσονήσου.

Κατηγορούν τον Πρόεδρο ότι ενώ ακολουθεί φιλοδυτική πολιτική, άφησε την Κύπρο απροστάτευτη, ενώ κατά κάποιο τρόπο προκάλεσε το Ιράν να μας επιτεθεί. Μάλιστα! Φταίει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης που υπάρχουν οι βρετανικές βάσεις στην Κύπρο. Φταίει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης που άλλα είπε ο Βρετανός υπουργός Άμυνας για την εκτόξευση πυραύλων από το Ιράν εναντίον της Κύπρου και άλλα είπε ο Βρετανός πρωθυπουργός. Φταίει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης που του υποσχέθηκε ο Βρετανός πρωθυπουργός ότι δεν θα χρησιμοποιηθούν οι βρετανικές βάσεις και λίγες ώρες αργότερα έδωσε άδεια στους Αμερικανούς να τις χρησιμοποιήσουν. Για όλα φταίει, αφού σύμφωνα με τους επικριτές του δεν πήρε ούτε και μέτρα προστασίας.

Το πλέον εξωφρενικό είναι ότι επικρίνε-ται ο Πρόεδρος από αυτούς που αντιτίθενται στην ενίσχυση της Εθνικής Φρουράς. Επικρίνεται από αυτούς που με αφέλεια ρωτούν «ξέρετε πόσα σχολεία ή νοσοκομεία θα μπορούσαμε να κτίσουμε, αν δεν ξοδεύαμε τόσα χρήματα για την άμυνα;»

Πώς αντέδρασε, όμως, ο Πρόεδρος όταν έγινε στόχος η χώρα μας από το σχιζοφρενικό καθεστώς του Ιράν; Πραγματοποίησε συσκέψεις με τους στενούς του συνεργάτες τα μεσάνυχτα για ενημέρωση και αξιολόγηση της κατάστασης, ενημέρωσε τον λαό με διάγγελμα, ενώ κάλεσε σε συνε-

δρία το Εθνικό Συμβούλιο. Επικοινωνήσε με τον Έλληνα πρωθυπουργό και άλλους εταίρους μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ζητώντας ουσιαστική βοήθεια και όχι ευκολόγια. Σε χρόνο ρεκόρ λήφθηκε απόφαση και ζευγος F-16 Viber της Ελληνικής Πολεμικής Αεροπορίας έφθασε στην Κύπρο, ενώ την ίδια ώρα βρέθηκαν εν πλώ προς την Κύπρο και οι φρεγάτες «Κίμων» και «Ψαρά». Σημειώνεται ότι η φρεγάτα «Κίμων», το πλέον υπερσύγχρονο πολεμικό πλοίο πολλαπλών ρόλων του Ελληνικού

Απολαμβάνει το αγαθό της γαλήνης στον κόλπο του Σαν Φρανσίσκο, πολύ μακριά από τον Κόλπο όπου βρέχει drones.

Παγκοσμιοποιημένος πόλεμος

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ*

Το **ερώτημα** εάν βρισκόμαστε στα πρόθυρα ενός τρίτου και κατά πάσα πιθανότητα τελευταίου παγκόσμιου πολέμου είναι πιο επίκαιρο από ποτέ. Αυτή είναι η άποψη του Ρώσου φιλόσοφου με τις αβέβαιες σχέσεις με το Κρεμλίνο Αλεξάντρ Ντούγκιν, όπως τουλάχιστον έγραψε σε άρθρο του στα μέσα Σεπτεμβρίου του 2022, λίγες μέρες πριν από τη μερική επιστράτευση στη Ρωσία. Το γεγονός που ενίσχυσε την άποψη αυτή είναι ότι η Ρωσία του Πούτιν δεν είχε πλέον ως εχθρό απέναντί της την Ουκρανία, αλλά τη Δύση. Η ίδια η Ρωσία είχε σχηματίσει τη δική της συμμαχία με την Κίνα, το Ιράν και τη Βόρειο Κορέα, χώρες οι οποίες συμβάλλουν στις πολεμικές προσπάθειες του Κρεμλίνου με παροχή τεχνολογίας, εξοπλισμού, πολεμικού αλλά και ανθρωπίνου υλικού. Όπως και στους δυο μεγάλους πολέμους του 20ού αιώνα, έχουν και στις αρχές του 21ου σχηματιστεί παγκόσμια στρατόπεδα, παγκόσμιες συμμαχίες. Τι όμως ονομάζουμε «παγκόσμιο» πόλεμο; Οι εικόνες που έρχονται στο μυαλό μας είναι αυτές των χαρακωμάτων του Πρώτου Παγκοσμίου και οι φρικαλεότητες του Δευτέρου. Ένας «παγκόσμιος» πόλεμος είναι ένας πόλεμος που έχει τα

χαρακτηριστικά των δύο πρώτων: ανείπωτη βία και ένταση πυρός αλλά και περιορισμένη διάρκεια, γύρω στα πέντε χρόνια, μέσα στα οποία λαμβάνει χώρα ένας πόλεμος που αποκλειστικό σκοπό έχει την εξόντωση του εχθρού. Αυτή όμως η εμπειρία της ανθρωπότητας του πρώτου μισέως του 20ού αιώνα δεν θα μπορούσε να είναι η δική μας, στις πρώτες δεκαετίες του 21ου.

Αντίθετα, η δική μας εμπειρία των πολεμικών συρράξεων από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία είναι εκείνη ενός «παγκοσμιοποιημένου» πολέμου. Η παρούσα πολεμική σύγκρουση με το Ιράν ενισχύει την εμπειρία αυτή. Τι είναι ένας παγκοσμιοποιημένος πόλεμος; Θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι είναι ένας παγκόσμιος πόλεμος προσαρμοσμένος στις συνθήκες της εποχής της τεχνητής νοημοσύνης και της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, αλλά με ουσιαστικές διαφορές από τους πολέμους του 20ού αιώνα. Κατ' αρχάς δεν υπάρχει κήρυξη πολέμου και όλοι οι εμπλεκόμενοι επικαλούνται συνθήκες «ειδικών επιχειρήσεων». Κατά δεύτερον, ο αντικειμενικός εχθρός δεν είναι η υλική και ηθική εξόντωση ενός έθνους αλλά η εξουδετέρωση ενός καθεστώτος. Αυτό ισχύει και στην περίπτωση της Ουκρανίας αλλά και στην περίπτωση του Ιράν.

Ο πόλεμος της Ουκρανίας είχε ως ου-

σιαστική αιτία την προσέγγιση της Ουκρανίας στη Δύση, ενώ ο πόλεμος του Ιράν έχει ως αντικειμενικό σκοπό να αποσπάσει το Ιράν από τις ήδη υπάρχουσες συμμαχίες του και να το προσαρτίψει στη Δύση. Σε συνθήκες παγκοσμιοποιημένου πολέμου, άρα, αλλάζουν οι στρατηγικές βλέψεις και σχετικοποιούνται οι αντικειμενικοί στόχοι. Τρίτο και τελευταίο, ένας παγκοσμιοποιημένος πόλεμος είναι στην ουσία ένας οικονομικός πόλεμος, ένας πόλεμος μέσων και αγορών, αφού οι μόνες παγκοσμιοποιημένες οντότητες είναι αυτό που ονομάζουμε, χωρίς ακριβώς να το κατανοούμε, οι «αγορές».

Περιγραφικά μιλώντας, οι «αγορές» έχουν ένα βασικό χαρακτηριστικό: χωρίζουν τον πλανήτη σε κέντρα και περιφέρειες. Τα βασικά οικονομικά κέντρα –ΗΠΑ, Ρωσία, Ευρώπη, Κίνα, αλλά και ισχυρά κράτη όπως η Ινδία, το Πακιστάν ή η Βραζιλία– αποτελούν, με εξαίρεση τη Βραζιλία, και πυρηνικές δυνάμεις. Αυτό τα καθιστά απαγορευμένες περιοχές για οποιαδήποτε άμεση επίθεση εκ μέρους των άλλων πυρηνικών δυνάμεων. Αντίθετα, όλες οι υπόλοιπες περιφερειακές «αγορές» είναι δυνάμει θέατρα πολεμικών επιχειρήσεων.

Παρατηρούμε, άρα, μια «πολιτικοποίηση» της παγκόσμιας οικονομικής ζωής. Οικονομικά μεγέθη, όπως η τιμή του πετρελαίου και των ενεργειακών πόρων,

η τουριστική κίνηση αλλά και η κίνηση κεφαλαίων μέσω των χρηματιστηρίων μετατρέπονται σε όπλα. Τα πυρηνικά κέντρα, μπορεί να μην κινδυνεύουν από συμβατικά ή πυρηνικά όπλα, είναι όμως ευάλωτα στα νέα παγκοσμιοποιημένα όπλα που έχουν προκύψει από την πολιτικοποίηση-στρατιωτικοποίηση των οικονομικών μεγεθών των αγορών. Αυτό άλλωστε εξηγεί και τις πυραυλικές επιθέσεις του Ιράν σε όλη την Αραβική χερσόνησο.

Σε αυτή τη λογική, τεράστιας σημασίας έχει η πρόσφατη ιστορική απόφαση του Γάλλου προέδρου Μακρόν να ενισχύσει το πυρηνικό οπλοστάσιο της Γαλλίας και να επεκτείνει την προστασία της πυρηνικής ομπρέλας της Γαλλίας σε ολόκληρη την Ευρώπη, σε όσα δηλαδή κράτη μέλη της Ε.Ε. το επιθυμούν. Ήδη, χώρες όπως η Γερμανία, η Δανία, η Σουηδία και η Ελλάδα μεταξύ άλλων, έχουν αποδεχθεί την ένταξη στο νέο αυτό αμυντικό αποτρεπτικό δόγμα της Ευρώπης.

Η Ε.Ε. μετατρέπεται άρα σε αυτόνομο πυρηνικό και οικονομικό «κέντρο» και καλείται να παίξει έναν ιστορικό ρόλο, αυτόν του μεσολαβητή ανάμεσα στα υπόλοιπα κέντρα, όπως οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Κίνα, αλλά και οι υπόλοιπες δυνάμεις, ώστε ο παγκοσμιοποιημένος πόλεμος να μην καταστεί μόνιμος. Αυτό που διαφο-

Πολεμικού Ναυτικού, είναι εξοπλισμένο με το ραντάρ Sea Fire 500 και 32 κελιά ASTER 30 για ανώτερη αεράμυνα και μόλις πριν ενάμιση μήνα κατέπλευσε στον ναύσταθμο της Σαλαμίνης.

Από την άλλη, η φρεγάτα «Ψαρά», εκτός από τους πυραύλους ESSM για αντιαεροπορική άμυνα μέσης εμβέλειας, διαθέτει και το σύστημα ηλεκτρονικού πολέμου «Κένταυρος», σχεδιασμένο για την αντιμετώπιση μη επανδρωμένων αεροσκαφών, αφού εντοπίζει και παρεμβάλλει τα σήματα επικοινωνίας και καθοδήγησης των drones, διακόπτοντας τη λειτουργία τους χωρίς χρήση πυρών.

Πέρα όμως από την Ελλάδα και η Γαλλία στέλνει αντιπυραυλικά συστήματα, συστήματα anti-drone και μία φρεγάτα για ενίσχυση της άμυνας της Κύπρου, μετά από ενέργειες του προέδρου Χριστοδουλίδη. Βοήθεια αναμένεται επίσης, τόσο από τη Γερμανία, όσο και από την Ιταλία.

Αυτοί, όμως, που ψάχνουν αφορμές να επικρίνουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη, βρήκαν τώρα άλλη. Ενώ αρχικά τον κατηγορούσαν ότι άφησε την Κύπρο απροστάτευτη, «παρόλο που ήταν στη σωστή πλευρά της Ιστορίας», όπως ειρωνικά έλεγαν, τώρα τον κατηγορούν ότι με την έλευση των ελληνικών μαχητικών αεροσκαφών και των φρεγατών, τη στρατιωτική βοήθεια από τη Γαλλία, αλλά και την αναμενόμενη βοήθεια από την Ιταλία και τη Γερμανία, «αυξάνει την ένταση» και προκαλεί ώστε να γίνει η χώρα μας στόχος του θεοκρατικού καθεστώτος του Ιράν. Εδώ η λογική ψηλώνει τα χέρια ψηλά.

Ο κ. Κυριάκος Ιακωβίδης είναι πολιτικός επιστήμονας και δημοσιογράφος.

ροποίει την Ευρώπη από τις υπόλοιπες πυρηνικές και οικονομικές δυνάμεις είναι το μοναδικό σύστημα διακυβέρνησης και λήψης αποφάσεων σε συλλογικό ευρωπαϊκό επίπεδο. Το σύστημα αυτό, το οποίο πολλοί επικρίνουν ως αναποτελεσματικό ή και ανύπαρκτο, έχει ένα βασικό πλεονέκτημα: δεν επιτρέπει την κατάληψη της εξουσίας από έναν Πούτιν, έναν Ει ή έναν Τραμπ. Αναγκάζει την ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική να είναι μετριοπαθής και ανοιχτή στον διάλογο, χωρίς ωστόσο να αμελεί την ουσιαστική υπεράσπιση των πολιτικών και οικονομικών συμφερόντων της, όπως το έχει ήδη αποδείξει στην περίπτωση της Ουκρανίας.

Είναι άρα επιτακτικό, εάν δεν θέλουμε να δούμε έναν μόνιμο παγκοσμιοποιημένο πόλεμο να απομυζάει όλες τις δημιουργικές δυνάμεις της ανθρωπότητας και να εξαντλεί το περιβαλλοντικό κεφάλαιο του πλανήτη μας, η Ευρώπη να αναλάβει ηγετικό ρόλο, ως ρίζα της Δυτικής παράδοσης αλλά και ως κριτική δύναμη, ανοικτή σε ουσιαστικό διάλογο και διαπραγμάτευση με τις άλλες δυνάμεις για την εξεύρεση βιώσιμων πλανητικών ισορροπιών.

*Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ελληνικό τόξο ασφαλείας

Τι σημαίνει η ανάπτυξη των δυνατοτήτων των Ε.Δ. από την Ανατολική Μεσόγειο έως τα Βαλκάνια

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Η γεωγραφία της Κύπρου αλλά και της Ελλάδας καθιστούν τις δύο χώρες εκ των πραγμάτων κομβικές για τη Δύση, κάθε φορά που ο συναγερμός της αστάθειας χτυπάει στη Μέση Ανατολή. Οι τελευταίες ημέρες αποτελούν, όμως, σημείο καμπής, όχι μόνο για τις περιφερειακές ισορροπίες, αλλά και για τη δυνατότητα της Ευρώπης να υπερασπιστεί έδαφός της στην Ανατολική Μεσόγειο, την Κύπρο, αλλά και τα Βαλκάνια. Και σε αυτή την κρίση φαίνεται ότι η Αθήνα βρίσκεται ευθύς εξαρχής σε άμεση επικοινωνία και επαφή με την Ουάσινγκτον. Οι λόγοι είναι και πρακτικοί.

Η «Κ» είναι σε θέση να γνωρίζει ότι για τους Αμερικανούς και το ΝΑΤΟ η βάση της Σούδας αντιπροσωπεύει «σημαντικό κίνδυνο» (significant risk) να δεχθεί πλήγμα από κάποιον ιρανικό πύραυλο, ιεράρχηση κατά μόλις ένα σκαλοπάτι κάτω από τον «υψηλό κίνδυνο» (high risk), κατά την νατοϊκή ορολογία. Για τον λόγο αυτό, ήδη προτού ξεκινήσουν τα χτυπήματα ΗΠΑ και Ισραήλ εναντίον του καθεστώτος της Τεχεράνης, στη Σού-

δα ενεργοποιήθηκε πυροβολαρχία Patriot της Πολεμικής Αεροπορίας, ενώ αναπτύχθηκε και σειρά από αντιαεροπορικά συστήματα μικρού βελπνεούς του αμερικανικού στρατού, όπως και όπλα anti-drone. Η απόφαση – λίγες ημέρες αργότερα – να αναπτυχθεί τάχιστα και μια ακόμη συστοιχία εκτοξευτών Patriot στο νησί της Καρπάθου, προκειμένου να κλείσει ένα «τυφλό» σημείο στην αεράμυνα του εθνικού χώρου, ήταν ενταγμένη ακριβώς σε αυτή τη λογική. Στο επιχειρησιακό πεδίο αξίζει, πάντως, να σημειωθεί ότι πέρα από την Κύπρο και τη Σούδα, ενδιάμεσα υπάρχουν τρεις ακόμη δυνητικοί αμερικανικοί στόχοι, και συγκεκριμένα οι αεροπορικές βάσεις στα Αδανα (Ιντσίρλικ), στο Ικόνιο και στη Σμύρνη. Εν ολίγοις, η νατοϊκή διάσταση είναι κάτι παραπάνω από ορατή. Αλλωστε την Παρασκευή ο ανώτατος συμβατικός διοικητής Ευρώπης, ο πτέραρχος Αλέξους Γκρίνγκεβιτς, διέταξε την αύξηση της επιφυλακής των νατοϊκών δυνάμεων για την κατάρριψη πιθανής βαλλιστικής απειλής από πυραύλους Sejjil και Khorramshahr, που υπό προϋποθέσεις μπορούν να πλήξουν (πέρα από την Τουρκία που συντονίζει με το Ιράν) την Ελλάδα, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Μάλιστα η Ελλάδα και η Ρουμανία είναι οι μοναδικές χώρες της νοτιοανατολικής

πτερυγας του ΝΑΤΟ που διαθέτουν αντιβαλλιστικά συστήματα τύπου Patriot, ικανά να αντιμετωπίσουν μια τέτοια απειλή.

Γίνεται λοιπόν απολύτως κατανοητό ότι η Ελλάδα αποτελεί ένα σημαντικό κρίκο μιας αλυσίδας αντιβαλλιστικών δυνατοτήτων, που ξεκινάει από το Ιντσίρλικ (ισπανικοί Patriot) και φτάνει έως τη βάση του Ντεβεσέλου στη Ρουμανία. Έχουν αναπτυχθεί τρεις πυροβολαρχίες σε ελληνικό έδαφος (Κάρπαθο, Σούδα, βόρεια Ελλάδα) και δύο για την προστασία αστικών περιοχών), χωρίς να υπολογίζεται και η σημαντική προβολή ισχύος μέσω της Ελληνικής Δύναμης Σαουδικής Αραβίας (ΕΛΔΥ-ΣΑ), όπου από το 2021 βρίσκονται εκτοξευτές Patriot.

Ευελιξία

Οι αντιβαλλιστικές δυνατότητες της Πολεμικής Αεροπορίας και η ευελιξία που έδειξαν οι ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις με την παροχή αεροπορικών μέσων (τέσσερα F-16 Viper στην Κύπρο και δύο F-16 στη Λήμνο αποκλειστικά για την προστασία της Βουλγαρίας), ενώ η Ελλάδα έχει αναλάβει στο ΝΑΤΟ και αποστολές αεροπορικής επιτήρησης (Air Policing) σε Βόρεια Μακεδονία, Αλβανία και Μαυροβούνιο, αναδεικνύει τη βούληση που υπάρχει στην Αθήνα να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην περιοχή. Δε-

δομένου μάλιστα ότι όλες αυτές οι αποφάσεις ελήφθησαν σε αгаστή συνεργασία με τις ΗΠΑ (στην Ανατολική Μεσόγειο και με τη Γαλλία), αναδεικνύει ότι οι στρατηγικές συμμαχίες στις οποίες έχει επενδύσει η χώρα τα τελευταία χρόνια έχουν ένα αξιοσημείωτο εύρος.

Φυσικά η Αθήνα παραμένει υπέρ της ανάγκης για άμεση κάταψωση των επιχειρήσεων και επίστρωση στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, ειδικά καθώς φαίνεται ότι στην Ουάσινγκτον δεν υπάρχει κάποιο σαφές σχέδιο, πέρα από τον – μάλλον πρόχειρο – υπολογισμό ότι μετά την εξάντληση των πυραύλων του Ιράν έπεται από 2-3 εβδομάδες (από τους 2.000 που εκτιμάται ότι διαθέτουν οι διάφορες δυνάμεις του Ιράν περίπου 600 έχουν ήδη εκτοξευθεί), το καθεστώς θα αναγκαστεί να συνθηκολογήσει.

Προς το παρόν σε επίπεδο Ε.Ε. και ΝΑΤΟ έχει καταστεί ορατό ότι η Ελλάδα αποτελεί πράγματι κράτος που παρέχει ασφάλεια, μάλιστα με τρόπο αποδεδειγμένο. Ενώ, αντιθέτως, έχει φανεί με τρόπο εκκωφαντικό, κάτι το οποίο ήταν βέβαια γνωστό, αλλά δεν είχε αποκαλυφθεί σε όλο του το μέγεθος, ότι η Τουρκία είναι ένα κράτος που δεν διαθέτει αποτελεσματική αντιβαλλιστική προστασία, παρά μόνο από τους άλλους συμμάχους της στο ΝΑΤΟ. Η πραγματικότητα αυτή δημιουργεί και πολιτικά

προβλήματα στον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, καθώς προεδρεύει ενός κράτους που εξαρτάται για την προστασία του από βαλλιστικές απειλές από δυτικούς πυραύλους, αλλά λογοδοτεί σε μια κοινή γνώμη που διέπεται από βαθύ αντιαμερικανισμό και αντισημιτισμό. Οι ισορροπίες που θα κληθεί να τηρήσει ο κ. Ερντογάν θα γίνουν ακόμη πιο δύσκολες, καθώς ο καλός φίλος και συνομιλητής του, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, ενθαρρύνει ανοιχτά τους Κούρδους του Ιράκ να επιτεθούν εναντίον του Ιράν. Και η ανακίνηση οποιασδήποτε πτυχής του Κουρδικού στην ευρύτερη περιοχή, εκ των πραγμάτων προκαλεί πονοκέφαλο στην Αγκυρα.

Η γεωπολιτική σημασία της Ελλάδας εννοεί, βεβαίως, την Αγκυρα, η οποία έχει μεν διαμαρτυρηθεί για την παρουσία στην Κύπρο, ενώ επανέφερε την πάγια γλώσσα περί «αποστρατιωτικοποιημένων» νησιών του Ανατολικού Αιγαίου, είναι όμως σαφές ότι η κατάσταση που διαμορφώνεται στα ανατολικά σύνορά της, με τη δυνητική έκρηξη μεταναστευτικών ροών, την πιθανότητα νέων χτυπημάτων στο έδαφός της και, βεβαίως, με τον κίνδυνο αναβίωσης διάφορων ακραίων τρομοκρατικών ομάδων, είναι πολύ πιο ανησυχητική από ένα επεισόδιο των ελληνοτουρκικών σχέσεων.

Ραντάρ ηλεκτρονικής σάρωσης ενεργού διάταξης Sea Fire με ηλεκτρονικές δυνατότητες επιτήρησης πλήρους κύκλου (360 μοιρών).

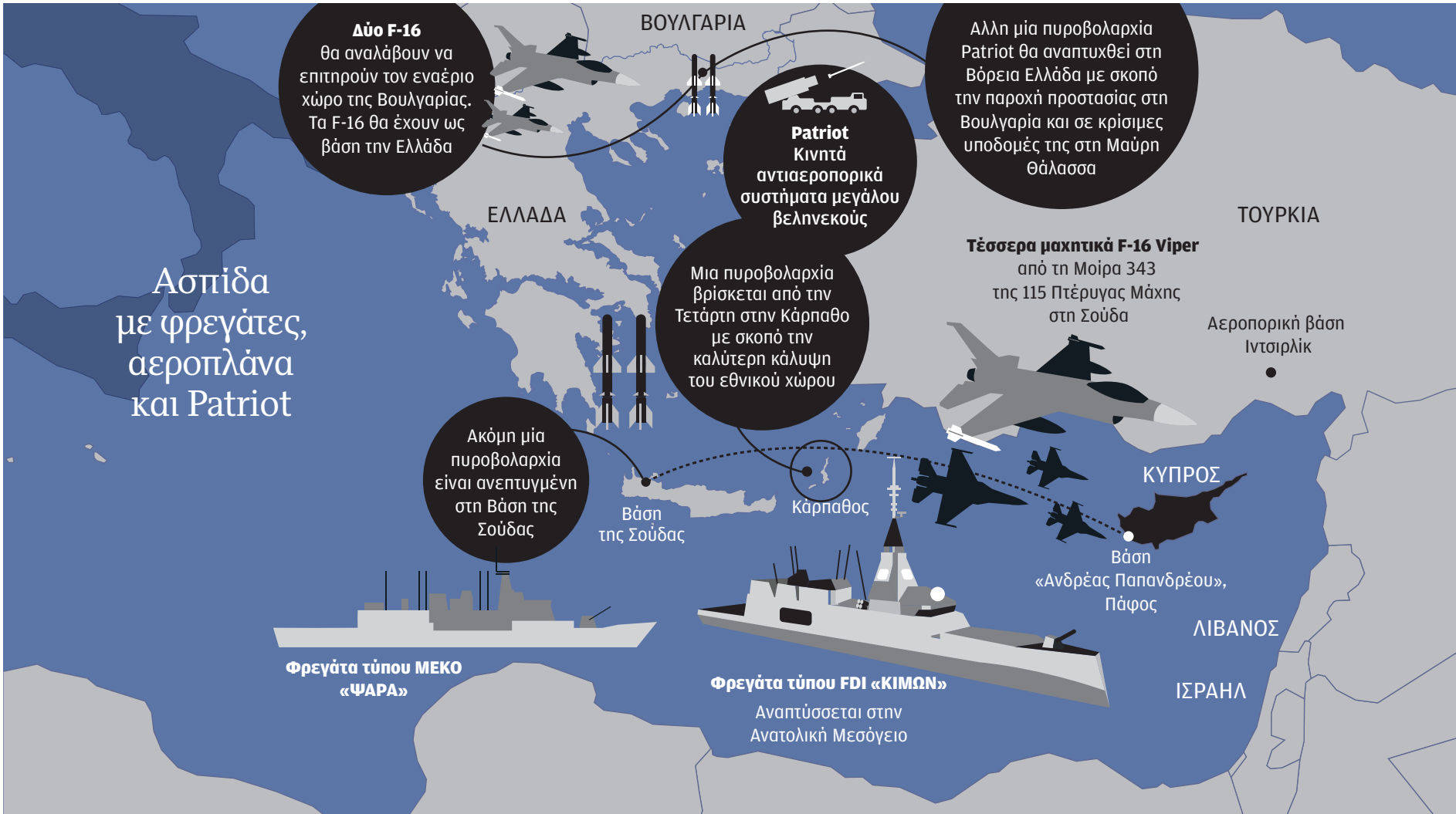
Σύστημα κάθελου εκτοξευτή πυραύλων, οι οποίοι μπορεί να είναι ASTER 30, με σκοπό την αεράμυνα περιφέρειας.

Κύριο πυροβόλο 76 χιλιοστών, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί εναντίον drones.

Anti-drone σύστημα (C-UAS) της ΕΑΒ με την ονομασία «Κένταυρος». Το συγκεκριμένο σύστημα έχει επιβεβαιωμένη κατάρριψη UAV των Χούθι στην Ερυθρά Θάλασσα.

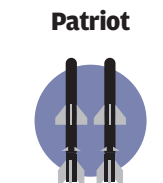
Αντιαεροπορικοί πύραυλοι ESSM.

Ραντάρ τύπου AESA και LINK-16, το οποίο μπορεί κωδικοποιημένα να συνδέσει τα μαχητικά με άλλα συστήματα.

Πύραυλοι αέρος - αέρος τύπου AIM-120 AMRAAM, με ωφέλιμη εμβέλεια περίπου 19 χλμ.

Πύραυλοι IRIS-T με ωφέλιμη εμβέλεια περίπου 25 χλμ.

Ραντάρ έρευνας 170 χλμ.

Μέγιστο βελπνεκές εμπλοκής 150 χλμ.

Μέγιστο ύψος εμπλοκής 24 χλμ.

Μπορεί να αντιμετωπίσει τακτικούς, βαλλιστικούς και cruise πυραύλους και εχθρικά αεροσκάφη.

Πυραυλική «ζάλη» στην Τουρκία λόγω Καρπάθου, Κύπρου και Χατάι

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΑΗ

Οι σχέσεις Τουρκίας - Ιράν ήταν πάντα μια άσκηση λεπτών ισορροπιών. Στην παρούσα φάση η Αγκυρα δεν είναι ιδιαίτερα αρνητική στο να σταλεί ένα ισχυρό μήνυμα στην Τεχεράνη για τον τρόπο που χειρίζεται τις σχέσεις της με τις γειτονικές χώρες και τις χώρες του Κόλπου. Η κυβέρνηση Ερντογάν είχε προσπαθήσει να διαμεσολάβησει για επαφές με τις ΗΠΑ, με πιθανές συναντήσεις στην Κωνσταντινούπολη και τη συμμετοχή και του Κατάρ, αλλά η Τεχεράνη είχε αρνηθεί και οι συναντήσεις είχαν γίνει στο Ομάν.

Αναλυτές αναφέρουν ότι η Τουρκία δεν θέλει το Ιράν να αποκτήσει πυρηνικά όπλα και, όσο κι αν ακούγεται παράδοξο, οι θέσεις της Τουρκίας και του Ισραήλ για το συγκεκριμένο ζήτημα ταυτίζονται. Η επίθεση με βαλλιστικό πύραυλο εναντίον της Τουρκίας, παρά

τις ιρανικές διαψεύσεις, αλλά και η επίθεση στο Αζερμπαϊτζάν με drones επιδεινώνουν ακόμη περισσότερο τις σχέσεις της Αγκυρας με την Τεχεράνη. Ιστορικές σημασίες θεωρείται η δήλωση του υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας, Χακάν Φιντάν, ο οποίος παραδέχθηκε την κυριαρχία των ΗΠΑ και του Ισραήλ στον τομέα των πληροφοριών και κατηγόρησε την ιρανική ηγεσία ότι δεν ήταν προετοιμασμένη: «Η πληροφορία από το Διαδίκτυο, από τα σήματα, η αποτροπή, η αποκάλυψη του ιχνους στους αιθères, η παρακολούθηση από το διάστημα... Δηλαδή, αν δεν είσαι διαβασμένος, αν δεν έχεις αναπτύξει τις ικανότητές σου, τότε με τις ΗΠΑ και το Ισραήλ δεν θα πρέπει να μπει ούτε καν σε λογομαχία». Ο κ. Φιντάν τόνισε ότι είναι λάθος το Ιράν να επιτίθεται σε χώρες που το προηγούμενο διάστημα είτε συμμετείχαν στις προσπάθειες διαμεσολάβησης με τις ΗΠΑ είτε δεν άνοιξαν τον εναέριο χώρο τους ή τις βάσεις τους στους

Αμερικανούς. Πάντως, το μήνυμα που στέλνει η Αγκυρα προς την Τεχεράνη είναι ότι σε νέα επίθεση με βαλλιστικό πύραυλο η Τουρκία δεν θα απαντήσει τόσο ήπια όσο στην επίθεση της Τετάρτης, που αντιμετώπιστηκε με τη συμβολή του ΝΑΤΟ. Δημοσιογράφος της γειτονικής χώρας με στενές σχέσεις στο Ιράν μάς υπενθυμίζουν ότι πολλοί Ιρανοί έχουν διακατομήτρια δολάρια σε καταθέσεις σε τουρκικές τράπεζες, ενώ υπάρχουν και στενές οικονομικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών.

Ομως, οι δύο χώρες θεωρείται ότι έχουν ανταγωνιστικές σχέσεις στη Μέση Ανατολή για την πρωτοκαθεδρία στην ευρύτερη περιοχή. Γι' αυτό, όπως λένε Τούρκοι αναλυτές, ένα αποδυναμωμένο Ιράν με το παρόν καθεστώς δεν θα ενοχλούσε την Τουρκία.

Πολιτικοί αναλυτές αναφέρουν ότι η ανακοίνωση της Αγκυρας για δημιουργία ουδέτερης ζώνης εντός του Ιράν για την αντιμετώπιση του προσφυγικού κύματος ίσως είναι

και μια προειδοποίηση της Τουρκίας προς το Ιράν, αλλά και προς τους Κούρδους. Η ιδέα, που ανέπτυξε ο υπουργός Εσωτερικών της Τουρκίας Χουσεΐν Τσιρτζι, θυμίζει «φόρμουλα Συρίας», την οποία είχε εφαρμόσει και εφαρμόζει η Αγκυρα για την προστασία των συνόρων της από τη δράση των κούρδικών δυνάμεων.

Χωρίς «ομπρέλα»

Επιπρόσθετα, η κατάρριψη του ιρανικού βαλλιστικού πυραύλου από το ΝΑΤΟ προκάλεσε νέες συζητήσεις στη γειτονική χώρα περί «έλλειψης αντιαεροπορικής άμυνας», όπως γράφει η εφημερίδα Cumhuriyet.

«Αν ο πύραυλος που κατευθύνθηκε προς το Χατάι δεν είχε καταρριφθεί από το ΝΑΤΟ, θα είχε συμβεί μια μεγάλη καταστροφή. Η κυβέρνηση Ερντογάν το έχει παραμελήσει αυτό. Ο φίλος του Ερντογάν, ο Τραμπ, παραμελεί τα F-35. Η κυβέρνηση δεν έχει εκσυγχρονίσει τα F-16. Από φόβο για την

Αμερική, κράτησαν τους S-400 στο υπόστεγο και δεν μπορούν να τους αναπτύξουν στο Χατάι και στο Καρχαμαννιράς σήμερα», δήλωσε ο πρόεδρος του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος, Οζγκιούρ Οζέλ.

Αναλυτές τονίζουν ότι τα τουρκικά κατασκευές αντιαεροπορικά συστήματα δεν έχουν αντιβαλλιστικές ικανότητες, ενώ η βάση του Ιντσίρλικ προστατεύεται με ισπανικά συστήματα Patriot. Ίσως αυτή η αδυναμία είναι ένας από τους λόγους που η ανάπτυξη της αντιαεροπορικής άμυνας της Ελλάδας σε Κάρπαθο και Κύπρο έχει προκαλέσει εκνευρισμό στην Τουρκία.

Η είδηση για την εγκατάσταση των Patriot στην Κάρπαθο προέκυψε στην πάγια θέση της Αγκυρας ότι τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και τα Δωδεκάνησα θα πρέπει να είναι αποστρατιωτικοποιημένα λόγω των Συνθηκών της Λωζάννης και των Παρισίων. Η ανακοίνωση του εκπροσώπου του υπουργείου Εξωτερικών Οντζού Κετσελί ήταν προσεκτικά διατυ-

πωμένη. Το ερώτημα που υπάρχει στην τουρκική πλευρά είναι αν οι Patriot θα παραμείνουν στην Κάρπαθο μετά τον πόλεμο στο Ιράν. Αν συμβεί κάτι τέτοιο, τότε ίσως οι αντιδράσεις θα είναι πιο έντονες.

Όσον αφορά την αποστολή των τεσσάρων F-16 και δύο φρεγατών στην Κύπρο, αρχικά αναγνωρίζεται από τουρκικές πλευρές ότι οι βρετανικές βάσεις αποτελούν στόχο και πρέπει να προστατευθούν. Όμως, μετά τις δηλώσεις του Νίκου Δένδια για την προστασία όλου του νησιού και την πιθανή απόσυρση των τουρκικών στρατευμάτων, προκλήθηκαν αντιδράσεις, με τον αντιπρόεδρο της Τουρκίας Τζεβντζί Γιλμάζ να μιλάει για «πιθανότητα διατάραξης της ειρήνης στο νησί», ενώ το υπουργείο Άμυνας της Τουρκίας ανέφερε ότι «δεν θα διστάσουμε να χρησιμοποιήσουμε τις εξουσίες που μας παρέχει το καθεστώς εγγυητρι-ας δύναμης ενάντια σε εχθρικές συμπεριφορές που απειλούν την ασφάλεια των Τουρκοκυπρίων».

VOGUE

GREECE

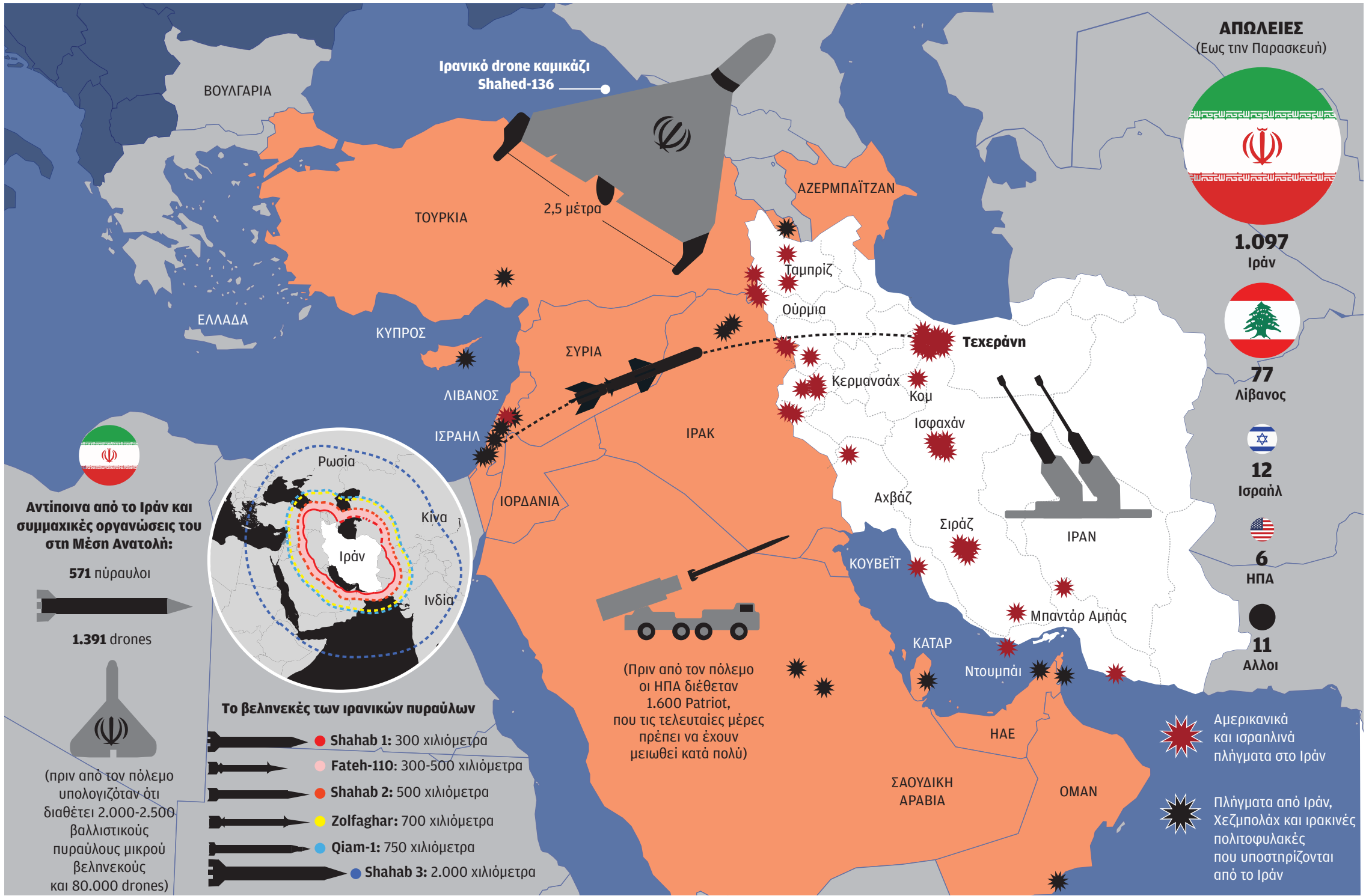
15/03

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

NATURE OF FASHION

CAROLYN MURPHY BY ROWAN PAPIER

Λερναία Υδρα σε 14 χώρες

Η αμερικανοϊσραηλινή επίθεση προκαλεί αλυσιδωτές παρενέργειες από το Αζερμπαϊτζάν έως τη Σρι Λάνκα

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ο πόλεμος είναι απλώς η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα, σύμφωνα με το πασίγνωστο απόφθεγμα του Κλαούζεβιτς, ο οποίος δεν κουραζόταν να τονίζει ότι «κανείς δεν πρέπει να ξεκινάει μια εκστρατεία αν δεν έχει ξεκαθαρίσει τους στόχους του». Μετά την επίθεση των Τραμπ και Νετανιάχου εναντίον του Ιράν, το απόφθεγμα του Πρώσου στρατιωτικού θα χρειαστεί να τροποποιηθεί: Πόλεμος είναι η συνέχιση της πολιτικής σχιζοφρένειας με άλλα μέσα. Ίσως όχι για το Ισραήλ, που ξέρεi πολύ καλά τι θέλει, οπωσδήποτε όμως για την Αμερική, η οποία σύρθηκε πίσω από τον ελάσσονα εταίρο της σε μια σύγκρουση που ήδη έχει απλωθεί σε 14 χώρες, από τα βουνά του Αζερμπαϊτζάν μέχρι τα ανοιχτά της Σρι Λάνκα, βάζοντας φωτιά στις παγκόσμιες αγορές ενέργειας.

Τα ρολόγια στην Ανατολική Ακτή των ΗΠΑ έδειχναν 2.30 τα χαράματα όταν ο Τραμπ εμφανίστηκε σε βίντεο με καπελάκι του μπέιζμπολ για να κηρύξει τον πόλεμο με ρητό στόχο την αλλαγή καθεστώτος στην Τεχεράνη, καλώντας τους Ιρανούς «να πάρουν στα χέρια τους την εξουσία και το πετρωμένο τους». Μία ημέρα αργότερα, ο ίδιος άνθρωπος δόλωσε στους New York Times ότι η προτιμπτέα λύση δεν θα ήταν η ανατροπή, αλλά η χειραγώγηση του ιρανικού καθεστώτος, κατά το πρότυπο της Βενεζουέλας. «Αυτό που κάναμε στη Βενεζουέλα είναι το τέλειο σενάριο», είπε χαρακτηριστικά, προσθέτοντας ότι είχε κατά νουν «τρεις πολύ καλές επιλογές» για τον ρόλο του Ιρανού «Ντέλσι Ροντρίγκες».

Τι ατυχία, όμως. Τη Δευτέρα, ο Τραμπ δήλωσε στο ABC ότι τα αμερικανικά και ισραηλινά πλήγματα ήταν τόσο αποτελεσματικά, που όλοι οι δυνητικοί συνεργάσιμοι Ιρανοί αξιωματικοί είχαν σκοτωθεί. Μας θύμισε τον απεσταλμένο του Πάπα στην εκστρατεία του 1209 εναντίον των Καθάρων, Αρνό Αμαλρίκ, ο οποίος, όταν ρωτήθηκε από τον στρατό του πώς θα μπορούσαν να ξεχωρίσουν τους καλούς καθολικούς από τους αρετικούς ανάμεσα στους κατοίκους της κατειλημμένης πόλης Μπεζιέ, είπε: «Σκοτώστε τους όλους, ο Θεός θα αναγνωρίσει τους δικούς του».

Για τον Μπέντζαμιν Νετανιάχου δεν υπάρχει καμία αμφισβήτηση και κανένα δίλημμα. Το να σύρει την Αμερική σε έναν πόλεμο εναντίον του Ιράν ήταν η εμμονή του επί τριάντα ολόκληρα χρόνια, όσα μας χωρίζουν από τη στιγμή που ανέλαβε για πρώτη φορά την πρωθυπουργία. Δεν τα είχε καταφέρει με τον Κλίντον, με τον Ομπάμα, με τον Μπάιντεν, ούτε καν με τον Μπους και τη συμμορία των τρελαμένων νεοσυντηρητικών του, τα κατάφερε τώρα με τον Τραμπ. Ξεκάθαρος στόχος του Νετανιάχου είναι να απαλλαγεί από το τελευταίο κράτος της Μέσης Ανατολής –μετά τη διάλυση του Λιβάνου, του Ιράκ, της Συρίας και της Λιβύης– που αποτελεί εμπόδιο στο σχέδιό του για το Μεγάλο Ισραήλ. Παράλληλα, εισέβαλε ξανά στον Λίβανο, με στόχο να ξεμπερδέψει τελειωτικά με τη Χεζμπολάχ και επιτάχυνε την εθνοκάθαρση στην κατεχόμενη Δυτική Οχθη, μια και οι δημοσιογραφικές κάμερες δεν ασχολούνται αυτόν τον καιρό με την Παλαιστίνη.

Μιλώντας σε δημοσιογράφους το βράδυ της Τρίτης, ο Ρεπουμπλικανός πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων, Μάικ Ρόμπερτς, δικαιολόγησε την απόφαση του Τραμπ να ακολουθή-

σει τον Νετανιάχου σε αυτόν τον πόλεμο ως εξής: «Το Ισραήλ ήταν αποφασισμένο να δράσει για την ασφάλειά του, με ή χωρίς την αμερικανική υποστήριξη... Το Ιράν θα απαντούσε αμέσως εναντίον αμερικανικών στόχων», επομένως οι ΗΠΑ δεν είχαν άλλη επιλογή από το να εξαπολύσουν «προληπτικό πλήγμα». Ταυτόσημες ήταν οι δηλώσεις του υπουργού Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο. Με αφοπλιστική ειλικρίνεια, δύο κορυφαίοι Αμερικανοί αξιωματικοί είπαν στον λαό τους και σε όλο τον κόσμο ότι η μοναδική υπερδύναμη που πληνίτη σύρθηκε σε έναν μείζονα πόλεμο από τις επιλογές του Ισραήλ.

Η δραματική εξέλιξη δεν μπορεί να αποδοθεί μόνο ή κυρίως στην επιρροή του ισραηλινού λόμπι και των φανατικών Ευαγγελικών, που παίρνουν κατά γράμμα τους βιβλικούς μύθους περί Γης της Επαγγελίας και έχουν σημαντικό ειδικό βάρος στους κόλπους των Ρεπουμπλικανών. Ο Τραμπ και τα συμφέροντα που εκπράζει έχουν τους δικούς τους, πολύ ισχυρούς λόγους να θέλουν να βάλουν στο χέρι τη χώρα που έρχεται δεύτερη στον κόσμο ως προς τα αποθέματα φυσικού αερίου και τρίτη ως προς τα πετρελαϊκά. Από μια άποψη, η σύγκρουση στο Ιράν αποτελεί, όπως και εκείνη στη Βενεζουέλα, μέρος του παγκόσμιου οικονομικού (προς το παρόν) πολέμου των ΗΠΑ εναντίον της Κίνας, η οποία αγοράζει υδρογονάνθρακες από τις δύο χώρες.

Επιπλέον, επιφέρει ένα ακόμη πλήγμα στο γεωπολιτικό στάτους της Ρωσίας, ύστερα από εκείνα που υπέστη στη Συρία και στη Βενεζουέλα. Η Μόσχα περιορίστηκε σε πλατωνικές διαμαρτυρίες παρότι είχε συμφωνήσει από το 2025 συμφωνία στρατιωτικής συνεργασίας με το Ιράν, ενώ προηγουμένως είχε αποφύγει να προσφέρει στην Τεχερά-

νη πυραύλους S-400 (τους οποίους είχε πουλήσει στην Τουρκία) για να μη χαλάσει τις ισορροπίες της με το Ισραήλ. Πάντως, η Washington Post έγραψε προχθές ότι η Μόσχα προσφέρει στην Τεχεράνη πολύτιμο υλικό δορυφορικής κατασκοπείας για τον εντοπισμό αμερικανικών στόχων στον Κόλπο. Φαίνεται ότι οι Ρώσοι πληρώνουν τους Αμερικανούς με το ίδιο νόμισμα για την αντίστοιχη βοήθεια που προσφέρουν οι τελευταίοι στους Ουκρανούς, στον πόλεμο της Ουκρανίας.

Σε κάθε περίπτωση, οι ελπίδες του Τραμπ για μια γρήγορη νίκη ύστερα από έναν αστραπιαίο πόλεμο (Blitzkrieg) δεν επαληθεύονται προς το παρόν, παρά την εξόντωση του Χαμενεΐ και σειράς άλλων ανώτατων αξιωματικών. Το Ιράν διεξάγει έναν πόλεμο φθοράς, όπου ναί μεν υστερεί απελαπτικά των εχθρών του σε στρατιωτική ισχύ, αλλά έχει τον χρόνο με το μέρος του. Τα πλήγματα εναντίον των μεγαλύτερων εγκαταστάσεων πετρελαίου και υδρογονιμμένου φυσικού αερίου ανά τον κόσμο, στη Σαουδική Αραβία και στο Κατάρ αντιστοίχως, όπως και το κλείσιμο των στενών του Ορμούζ, απειλούν να παρασύρουν τη διεθνή οικονομία στο γνωστό από προηγούμενους πολέμους της Μέσης Ανατολής ντόμινο: εκτόξευση των τιμών ενέργειας, εκτίναξη του πληθωρισμού, αύξηση των επιτοκίων από τις κεντρικές τράπεζες, οδυνηρή οικονομική ύφεση, πολιτική αναταραχή.

Ο Δούρειος Ίππος

Όσο μιλούν τα όπλα, ουδείς σώφρων άνθρωπος θα επικειρούσε κατηγορηματικές προβλέψεις. Πάντως, καθώς ο πόλεμος πατείνεται και το καθεστώς της Τεχεράνης δεν είναι βέβαιο ότι θα πέσει, ΗΠΑ και Ισραήλ αρχίζουν να εξετάζουν ένα Σχέδιο Β, που εμπλέκει τον κουρδικό παράγο-

ντα. Σύμφωνα με δημοσιεύματα του διεθνούς Τύπου, CIA και Μοσάντ έχουν ήδη στείλει όπλα σε ένοπλες, αποσχιστικές οργανώσεις Ιρανών Κούρδων, που διατηρούν ορμητήρια στους ορεινούς όγκους του ιρακινού Κουρδιστάν, με στόχο μια ένοπλη εξέγερση, που θα δημιουργούσε ένα ορμητήριο εναντίον του καθεστώτος. Το ερώτημα είναι κατά πόσον οι Κούρδοι θα δεχθούν να γίνουν για μία ακόμη φορά αναλώσιμο χαρτί των Ισραηλινών και των Αμερικανών, μόλις δύο μήνες μετά το πτώση του χτύπημα που δέχθηκαν από τους συμμάχους τους στη βόρεια και ανατολική Συρία. Από την άλλη, η επένδυση στο Κουρδικό μπορεί να φέρει τους Αμερικανούς σε μετωπική σύγκρουση με την Τουρκία, δεδομένου ότι η πιο αξιόμαχη οργάνωση των Ιρανών Κούρδων, το PJAK, είναι στενός σύμμαχος του PKK.

Και η Ευρώπη;

Ακόμη κι αν πέσει το καθεστώς της Τεχεράνης, ο κίνδυνος να μετατραπεί η μεγάλη αυτή χώρα των 93 εκατομμυρίων κατοίκων σε μια τεράστια μαύρη τρύπα στην καρδιά της Ευρασίας, με εμφύλιο πόλεμο, προφυγικές ροές και εξαγωγή τρομοκρατίας, σε έκταση που θα κάνει το Ισλαμικό Κράτος να μοιάζει με παιδική χαρά, δεν μπορεί να υποτιμηθεί. Αυτός που θα κληθεί να πληρώσει για μία ακόμη φορά το μεγαλύτερο κόστος είναι η Ευρώπη. Ωστόσο, η δουλοπρεπής στάση του Φρίντριχ Μέρτς, ηγέτη της ισχυρότερης ευρωπαϊκής χώρας, που άκουγε σιωπηλός, με κατεβασμένα μάτια, τον Ντόναλντ Τραμπ να μιλάει απαξιωτικά για άλλους Ευρωπαίους πολιτικούς, όπως ο Πέδρο Σάντσεθ, ο Κιρ Στάρμερ, ακόμη και η Ανγκελα Μέρκελ, μιλούσε από μόνη της για το ειδικό βάρος αυτής της Ευρώπης στις διεθνείς εξελίξεις.

Το δίλημμα των Κούρδων

Το ερώτημα είναι κατά πόσον οι Κούρδοι θα δεχθούν να γίνουν για μία ακόμη φορά αναλώσιμο χαρτί των Ισραηλινών και των Αμερικανών, μόλις δύο μήνες μετά το πτώση του χτύπημα από τους συμμάχους τους στη βόρεια και ανατολική Συρία.

Ο ρόλος της Μόσχας

Σύμφωνα με την Washington Post, η Μόσχα προσφέρει στην Τεχεράνη δορυφορικό υλικό για τον εντοπισμό αμερικανικών στόχων στον Κόλπο. Φαίνεται ότι οι Ρώσοι «ανταποδίδουν» στις ΗΠΑ την αντίστοιχη βοήθεια που δίνουν στους Ουκρανούς.

Τα τρία πρόσωπα της τραμπικής Ουάσιγκτον

Πιπ Χέγκσεθ, υπουργός Αμυνας

Ο περφόρμερ

Το **ιρανικό** καθεστώς «είναι τούτ». «Απίστευτα, ιστορικά» και άλλα επίθετα δείχνουν ότι στη μάχη ρητορικής υπερβολής με τον Τραμπ για τα αποτελέσματα της επιχείρησης, ο υπουργός Αμυνας θα έβγαине νικητής. Ο πρώην παρουσιαστής της TV δίνει την παράσταση της ζωής του, μετατρέποντας τις συνεντεύξεις τύπου του σε μακάβριο ριάλιτι. Κάθε φορά που τον ρωτούν για τον κίνδυνο να εξελιχθεί το Ιράν σε νέο Ιράκ, υπενθυμίζει: «Ημουν εκεί». Η αφοσίωσή του στον Τραμπ φτάνει στο σημείο να θεωρεί ότι τα ΜΜΕ «προβάλλουν» δυσανάλογα τους Αμερικανούς νεκρούς, για να κάνουν τον πρόεδρο να φαίνεται κακός.

Μάρκο Ρούμπιο, υπουργός Εξωτερικών

Ο αντιφατικός

Ο **υπουργός Εξωτερικών** και σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας, όχι ένθερμος υποστηρικτής της επίθεσης στο Ιράν, βρέθηκε στη δύσκολη θέση να πρέπει να εξηγήσει τις επιλογές του προϊστάμενου του. Αρχικά δήλωσε ότι η επικείμενη απειλή που προκάλεσε την αμερικανική επίθεση ήταν τα αναμενόμενα ιρανικά αντίποινα από την ισραηλινή επίθεση που είχε ήδη αποφασιστεί – επιβεβαιώνοντας όσους θεωρούν ότι ο Νετανιάχου παρέσυρε τις ΗΠΑ στον πόλεμο. Στη συνέχεια, αφού ο Τραμπ απέρριψε τη θεωρία ότι έλαβε αποφάσεις υπό ισραηλινή πίεση, ο Ρούμπιο ανακάλεσε. Αλλά οι παρεμβάσεις του επιδείνωσαν τη σύγχυση σχετικά με το στρατηγικό σκεπτικό της Ουάσιγκτον.

Λίντσεϊ Γκράχαμ

Ο ιέρας

«**Αν μπορείτε** να οδηγήσετε αυτό το τρομοκρατικό καθεστώς σε κατάρρευση, αυτό είναι εφάμιλλο με το Τείχος του Βερολίνου» (σ.σ.: την πώση του). Τέτοια έλεγε στον Τραμπ ο βετεράνος γεωρουνιστής από τη Νότια Καρολίνα στο γήπεδο του γκολφ κατά την περίοδο της μετάβασης μετά τις εκλογές του 2024. Νεοσυντηρητικό γεράκι της παλαιάς σχολής, πάλαι ποτέ ακχώριστος από τον Τζον Μακέιν, ο Γκράχαμ ήταν αρχικά αλλεργικός στον Τραμπ και απολύτως εκθρικός προς τον απομονωτισμό που εξέπεμπε. Μετά το 2016, ωστόσο, βρέθηκε πολύ κοντά του – και συνέβαλε, τελικά, στο να ξεκινήσει ένας πόλεμος υπέρ του οποίου πίεζε εδώ και δεκαετίες.

Υπερδύναμη κυκλοθυμίας

Οι παλινωδίες του Τραμπ τα πρώτα 24ωρα της επίθεσης δείχνουν την έλλειψη αμερικανικής στρατηγικής

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Τι **επιδίδκει** ο Ντόναλντ Τραμπ με τον μεγάλης κλίμακας πόλεμο που εξαπέλυσε κατά του Ιράν; Στις ημέρες μετά την έναρξη των συνδυσασμένων αμερικανικοϊσραηλινών επιχειρήσεων, έχουμε ακούσει –από τον ίδιο, από κορυφαίους αξιωματούχους, από το Πεντάγωνο– μια σειρά από αποκλίνουσες περιγραφές του στόχου της επίθεσης.

Ο Τραμπ μίλησε στην αρχή (στο Axios) για πόλεμο που μπορεί να διαρκέσει «δύο-τρεις μέρες», αλλά μετά είπε στους New York Times ότι «θα διαρκέσει τέσσερις με πέντε εβδομάδες». Στην αρχική δήλωσή του, τα ξημερώματα του περασμένου Σαββάτου, κάλεσε τον ιρανικό λαό να ξεσηκωθεί κατά του καθεστώτος και, μιλώντας λίγα λεπτά αργότερα στην Washington Post, είπε ότι το «μόνο» που τον ενδιαφέρει είναι η ελευθερία των Ιρανών. Μάλιστα, μιλώντας στη New York Post, ο Αμερικανός πρόεδρος δεν απέκλεισε το ενδεχόμενο αποστολής χερσαίων δυνάμεων στο Ιράν.

Την ίδια ημέρα (Δευτέρα), ωστόσο, ο αρχηγός ΓΕΕΘΑ, πτέραρχος Νταν Κέιν, έθεσε πιο περιορισμένους στόχους: η αποστολή, όπως είπε, είναι να διασφαλιστεί ότι το ιρανικό καθεστώς δεν θα έχει τη δυνατότητα προβολής ισχύος πέρα από τα σύνορά του.

Στρατηγικοί δίχως στρατηγική

Σκολιάζοντας δικτικά, ο γεωρουνιστής των Δημοκρατικών Μαρκ Γουόρνερ, αντιπρόεδρος της επιτροπής πληροφοριών, δήλωσε ότι οι στόχοι της επιχείρησης «έχουν αλλάξει τέσσερις ή πέντε φορές» σε διάστημα μιας εβδομάδας: στην αρχή, ήταν το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν· μετά, ήταν το πρόγραμμα βαλλιστικών πυραύλων· έπειτα, η αλλαγή καθεστώτος· μετά, η βύθιση του ιρανικού στόλου. «Η προσέγγισή του Τραμπ στη διεθνή πολιτική μάς γυρίζει πίσω στους Αθηναίους στρατηγούς στη Μήλο: “Οι ισχυροί κάνουν ό,τι τους επιτρέπει οι δυνάμεις τους και οι αδύναμοι υπομένουν ό,τι πρέπει”», λέει στην «Κ» ο ιστορικός Σεργκέι Ραντσένκο.

Δύο είναι τα πιθανά αποτελέσματα, σύμφωνα με τον Ραντσένκο. «Το πρώτο είναι ο Τραμπ απλώς να εγκαταλείψει, αφήνοντας το ιρανικό καθεστώς κάπως αποδυναμωμένο αλλά μνησικακό και αποφασισμένο, και αντιαμερικανικό όσο ποτέ. Το δεύτερο είναι να βυθιστεί σε (πολεμικό) τέλμα. Κανένα από τα δύο σενάρια δεν συνιστά μακροπρόθεσμα νίκη για τις Ηνωμένες Πολιτείες».

Ισως το αποκρυπτογραφικό σχόλιο ήταν αυτό που έκανε ο Τραμπ μιλώντας στους New York Times: «Αυτό που κάναμε στη Βενεζουέλα, νομίζω, είναι το τέλειο, το τέλειο σενάριο». Σύμφωνα με το ρεπορτάζ της εφημερίδας, ο Τραμπ τις προηγούμενες εβδομάδες είχε επανειλημμένως αναφέρει τη Βενεζουέλα ως το μοντέλο μιας επιτυχημένης επιχείρησης και ήλπιζε να επαναλάβει πτυχές της στο Ιράν, συμπεριλαμβανομένων και της επιλογής νέας ηγεσίας, που θα είναι πιο συνεργάσιμη και φιλική προς τις Ηνωμένες Πολιτείες.

«Είναι πολύ πιο δύσκολο να πετύχει κάτι τέτοιο στο Ιράν», λέει στην «Κ» ο Φίλιπς Ο' Μπράιαν, καθηγητής Στρατηγικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του St Andrews. «Είναι πολύ πιο μακριά από τις Ηνωμένες Πολιτείες από ό,τι η Βενεζουέλα, και η Ρωσία και η Κίνα έχουν συμφέροντα που συνδέο-

Ο Ντόναλντ Τραμπ απευθύνεται στους δημοσιογράφους λίγο πριν επιβιβαστεί στο ελικόπτερο Marine One, στον κήπο του Λευκού Οίκου. Η στόχευση της Ουάσιγκτον στον πόλεμο με το Ιράν είναι τόσο ξεκάθαρη, όσο ο Αμερικανός πρόεδρος στη συγκεκριμένη φωτογραφία.

νται με το καθεστώς. Επιπλέον, οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι εξαιρετικά διστακτικές απέναντι στο ενδεχόμενο αποστολής χερσαίων δυνάμεων στη χώρα, ενώ έχουν και λιγότερους μοχλούς οικονομικής πίεσης».

Αντίστοιχο σκεπτικό αναπτύσσει ο σερ Ρόμπιν Νίμπλετ, distinguished fellow και επί πολλά χρόνια προηγούμενως διευθυντής του φημισμένου Chatham House. «Η μεγάλη διαφορά μεταξύ της Βενεζουέλας και του Ιράν είναι ότι το ιρανικό επαναστατικό καθεστώς είναι μια πολύ πιο πολυεπίπεδη οργάνωση από την αντίστοιχη του Μπολιβιανού καθεστώτος», εξηγεί στην «Κ». «Δεν υπάρχει προφανές κεφάλι για να αποκεφαλίζει ο Τραμπ στο Ιράν. Όπως ανακάλυψε το Ισραήλ με τη Χαμάς, υπάρχουν πάντα νέες προσωπικότητες που θα βγουν μπροστά και θα δεχθούν το μαρτύριο ως μέρος της ανταμοιβής για την ηγεσία. Αυτό θα μπορούσε να κάνει τη συντριπτική εναέρια εκστρατεία του Τραμπ να μοιάζει όλο και περισσότερο με αυτήν του Νε-

τανιάχου στη Γάζα, με τη διαφορά ότι ο Τραμπ δεν έχει ομήρους να απελευθερώσει. Και σύντομα θα φαίνεται ότι σκοτώνει τους ίδιους τους διαδελωτές που υποτίθεται ότι απελευθέρωνε».

Σε κάθε περίπτωση, τα όποια σχέδια για ένα σενάριο τύπου Βενεζουέλας φαίνεται ότι έχουν ανατραπεί από τη φωνική αποτελεσματικότητα των αμερικανοϊσραηλινών επιχειρήσεων. Ερωτηθείς την Τρίτη ποιος θα ήθελε να αναλάβει την εξουσία στο Ιράν, ο Τραμπ απάντησε ότι «οι περισσότεροι από τους ανθρώπους που είχαμε κατά νουν είναι νεκροί. [...] Τώρα έχουμε μια άλλη ομάδα, μπορεί να είναι κι αυτοί νεκροί, με βάση τις αναφορές. Έτσι, έρχεται ένα τρίτο κύμα. Πολύ σύντομα δεν πρόκειται να γνωρίζουμε κανέναν».

Με τους στόχους των ΗΠΑ να εξαρτώνται απολύτως από τις βουλές ενός ανθρώπου –κάτι άνευ προηγούμενου στην ιστορία της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής– και οι βουλές αυτές να είναι θολές και ευμετάβλητες, οι αμε-

ρικανικές δυνάμεις δείχνουν να εφαρμόζουν τελικά το ισραηλινό σχέδιο, βάσει του οποίου ο κεντρικός στόχος είναι η πτώση του καθεστώτος, χωρίς να λαμβάνεται καμία μέριμνα για τη διάδοση κατάστασης. Ορισμένοι αναλυτές, μάλιστα, σημειώνουν ότι, από την οπτική του Τελ Αβίβ, η εμφύλια σύρραξη, το χάος, ακόμη και ο κατακερματισμός του Ιράν (ήδη φαίνεται να υποδαυλίζεται από τη CIA και τη Μοσάντ εξέγερση των Κούρδων στα βορειοδυτικά) είναι αποδεκτά, καθώς αποτελούν εγγύηση αδυναμίας της τεράστιας σιτικής χώρας στην καρδιά της Μέσης Ανατολής.

Εκλογικά σύννεφα

Ο Τραμπ, που στην ομιλία της ορκωμοσίας του είχε πει ότι η κληρονομιά για την οποία θα ήταν πιο περήφανος «θα ήταν αυτή του ειρηνοποιού», έχει έκτοτε βομβαρδιστεί επτά χώρες. Με την απόφαση της επίθεσης στο Ιράν, ενέπλεξε τις ΗΠΑ στην πιο ευρεία πολεμική επιχείρηση μετά την εισβολή στο Ιράκ. Ηδη μετρούν έξι επιβεβαιωμένες ανθρώπινες απώλειες, ενώ η διαταραχή στην αγορά πετρελαίου, αν παραταθεί, θα προκαλέσει αύξηση του πληθωρισμού (και) στις ΗΠΑ, με εξαιρετικά αρνητικές συνέπειες για τους Ρεπουμπλικανούς εν όψει των ενδιάμεσων εκλογών του Νοεμβρίου.

Σύμφωνα με δημοσκοπήηση του Reuters/Ipsos που δημοσιεύθηκε τη Δευτέρα, μόλις 27% των Αμερικανών (και το 55% των Ρεπουμπλικανών) εγκρίνουν την επίθεση στο Ιράν, ενώ 43% είναι κατά και 29% δηλώνουν αβέβαιοι. Το 56% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι ο Τραμπ είναι υπερβολικά πρόθυμος να χρησιμοποιήσει στρατιωτική βία, συμπεριλαμβανομένου του 23% των Ρεπουμπλικανών. Δημοσκοπήηση της SRSS δίνει ποσοστό αποδοκιμασίας 59%, έναντι 41% που εγκρίνουν την επίθεση. Μέσα στον καταγλισμό διεθνών εξελίξεων –ευτυχώς για τον Τραμπ– πέρασε απαρατήρητη η αποπομπή της υπουργού Εσωτερικών Κρίστι Νόεμ, η οποία είχε επανειλημμένως απασχολήσει την αμερικανική κοινή γνώμη: για το πανάκριβο Ρόλεξ της μπροστά από φυλακή με βαρupoινίτες στο Ελ Σαλβαδόρ, την κρατική χρηματοδότηση για προσωπική της καμπάνια όσον αφορά τις μαζικές απελάσεις, ακόμη και τη σπύλωση της μνήμης του θύματος του ICE, Αλεξ Πρέτι, στη Μινεσότα.

Ακόμη και για κάποιον σαν τον Τραμπ, που εμπνέει σχεδόν θρησκευτική αφοσίωση στους οπαδούς του, εικόνες όπως η συμμετοχή του σε κλιδάτη εκδήλωση πολιτικού χαρακτήρα στο Μαρ-α-Λάγκο το βράδυ του Σαββάτου ή η επιμονή του να μιλάει για την αίθουσα δεξιώσεων που θέλει να χτίσει στον Λευκό Οίκο ενώ ανακοινώνονταν οι πρώτες αμερικανικές απώλειες του πολέμου, θα του κοστίσουν πολιτικά. Ειδικά αν ο πόλεμος παραταθεί και οι συνέπειές του (στην οικονομία και σε ανθρώπινες ζωές) κλιμακωθούν.

Οι Αθηναίοι στη Μήλο

«Η προσέγγιση του Τραμπ στη διεθνή πολιτική μάς γυρίζει πίσω στους Αθηναίους στρατηγούς στη Μήλο: “Οι ισχυροί κάνουν ό,τι τους επιτρέπει οι δυνάμεις τους και οι αδύναμοι υπομένουν ό,τι πρέπει”», λέει στην «Κ» ο ιστορικός Σεργκέι Ραντσένκο.

Το σχέδιο «Καράκας»

«Αυτό που κάναμε στη Βενεζουέλα, νομίζω, είναι το τέλειο, το τέλειο σενάριο», δήλωσε ο Τραμπ στους New York Times, όμως πέρα από το ότι είναι ήδη πολύ αργά, το Καράκας δεν διαθέτει την οργανωτική δομή της Τεκεράνης.

Τέσσερα πρόσωπα με ρόλο στην επόμενη ημέρα

Αλί Λαριτζανί, 67 ετών

Ο (πρώην) μετριοπαθής

Γόνος της δυναστείας των Ιρανών «Κένεντι», βασικός διαπραγματευτής του Ιράν με τη Δύση, κάλυψε άμεσα το κενό εξουσίας μαζί με τη μεταβατική τριανδρία. Έχει γράψει βιβλίο για τον Ιμάνουελ Καντ και η κόρη του έκανε την ειδικότητά της στο Οχάιο. Θεωρείτο μέχρι πρότινος το ρεαλιστικό πρόσωπο του καθεστώτος, αλλά η μετριοπαθείά του «έκανε φτερά» μετά τις κοινές επιθέσεις ΗΠΑ - Ισραήλ. Απέρριψε το ενδεχόμενο διαπραγματεύσεων και απείλησε Ουάσινγκτον και Τελ Αβίβ με αντίποινα, «τη σφοδρότητα των οποίων δεν θα έχουν ξαναβιώσει».

Μοιζτάμπα Χαμενεϊ, 56 ετών

Ο διάδοχος με τις μπίζνες

Γιος του δολοφονημένου θρησκευτικού ηγέτη, ανώτατος κληρικός και επικρατέστερος διάδοχός του. Υψηρέτησε στον πόλεμο Ιράν - Ιράκ και είχε τον έλεγχο της πολιτοφυλακής Μπασίζ, που κατέστειλε τις διαδηλώσεις το 2009. Έχει κατηγορηθεί για νοθεία υπέρ του σκληροπυρηνικού πρώην προέδρου Μαχμούτ Αχμαντινεζάντ αλλά και για υπεξαίρεση από τα κρατικά ταμεία. Πρόσφατη έρευνα του Bloomberg τον συνδέει με ένα offshore δικτυο, που διαθέτει ακίνητα στο Λονδίνο και το Ντουμπάι, ξενοδοχειακές μονάδες στην Ευρώπη και μερίδια σε ναυτιλιακές και τράπεζες.

Χασάν Χομεϊνί, 53 ετών

Ο εγγονός στο μαυσωλείο

Εγγονός του ιδρυτή της Ισλαμικής Δημοκρατίας, θεωρείται μετριοπαθής και σύμμαχος των μεταρρυθμιστών πρώην προέδρων Μοχάμεντ Χαταμί και Χασάν Ρουχανί. Αν και δεν έχει ασκήσει κυβερνητικό αξίωμα διαθέτει σημαντικό ρόλο στη δημόσια ζωή ως διαχειριστής του μαυσωλείου του παππού του στη νότια Τεχεράνη. Παράμενει πάντως αουτσάιντερ στη σύγκρουσή του με τη σκληροπυρηνική πτέρυγα υπό τον Μοιζτάμπα Χαμενεϊ. Το σενάριο ανάληψης της θρησκευτικής εξουσίας από έναν μετριοπαθή ηγέτη κέρδισε έδαφος μετά τις μαζικές διαδηλώσεις του Ιανουαρίου.

Αλιρεζά Αραφί, 67 ετών

Ο «φρουρός» της τριανδρίας

Κληρικός και μέλος του Συμβουλίου Φρουρών του Συντάγματος, συμμετέχει στην προσωρινή ηγετική τριανδρία μαζί με τον πρόεδρο Μασούντ Πεζεσκιάν, ο οποίος έχει περιθωριοποιηθεί τις τελευταίες ημέρες, και τον επικεφαλής της δικαστικής εξουσίας Γκολαμχοσεϊν Μοχσενί Ετζέι. Εκλεκτός του Χαμενεϊ, ήταν από τους αγαπημένους του κληρικούς, γεγονός που του εξασφάλισε πρόσβαση σε σημαντικούς οικονομικούς πόρους και πολιτική επιρροή. Το σημαντικότερο πλεονέκτημά του είναι πως δεν έχει συνδεθεί με τη βίαιη καταστολή διαδηλώσεων διαμαρτυρίας τον περασμένο Ιανουάριο.

Πλακάτ με τη μορφή του Αλί Χαμενεϊ κρατούσε η Ιρανή που συμμετείχε στις εκδηλώσεις για την 47η επέτειο της ισλαμικής επανάστασης, στα μέσα Φεβρουαρίου. Η Τεχεράνη μετά τον θάνατο του ανώτατου θρησκευτικού ηγέτη τη κατά τη διάρκεια των βομβαρδισμών, ετοιμάζεται να γυρίσει σελίδα. Σε επίπεδο προσώπου, όχι πολιτικής.

Ισλάμ χωρίς περεστρόικα

Η έλλειψη ηγεσίας που θα οδηγούσε σε αλλαγή καθεστώτος και η κοινωνική «ξημεία» στο Ιράν

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Η προσδοκία του Ντόναλντ Τραμπ ότι οι Ιρανοί πολίτες θα ξεχυθούν στους δρόμους και θα πανηγυρίσουν την «Επική Οργή», καταλαμβάνοντας την εξουσία και υποχρεώνοντας τους Φρουρούς της Επανάστασης να παραδώσουν τα όπλα, έμοιαζε εξ αρχής υπερβολικά αισιόδοξη για να βγει αληθινή. Οι πόλοι εξουσίας του καθεστώτος είναι επί δεκαετίες εδραιωμένοι, ο δολοφονημένος ηγέτης Αλί Χαμενεϊ είχε φροντίσει εγκαίρως να ορίσει διάδοχη κατάσταση και δεν υπάρχει προς το παρόν οργανωμένη αντιπολίτευση στη χώρα.

Ούτε οι ΗΠΑ είχαν φροντίσει να οικοδομήσουν κάποιο δίαυλο επικοινωνίας με μια προσωπικότητα αντίστοιχη με την αντιπρόεδρο της Βενεζουέλας, Ντέλσι Ροτρίγκες, η οποία ανέλαβε τα νήια μόλις η Ουάσινγκτον «αποκεφάλισε» τον Νικολά Μαδούρο.

Η Αν Απλμπαουμ, Αμερικανίδα δημοσιογράφος και ιστορικός, είπε σε πρόσφατο podcast του περιοδικού Atlantic ότι το θεοκρατικό καθεστώς δεν έχει αλλάξει στους κόλπους της κάποιοι Ιρανοί «Γκορμπατσόφ», μεταρρυθμιστή πολιτικό που θα μπορούσε να επιφέρει εκ των έσω τον εκσυγχρονισμό του. «Είναι ένα καθεστώς που δεν έχει απλώς μια ολοκληρωτική ιδεολογία, αλλά μια θεοκρατική θρησκευτική πίστη στην ιδεολογία του, ένα είδος εθισμού στον ιδρυτικό ριζοσπαστισμό του».

Αυτό δεν είναι κάτι που μπορείς να μεταρρυθμίσεις ή να αλλάξεις από τη μια μέρα στην άλλη. Δεν υπάρχει καμία μετριοπαθής εκδοχή της Ισλαμικής Δημοκρατίας που θα αντιμετώπιζε τις ΗΠΑ ως εταίρο. Οι ΗΠΑ παραμένουν ο “Μεγάλος Σατανάς”, ανέφερε χαρακτηριστικά.

Η κατάσταση παραμένει ρευστή και ασαφής. Η κηδεία του Αλί Χαμενεϊ που είχε προγραμματιστεί γι’ αυτήν την εβδομάδα αναβλήθηκε και το 88μελές συμβούλιο ειδικών δεν είχε ανακοινώσει, την ώρα που γράφονταν αυτές οι γραμμές, τον διάδοχό του, υπό την απειλή του Ισραήλ ότι οποιοσδήποτε τον αντικαταστήσει αποτελεί αυτόματα στόχο του. Παράλληλα, ο γιος του Σάχν, Ρεζά Παχλαβί, το όνομα του οποίου βρέθηκε στα χείλη ορισμένων διαδηλωτών κατά τις πρόσφατες αντικαθεστωτικές κινητοποιήσεις, φαίνεται πως έχει μεν απήχηση στους εξόριστους Ιρανούς, όχι όμως στο εσωτερικό της χώρας.

Ακόμη και οι ειδικοί διστάζουν να προβούν σε εκτιμήσεις για την επόμενη μέρα στη χώρα. Αυτό που θεωρούν βέβαιο είναι ότι η αλλαγή καθεστώτος είναι δύσκολο να επιτευχθεί με τη δύναμη των όπλων. «Οι ΗΠΑ δεν μπορούν να επιφέρουν αλλαγή καθεστώτος στο Ιράν με τη χρήση του στρατού τους – όχι χωρίς μια πλήρους κλίμακας εισβολή με χερσαίες δυνάμεις, κάτι που ευτυχώς κανείς δεν εισηγείται. Ο ιρανικός λαός είναι εκείνος που πρέπει να αλλάξει το καθεστώς του, και αν αρκετοί κινητοποιηθούν για μεγάλο χρονικό διάστημα, μπορούν να το πετύχουν», λέει στην «Κ» ο Άλαν

Εϊρ, πρώην εκπρόσωπος του Στέιτ Ντιπάρτμεντ (2011). Αντιθέτως, «όλη αυτή η ένταση στην περιοχή είναι πιθανό να οδηγήσει σε ακόμη μεγαλύτερη εξαθλίωση και φτωχοποίηση του ιρανικού λαού».

Οι αντιφρονούντες

Πόσοι είναι αλήθεια οπαδοί του καθεστώτος και πόσοι πανηγύρισαν για τον θάνατο του θρησκευτικού ηγέτη; «Βάσει της μεγάλης συμμετοχής στις διαδηλώσεις του Ιανουαρίου, ξέρουμε ότι πολλός κόσμος σε όλη τη χώρα βγήκε στους δρόμους. Λένε ότι το 80% είναι κατά του καθεστώτος. Δεν ξέρουμε αν ισχύει αυτό, αλλά φαίνεται εύλογο ότι πρόκειται για μεγάλο αριθμό. Το πρόβλημα είναι ότι, ακόμα κι αν το 10% ή το 20% είναι υπέρ του καθεστώτος, μπορεί να είναι αρκετό για να καταστείλει την πλειοψηφία, αν διαθέτει τα κατάλληλα όπλα», λέει στην «Κ» ο δρ Αντρέας Ράινικε, πρόεδρος ε.τ. και διευθυντής του Γερμανικού Ινστιτούτου για τη Μέση Ανατολή (DOI). «Το καθεστώς εξακολουθεί να αντέχει», εκτιμά. «Όσο υποστηρίζεται ακόμα από τις δικές του πολιτοφυλακές και τη δική του βάση, θα είναι σχετικά σταθερό. Εάν αυτό αλλάξει, θα περίμενα μάλλον ότι οι υποστηρικτές του καθεστώτος θα περάσουν στην παρανομία, ώστε με πολυβόλα και ελαφρύ οπλισμό (σ.σ. αν εξαντληθούν τα drones κι οι βαλλιστικοί τους πύραυλοι) να προκαλέσουν μεγάλη αναταραχή, παρόμοια με την περίπτωση του Ιράκ».

Οι πιθανότητες μιας κοινωνικής εξέγερσης πάντως θεωρούνται ισχνές και αυτές ενός εμφύλιου ακόμη μικρότερες. Το σενάριο

εξοπλισμού των Κούρδων από τις ΗΠΑ προκειμένου να υποκινήσουν εξέγερση στο εσωτερικό του Ιράν παρουσίασε πρώτο το CNN, πολλοί αναλυτές όμως εκφράζουν ερωτηματικά κατά πόσον θα ήταν αποτελεσματική μια τέτοια πρωτοβουλία. Παράλληλα, η ιστοσελίδα Axios αποκάλυψε ότι ο Τραμπ μίλησε με τους δύο βασικούς Κούρδους ηγέτες του Ιράκ, τον Μασούντ Μπαρζανί και τον Μπαφέλ Ταλαμπανί. Ωστόσο η Ουάσινγκτον έχει εγγραφεί ως αφερέγγυος συννομίληπτος στο κουρδικό υποσυνείδητο, αφού έχει επανειλημμένως εγκαταλείψει τους Κούρδους τόσο στο Ιράκ όσο και στη Συρία: από το 1991 όταν τους άφησε στο έλεος του τότε Ιρακινού ηγέτη Σαντάμ Χουσεϊν μέχρι πέρυσι που αποφάσισε τελικά να συμμαχήσει με την υπό τουρκική υποστήριξη κυβέρνηση του Αχμέτ αλ Σάρα στη Συρία.

«Το Ιράν είναι πολύ πιο ομοιογενές από το Ιράκ ή τη Συρία και το πιθανότερο είναι ότι θα διατηρηθεί ενωμένο. Αλλάστε, οι Ιρανοί έχουν υποφέρει το ίδιο σε όλη τη χώρα στα χέρια του καθεστώτος. Αντίθετα, ο Σαντάμ, ο Ασάντ και ο Καντάφι είχαν τις αγαπημένες τους παρατάξεις. Οι μειονότητες θα θέλουν να είναι ασφαλείς και να εκπροσωπούνται στον πόλο εξουσίας, αλλά, προς το παρόν, για πολλούς υπάρχει ένας κοινός εκθρόνος – οι μουλάδες», λέει στην «Κ» ο δρ Ρόμπερτ Τζόνσον, διευθυντής του The Changing Character of War Centre, του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης.

Σε αυτό το σημείο συμφωνεί και ο δρ Ράινικε: «Είναι μια χώρα που τείνει να λειτουργεί ενωτικά και διαθέτει μια πανεθνική, κρατι-

κή συνείδηση», λέει στην «Κ» απαντώντας στις υποθέσεις εργασίας περί κινητοποιήσεων Κούρδων, Αζέρων ή άλλων μειονοτήτων.

Δύσκολη μεταστροφή

Στην ερώτηση κατά πόσον θα μπορούσε ο ιρανικός λαός να αλλάξει στάση αν αρχίσουν να σημειώνονται σοβαρές απώλειες κατά τις επιδρομές, σαν αυτήν εναντίον σχολείου θηλέων στην πόλη Μινάμπ με 186 νεκρούς, ο δρ Τζόνσον είναι πάντως κατηγορηματικός: «Να αλλάξει ένα μεμονωμένο περιστατικό την κοινή γνώμη; Όχι, αυτό δεν μου φαίνεται πιθανό. Μπορεί αντ’ αυτού να είναι μια συσσώρευση θυμάτων. Ακόμα και σε αυτήν την περίπτωση όμως δεν είναι αυτόματα η μεταστροφή της κοινής γνώμης. Θυμηθείτε ότι χιλιάδες πολίτες σκοτώθηκαν από τους Συμμάχους στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο κατά την απελευθέρωση της Ευρώπης από τον ναζισμό και τον φασισμό. Αλλά, με λίγες εξαιρέσεις, η πλειοψηφία των Ευρωπαίων υπέμεινε τις απώλειές της ως τίμημα για την ελευθερία».

Παρόμοια είναι η λογική του δρος Ράινικε, ο οποίος δεν αποκλείει ωστόσο τη χρήση αμάχων ως ανθρώπων ασπίδων: «Οι Ιρανοί που είναι κατά του καθεστώτος, είναι πολλοί κι είναι πρόθυμοι να δεχτούν θυσίες. Δεν θα απέκλεια όμως το ενδεχόμενο το Ιράν να κάνει κάτι που έχει ήδη δει να γίνεται στον νότιο Λίβανο και στη Λωρίδα της Γάζας, δηλαδή να μεταφέρει στρατιωτικές εγκαταστάσεις σε κατοικημένες περιοχές, προκαλώντας έτσι σκόπιμα θανάτους και δεύτερες σκέψεις στον αμερικανικό και ισραηλινό λαό».

Το «χαρτί» των Κούρδων

Πολλοί αναλυτές εκφράζουν αμφιβολίες για το σενάριο εξοπλισμού των Κούρδων προκειμένου να υποκινήσουν εξέγερση στο Ιράν, καθώς η Ουάσινγκτον έχει επανειλημμένως αποδειχθεί αφερέγγυα απέναντί τους.

Θρησκευτική προσήλωση

«Είναι ένα καθεστώς που δεν έχει απλώς μια ολοκληρωτική ιδεολογία, αλλά μια θεοκρατική πίστη στην ιδεολογία του, ένα είδος εθισμού στον ιδρυτικό ριζοσπαστισμό του», υπογραμμίζει η Αν Απλμπαουμ.

Ο πόλεμος άρχισε πριν από τρία χρόνια

7 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
2023

Το εβραϊκό έθνος υφίσταται το μεγαλύτερο πλήγμα μετά το Ολοκαύτωμα. Ο Νετανιάχου υπόσχεται να εκδικηθεί για τις σφαγές των Ισραηλινών αμάχων από τη Χαμάς. Τα γεγονότα σηματοδοτούν την έναρξη της επιχείρησης στη Γάζα.

30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ
2024

Το ξεκαθάρισμα με τη Χεζμπολάχ έχει μόλις ξεκινήσει. Ακολουθώντας τις εντολές του Νετανιάχου, ο ισραηλινός στρατός αρχίζει τη χερσαία επιχείρηση στον Λίβανο, η οποία θα πλήξει καταλυτικά τη στρατιωτική ικανότητα της οργάνωσης.

Σκισμένη αφίσα με την προσωπογραφία του Μπέντζαμιν Νετανιάχου σε δρόμο του Τελ Αβίβ.

13 ΙΟΥΝΙΟΥ
2025

Το Ισραήλ εξαπολύει αιφνιδιαστικές επιθέσεις σε ιρανικούς στόχους σε έναν πόλεμο 12 ημερών. Ο Νετανιάχου διασφαλίζει την αρωγή των ΗΠΑ, οι οποίες, με τις διατρητικές βόμβες που διαθέτει μόνο το αμερικανικό οπλοστάσιο, καταστρέφουν πυρηνικές εγκαταστάσεις του Ιράν.

28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ
2026

Εφτασε η στιγμή που επί χρόνια περίμενε. Επικουρούμενος από τον Ντόναλντ Τραμπ, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός συντονίζει τις πρώτες ενέργειες στο πλαίσιο της κοινής στρατιωτικής επιχείρησης στο Ιράν. Στόχος του, η τελειωτική εξουδετέρωση της ιρανικής απειλής.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Του ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ

Πολεμεί μέχρι εξαντλήσεως για να κερδίσει τις εκλογές; Το ερώτημα είναι ούτως ή άλλως ρητορικό. Μετά το φιάσκο της 7ης Οκτωβρίου 2023, η εκστρατεία στο Ιράν είναι τόσο δημοφιλής στο Ισραήλ, ώστε να αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για το πολιτικό μέλλον του Ισραηλινού πρωθυπουργού. Ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου επιχειρεί να επανεφεύρει τον εαυτό του ως «Mr. Security» στον δρόμο για τις κάλπες. Όμως ο δρόμος είναι στρωμένος με αγκάθια.

«Η αποστολή ζωής του Νετανιάχου, ο τρόπος που σκέφτεται τον εαυτό του στην πολιτική, στηρίζεται στο σκεπτικό ότι αυτός είναι που θα πρέπει να διασφαλίσει την εθνική ασφάλεια του κράτους του Ισραήλ. Η 7η Οκτωβρίου έδωσε ένα ισχυρό πλήγμα σε αυτήν την περσόνα, σε αυτό το όραμα για εκείνον και τη χώρα του. Εκτοτε προσπαθεί να ανοικοδομήσει τη φήμη αυτή και να επαναφέρει τον εαυτό του ως “Mr. Security”. Επιστρέφει έτσι στα θεμελιώδη, δηλαδή στην αντιμετώπιση της απειλής του ιρανικού καθεστώτος», τονίζει στην «Κ» ο Ούντι Σόμερ, καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο του Τελ Αβίβ.

Το καλό σενάριο

Αν και επισήμως τα μηνύματα είναι βολά, τουλάχιστον από την κυβέρνηση των ΗΠΑ, στο Ισραήλ υπάρχει πραγματικά η προσδοκία ότι μπορεί να πλησιάζει το τέλος για το θεοκρατικό καθεστώς που βρίσκεται στην εξουσία εδώ και 47 χρόνια στο Ιράν. Τι θα σημαίνει μια τέτοια έκβαση για την πολιτική σκηνή του Ισραήλ;

«Ο Νετανιάχου πιθανότατα θα είναι σε θέση να σχηματίσει την επόμενη κυβέρνηση συνασπισμού. Σε αυτήν την περίπτωση, στην επόμενη θητεία του θα προσπαθήσει να εδραιώσει περαιτέρω αυτή τη νίκη και να τοποθετήσει το Ισραήλ σε μια ισχυρή θέση στη Μέση Ανατολή, ομαλοποιώντας τις σχέσεις με τους Σαουδάραβες και ενσωματώνοντάς τους στις Συμφωνίες του Αβραάμ. Αυτό, φυσικά, είναι το καλό σενάριο. Τα πράγματα μπορούν εύκολα να πάνε στραβά. Εξαρτάται πραγματικά από το αποτέλεσμα της “δουλειάς” που θα κάνει στο Ιράν. Αν η επιχείρηση διαρκέσει λίγο, ελαχιστοποιηθεί το τίμημα και μεγιστοποιηθεί η επιτυχία, τότε νομίζω ότι θα αποδώσει τεράστια οφέλη όσον αφορά την εκλογική του πορεία. Εδώ έχουμε υψηλό ρίσκο με υψηλό κέρδος για τον Νετανιάχου. Πάντως, αυτή τη στιγμή έχει το πολιτικό μομέντουμ, καθώς ο πόλεμος στο Ιράν είναι πολύ δημοφιλής στο Ισραήλ», υπογραμμίζει στην «Κ» ο πολιτικός επιστήμονας.

Ομολογουμένως, δημοσκοπήηση την οποία δημοσίευσε το Ινστιτούτο Δημοκρατίας του Ισραήλ (IDI) πέντε ημέρες μετά την έναρξη της επιχείρησης στο Ιράν, κατέδειξε ότι το 93% των Εβραίων Ισραηλινών την υποστηρίζει απολύτως.

Ανάμεσα στους Αραβες Ισραηλινούς, η υποστήριξη ανέρχεται στο 26%, γεγονός που διαμορφώνει στο 82% τον δείκτη σε ολόκληρο το δείγμα. Αξίζει να σημειωθεί ότι το αντίστοιχο ποσοστό καταγράφεται στο 76% μεταξύ των αριστερών Ισραηλινών ψηφοφόρων. Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις στο ερώτημα

Ο Νετανιάχου επιδιώκε πάντα μια «τελική» αναμέτρηση με το Ιράν. Ο «δημοφιλής» στο Ισραήλ πόλεμος εξυπηρετεί και την εκλογική του επιβίωση. Θα τα καταφέρει;

Υπερρθόδοξοι στην Ιερουσαλήμ, την Τετάρτη, συμμετέχουν στο Πουρίμ, τη γιορτή για τη σωτηρία των Εβραίων από γενοκτονία στην αρχαία Περσία. Η εξαίρεση της υπερρθόδοξης κοινότητας από τη στράτευση, σε μια φάση εξόντλησης της ισραηλινής κοινωνίας εξαιτίας των στρατιωτικών καθηκόντων της, προκαλεί δυσάρεσκα σε μία μεγάλη μερίδα της κοινής γνώμης στο Ισραήλ.

κατά πόσον ο πόλεμος θα πρέπει να τερματιστεί μόλις εξαλειφθούν οι πυρηνικές και βαλλιστικές πυραυλικές δυνατότητες του Ιράν. Το 57% των Εβραίων Ισραηλινών θεωρεί ότι η επιχείρηση θα πρέπει να συνεχιστεί έως ότου επιτευχθεί και ο στόχος της αλλαγής του καθεστώτος.

Οι προτεραιότητες

Σημαίνει αυτό ότι ο Νετανιάχου πολεμά για να πολεμά, με στόχο

να κερδίσει τις εκλογές; «Το γεγονός ότι υπάρχουν εδώ πολιτικοί υπολογισμοί δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν ούτως ή άλλως και οι στρατηγικοί υπολογισμοί. Το ερώτημα είναι πώς τερμαχίζονται τα δύο. Δεδομένου ότι μιλάμε για ανθρώπινες ζωές, θα πρέπει να βεβαιωθεί ότι η ιεράρχηση ακολουθεί τη σωστή σειρά», λέει στην «Κ» ο Ισραηλινός αναλυτής.

Ο όρος «στρατηγική του αέναου πολέμου» προφανώς δεν αποτελεί επίσημο δόγμα του Μπέν-

τζαμιν Νετανιάχου. Συνιστά ένα πλαίσιο κριτικής που χρησιμοποιούν εις βάρος του αναλυτές και πολιτικοί του αντίπαλοι προκειμένου να περιγράψουν αυτό που διακρίνουν ως ένα μοτίβο αδιάκοπης στρατιωτικής αντιπαράθεσης, το οποίο ενέχει στρατηγικά αλλά και πολιτικά ενδεχομένως κινήτρα. Όπως εύστοχα είχε επισημάνει στην «Κ» ένας πρώην Ισραηλινός αξιωματικός, η κρίσιμη μάζα της ισραηλινής κοινωνίας στηρίζει

τους στόχους του Νετανιάχου χωρίς να στηρίζει την κυβέρνησή του Νετανιάχου.

Το βασικό επιχείρημα όσων ασκούν νηφάλια κριτική στον Ισραηλινό πρωθυπουργό είναι η αδιαλλαξία την οποία επέδειξε σε προχωρημένα σημεία όπου θα μπορούσε να είχε σταματήσει τον πόλεμο, και κατ' επέκταση την ανθρωπιστική καταστροφή, στη Μέση Ανατολή.

Ο ίδιος κρεώνεται τη διατύπωση αμφιλεγόμενων έως και ανέφικτων στόχων, όπως ο αφανισμός της Χαμάς από προσώπου γης και ο άνευ όρων και προϋποθέσεων αποκλεισμός της λύσης των δύο κρατών. Αυτό δεν σημαίνει ότι η ολομέτωπη αναμέτρηση με το καθεστώς της Τεχεράνης και το φονταμενταλιστικό δίκτυο των πληρεξουσίων του δεν εκφράζει ούτως ή άλλως την ισραηλινή κοινή γνώμη. Αλλωστε, πώς θα γινόταν διαφορετικά μετά τα αποτρόπαια γεγονότα της 7ης Οκτωβρίου 2023;

Σε κάθε περίπτωση, ο δρόμος για τις κάλπες δεν είναι στρωμένος με ροδοπέταλα για τον Νετανιάχου, ακόμη και στο σενάριο της επιτυχημένης εκστρατείας στο Ιράν. Η αλήθεια είναι ότι ο μακροβιότερος ηγέτης του Ισραήλ έχει επιδείξει στο παρελθόν αξιοσημείωτη πολιτική ικανότητα. Ωστόσο, ο σκληροπυρηνικός συνασπισμός του αντιμετωπίζει ρωγμές, ο ίδιος δικάζεται για υποθέσεις διαφθοράς και η μειωμένη υποστήριξη στην κατάθεση του προϋπολογισμού εγείρει προκλήσεις, εν μέσω των διαφωνιών για την εξαίρεση της υπερρθόδοξης κοινότητας από τη στράτευση, σε μια φάση εξάντλησης της ισραηλινής κοινωνίας εξαιτίας των στρατιωτικών καθηκόντων της.

Κυρίως, όμως, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός κρεώνεται το σοκ εθνικής ασφάλειας που προκάλεσε η πρωτοφανής τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς εις βάρος Ισραηλινών αμάχων την 7η Οκτωβρίου. Για ορισμένους αναλυτές, είναι τέτοια η ζημιά που υπέστη το προφίλ του Νετανιάχου εκείνη την ημέρα, ώστε δύσκολα θα περιοριστεί η αποδοκιμασία ιδίως από τη δεξιά πτέρυγα των ψηφοφόρων.

Ο στόχος

Επισήμως οι βουλευτικές εκλογές στο Ισραήλ έχουν οριστεί για το φθινόπωρο, υπό την προϋπόθεση ότι η Κνέσσετ θα έχει καταφέρει να εγκρίνει τον κρατικό προϋπολογισμό του 2026 έως τις 31 Μαρτίου. Το κόμμα του Ισραηλινού πρωθυπουργού, Λικούντ, έχει εμφανίσει μια σταθερή άνοδο στις δημοσκοπήσεις, όμως δεν καταφέρνει να σχηματίσει κυβέρνηση με τους υπάρχοντες εταίρους. Ο στόχος της πλειοψηφίας των 61 εδρών θα κριθεί από τα γεγονότα στους μήνες που θα μεσολαβήσουν μέχρι να στηθούν οι κάλπες.

Ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου θα κατέλθει στις επερχόμενες εκλογές με «βιογραφικό» πολέμου. Το βασικό του πρόβλημα είναι ότι σε αυτές τις κάλπες θα κριθεί και για την αποτελεσματικότητα που (δεν) επέδειξε στο να προστατεύσει εαυράς τα σύνορα του Ισραήλ. Θα είναι αρκετή μια αποδοτική εκστρατεία στο Ιράν για να διασκεδάσει τις εντυπώσεις; Πριν απαντηθεί το ερώτημα, θα πρέπει πρώτα να στεφθεί με επιτυχία η εξαιρετικά υψηλό ρίσκου επιχείρηση που βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη, υπό το αγωνιώδες βλέμμα της διεθνούς κοινότητας.

Τι δείχνουν
τα γκάλοπ

Σύμφωνα με δημοσκοπήηση του Ινστιτούτου Δημοκρατίας του Ισραήλ (IDI), πέντε ημέρες μετά την έναρξη της επιχείρησης στο Ιράν, το 82% των Ισραηλινών την υποστηρίζει απολύτως – εξίσου υψηλό ποσοστό 76% καταγράφκε μεταξύ των αριστερών ψηφοφόρων.

ΣΚΟΡΠΗΣ ΜΠΑΛΑΤΣΙΑΝΗΣ

Αναλύτρια του MarineTraffic παρακολουθεί τις θέσεις των πλοίων στα Στενά του Ορμούζ (αριστερή οθόνη) και στις ακτές του Ντουμπαί (δεξιά). Το περασμένο Σάββατο, η διέλευση των εμπορικών πλοίων στην είσοδο του Περσικού Κόλπου «πάγωσε», μαζί και η αγορά ενέργειας, δεδομένου ότι από τα Στενά διακινείται το 20% της παγκόσμιας παραγωγής πετρελαίου και LNG.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Του **ΚΩΣΤΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑΚΑ**

Στην οθόνη του υπολογιστή εμφανίζονται χιλιάδες στίγματα πάνω στον θαλάσσιο χάρτη – τα κόκκινα είναι δεξαμενόπλοια και τα πράσινα είναι πλοία ξηρού φορτίου. «Βλέπουμε τη θέση του σκάφους κάθε πέντε δευτερόλεπτα», λέει στην «Κ» ο Δημήτρης Αμπατζίδης, επικεφαλής αναλυτής ρίσκου και συμμόρφωσης της Kpler, του μιλίου στον οποίο ανήκει το MarineTraffic. Είναι καθισμένος μπροστά σε έναν υπολογιστή στο κέντρο της Αθήνας. Δεν είναι ο μόνος στο ίδιο γραφείο που παρέμεινε ξάγρυπνος τα πρώτα 24ωρα της κρίσης στο Ιράν. Το περασμένο Σάββατο, η διέλευση των εμπορικών πλοίων «πάγωσε» στα Στενά του Ορμούζ. Εμπορικά πλοία δέχθηκαν επιθέσεις, το ίδιο και πετρελαϊκές εγκαταστάσεις στην περιοχή. Μέσω του θαλάσσιου περάσματος στην είσοδο του Περσικού Κόλπου διακινείται το 20% της παγκόσμιας παραγωγής πετρελαίου και LNG. Τα μάτια όλων –ναυτιλιακών και ασφαλιστικών εταιρειών, εταιρειών ενέργειας, κρατικών υπηρεσιών ασφαλείας, δημοσιογράφων στην άκρη του πλανήτη– στράφηκαν στο MarineTraffic, το μεγαλύτερο brand διεθνώς στη συλλογή και ανάλυση δεδομένων ναυσιπλοΐας, το οποίο ιδρύθηκε στην Ελλάδα. Συναντήσαμε τους ανθρώπους πίσω από τα χιλιάδες στίγματα στον χάρτη, δύο στενά πάνω από την Ομόνοια.

Αγωνιώδεις κλήσεις

«Τις πρώτες ώρες ήταν οι πλοιοκτήτες και οι ασφαλιστικές. «Βλέπω το πλοίο μου στον Περσικό Κόλπο. Είναι εκεί; Κι αν είναι εκεί, ποια άλλα σκάφη πλέουν κοντά του, και επομένως πόσο αυξάνεται το ρίσκο ενός ατυχήματος;», μεταφέρει τα πρώτα αιτήματα ο Δημήτρης Αμπατζίδης. «Την ίδια ημέρα γνωρίζαμε ότι οι διελύσεις μειώθηκαν κατά 70% και επίσης ότι δεν επρόκειτο για κρίση μιας ημέρας, όπως στη Βενεζουέλα. Το δεύτερο κύμα αιτημάτων από πελάτες αφορούσε την αγορά ενέργειας (σπμ. πρόκειται για την υπηρεσία cargo tracking της Kpler). Συνειδητοποιήσαμε ότι δεν μπορεί να γίνει εξαγωγή του LNG από τον Περσικό Κόλπο». Την Πέμπτη στα Στενά του Ορμούζ ήταν ακινη-

«Βλέπω το πλοίο μου στον Περσικό. Είναι εκεί;»

Παρακολουθούν από τις οθόνες τους στην Ομόνοια έως και μισό εκατομμύριο στίγματα εν πλω. Τα τελευταία εικοσιτετράωρα είναι σε επιφυλακή. Η «Κ» βρέθηκε στα γραφεία της MarineTraffic και μίλησε με τους ικνηλάτες των θαλασσών

Αριστερά, τα στίγματα των εμπορικών πλοίων μία ημέρα πριν ξεσπάσει η κρίση του Ιράν και δεξιά, τα στίγματα των σκαφών έξι ημέρες αργότερα όπως τα κατέγραψε το MarineTraffic. Την Πέμπτη, κοντά στα Στενά του Ορμούζ ήταν ακινητοποιημένα περίπου 2.000 πλοία, κυρίως δεξαμενόπλοια.

τοποιημένα περίπου 2.000 πλοία, κυρίως δεξαμενόπλοια. Τα περισσότερα από τα μισά παρέμειναν φορτωμένα εντός του Περσικού και τα υπόλοιπα βρίσκονταν νοτιότερα, στον Κόλπο του Ομάν, αναμένοντας εντολές από τις εταιρείες. «Η ανάλυση των στιγμάτων στον χάρτη επιβεβαιώνει το φαινόμενο της πεταλούδας», λέει η Αναστασία Μηλοπούλου, υπεύθυνη στρατηγικών συνεργασιών της Kpler για την Ευρώπη. Ο πατέρας της εργάστηκε ως πλοίαρχος σε δεξαμενόπλοια και η ίδια βλέπει σπινθήρες στην οθόνη ανθρώπων της δικής της «οικογένειας». Οι εξαγωγές του Κατάρ είναι το 20% του παγκόσμιου LNG, εκ των οποίων άνω του 85% κατευθύνεται στην Ασία. «Όταν έκλεισαν τα Στενά του Ορμούζ, τα αμερικανικά φορτία που κατευθύνονταν στην Ευρώπη άλλαξαν αγοραστή εν πλω, κάτι που συναντάται στη ναυτιλία σε καταστάσεις γεωπολιτικής κρίσης. Από το πρωί της Τετάρτης μπορείτε να δείτε στο MarineTraffic τις εκτροπές των πλοίων που μεταφέρουν

LNG. Κινούνται προς την Ασία», σημειώνει η κ. Μηλοπούλου.

Το MarineTraffic ιδρύθηκε το 2007 από τον Δημήτρη Λέκκα, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, ο οποίος δημιούργησε έναν πρωτόλειο ψηφιακό χάρτη των θαλάσσιων μεταφορών. Το 2012, τότε με CEO τον Δημήτρη Μέμο, η πλατφόρμα λάνσαρε τις πρώτες συνδρομητικές υπηρεσίες και άρχισε να γιγαντώνεται. Διεθνή γεγονότα, όπως η εξαφάνιση της πτήσης MH370 των μαλαισιανών αερογραμμών, οι εκρήξεις σε δεξαμενόπλοια στον κόλπο του Ομάν και ο εγκλωβισμός του «Ever Given» στη διώρυγα του Σουέζ, μεγάλωσαν τη φήμη της εταιρείας, καθώς άρχισε να αποτελεί σημείο αναφοράς για τα μεγάλα ειδησεογραφικά δίκτυα. Το 2023 η MarineTraffic εξαγοράστηκε από την εταιρεία ανάλυσης δεδομένων και στοιχείων αγοράς Kpler με έδρα το Βέλγιο. Ο όμιλος απασχολεί σήμερα περισσότερα από 800 άτομα σε ολόκληρο τον κόσμο, οι 120 εκ των οποίων εργάζονται στην Ελλάδα, παρέχοντας

μία σειρά διαβαθμισμένων υπηρεσιών σε εκατομμύρια χρήστες.

Σε όλες τις θάλασσες

Το μεσημέρι της Πέμπτης στις οθόνες εξέπεμπαν τα στίγματα 307.000 πλοίων διαφόρων τύπων σε όλες τις θάλασσες του πλανήτη, είτε σε κίνηση είτε αγκυροβολημένα. Στη βάση δεδομένων της εταιρείας ο αριθμός τους ξεπερνάει το μισό εκατομμύριο. Η ίδια η λειτουργία του MarineTraffic στηρίζεται σε μια διεθνή κοινότητα «τρελών» που αγαπούν να βλέπουν τα πλοία να περνούν. Ο Διεθνής Οργανισμός Ναυτιλίας (IMO) υποχρεώνει τα πολιτικά σκάφη χωρητικότητας άνω των 300 τόνων να έχουν ενεργοποιημένο το σύστημα AIS (Automatic Identification System). «Τα σήματα θέσης συλλέγονται από ένα δίκτυο παράκτιων σταθμών AIS που έχουν εγκαταστήσει εθελοντικά ιδιώτες. Ο πρώτος σταθμός ήταν στη Σύρο. Σήμερα λειτουργούν περισσότεροι από 7.000 σταθμοί σε όλο τον κόσμο. Επιπλέον 4.000 σταθμοί είναι

εγκατεστημένοι πάνω σε πλοία», λέει η Αναστασία Μηλοπούλου. «Τα δεδομένα συμπληρώνονται από 58 δορυφορικούς δέκτες όταν το πλοίο απομακρύνεται από τους κερσικούς σταθμούς».

Τα πρώτα χρόνια δεν ήταν όλοι οι μεγάλοι παίκτες της ναυτιλίας χαρούμενοι με το MarineTraffic. Ο βασικός κανόνας είναι να μη γνωρίζει ο ανταγωνιστής τις κινήσεις σου. Η μετάδοση του στίγματος σε πραγματικό χρόνο ήταν για τις προηγούμενες γενιές εφοπλιστών χειρότερη από το άνοιγμα των καρτών στο πόκερ. Ο λόγος που ο Διεθνής Οργανισμός Ναυτιλίας υποχρέωσε την εγκατάσταση του AIS ήταν η ασφάλεια των πλοίων, όμως στην ανοικτή θάλασσα δεν είναι όλα διαφανή. Τα πλοία του «σκιάδους στόλου» που μεταφέρουν ρωσικό πετρέλαιο ή ό,τι είναι υπό διεθνή περιορισμό και κυρώσεις απενεργοποιούν το AIS για να περάσουν κάτω από τα ραντάρ των Αρχών. «Το AIS, εκτός από τη θέση στον χάρτη, παρέχει πληροφορίες για την κατεύθυνση και το βύθισμα του πλοίου ανάλογα με το φορτίο», επισημαίνει ο Δημήτρης Αμπατζίδης. «Τα πλοία του «σκιάδους στόλου» ταξιδεύουν με κλειστό ή πειραγμένο σύστημα εντοπισμού. Οι ομάδες αναλυτών χρησιμοποιούν δορυφορική εικόνα από τρίτους παρόχους, όταν αυτό επιτρέπεται, και επίσης ελέγχουν το βύθισμα που προδίδει αν το πλοίο έχει κάνει μεταφόρτωση εν πλω. Αν υπάρχουν κοντά σκάφη που θεωρούνται ύποπτα, τότε έχουμε ακόμη μια ισχυρή ένδειξη ότι κάτι δεν πηγαίνει καλά».

Στο μεταξύ, όσο διαρκεί η κρίση του Ιράν, ο Νίκος Ποθητάκης, υπεύθυνος επικοινωνίας με τα ΜΜΕ, από κοινού με τον Γιώργο Χατζημανώλη, διευθυντή brand, εκδηλώσεων και επικοινωνίας της Kpler, δέχονται αιτήματα από ξένα ειδησεογραφικά δίκτυα και πρακτορεία. «Τις τελευταίες ημέρες υπάρχουν χιλιάδες αναφορές σε άρθρα παγκοσμίως, συμπεριλαμβανομένων τουλάχιστον δέκα αναλύσεων μόνο από τους New York Times. Δεδομένα της Kpler αξιοποιούνται σε άρθρα και γραφήματα του CNN, των Financial Times, του Bloomberg, του Reuters και εκατοντάδων μέσων σε όλο τον κόσμο», αναφέρει ο Νίκος Ποθητάκης στην Αθήνα. «Με ικανοποιεί ότι αυτό που κάνουμε, και για το οποίο είμαστε πολλές ημέρες πίσω από κινητά τηλέφωνα και υπολογιστές, έχει τόσο μεγάλο και ουσιαστικό αντίκτυπο».

ΣΚΟΡΠΗΣ ΜΠΑΛΑΤΣΙΑΝΗΣ

«Οδηγός» για τα ΜΜΕ

«Τις τελευταίες ημέρες υπάρχουν χιλιάδες αναφορές σε άρθρα παγκοσμίως, συμπεριλαμβανομένων τουλάχιστον δέκα αναλύσεων μόνο από τους New York Times. Δεδομένα της Kpler αξιοποιούνται σε άρθρα και γραφήματα εκατοντάδων μέσων σε όλο τον κόσμο», αναφέρει ο Νίκος Ποθητάκης.

Σαν τον «πόλεμο» των τάνκερ το '80

Τα στίγματα των πλοίων στα Στενά του Ορμούζ αντιστοιχούν σε εκατοντάδες ανθρώπους εγκλωβισμένους στη θάλασσα. Σύμφωνα με το υπουργείο Ναυτιλίας, δέκα πλοία ελληνικής σημαίας βρίσκονται εντός του Περσικού Κόλπου και πέντε εκτός αυτού, ενώ συνολικά 325 πλοία που συνδέονται με την Ελλάδα, αλλά είναι υπό ξένη σημαία, είναι ακινητοποιημένα στην ευρύτερη περιοχή. Στα δέ-

κα ελληνικά πλοία επιβαίνουν 85 Έλληνες ναυτικοί. Εκτός από τον κίνδυνο επίθεσης με πύραυλο ή drone, οι ίδιοι έχουν ζητήματα με τον εφοδιασμό. Η Πανελλήνια Ναυτική Ομοσπονδία ζήτησε από τις ελληνικές αρχές να λάβουν πρωτοβουλίες για την απεμπλοκή των πληρωμάτων.

Ανθρωποι στον Πειραιά που παρακολουθούν στενά τη σημερινή κρίση στο Ιράν λένε στην

«Κ» ότι πρόκειται για αναβίωση του λεγόμενου «πολέμου των δεξαμενόπλοιων» (“tanker war”) που εκτυλίχθηκε το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '80, ως εξέλιξη τότε του πολέμου Ιράν - Ιράκ. Οι δύο πλευρές στοχοποιούσαν εμπορικά πλοία ώστε να πληθύνουν τις εξαγωγές πετρελαίου, που ήταν η βασική πηγή χρηματοδότησης του πολέμου. Το αποτέλεσμα ήταν να εκτιναχθούν τα

ασφάλιστρα και να απειληθεί ο παγκόσμιος ενεργειακός εφοδιασμός. Περισσότερα από 20 πλοία με ελληνικά σημαία υπέστησαν τότε πλήγματα με πυραύλους ή νάρκες.

Τα επόμενα χρόνια, ο «πόλεμος» των τάνκερ απασχόλησε τα ελληνικά δικαστήρια. Έλληνας ναυτικός είχε διεκδικήσει αποζημίωση επικαλούμενος την πρόσκρουση σε νάρκη του πλοίου

ου «Σαγκίρα» στα Στενά του Ορμούζ, τον Ιανουάριο το 1989, αρκετούς μήνες μετά τον επίσημο τερματισμό του πολέμου, με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους τρεις ναυτικοί. Μόλις το 2020 η αντιδικία μεταξύ μιας πλοιοκτήτριας με την ασφαλιστική εταιρεία –επίσης για πρόσκρουση πλοίου σε νάρκη– λύθηκε από το αρμόδιο πολιτικό τμήμα του Αρείου Πάγου.

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗ: BALTAÏCHE MANTABINCE

Γυμναστική και στο γραφείο

Πώς θα σπάσουμε τη ρουτίνα της καθήλωσης στον εργασιακό χώρο. Ένας οδηγός

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**

«**Δεν έχω** σηκωθεί όλη μέρα από την καρέκλα». Αυτή τη φράση ακούμε να επαναλαμβάνουν, σχεδόν καθημερινά, άνθρωποι που απασχολούνται σε εργασιακούς χώρους γραφείων, που ξεχνούν, αμελούν ή δεν προλαβαίνουν να απομακρυνθούν από τη θέση τους, μένοντας για ώρες καθισμένοι πίσω από ένα γραφείο, μπροστά από έναν υπολογιστή. Στην πιο πρόσφατη έρευνα του Ευρωβαρόμετρου για τα επίπεδα φυσικής δραστηριότητας των Ευρωπαίων (2022), καταγράφη ότι το 68% των Ελλήνων δεν αθλείται ποτέ, το 53% δεν κάνει καμία άλλη σωματική δραστηριότητα (ποδήλατο, κλπ), το 39% περνάει έως πέντε ώρες και 30 λεπτά σε καθιστή θέση και το 37% κάθεται έως και οκτώμισι ώρες την ημέρα.

Αν είχατε οποιαδήποτε αμφιβολία ότι εκατομμύρια άνθρωποι στη χώρα μας ζουν αυτό που ονομάζουμε καθιστική ζωή, ο δρ Ελευθέριος Παρασκευόπουλος, επίκουρος καθηγητής Αθλητικής Φυσικοθεραπείας στη Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του ΕΚΠΑ, επιβεβαιώνει: «Μια καθημερινή ρουτίνα θεωρείται καθιστική όταν περιλαμβάνει παρατεταμένα χρονικά διαστήματα καθιστικής εργασίας, για παράδειγμα εργασία σε γραφείο, παρακολούθησης τηλεόρασης ή χρήσης ηλεκτρονικών συσκευών, μετακίνησης με αυτοκίνητο ή μέσα μαζικής μεταφοράς, χωρίς επαρκή διαλείμματα κίνησης ή σωματικής δραστηριότητας μέτριας ή υψηλής έντασης». Οι εργασίες γραφείου, όπως είναι φυσικό, ενοχοποιούνται σε μεγάλο βαθμό

για τον καθιστικό τρόπο ζωής μας. «Αποτελεί έναν από τους βασικότερους παράγοντες αύξησης της καθιστικής συμπεριφοράς στη σύγχρονη κοινωνία. Η πολύωρη, συνήθως οκτάωρη, παραμονή μπροστά σε υπολογιστή, συχνά σε μη εργονομικά σωστή στάση, σε συνδυασμό με περιορισμένη κινητικότητα κατά τη διάρκεια της υπόλοιπης ημέρας, επιβαρύνει πολλαπλά συστήματα του οργανισμού, ιδίως το μυοσκελετικό και το καρδιαγγειακό», επισημαίνει η Γεωργία Καλτσάτου, κλινική εργοφυσιολόγος, διδάσκουσα στο Τμήμα Διαιτολογίας και Διατροφολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. «Σε καρδιαγγειακό επίπεδο, η παρατεταμένη καθιστική συμπεριφορά έχει συσχετιστεί με αυξημένο κίνδυνο υπέρτασης και καρδιαγγειακών νοσημάτων. Σε μεταβολικό επίπεδο, συνδέεται με μειωμένη ευαισθησία στην ινσουλίνη, αύξηση σωματικού βάρους και μεγαλύτερη πιθανότητα εμφάνισης σακχαρώδους διαβήτη τύπου 2».

«Επιπλέον, η καθιστική ζωή σχετίζεται με αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης διαφόρων μυοσκελετικών παθήσεων, όπως η οστεοαρθρίτιδα, η οσφυαλγία και ο πόνος στον αυχένα και την ωμική ζώνη, ενώ παράλληλα φαίνεται να επηρεάζει αρνητικά τη συνολική αντίληψη του πόνου, καθώς ο καθιστικός τρόπος ζωής έχει δυνητικά επιβλαβείς επιδράσεις στους μηχανισμούς ρύθμισης του πόνου», προσθέτει ο δρ Παρασκευόπουλος. «Πρόσφατη ανασκόπηση ανέδειξε πως η μείωση του χρόνου καθιστής εργασίας συσχετίστηκε με μείωση των μυοσκελετικών παθήσεων. Τέλος, η καθιστική ζωή όπως

και η καθιστική εργασία φαίνεται να επηρεάζουν αρνητικά την ψυχική υγεία, αυξάνοντας τον κίνδυνο εμφάνισης κατάθλιψης, αγχώδους διαταραχής και άλλων ψυχιατρικών παθήσεων».

Μικροδιαλείμματα

Αν η αλλαγή του τρόπου ζωής μας δεν είναι επιλογή, ο περιορισμός των επιπτώσεων της καθιστικής ζωής είναι στο χέρι μας, αλλά και στα πόδια, στους ώμους, στον αυχένα μας. «Η διακοπή της καθιστικής θέσης κάθε 30-40 λεπτά, με ολιγόλεπτο περπάτημα ή ήπιες διατάσεις, είναι ιδιαίτερα ωφέλιμη», επιβεβαιώνει η κ. Καλτσάτου. «Απλές κινήσεις, όπως κύκλοι ώμων, ήπιες διατάσεις αυχένα και θωρακικών μυών, ανυψώσεις στις μύτες των ποδιών, καθίσματα δίπλα στην καρέκλα ή ένα σύντομο περπάτημα στον χώρο εργασίας, μπορούν να ενταχθούν εύκολα στην καθημερινότητά μας. Δεν απαιτείται εξοπλισμός ούτε ιδιαίτερος χρόνος· το σημαντικό είναι η συστηματική επανάληψη μέσα στην ημέρα».

«Το πλέον κρίσιμο στοιχείο για αυτή την κατηγορία εργαζομένων είναι η εφαρμογή των λεγόμενων μικροδιαλειμμάτων (micro-breaks)», σημειώνει ο δρ Παρασκευόπουλος και εξηγεί: «Ιδανικά, οι επαναλαμβανόμενες εργασίες ή οι παρατεταμένες στατικές στάσεις θα πρέπει να διακόπτονται με μικροδιαλείμματα διάρκειας 30-60 δευτερολέπτων κάθε 20 λεπτά. Κατά τη διάρκεια αυτών των διαλειμμάτων συνιστάται η εκτέλεση απλών ασκήσεων στον χώρο εργασίας. Οι ασκήσεις

μπορούν να περιλαμβάνουν διατάσεις των δακτύλων σε θέση έκτασης, σφίξιμο γροθιάς, καθώς και κινήσεις της κεφαλής σε κάμψη, έκταση, πλάγια κάμψη και στροφή (περίπου πέντε επαναλήψεις ανά κατεύθυνση). Επιπλέον, από καθιστή θέση, ο εργαζόμενος μπορεί να εκτελεί ήπιες στροφές του κορμού. Από όρθια θέση, μπορούν να πραγματοποιούνται κινήσεις των ώμων σε κάμψη 90 μοίρων με ταυτόχρονη κάμψη και έκταση των καρπών, καθώς και πλήρης κάμψη των ώμων σε συνδυασμό με ήπια έκταση του κορμού. Τέλος, απλές λειτουργικές ασκήσεις, όπως καλτσάτοι (squats) και ακροστασίες, μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της κυκλοφορίας του αίματος στα κάτω άκρα».

Η εργονομία

Σημαντικό ρόλο παίζει και η σωστή εργονομία στον χώρο εργασίας, σημειώνει η κ. Καλτσάτου. «Η οθόνη θα πρέπει να βρίσκεται στο ύψος των ματιών, η οσφυϊκή μοίρα να υποστηρίζεται επαρκώς, ενώ γόνατα και αγκώνες καλό είναι να σχηματίζουν γωνία περίπου 90 μοίρων. Οι μικρές αυτές προσαρμογές μειώνουν σημαντικά τη μηχανική επιβάρυνση του μυοσκελετικού συστήματος».

«Τη συνολική κινητικότητα στον χώρο εργασίας μπορούν να ενισχύσουν και απλές οργανωτικές παρεμβάσεις», λέει ο δρ Παρασκευόπουλος. «Για παράδειγμα, η τοποθέτηση του εκτυπωτή σε σημείο που να απαιτεί έγερση και βάδισμα για κάθε εκτύπωση. Επιπλέον, προτείνονται, όπου είναι εφικτό, η υιοθέτηση συναντήσεων

εν κινήσει (walking meetings), η φυσική επίσκεψη σε συναδέλφους αντί της αποκλειστικής χρήσης ηλεκτρονικής επικοινωνίας, καθώς και η έγερση κατά τη διάρκεια των τηλεφωνικών κλήσεων. Τέλος, σύντομες και συχνές μετακινήσεις, όπως η επίσκεψη στην τουαλέτα, η λήψη καφέ ή νερού, καθώς και η ανάβαση σκαλιών, συμβάλλουν στη διακοπή της παρατεταμένης ακινησίας».

Νέες συνήθειες

«**Είναι** σημαντικό να υιοθετήσουμε μια συνολικότερη αλλαγή στον τρόπο ζωής μας», υπογραμμίζει η κ. Καλτσάτου και προτείνει μικρές παρεμβάσεις, όπως να πηγαίνουμε με τα πόδια στη δουλειά όταν είναι εφικτό, να χρησιμοποιούμε τις σκάλες αντί για το ασανσέρ ή να καθιερώσουμε ένα περπάτημα διάρκειας 30-40 λεπτών μετά το τέλος της εργασίας. «Οι μικρές αυτές αλλαγές, όταν εφαρμόζονται συστηματικά, συμβάλλουν σε σημαντικές θετικές προσαρμογές του οργανισμού και μειώνουν τον κίνδυνο εμφάνισης χρόνιων νοσημάτων. Παράλληλα, είναι σημαντικό να εντάξουμε τουλάχιστον 150 λεπτά μέτριας έντασης φυσικής δραστηριότητας εβδομαδιαίως, όπως το γρήγορο περπάτημα, σύμφωνα με τις διεθνείς συστάσεις. Αλλιώς, η άσκηση λειτουργεί θετικά και σε ψυχολογικό επίπεδο· όσο περισσότερο την εντάσσουμε στη ζωή μας, τόσο περισσότερο γίνεται μέρος της καθημερινότητάς μας και ενισχύεται η προσκόλλησή σε αυτήν. Η συνέπεια δημιουργεί συνήθεια και η συνήθεια δημιουργεί υγεία».

Περισσότερο περπάτημα

Να πηγαίνουμε με τα πόδια στη δουλειά όταν είναι εφικτό, να χρησιμοποιούμε τις σκάλες αντί για το ασανσέρ ή να καθιερώσουμε ένα περπάτημα διάρκειας 30-40 λεπτών μετά το τέλος της εργασίας, προτείνει η κλινική εργοφυσιολόγος Γεωργία Καλτσάτου.

«Σήκω και περπάτα»: Πέντε συμβουλές

«Η πιο αποτελεσματική στρατηγική δεν είναι μια μεμονωμένη παρέμβαση, αλλά η υιοθέτηση μιας ολιστικής και συστηματικής καθημερινής ρουτίνας στο γραφείο, η οποία στοχεύει κυρίως στη μείωση της παρατεταμένης ακινησίας και δευτερευόντως στη βελτιστοποίηση της εργονομίας», επισημαίνει ο δρ Παρασκευόπουλος. Και προτείνει:

1
Δομημένη διακοπή του καθιστικού χρόνου	2
Εναλλαγή στάσεων	3
Μικρή κίνηση	4
Εργονομία και εκπαίδευση	5
Εκτός γραφείου
Η παρατεταμένη, συνεχόμενη καθιστική στάση θα πρέπει να αποφεύγεται. Η διακοπή της καθιστικής συμπεριφοράς ανά 20-30 λεπτά με έγερση ή ήπια κίνηση (30-60 δευτερόλεπτα) αποτελεί βασικό πυλώνα πρόληψης, ανεξάρτητα από τον συνολικό ημερήσιο καθιστικό χρόνο. Η πρακτική αυτή έχει τεκμηριωθεί ότι βελτώνει δείκτες γλυκαιμικού ελέγχου, αγγειακής λειτουργίας και μυοσκελετικής αιμάτωσης.	Όπου είναι εφικτό, συνιστάται η εναλλαγή μεταξύ καθιστής και όρθιας θέσης (π.χ. ρυθμιζόμενα γραφεία). Η εναλλαγή αυτή δεν στοχεύει στη «σωστή στάση», αλλά στη μεταβλητότητα της στάσης, η οποία φαίνεται να είναι πιο σημαντική από τη διατήρηση μιας υποτιθέμενα ιδανικής θέσης.	Η κίνηση θα πρέπει να αποτελεί οργανικό μέρος της καθημερινότητας: σύντομο περπάτημα, όρθια τηλεφωνήματα, μετακίνηση για απλές εργασίες (εκτυπώσεις, νερό, συζητήσεις με συναδέλφους, χρήση σκάλας αντί για ανελκυστήρα). Αυτές οι μικρές, συχνές μεταβολές δραστηριότητας φαίνεται να έχουν σωρευτικό όφελος για το καρδιομεταβολικό και μυοσκελετικό σύστημα.	Οι εργονομικές ρυθμίσεις (ύψος καρέκλας, οθόνης, πληκτρολογίου) είναι χρήσιμες, αλλά τα δεδομένα δείχνουν ότι από μόνες τους δεν επαρκούν. Η εκπαίδευση των εργαζομένων θα πρέπει να εστιάζεται όχι μόνο στη στάση, αλλά κυρίως στη σημασία της κίνησης και των μικροδιαλειμμάτων, ώστε να επιτευχθεί ουσιαστική και μακροπρόθεσμη αλλαγή συμπεριφοράς.	Αν και η τήρηση των συστάσεων για φυσική δραστηριότητα δεν αναιρεί πλήρως τις επιπτώσεις του αυξημένου καθιστικού χρόνου, λειτουργεί προστατευτικά και μειώνει τη συνολική επιβάρυνση. Ιδιαίτερα η άσκηση αντίστασης και η μέτριας ή υψηλής έντασης αερόβια δραστηριότητα φαίνεται να αντισταθμίζουν μέρος των μεταβολικών και φλεγμονωδών επιδράσεων της καθιστικής ζωής.

Ενα φαβορί και μια «γνωστή»

Ο Παναθηναϊκός καλείται να αποκλείσει μια ομάδα που στοχεύει στην κατάκτηση του Europa League. Και η ΑΕΚ να αποδείξει ότι η φάση των «16» είναι απλώς η επανεκκίνηση της φιλόδοξης πορείας στο Colference League

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΚΟΝΤΟΥ

ΡΕΑΛ ΜΠΕΤΙΣ

Σε μίνι κρίση λίγο πριν έρθει στην Αθήνα

Εχοντας και αυτή για χρώματά της το πράσινο και το άσπρο, η Ρεάλ Μπέτις είναι ένα πολύ υψηλό εμπόδιο στον δρόμο του Παναθηναϊκού όχι μόνο επειδή οι ισπανικές ομάδες αποδεικνύονται σχεδόν πάντα... μπελάς για τις δικές μας, αλλά κι επειδή είναι σταθερά ψηλά σε ένα από τα κορυφαία πρωταθλήματα του κόσμου. Πέρυσι τερμάτισε στην 6η θέση της La Liga, με κερασάκι στην τούρτα την πρόκρισή της στον τελικό του Conference League, όπου ηττήθηκε 4-1 από την Τσέλιε, ενώ φέτος είναι 5η, με καλές πιθανότητες να βγει στο Champions League ακόμη κι αν δεν καταφέρει να φθάσει την 4η Βιγιαρεάλ, αρκεί η Ισπανία να τερματίσει 2η (πίσω από την Αγγλία) στο φετινό ranking της UEFA.

Αν και πορεύονται με ούριο άνεμο στα πανιά τους, οι «βερδιμπλάνκος» κλυδωνίζονται από μια μάλλον υπερβολική εσωτερική κρίση που προέκυψε μετά την απρόσμενη ισοπαλία τους με τη «μιοπτή» Σεβίλλη, στο ντέρμπι της πόλης! Η Μπέτις προηγήθηκε 2-0, αλλά όταν η συμπολίτισσα ισοφάρισε σε 2-2, οι οπαδοί της ξέσπασαν! Ο Αντονι παραλίγο να έρθει στα χέρια με μερικούς από αυτούς που τον αποδοκίμαζαν, κάποιοι άλλοι γέμισαν με υβριστικά συνθήματα τους τοίχους του σπιτιού του προπονητή Μανουέλ Πελεγρίνι, ενώ αρκετοί άρθαν στα χέρια μεταξύ τους! Δεν είναι ειδυλλιακό το κλίμα αυτή την εποχή στη Σεβίλλη και αυτό είναι ίσως κάτι που μπορεί να το εκμεταλλευθεί ο Παναθηναϊκός.

Η Μπέτις γνώρισε μόνο μία ήττα φέτος στα οκτώ παιχνίδια της στο Ευropa League, με ήττη τον ΠΑΟΚ (2-0) στην Τούμπα τον περασμένο Ιανουάριο. Αυτή η επιτυχία του ΠΑΟΚ δίνει μια ένεση ψυχολογίας στον Παναθηναϊκό, ο οποίος στο πιο πρόσφατο ζευγάρωμα του με ισπανική ομάδα (σε όμιλο του Ευropa League πριν από δύο περιόδους) είχε νικήσει 2-0 τη Βιγιαρεάλ στο ΟΑΚΑ και είχε ηττηθεί 3-2 εκτός έδρας, συνδυασμός αποτελεσμάτων που δίνει πρόκριση σε διπλές αναμετρήσεις!

Αστέρι της είναι ο Βραζιλιάνος Αντονι που αποκτήθηκε από τη Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ έναντι 25 εκατ. ευρώ, αλλά πραγματικός star είναι ο Μανουέλ Πελεγρίνι, ο μπαρουτοκαπνισμένος Ουρουγουανός τεχνικός, που στα 73 χρόνια του προπονεί με τη φλόγα ενός πρωτάρη! Ανέλαβε την Μπέτις το 2020 και αξιοποίησε έξυπνα τα εσοδά της (μόνο πέρυσι ήταν... 225 εκατ. ευρώ) με μεταγραφικές επενδύσεις σε έμπειρους αλλά και ανερχόμενους παίκτες, που την ανέβασαν επίπεδο και την κράτησαν σταθερά ψηλά στο πρωτάθλημα, πίσω μόνο από τα «θηρία»!

Οι «βερδιμπλάνκος» βρίσκονται σταθερά ένα σκαλοπάτι πιο κάτω από Ρεάλ Μαδρίτης, Μπαρτσελόνα και Ατλέτικο, και κερδίζουν πολύ σπάνια τίτλους. Έχουν κατακτήσει ένα προπολημικό πρωτάθλημα το μακρινό 1935 και τρία Κύπελλα Ισπανίας (1977, 2005, 2022).

Λόγω εργασιών ανακαίνισης, η Μπέτις θα φιλοξενήσει τον Παναθηναϊκό στο χωρτικό της 70.000 θεατών «Λα Καρτούχα» (19/3) και όχι στη φυσική έδρα της, «Μπενίτο Βιγιαμαρίν», στη συνοικία... Ηλιούπολη της Σεβίλλης! Από τις 70.000 εισιτήρια, περίπου 3.500 θα διατεθούν στους φίλους του Παναθηναϊκού και αναμένεται να γίνουν ανάρπαστα, ειδικά εάν το αποτέλεσμα του πρώτου αγώνα στο ΟΑΚΑ αφήνει ελπίδες πρόκρισης.

EUROPA LEAGUE

Μπέτις

(σε 8 αγώνες)

Γκολ 13-7

CONFERENCE LEAGUE

Τσέλιε

(σε 16 αγώνες)

Γκολ 32-23

Νίκες

Κατάταξη στο ranking της UEFA

25η

70.500 βαθμοί (18.250 φέτος)

2ο φαβορί για κατάκτηση (απόδοση 7.00)

ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΣ

15ο φαβορί για κατάκτηση (απόδοση 75.00)

95η

21.000 βαθμοί (9.000 φέτος)

15ο φαβορί για κατάκτηση (απόδοση 75.00)

ΑΕΚ

6ο φαβορί για κατάκτηση (απόδοση 13.00)

Παίκτες-κλειδιά

Ο 26χρονος Βραζιλιάνος **Αντονι** είναι το βαρόμετρο της ομάδας. Δεν είναι μόνο ο πρώτος σκόρερ των «βερδιμπλάνκος», αλλά και πρώτος στις ασίστ, και ο παίκτης στον οποίον προσβλέπουν όλοι της κρίσιμες στιγμές. Ο διεθνής επιθετικός έχει κατακτήσει και χρυσό ολυμπιακό μετάλλιο με τη «Σελεσάο» στους Αγώνες του Τόκιο.

Αντονι

Σβιτ Σέσλαρ

Το 10άρι της Τσέλιε, και πλέον της εθνικής Σλοβενίας, είναι ο 24χρονος **Σβιτ Σέσλαρ**. Γιος του επίσης διεθνούς Σίμον Σέσλαρ, επελέγη πέρυσι στην κορυφαία ενδεκάδα του Conference χάρη στα γκολ του και το γλυκό αριστερό του πόδι, που τον κατέστησαν απαραίτητο για την Τσέλιε ώστε να τον κάνει δικό της μετά τη λήξη του δανεισμού του.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Αχαριστία και τάσεις αυτοκαταστροφής

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

βασμού και στα πρόθυρα οικονομικής καταστροφής, συνεπεία σοβαρών λανθασμένων χειρισμών της διοίκησης. Φανταστικό βέβαια σενάριο, ωστόσο, ακόμη και υπαρκτό να ήταν, ίσως και να μην δικαιολογούσε τέτοιο... ξήλωμα.

Ξήλωμα εκ προθέσεως και με αλυσιδωτά τα γεγονότα. Παραιτηση προέδρου, ακολούθως όλων των μελών των διοικήσεων समाτείου και εταιρείας, παραιτηση τεχνικού διευθυντή και λύση συνεργασίας με τον προπονητή. Όλα αυτά για μια ομάδα που μέχρι πριν από μερικές εβδομάδες διεκδικούσε και τους δύο τίτλους, έχοντας παράλληλα εξασφαλίσει απευθείας πρόκριση στους 16 του Κόνφερενς Λιγκ. Μια ομάδα

με... υγεία στο οικονομικό κομμάτι, μια ομάδα με ιδιόκτητο εδώ και χρόνια γήπεδο! Μια ομάδα, ωστόσο, η οποία αδυνατεί για αρκετά χρόνια τώρα να πετύχει το βήμα παραπάνω, να βρει αυτό που υπολείπεται και να κατακτήσει το πρώτο της πρωτάθλημα.

Η γενική και μαζική αποχώρηση, αιτιολογείται από πλεονάς του κυρίου Καραπατάκη και των συνεργατών του, ως αντίδραση στην αχαριστία των φίλων της ομάδας και ως συνέπεια των αντιδράσεών τους στις πρόσφατες αγωνιστικές αποτυχίες. Όσο όμως η διοίκηση θεωρεί πως ο κόσμος, αντιδρώντας, αδικεί το συνολικό της έργο, άλλο τόσο, ίσως και περισσότερο, αδικεί η ίδια την προσπάθειά της, εγκαταλείποντας το μοντέλο το οποίο αυτή επέλεξε για να λειτουργεί, το μοντέλο το οποίο σαφώς δεν μπορεί να θεωρηθεί αποτυχημένο στην ολότητά του, γιατί η κατάκτηση ενός πρωταθλήματος δεν είναι το μόνο...

Αφού για αρκετά χρόνια το ίδιο σκληρό επαναλαμβάνεται, σύ-

μπτωση δεν είναι. Η ΑΕΚ υπολείπεται κάτι για να διεκδικήσει με καλύτερες προϋποθέσεις και κυρίως να πετύχει την άνοδό της στην κορυφή του κυπριακού ποδοσφαίρου. Εδώ θα έπρεπε να εστιόσει την διοίκηση και πολύ πριν ο κόσμος αντιδράσει. Σε αυτό έπρεπε να στοχεύσει ως αντίδραση στις διαμαρτυρίες του κόσμου, αφού κοινός είναι ο στόχος.

Αντί αυτού, η επιλογή για... γενική εγκατάλειψη πλάνου και όχι μόνο, απομακρύνει την ΑΕΚ από τον στόχο, μεγαλώνει την... απόσταση σε ό,τι η ΑΕΚ υπολείπεται για να διεκδικήσει τον μεγάλο της στόχο με καλύτερες προϋποθέσεις. Και αναλόγως της όποιας επόμενης μέρας, με δεδομένη την άρνηση όλων των μελών να αποτελέσουν μέρος της οποιας διάδοξης κατάστασης, κανείς δεν μπορεί να εκτιμήσει με σιγουριά το πόσο πιο κοντά ή μακριά θα είναι η ΑΕΚ απ' όσα διεκδικούσε μέχρι σήμερα και σε μεγάλο βαθμό πετύχαινε ή σε μικρότερο ποσοστό δεν μπορούσε να υλοποιήσει...

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

στάσεις, αγγίζοντας τα όρια της αφέλειας; Πάντως, δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολο να παρατηρήσεις ότι η αντίδραση, η συμπεριφορά και η αντίληψη της ευρείας μάζας των οπαδών, καθορίζεται ως επί το πλείστον, από τ' αποτελέσματα που έχει η ομάδα.

Άμα το κλαμπ έχει καλή απόδοση, τότε όλα βαίνουν καλώς. Άμα όχι, τότε βγαίνουν στον αφρό όλων των ειδών τα προβλήματα. Υπαρκτά ή και μη. Δύσκολα θα εντοπίσεις εκ μέρους των οπαδών, παρεμβάσεις ή διαφορετικές προσεγγίσεις, σε σχέση με την αξιολόγηση του έργου της οποιας διοίκησης. Δεν θ' ασκήσει κριτική για την οικονομική διαχείριση, δεν ενδιαφέρεται για την ανάδειξη του εγκώριου στοι-

χείου, δεν θα τοποθετηθεί για θέματα κουλιγκανισμού που ενδεχομένως υπάρχουν εντός της ομάδας του, ούτε και ως πελάτης θα απαιτήσει καλύτερες υπηρεσίες από τον οργανισμό.

Τα γεγονότα κατά το πρόσφατο παρελθόν, μας βοηθούν να διαπιστώσουμε ότι η όλη συμπεριφορά του Κύπριου ξεκινάει και τελειώνει στα αποτελέσματα της ομάδας. Ποιος αλήθεια, λαμβάνοντας υπόψη το γιγαντιαίο χρέος, θα επιχειρούσε την αποκαθάλωση του Πρόδρομου Πετρίδη, εάν ο ΑΠΟΕΛ πρωταγωνιστούσε στο πρωτάθλημα; Ποιος θυμάται τη στάση των Απολλωνιστών έναντι του Νίκου Κιρζή, πριν από λίγους μήνες και πώς είναι τώρα που η ομάδα πραγματοποιεί μια ξέφρενη αγωνιστική πορεία; Δεν πέρασαν πολλά χρόνια από τότε που οι Ανορθωσιτάτες αποθέωναν τη διοίκηση Σάντη, ελέω της καλής απόδοσης που είχε η ομάδα του Γκαγιέχο!

Ακόμη και της ΑΕΚ, επέλεξαν ν' αναδείξουν την αδυναμία της διοίκησης Καραπατάκη να πάρει

πρωτάθλημα, αψηφώντας τα επιτεύγματα της. Δεν έλαβαν υπόψη την ανέγερση γηπέδου, την καθιέρωση της ομάδας στους πρωταγωνιστές, τις εντυπωσιακές πορείες στην Ευρώπη και κυρίως την οικονομική νοικοκυροσύνη που χαρακτηρίζει τον οργανισμό. Ο Κύπριος οπαδός διατηρεί μια χοντροκομμένη στάση έναντι των εξελίξεων, παρουσιάζοντας μια δυσκολία να δει πέραν του αποτελέσματος της ομάδας. Δυστυχώς, τη λογική του οπαδού συμμερίζεται η πλειοψηφία των Κύπριων παραγόντων. Ομάδες χρεοκόπησαν, βίωσαν την παρακμή, ακριβώς γιατί οι διοικούντες υιοθέτησαν την κουλτούρα του αποτελέσματος και όχι της συνετής οργάνωσης.

Στη νέα εποχή, όμως, του ποδοσφαίρου δεν υπάρχουν επιλογές. Όσοι επιδίδονται στο κυνήγι του αποτελέσματος, μάλλον τους αποβάλλει ο κόσμος. Αναπόφευκτα και οι φιλάθλοι δεν θ' αργήσουν ο καιρός που θ' αναθεωρήσουν την αντίληψή τους για το τι εστί σημαντικό στο ποδόσφαιρο.

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.

-5,8%

Χ.Α.

-6,81%

Dow Jones

-2,94%

Nasdaq

-0,64%

Nikkei

-5,49%

Dax

-5,83%

FTSE 100

-3,99%

Πετρέλαιο

20,35%

€/ \$

-1,72%

ΕΥΡΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Στον «πάγο» η εμπορική συμφωνία Ε.Ε. - ΗΠΑ

«Παγώνει» και επίσημα η εμπορική συμφωνία Ε.Ε. - ΗΠΑ, μετά την απόφαση του αμερικανικού Ανωτάτου Δικαστηρίου που έκρινε παράνομους τους δασμούς του Ντόναλντ Τραμπ. Κορυφαίοι αξιωματούχοι της εμπορικής επιτροπής του Ευρωκοινοβουλίου αποφάσισαν να παύσει η διαδικασία έγκρισης της συμφωνίας, λέγοντας ότι απαιτούνται διευκρινίσεις από την Ουάσιγκτον για τη διατήρηση του δασμολογικού πλαισίου στο 15% στα περισσότερα ευρωπαϊκά προϊόντα. **Σελ. 10**

ALPHA BANK

ΕΛΛΑΔΑ

Περισσότερες μεταβιβάσεις, λιγότερα έσοδα

Μπορεί στη διάρκεια του 2025 οι μεταβιβάσεις ακινήτων στην Ελλάδα να αυξηθούν, τόσο σε αριθμό όσο και αξία, αλλά τα έσοδα του Δημοσίου από τον φόρο μεταβίβασης μειώθηκαν στα 607,9 εκατ. από 656,4 εκατ. το 2024. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,28% 0,16%	
Γερμανία	2,84%	0,15%
Γαλλία	3,53%	0,25%
Ιταλία	3,56%	0,26%
Ισπανία	3,30%	0,20%
Ιρλανδία	3,19%	0,26%
Ελλάδα	3,53%	0,23%
Ην. Βασίλειο	4,54%	0,00%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο- πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Θετική
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Διαφοροποιεί τα δεδομένα ο πόλεμος

Ελλοχεύει ο κίνδυνος του πληθωρισμού – Έρχονται αυξήσεις στις τιμές των καυσίμων

Αβεβαιότητα και ανησυχία προκάλεσε στην αγορά ο πόλεμος που λαμβάνει χώρα στη Μέση Ανατολή, με τους κινδύνους για οικονομικές επιπτώσεις να είναι ορατοί δεδομένου ότι η χώρα μας έχει βρεθεί έστω και τυχαία στο μάτι του κυκλώνα. Η «Κ» προχωρά σε ενδεικτικές

εκτιμήσεις για αυξήσεις του εμπορικού κόστους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αύξηση μέχρι και 60% στα βασικά ναύλα εμπορευματοκιβωτίου 40 ποδών, από τη Σανγκάη προς τη Λεμεσό. Επί του εδάφους, έχουν ήδη καταγραφεί οι πρώτες αυξήσεις στις τι-

μές των καυσίμων λόγω των ναυτασφάλιστρων των δεξαμενόπλοιων, που έχουν δεκαπλασιαστεί λόγω «ρίσκου του πολέμου» όσο και προηγούμενων αναπροσαρμογών από τα διυλιστήρια. Από αύριο αναμένονται και μεγαλύτερες αυξήσεις στα καύσιμα, οι οποίες

μπορεί να προκαλέσουν άμεσες αλλά και ευρύτερες επιπτώσεις στην οικονομία, δημιουργώντας ένα πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα που επηρεάζει πολλούς τομείς δραστηριότητας. Αρνητική επίδραση είχε ο πόλεμος και στην ψυχολογία των καταναλωτών, οι οποίοι έσπευσαν να

προμηθευτούν μεγάλες ποσότητες ξηρών τροφίμων, καθώς στη χώρα μας εκτυλίσσονταν πρωτόγνωρες καταστάσεις. Στο μεταξύ, οχυρωμένο εμφανίζεται το κράτος όσον αφορά τα στρατηγικά αποθέματα της χώρας σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. **Σελ. 4, 5**

Σε δοκιμασία το Ντουμπάι ως επιχειρηματικό κέντρο

Για χρόνια, έμοιαζε πολύ καλό για να είναι αληθινό. Μέσα σε μια περιοχή που μαστίζεται από τις συγκρούσεις, το Ντουμπάι φαινόταν σαν μια όαση ασφάλειας. Εύποροι αλλά και οικονομικά ασθενείς κατέφευγαν εκεί για να ζήσουν, να δουλέψουν και να βγάλουν χρήματα ή, απλώς, για να απολαύσουν τα ψώνια και τον ήλιο. Φροντίζοντας να μένει έξω από τις συγκρούσεις της «γειτονιάς» του, το Ντουμπάι έγινε ένα παγκόσμιο κέντρο μεταφορών, ενώνοντας την Ανατολή με τη Δύση. **Σελ. 11**

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ

Εξαγορές σε τρεις τομείς

Η Τράπεζα Κύπρου εξετάζει πιθανές εξαγορές σε ασφαλιστικό τομέα, asset management και fintech, αξιοποιώντας την ισχυρή κεφαλαιακή της βάση. Η διοίκηση σημειώνει ότι, εάν υπάρξει κάτι ανακινώσιμο, θα γνωστοποιηθεί την κατάλληλη στιγμή. **Σελ. 6**

ΛΥΚΟΙΛ

Τέλος εποχής για την πετρελαική

Η διαδικασία πώλησης των διεθνών περιουσιακών στοιχείων της ρωσικής Lukoil σφραγίζει οριστικά το τέλος μιας φιλόδοξης στρατηγικής που ξεκίνησε πριν από δύο δεκαετίες. Η απόφαση της κυβέρνησης Τραμπ να επιβάλει κυρώσεις στον ρωσικό πετρελαϊκό γίγαντα τον περασμένο Οκτώβριο υπήρξε το τελειωτικό χτύπημα στο παγκόσμιο όραμα του ιδρυτή της εταιρείας, Βάγκιτ Αλεκτέροφ. **Σελ. 9**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Της ΓΙΑΒΕΝ ΤΖΕΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Το άνοιγμα του Ορμούζ δεν είναι μόνο στο χέρι του Τραμπ

Ο Ντόναλντ Τραμπ συνειδητοποιεί ότι η διακοπή της μεγαλύτερης θαλάσσιας διαδρομής πετρελαίου και φυσικού αερίου στον κόσμο έχει τρομερές συνέπειες. Αυτό είναι σαφές από την προσπάθειά του να επανεκκινήσει τις ροές μέσω των Στενών του Ορμούζ, προσφέροντας ασφάλιση για δεξαμενόπλοια και συνοδευτικά μέσα του Πολεμικού Ναυτικού των ΗΠΑ. Η ιδέα θυμίζει τον «Πόλεμο των Δεξαμενόπλοιων» στο τέλος της δεκαετίας του 1980, όταν η Ουάσιγκτον προστάτευε τις αποστολές πετρελαίου κατά τη διάρκεια του πολέμου Ιράν - Ιράκ. Αυτή τη φορά όμως μια γρήγορη λύση είναι απίθανη. Οι έμποροι βασιζονται στο στενό κανάλι στο τέλος του Αραβικού Κόλπου για να μεταφέρουν το ένα πέμπτο του παγκόσμιου πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Λίγες μέρες μετά την επίθεση

στο Ιράν που ουσιαστικά σταμάτησε τις εμπορικές ροές, ο Τραμπ έσπευσε να τους καθησυχάσει για τη βοήθεια των ΗΠΑ. Πρώτον, προσφέρεται να ασφαλίσει κινδύνους που οι ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες δεν θέλουν πλέον να αναλάβουν, μέσω της US International Development Finance Corporation (DFC). Ο αμερικανικός φορέας έχει εξουσιοδότηση να παρέχει ασφάλιση πολιτικού κινδύνου 1 δισ. δολαρίων ανά οντότητα, πολύ πάνω από την αξία ενός τυπικού νέου δεξαμενόπλοιου που κοστίζει έως και 120 εκατ. δολάρια, σύμφωνα με τους αναλυτές της Evercore. Επί του παρόντος, έχει συνολική μέγιστη ευθύνη 205 δισ. δολαρίων. Θεωρητικά, μια τέτοια κάλυψη θα μπορούσε να πείσει τους απρόθυμους ιδιοκτήτες δεξαμενόπλοιων να επιστρέψουν στον Κόλπο. Στην πράξη, φαίνεται πιθανό το αντίθετο. Οι ναύ-

λοι για πολύ μεγάλα μεταφορικά μέσα αργού έχουν σχεδόν διπλασιαστεί από τον Ιανουάριο, ενώ πολλές ασφαλιστικές εταιρείες κινδύνου πολέμου αποσύρονται εντελώς.

Μια κυβερνητική εγγύηση μπορεί να καλύπτει οικονομικές απώλειες, αλλά δεν κάνει πολλά για να αντιμετωπίσει τις απειλές από drones, νάρκες και δυνάμεις του Ιράν. Επίσης, διαφαίνονται λειτουργικά προβλήματα. Το ασφαλιστικό προϊόν της DFC ενδέχεται να απαιτεί ακόμη χρονοβόρες εγκρίσεις, εκτιμά η Evercore. Οι φορείς εκμετάλλευσης δεξαμενόπλοιων καλούνται τώρα να αποφασίσουν αν αξίζει τον κίνδυνο. Και ακόμη κι αν η οικονομική κάλυψη υλοποιούνταν γρήγορα, η στρατιωτική προστασία μπορεί να είναι ακόμη πιο δύσκολη. Κατά τη διάρκεια του πολέμου Ιράν - Ιράκ, οι ΗΠΑ ηγούνταν επιχειρήσεων

συνοδείας, αλλά είχαν μεγαλύτερο στόλο και μπορούσαν να παρουσιαστούν ως ημι-ουδέτερος φύλακας των ναυτιλιακών οδών. Σήμερα, το Πολεμικό Ναυτικό των ΗΠΑ έχει λιγότερα διαθέσιμα μέσα, ενώ η Ουάσιγκτον συμμετέχει άμεσα στην αντιπαράθεση. Αυτό καθιστά τα συνοδευόμενα δεξαμενόπλοια πιο πιθανό να γίνουν στόχοι.

Το στρατηγικό υπόβαθρο είναι ακόμη λιγότερο επεικές. Οι επιθέσεις σε υποδομές εξαγωγών στα ΗΑΕ έχουν δείξει ότι ακόμη και οι εφεδρικές διαδρομές είναι ευάλωτες. Η Saudi Aramco διερευνά εναλλακτικές λύσεις μέσω της Ερυθράς Θάλασσας, αλλά η ίδια η διαδρομή αντιμετώπισε απειλές και παρενοχλήσεις από τους μαχητές Χούθι που συνδέονται με το Ιράν και έχει ουσιαστικά κλείσει από το 2024.

Στην πραγματικότητα, ο κίνδυνος είναι τόσο υψηλός που

οι πλοιοκτήτες έμειναν μακριά ακόμη και αφού ο Τραμπ οδήγησε τους Χούθι σε ειρηνευτική συμφωνία τον περασμένο Μάιο και μόλις πρόσφατα δήλωσαν την πρόθεσή τους να επιστρέψουν. Εάν η κρίση συνεχιστεί, οι τιμές πετρελαίου θα εκτοξευθούν περαιτέρω. Ένα πλήρες κλείσιμο χωρίς αντισταθμίσεις θα μπορούσε να αφαιρέσει περίπου 20 εκατ. βαρέλια την ημέρα από την παγκόσμια προσφορά, εκτιμούν αναλυτές της Goldman Sachs. Εφαρμόστε τον εμπειρικό κανόνα της Goldman ότι κάθε εκατομμύριο απώλειας προσφοράς πετρελαίου ημερησίως θα ένα χρόνο προσθέτει 8 δολάρια στις τιμές του πετρελαίου, με βάση τα δεδομένα από το 1998. Εάν η διαταραχή του Ορμούζ διαρκέσει τρεις μήνες, το αργό πετρέλαιο θα μπορούσε να εκτοξευθεί κατά 40 δολάρια ανά βαρέλι.

pwc

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Οι τρεις πληγές του πολέμου

Η κυπριακή οικονομία παρουσιάζει τέτοια εξάρτηση στο διεθνές περιβάλλον που αν ο πόλεμος στο Ιράν συνεχιστεί για μεγάλο χρονικό διάστημα, τότε θα προκύψουν προβλήματα σε τρεις τομείς. Ο πρώτος προφανώς έχει να κάνει με τον τουρισμό, αφού η χώρα λόγω σχετικής εγγύτητας με το μέτωπο των επιχειρήσεων δεν αποτελεί όαση τουρισμού. Η δεύτερη μεγάλη πληγή που θα ανοίξει έχει να κάνει με το ενεργειακό κόστος, που ακόμη και σε περιόδους ειρήνης δοκιμάζει σκληρά νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Τρίτος τομέας που θα επηρεαστεί είναι η ροή ξένων επενδύσεων προς τα ακίνητα. Ενίσχυση της αβεβαιότητας θα προκαλέσει αμφιβολίες και θα απομακρύνει τους επενδυτές που λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τα ζητήματα που έχουν να κάνουν με τους γεωπολιτικούς κινδύνους.

Η οικονομία στην υπηρεσία της εικόνας

Η ομοσπονδία εργοδοτών ορθά σημειώνει ότι αυτή την στιγμή προέχει η ανάγκη για έγκαιρη και αξιόπιστη ενημέρωση, ώστε να αποφεύγεται ο αχρείαστος πανικός. Δίνει μάλιστα πάσα στην κυβέρνηση για να εξετάσει προληπτικά μέτρα με στόχο την απορρόφηση πιθανών επιπτώσεων. Με άλλα λόγια, αν συνεχιστούν οι πολεμικές συγκρούσεις για μερικές εβδομάδες ακόμα, τότε θα ξεκινήσουν οι απαιτήσεις για στήριξη ευαίσθητων κλάδων, όπως έγινε στη πανδημία. Η κυβέρνηση τότε –για ακόμα μια φορά– θα αξιοποιήσει τα υγιή δημόσια οικονομικά για να εμφανιστεί ως το στήριγμα στα δύσκολα. Θα είναι άλλωστε ένας καλός τρόπος να αναστρέψει την εικόνα της μη σοβαρότητας που εκπέμπει από την πρώτη στιγμή που η Κύπρος έγινε στόχος επίθεσης και η κυβέρνηση σκέφτηκε πως ήταν άλλη μια ευκαιρία για επικοινωνιακούς ακροβατισμούς.

Η περιοχή βυθίζεται στο χάος καθώς νέα μέτωπα ετοιμάζονται να ξεσπάσουν προκαλώντας έναν πόλεμο χωρίς σύνορα.

Η λαϊκίστικη προσέγγιση

Η κυβέρνηση, αν και υιοθέτησε την άποψη του αναλογιστή –προκύπτει από το γεγονός ότι την παρουσίασε κατά το συνήθιο της λαϊκίστικης προσέγγισης– ο αρμόδιος υπουργός μόλις ένωσε πίεση δήλωσε πως θα αποσυρθεί. Η εισήγηση του αναλογιστή είχε να κάνει με μικρή μείωση –από 2% έως 5%– στις υψηλές συντάξεις προς όφελος των χαμηλών συντάξεων που βρίσκονται σε μη αποδεκτά επίπεδα αν συγκριθούν με το κόστος ζωής. Ο υπουργός ξεκαθάρισε επίσης πως ο δεύτερος πυλώνας –αυτός των ταμείων προνοίας– δεν θα ανοιχθεί σε

αυτήν τη φάση, αλλά θα προταθεί οδικός χάρτης για το πότε θα επιχειρηθεί η αλλαγή. Αυτή η στρατηγική έρχεται σε αντιπαράθεση με τη θέση των συνδικαλιστών ότι δεν νοείται συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση χωρίς πραγματική και σε βάθος συζήτηση των τριών ασφαλιστικών πυλώνων.

Τα στενά του Ορμούζ θα κρίνουν τον πληθωρισμό

Η διάνοιξη των στενών του Ορμούζ κρίνεται ως κομβικής σημασίας για τον πα-

γκόσμιο πληθωρισμό τροφίμων και ενέργειας. Όσον αφορά στο πετρέλαιο, ακόμα και αν η τιμή σταθεροποιηθεί σε κάποια λογικά υπό τις περιστάσεις επίπεδα, η αύξηση στους ναύλους και στα ασφάλιστρα θα επιβαρύνει δυσανάλογα το κόστος πάνω από τις τιμές που καταγράφουν τα διεθνή χρηματιστήρια. Έντονη ανησυχία προκαλείται και για τις τιμές των τροφίμων, αφού η έκρυθμη κατάσταση στον Κόλπο έχει διακόψει την εμπορία της ουρία που είναι βασικό συστατικό για την κατασκευή λιπασμάτων που βελτιώνουν την απόδοση των καλλιεργειών. Συνεπώς, το σχέδιο Τραμπ για ασφαλή διέλευση εμπορευμά-

Η ΛΕΞΗ

ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Τιμή Διάθεσης Αμοιβαίων Κεφαλαίων

Τιμή Διάθεσης Αμοιβαίων Κεφαλαίων καλείται η τιμή στην οποία ο επενδυτής αγοράζει τα μερίδια Αμοιβαίων Κεφαλαίων, και υπολογίζεται από το άθροισμα της καθαρής τιμής των μεριδίων και της προμήθειας αγοράς των Αμοιβαίων Κεφαλαίων.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

των από τα στενά του Ορμούζ θα κρίνει σε μεγάλο βαθμό τον παγκόσμιο πληθωρισμό.

Ζεστό κρατικό χρήμα

Σύμφωνα με τον γενικό ελεγκτή, η ΑΗΚ καθυστέρησε σημαντικά στην ανάπτυξη παραγωγικών έργων ΑΠΕ επιτρέποντας στους ιδιώτες «παίκτες» να αποκτήσουν προβάδισμα. Και μαντέψτε ποιος δεν επωφελήθηκε από αυτή την κατάσταση; Ο Κύπριος καταναλωτής. Την καθυστέρηση, απέδωσε ο πρόεδρος της ΑΗΚ σε λανθασμένες αποφάσεις του παρελθόντος που επέτρεψαν, κατά την έκφρασή του, σε μια «μικρή ομάδα ιδιωτών» να επωφεληθεί. Και μαντέψτε πώς επωφελήθηκαν: τώρα που η ΑΗΚ σταμάτησε τις «λανθασμένες» αποφάσεις και θα εμπλακεί με τις ΑΠΕ –σήμερα είναι κάτω από 5%– θα πληρώσει πολύ ακριβά τις άδειες των ιδιωτών, οι οποίες αποκτήθηκαν μέσω γνωριμιών και όχι αποδεξιγμένης εμπειρογνομosούνης στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ. Και γιατί αυτό, θα αναρωτηθείτε. Γιατί πολύ απλά περιμεναν ακριβώς αυτήν τη στιγμή που θα έρεε το ζεστό κρατικό χρήμα.

Τα πολλαπλά οφέλη της σωματικής επαφής

Της ΚΡΙΣΤΙΝΑ ΚΑΡΟΝ

Η 35χρονη συγγραφέας Αλόρα Ντάνον, που ζει στο Ρότερντεμ της Νέας Υόρκης, λατρεύει τη σωματική επαφή για μεγάλο μέρος της ενήλικης ζωής της. Ως «όψιμα ρομαντική» που δεν βγήκε ραντεβού παρά μόνο στα 32 της, λέει ότι επιθυμούσε διακαώς να την κρατήσει κάποιος στην αγκαλιά του. Όχι ένα «ανοούσιο άγγιγμα» με ένα άλλο σώμα, όπως λέει, αλλά μια επαφή με «συνειδητή πρόθεση».

Δεν ήταν λαχτάρα για σεξ. Ήθελε κάποιον να κρατιούνται χέρι χέρι, να της αγγίζει απαλά τη μέση, να αγκαλιάζονται στον καναπέ. Κάποιες φορές έκλαιγε, απορώντας γιατί φαινόταν τόσο εύκολο για τους άλλους να αγγίζονται, αλλά τόσο δύσκολο για εκείνη. Όταν η Ντάνον μοιράστηκε τη λαχτάρα της για συντροφικότητα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ο λογαριασμός της τελικά συγκέντρωσε σχεδόν 120.000 ακολούθους στο TikTok.

Το να είναι κανείς στερημένος από άγγιγμα, δηλαδή να στερείται μια επιθυμητή σωματική σύνδεση, έχει γίνει ολόένα και πιο συνηθισμένο στον γρήγορο, ψηφιακό κόσμο μας, λένε οι ειδικοί. Και η έλλειψη επαφής μπορεί να επηρεάσει τόσο τη σωματική όσο και την ψυχική ευεξία μας.

Χωρίς τακτικό άγγιγμα μπορεί να νιώθουμε «μοναξιά, άγχος, στρες ή συναισθηματική εξάντληση χωρίς

να καταλαβαίνουμε άμεσα το γιατί», δηλώνει η Οζγκέ Ουγκουρλού, μεταδιδασκαλική ερευνήτρια στο τμήμα ψυχολογίας του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας στο Μπέρκλεϊ.

Η Ουγκουρλού και άλλοι ειδικοί στην έρευνα του αγγίγματος εξηγούν γιατί η επαφή είναι τόσο ζωτικής σημασίας και γιατί πιστεύουν ότι οι άνθρωποι δεν λαμβάνουν αρκετή.

Γιατί είναι σημαντικό;

Η έρευνα έχει δείξει ότι όλοι χρειάζονται ένα ορισμένο επίπεδο ανθρώπινες επαφής για τη σωματική και συναισθηματική υγεία τους, αν και η ποσότητα και το είδος διαφέρουν για κάθε άτομο.

Οι ψυχολόγοι έχουν αναπτύξει εργαλεία για να μετρούν αυτό που αποκαλούν «στέρψη αγγίγματος», όπως η Κλίμακα Στέρψης Αγγίγματος (Touch Deprivation Scale). Υψηλότερες βαθμολογίες σε αυτές τις κλίμακες συνδέονται με άγχος και κατάθλιψη. Όταν το άγγιγμα είναι επιθυμητό και συναινετικό, οι μελέτες δείχνουν ότι μπορεί να ρυθμίζει τη συναισθηματική μας και να ωφελεί τη συνολική ευεξία μας. Το άγγιγμα προάγει την ηρεμία επιβραδύνοντας τη δραστηριότητα της αμυγδαλής, ενός τμήματος του εγκεφάλου που επεξεργάζεται τα συναισθήματα, και προκαλεί έκκριση οξυτοκίνης, που συχνά αναφέρεται ως η ορμόνη της αγάπης. Έχει επίσης διαπιστωθεί ότι βελτιώνει τη μεταβλητότητα

Το να στερείται κάποιος μια επιθυμητή σωματική σύνδεση έχει γίνει ολόένα και πιο συνηθισμένο στον γρήγορο, ψηφιακό κόσμο μας, λένε οι ειδικοί.

του καρδιακού ρυθμού, ένα δείκτη καλής υγείας.

Η έρευνα δείχνει επίσης ότι το άγγιγμα μπορεί να μετριάξει τον πόνο, το στρες και το άγχος. Για παράδειγμα, η αρτηριακή πίεση και τα επίπεδα κορτιζόλης, μιας ορμόνης που σχετίζεται με το στρες, μπορεί να μειωθούν ως αποτέλεσμα της επαφής. Οι επιστήμονες έχουν ανακαλύψει ότι ένα απαλό, στοργικό χάδι ενεργοποιεί συγκεκριμένες νευρικές ίνες που «φωτίζουν» περιοχές

του εγκεφάλου οι οποίες συνδέονται με το συναίσθημα, όχι μόνο με την αίσθηση.

Το άγγιγμα μεταδίδει σύνδεση και φροντίδα «με απόλυτη σαφήνεια στον εγκεφαλό μας, με τρόπους που οι λέξεις δεν μπορούν», λέει ο Τζέιμς Κόαν, καθηγητής ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο της Βιρτζίνια και συγγραφέας του βιβλίου «Why We Hold Hands» (Γιατί κρατιόμαστε χέρι χέρι) που πρόκειται να κυκλοφορήσει σύντομα.

Γιατί κάποιοι νιώθουν έτσι;

Υπάρχουν κάποιοι λόγοι. Οι άνθρωποι περνούν λιγότερο χρόνο διά ζωής σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια και περισσότερο χρόνο στο Διαδίκτυο. Αυτό μεταβάλλει τις φιλίες και τις ρομαντικές σχέσεις, λένε οι ειδικοί, γεγονός που καθιστά πιο δύσκολο να νιώθουμε συνδεδεμένοι και ότι μας εκτιμούν.

Αυτό μπορεί επίσης να επηρεάσει την ικανότητά μας να καταλάβουμε αν μας ενδιαφέρει ρομαντικά κάποιος.

«Το άγγιγμα είναι μέρος του φλερτ. Ακουμπάμε ο ένας τον άλλον και αξιολογούμε το ενδιαφέρον του άλλου μέσω της επαφής», λέει ο Ντάτσερ Κέλντερ, καθηγητής ψυχολογίας στο UC Berkeley, που μελετά το άγγιγμα και το συναισθημα. «Όταν φλερτάρουμε με κάποιον, προσπαθούμε να καταλάβουμε: είναι καλός σύντροφος;».

Ο Κέλντερ μεγαλώνει σε μια στοργική οικογένεια που αγαπά τις αγκαλιές. Ωστόσο, το άγγιγμα μπορεί να έχει «διαφορετικό νόημα πολιτισμικά ή ατομικά και πρέπει να το σεβόμαστε αυτό».

Δεν βοηθά το γεγονός ότι ζούμε σε μια «υπερβολικά αγχώδη» κοινωνία, λέει ο Κόαν. Είμαστε «ολοένα και πιο ευαίσθητοι στην κακοποίηση και στις δυναμικές εξουσίας» στον χώρο εργασίας και αλλού, προσθέτει. Αν και αυτό είναι σημαντικό και χρήσιμο από πολλές απόψεις, μπορεί να μας κάνει πιο διστακτικούς να αγγίζουμε κάποιον, ακόμη κι αν το άγγιγμα είναι ασφαλές και επιθυμητό.

Τι μπορεί να βοηθήσει;

Το να αγγίζουμε και να μας αγγίζουν περιλαμβάνει μερικές φορές την ανάληψη ενός λελογισμένου ρίσκου. «Αν θέλετε να σας αγγίζουν περισσότερο, ζητήστε το», λέει ο Κόαν. Και αν είναι κατάλληλο και συναινετικό, «εμπλακείτε σε περισσότερη επαφή».

Θυμάται ότι πρόσφερε το χέρι του σε έναν άγνωστο κατά τη διάρκεια μιας τρομακτικής ανατάραξης σε μια πτήση με αεροπλάνο. «Είναι παράξενο στην κουλτούρα μας, αλλά οι συνθήκες το απαιτούσαν κάπως. Θα ήθελα να ζούμε σε έναν κόσμο όπου όλοι το κάνουμε αυτό πιο συχνά», τονίζει. Αν αυτό ακούγεται άβολο ή τρομακτικό, δεν υπάρχει καμία ντροπή στο να αγγίζετε το ίδιο σας το σώμα.

Orthodoxou Employment

Ideal staff from third countries for your needs!

+357 24 841 111

orthodoxouemployment.com

 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΟ
ΚΟΥΡΕΜΑ
ΚΑΙ Η
ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2013

Μια καταγραφή της πορείας προς
την καταστροφή μέσα από τα άρθρα
της Καθημερινής, 2008-2013

ΕΡΧΕΤΑΙ
ΜΕ ΤΗΝ

Στοκ ξηράς τροφής από καταναλωτές ελέω πολέμου

Η αβεβαιότητα ενισχύει την αποθεματοποίηση βασικών τροφίμων από τους καταναλωτές – Σημάδια ψυχολογικής κόπωσης στην αγορά

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Χαμός επικράτησε στο λιανεμπόριο από την αρχή της εβδομάδας λόγω της αναστάτωσης που βίωσαν οι καταναλωτές εξαιτίας των συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή. Τη Δευτέρα, οι καταναλωτές έτρεξαν στην αγορά προκειμένου να προμηθευτούν τα βασικά προϊόντα σε μεγάλες ποσότητες για να εξοπλίσουν το νοικοκυριό τους. Σύμφωνα με αρμόδιους φορείς της αγοράς, η αυξημένη αγοραστική κίνηση που παρατηρήθηκε στις αρχές της εβδομάδας και προς το τέλος της ατόνησε, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην αβεβαιότητα που κυριάρχησε τις προηγούμενες ημέρες με επίκεντρο τις επιθέσεις στις βρετανικές βάσεις στο Ακρωτήριο.

Ο παράγοντας της ανασφάλειας για την επόμενη μέρα, φαίνεται ότι έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την ψυχολογία των καταναλωτών, οι οποίοι έσπευσαν να κάνουν «στοκ» βασικών ειδών όπως παιδικές τροφές, ρύζι, φακές, μακαρόνια και άλλα προϊόντα πρώτης ανάγκης. Ωστόσο, η αποθεματοποίηση βασικών ειδών τροφίμων από τους καταναλωτές δεν έχει προκαλέσει οποιοδήποτε πρόβλημα ελλείψεων στην αγορά της χώρας, διαβεβαιώνουν οι εμπλεκόμενοι φορείς. Οι υπεραγορές διαθέτουν απόθεμα των τροφίμων τους –όσον τουλάχιστον μπορεί να διατηρεί για μεγάλο χρονικό διάστημα– που μπορεί να διαρκέσει μέχρι και δυο μήνες, ενώ αντίστοιχο απόθεμα διατηρούν και οι προμηθευτές. Μά-

λιστα, όπως σημειώνουν πηγές του λιανεμπορίου, οι υπεραγορές έχουν ήδη προχωρήσει στις επόμενες παραγγελίες των προϊόντων τους με τα φορτία να παραλαμβάνονται χωρίς προβλήματα, καθώς ούτε οι προμηθευτές στην Κύπρο ούτε οι προμηθευτές του εξωτερικού έχουν ενήμερωση μέχρι στιγ-

Η ΑΗΚ διαθέτει αποθέματα καυσίμων που επαρκούν για περίπου δύο μήνες, στους αποθηκευτικούς χώρους των ηλεκτροπαραγωγών σταθμών Βασιλικού και Δεκέλειας.

μής για οποιαδήποτε διαταραχή στην εφοδιαστική αλυσίδα.

Την ίδια ώρα, ωστόσο, ανησυχίες έχουν διατυπώσει επιχειρηματικοί φορείς της χώρας σε σχέση με τις εισαγωγές στην περίπτωση που η κατάσταση στη Μέση Ανατολή παραμείνει τεταμένη για μεγάλο χρονικό διάστημα. Όπως επισημαίνουν οι οργανώσεις του επηρεάζει, εάν η διεθνής κρίση παραταθεί και συνεχιστεί η άνοδος της τιμής του πετρελαίου για μεγάλο χρονικό διάστημα, τότε θα νιώσουμε στο πετσί μας τις επιπτώσεις που αυτό συνεπάγεται για την ενέργεια, τα καύσιμα και κατ' επέκταση για το κόστος παραγωγής και μεταφοράς των προϊόντων.

Η ΑΗΚ

Αποθέματα καυσίμων που επαρκούν για περίπου δύο μήνες διαθέτει η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου στους αποθηκευτικούς χώρους στους ηλεκτροπαραγωγούς σταθμούς του Βασιλικού και της Δεκέλειας, σύμφωνα με την εκπρόσωπο Τύπου Χριστίνα Παπαδοπούλου. Όπως διευκρινίστηκε, η επάρκεια εξαρτάται από τη ζήτηση ηλεκτρισμού καθώς κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, όταν η χρήση κλιματιστικών αυξάνει σημαντικά την κατανάλωση, τα αποθέματα αναλώνονται ταχύτερα. Αντίθετα, σε περιόδους με υψηλή ηλιοφάνεια και χαμηλότερη ζήτηση, η διάρκεια των αποθεμάτων μπορεί να παραταθεί, πρόσθεσε.

Η προμήθεια καυσίμων γίνεται μέσω ετήσιων διαγωνισμών, οι οποίοι καθορίζουν τόσο τις ποσότητες όσο και τις προδιαγραφές των καυσίμων (ντιζέλ και μαζούτ) τονίζει η κα Παπαδοπούλου επισημαίνοντας ότι οι προμηθευτές, με βάση τις τεχνικές προδιαγραφές και τις ποσότητες που απαιτούνται, επιλέγουν τα δρομολόγια και τον τρόπο παράδοσης των καυσίμων. Τις προηγούμενες ημέρες πραγματοποιήθηκαν κανονικά παραλαβές μαζούτ και στους δύο σταθμούς της ΑΗΚ, είπε χαρακτηριστικά, τονίζοντας ότι πλοίο από την Ισπανία εκφόρτωσε καύσιμο στο Βασιλικό και ακολούθως στη Δεκέλεια, χωρίς να παρουσιαστεί οποιοδήποτε πρόβλημα ή καθυστέρηση.

Όπως ανέφερε, οι παραδόσεις

Πραγματοποιήθηκε έρευνα σε σχέση με τα υγειονομικά αποθέματα της χώρας, τα τρόφιμα πρώτης ανάγκης, και την ενέργεια σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

καυσίμων πραγματοποιούνται περίπου κάθε δύο με τρεις εβδομάδες, ενώ οι αποθηκευτικοί χώροι παραμένουν γεμάτοι χωρίς μέχρι στιγμής να καταγράφεται οποιοδήποτε ζήτημα με δεξαμενόπλοια ή με την ομαλή τροφοδοσία.

Σε σχέση με τον προγραμματισμό για τη ζήτηση ενέργειας, η κα Παπαδοπούλου τόνισε ότι οι προμηθευτές της ΑΗΚ λαμβάνουν τις προβλέψεις ηλεκτρικής ενέργειας για τις επόμενες 30 μέρες περίπου, για να κρατήσουν τα καύσιμα που απαιτούνται στις τιμές του ζητά η Αρχή. Οι προβλέψεις αυτές, προσθέτει, παραδίδονται έγκαιρα στους προμηθευτές, ώστε να προγραμματίζουν τις παραδόσεις τους χωρίς καθυστερήσεις. Ως εκ τούτου, προς το παρόν, δεν διαφαίνεται οποιοδήποτε πρόβλημα στην τροφοδοσία ή στην επάρκεια καυσίμων. Ωστόσο, όπως επισημάνθηκε, σε περιόδους γεωπολιτικής αστάθειας κανείς δεν μπορεί να προβλέψει με απόλυτη βεβαιότητα τις εξελίξεις.

Το κράτος

Καλυμμένο από στρατηγικά

αποθέματα είναι και το κράτος, σύμφωνα με αρμόδιες κυβερνητικές πηγές. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» από κυβερνητικές πηγές, σε ό,τι αφορά τα στρατηγικά αποθέματα της χώρας, έχει πραγματοποιηθεί σχετικός έλεγχος και η ενημέρωση που υπάρχει είναι ότι δεν προκύπτει οποιοδήποτε ζήτημα ελλείψεων. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε έλεγχος όσον αφορά τα υγειονομικά αποθέματα, τα τρόφιμα πρώτης ανάγκης, το νερό και τα ενεργειακά αποθέματα (μαζούτ, ηλεκτροπαραγωγή).

Αναφορικά με τα καύσιμα, βάσει ευρωπαϊκής νομοθεσίας, κάθε κράτος-μέλος οφείλει να διατηρεί στρατηγικά αποθέματα καυσίμων που αντιστοιχούν σε 90 ημέρες όπως όπως επισημαίνεται τα στρατηγικά καύσιμα της χώρας βρίσκονται στα προβλεπόμενα από τη νομοθεσία επίπεδα. Διευκρινίζεται, ωστόσο, ότι η υποχρέωση αυτή αφορά το κράτος και όχι τα πρατήρια καυσίμων, τα οποία λειτουργούν ως ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Αναφορικά με την ενεργειακή

εφεδρεία του κράτους, απαιτείται όπως διατηρούνται καύσιμα για ηλεκτροπαραγωγούς σταθμούς και εφεδρικές γεννήτριες σε εξαιρετικές περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.

Σε ό,τι αφορά τα νοσοκομεία και τα φάρμακα, έχει ζητηθεί επιβεβαίωση ώστε να διασφαλιστεί ότι διατηρούν επαρκή αποθέματα, ειδικά στις πρώτες ημέρες μιας κρίσης, όπου η εξέλιξη των γεγονότων είναι απρόβλεπτη. Ειδικότερα, δίνεται έμφαση σε αποθέματα αντικών φαρμάκων, εμβολίων, ιατρικού οξυγόνου και αναλωσίμων για τη μονάδα εντατικής θεραπείας.

Όσον αφορά τα αποθέματα τροφίμων τονίζεται ότι η Κύπρος οφείλει να διατηρεί επαρκείς ποσότητες από σιτάρι, αλεύρι, ζωοτροφές, ζάχαρη και βασικά τρόφιμα μακράς διάρκειας. Σημειώνεται ότι σε περίπτωση οποιασδήποτε κρίσης ή διακοπής των εισαγωγών, η κυβέρνηση μπορεί να διατάξει ελεγχόμενη απελευθέρωση των αποθεμάτων που διατηρεί, σημειώνουν οι ίδιες πληροφορίες.

Εξασφαλισμένη η επάρκεια καυσίμων, «καΐνε» οι τιμές

Εκαναν τα κουμάντα τους οι εταιρείες – Έχουν εναλλακτικές λύσεις, δεν ανησυχούν για την επάρκεια

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Οι τιμές των καυσίμων στην Κύπρο έχουν ήδη πάρει την ανιούσα λόγω του πολέμου στη Μέση Ανατολή, με την κατάσταση να προμηνύει ιδιαίτερα «καυτή» για την τσέπη των καταναλωτών. Οι αυξήσεις αποδίδονται, μεταξύ άλλων, και στα αυξημένα ναυτασφάλιστρα των δεξαμενόπλοιων, τα οποία μέχρι σήμερα έχουν δεκαπλασιαστεί λόγω του λεγόμενου war risk. Ωστόσο, όπως αναφέρουν αρμόδιες πηγές στην «Κ», η ένταση με την οποία ανεβαίνει η τιμή του αργού πετρελαίου Brent από το Σάββατο που ξέσπασε ο πόλεμος στο Ιράν είναι χαμηλότερη από το 2022 όταν άρχισε ο πόλεμος μεταξύ Ρωσίας - Ουκρανίας.

Το θετικό της υπόθεσης είναι ότι δεν αναμένεται οι εταιρείες προμήθειας καυσίμων στην Κύπρο να αντιμετωπίσουν οποιοδήποτε πρόβλημα επάρκειας σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, καθώς έχουν αναπτύξει ευελιξία σε σχέση με τις αγορές και τα διυλιστήρια που τους προμηθεύουν υγρά καύσιμα.

Οι τιμές

Περίπου 2 σεντ αύξηση σημείωσε η τιμή της Αμόλυβδης 95 την Παρασκευή, με το παρατηρητήριο λιανικών τιμών καυσίμων της Υπηρεσίας Προστασίας Καταναλωτή να σημειώνει ότι η μέση τιμή παγκύπρια ανήλθε στα €1,334. Το Σάββατο 28 Φεβρουαρίου, η μέση τιμή της Αμόλυβδης 95 έφτανε στα €1,315. Τη

Δευτέρα 2 του Μάρτη η τιμή διατηρήθηκε στα ίδια επίπεδα, ενώ την Τετάρτη 4 του μήνα η τιμή ανήλθε στο €1,324. Πάνω από τα 90 δολάρια το βαρέλι εκτινάχθηκε την Παρασκευή το πετρέλαιο Brent, καθώς η κλιμάκωση της σύγκρουσης στη Μέση Ανατολή εντείνει τους φόβους για σοβαρές διαταραχές στην παγκόσμια προσφορά ενέργειας.

Η βασικότερη παράμετρος αυξήσεων τιμών είναι η τιμή των διυλιστηρίων, η οποία τις τελευταίες ημέρες καταγράφει σημαντική άνοδο.

as. Όπως μας αναφέρθηκε από την Υπηρεσία, διαπιστώνεται αύξηση στη διεθνή τιμή του πετρελαίου που δικαιολογεί μικρές αναπροσαρμογές. Σύμφωνα με τους πρατηριούχους, η αύξηση αυτή θεωρείται δικαιολογημένη, λόγω προηγούμενων αναπροσαρμογών από τα διυλιστήρια. Την ίδια ώρα, όμως, δεν παρατηρούνται ακραίες μεταβολές όπως το 2022 όπου μέσα σε λίγες εβδομάδες καταγράφηκαν αυξήσεις στη λιανική τιμή καυσίμων που έφτασαν ακόμη και τα 25 σεντ το λίτρο.

Από αύριο, εκτιμάται ότι οι καταναλωτές θα έρθουν αντιμέτωποι με νέες μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών της τάξης των 4 με

Χρησιμοποιούν τα διυλιστήρια της Χάιφα, του Ασρόνπυργου Δυτικής Αττικής και σε έκτακτες περιπτώσεις των Αγίων Θεοδώρων Κορινθίας.

6 σεντ ανά λίτρο, αναλόγως της εταιρείας προμήθειας καυσίμων και του χρόνου παραλαβής των φορτίων καυσίμων. Κάθε εταιρεία διαμορφώνει την τιμή της με βάση το κόστος αγοράς του φορτίου, τον χρόνο παραλαβής, την ισοτιμία ευρώ-δολαρίου, τα μεταφορικά και τα ασφάλιστρα. Για μια οικονομία έντονα εξαρτημένη από εισαγωγές όπως είναι η Κύπρος, η ενέργεια αποτελεί βασικό συντελεστή κόστους και παρατεταμένη άνοδος τιμών θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά την ανταγωνιστικότητα και το διαθεσίμο εισόδημα. Όπως σημειώνουν οι αρμόδιοι, η βασικότερη παράμετρος παραμένει η διεθνής τιμή των διυλιστηρίων,

η οποία τις τελευταίες ημέρες καταγράφει σημαντική άνοδο λόγω του πολέμου. Αν οι εταιρείες προχωρήσουν σε αγορές φορτίων με βάση τα σημερινά δεδομένα, είναι πιθανόν να υπάρξουν νέες αυξήσεις. Το ποσοστό των αυξήσεων, ωστόσο, δεν μπορεί να εκτιμηθεί με ακρίβεια, καθώς εξαρτάται από συνδυασμό παραγόντων. Η αύξηση των τιμών ενέργειας έχει άμεσες αλλά και ευρύτερες επιπτώσεις στην οικονομία, δημιουργώντας ένα πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα που επηρεάζει πολλούς τομείς δραστηριότητας. Ειδικότερα, σε πρώτο επίπεδο, η άνοδος των τιμών καυσίμων τροφοδοτεί τον λεγόμενο πληθωρισμό καθώς

αυξάνεται το κόστος παραγωγής και μεταφοράς προϊόντων.

Παράλληλα, η επιβάρυνση μετακυλιέται στις μεταφορές και στην εφοδιαστική αλυσίδα, με αποτέλεσμα να αυξάνονται τα λειτουργικά έξοδα επιχειρήσεων σε πολλούς κλάδους. Το αυξημένο ενεργειακό κόστος επηρεάζει επίσης τη βιομηχανική παραγωγή, ενώ πιέσεις καταγράφονται και σε σημαντικούς τομείς της οικονομίας, όπως ο τουρισμός και η ναυτιλία.

Για οικονομίες που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από εισαγωγές, όπως η κυπριακή, η ενέργεια αποτελεί βασικό συντελεστή κόστους. Εάν η άνοδος των τιμών παραταθεί, ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά τόσο την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας όσο και το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι με βάση τους επιτόπιους ελέγχους της Υπηρεσίας, πέραν των καυσίμων, μέχρι στιγμής δεν έχουν παρατηρηθεί αδικαιολόγητες αυξήσεις σε άλλα προϊόντα. Εξάλλου, η κατάσταση παραμένει ρευστή και άμεσα συνδεδεμένη με τις εξελίξεις στο μέτωπο του πολέμου.

Η επάρκεια και τα διυλιστήρια

Οι εταιρείες έχουν διασφαλίσει εναλλακτικές λύσεις και αγορές εισαγωγής καυσίμων, καθώς η εμπειρία τους από παρόμοιες φύσες κρίσεις (2022) τους επέτρεψε να αναζητήσουν και να εξασφαλίσουν εναλλακτικές πηγές προμήθειας σε περίπτωση γεωπολιτικής

αστάθειας στην περιοχή. Ειδικότερα, όπως μας αναφέρθηκε από εμπλεκόμενους, οι εταιρείες δεν ανησυχούν σε σχέση με την επάρκεια των καυσίμων και την έγκαιρη παραλαβή των φορτίων τους στην Κύπρο αφού ανάλογα με τους κινδύνους που παρουσιάζονται διαφοροποιούν τις χώρες προμηθευτές τους. Πιο συγκεκριμένα, εκτός από το διυλιστήριο της Χάιφα στο Ισραήλ, το οποίο για την ώρα λειτουργεί κανονικά, οι εταιρείες χρησιμοποιούν το διυλιστήριο του Ασρόνπυργου στην Ελλάδα. Σε περιπτώσεις δε που η κατάσταση είναι εξαιρετικά κρίσιμη και δεν υπάρχουν εναλλακτικές, οι εταιρείες στην Κύπρο συνεργάζονται και με το διυλιστήριο στους Άγιους Θεόδωρους Κορινθίας. Παράλληλα, μια άλλη τακτική που χρησιμοποιείται από τις εταιρείες είναι η αγορά καυσίμων από άλλες ντόπιες εταιρείες και η αποθήκευσή τους σε γνωστή εταιρεία στο Βασιλικό που δραστηριοποιείται κυρίως στην αποθήκευση και διαχείριση πετρελαιοειδών. Στην Κύπρο φτάνουν περίπου 2-3 πλοία την εβδομάδα τα οποία δημιουργούν αποθέματα καυσίμων για 10 ημέρες. Η ύπαρξη στρατηγικών αποθεμάτων συμβάλλει στη διασφάλιση της επάρκειας, χωρίς ωστόσο να μπορεί να εγγυηθεί σταθερότητα στις τιμές. Το κρίσιμο στοιχείο για το επόμενο διάστημα θα είναι η διάρκεια και η ένταση της γεωπολιτικής κρίσης, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο θα αντιδράσουν οι διεθνείς αγορές ενέργειας.

Καραδοκεί το φάντασμα του πληθωρισμού

Η «Κ» προχωρά σε ενδεικτικές εκτιμήσεις για αυξήσεις του εμπορικού κόστους βάσει των παρόντων δεδομένων

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Τι και αν τα επιτόκια της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων, των πράξεων κύριας ανα χρηματοδότησης και της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης είναι στο 2%, 2,15% και 2,4% αντιστοίχως, το φάντασμα του πληθωρισμού σίγουρα καραδοκεί και για την Κύπρο, λόγω της έκρυθμης κατάστασης του πολέμου ΗΠΑ και Ισραήλ εναντίον Ιράν. Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή τον Φεβρουάριο 2026 στην Κύπρο να μην μειώθηκε κατά 0,12 μονάδες και έφτασε στις 99,86 μονάδες σε σύγκριση με 99,98 μονάδες τον Ιανουάριο 2026, με τον πληθωρισμό τον Ιανουάριο του 2026 να αυξάνεται με ρυθμό 0,1%, ωστόσο ο πόλεμος και η διάρκεια που θα έχει, θα τον επηρεάσει αρνητικά.

Πληροφορίες από τη Φρανκφούρτη φέρουν την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να παρουσιάζει σενάρια σχετικά με το πώς ο πόλεμος ενδέχεται να επηρεάσει την οικονομία, στη συνεδρίαση της νομισματικής πολιτικής στις 18 - 19 Μαρτίου. Οι προσδοκίες πλέον για περαιτέρω μείωση των επιτοκίων από τα παρόντα δεδομένα έχουν σχεδόν εξαφανισθεί, ενώ οι εκτιμήσεις θα πρέπει να γίνουν πιθανώς ξανά για τα επόμενα έτη. Εξάλλου, τα δεδομένα άλλαξαν και το «πετρελαϊκό σοκ» θα φέρει νέα δεδομένα στο «τραπέζι».

Η «Κ» προχωρά σε ενδεικτικές εκτιμήσεις για αυξήσεις του εμπορικού κόστους βάσει των δεδομένων που έχει ενώπιόν της και τις παρουσιάζει. Τα βασικά ναύλα π.χ. με μέσες τιμές Φεβρουαρίου για εμπορευματοκιβώτιο 40 ποδών, για δρομολόγιο Σανγκάι-Λεμεσός, ήταν 1.840 ευρώ με 1.978 ευρώ. Μετά τον πόλεμο

Ενδεικτικές εκτιμήσεις για αυξήσεις εμπορικού κόστους (σε ευρώ, εμπορευματοκιβώτιο 40 ποδών, δρομολόγιο Σανγκάι-Λεμεσός)				
	ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ (μέσες τιμές Φεβρ. 2026)	ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ (Τρέχουσες τιμές)	Δ (%)	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Βασικά ναύλα	1.840 - 1.978	2.300 - 3.220	25-60%	Μεγάλες διακυμάνσεις ανάλογα με εταιρεία
Προσαύξηση Καυσίμων	184 - 276	368 - 552	100%	Αύξηση καυσίμων σε συνάρτηση και με αυξημένους χρόνους ταξιδιού
Χρέωση επείγουσας ανάγκης (Ορμούζ)	-	2.760	-	Νέες χρεώσεις
Ασφάλιση Πολέμου	92 - 138	276 - 460	200%	Αύξηση χρεώσεων
Λιμενικά/Άλλα	138 - 230	184 - 368	50-60%	Αυξήσεις χρεώσεων λόγω αυξημένου κόστους λιμένων και αυξημένης κίνησης/συμφόρησης
Ενδεικτικό Συνολικό Κόστος	2.392 - 2.898	5.520 - 7.360	120-150%	Ενδεικτικό
Χρόνος Διαμετακόμισης	30 - 40 ημέρες	45 - 60 ημέρες	40-50%	Με βάση δρομολόγιο ή παράκαμψη του Σουέζ

εκτιμήσεις θέλουν να πάει στα 2.300 - 3.220 ευρώ, με την αύξηση να υπολογίζεται από 25% - 60%. Η προσαύξηση των καυσίμων υπολογίζεται στο 100%, καθώς πριν τον πόλεμο για εμπορευματοκιβώτιο 40 ποδών, δρομολόγιο Σανγκάι-Λεμεσός ήταν στα 184 - 276 ευρώ και μετά εκτιμώνται σε 368 - 552 ευρώ. Εννοείται πως η αύξηση καυσίμων γίνεται σε συνάρτηση και με τους αυξημένους χρόνους ταξιδιού.

Ο «ελέφαντας στο δωμάτιο» βρίσκεται στη χρέωση επείγουσας ανάγκης, λόγω κλεισίματος των στενών του Ορμούζ, με τις νέες χρεώσεις για το συγκεκριμένο παράδειγμα (εμπορευματοκιβώτιο 40 ποδών, δρομολόγιο Σανγκάι-Λεμεσός) να σκαρφαλώνει στα 2.760 ευρώ.

Η ασφάλιση πολέμου, από 92 - 138 ευρώ που ήταν τον Φεβρουάριο του 2026, θα ανέλθει μετά τον πόλεμο στα 276 - 460 ευρώ, ήτοι, 200% αύξησης χρεώσεων. Για τα λιμενικά και «άλλα» οι χρεώσεις είναι από 138 - 230 ευρώ το Φεβρουάριο του 2026, στα 184 - 368 ευρώ μετά τον πόλεμο, που ποσοστιαία μεταφράζεται σε 50 - 60% αύξησης. Σημειώνεται πως οι αυξήσεις αυτές παρουσιάζονται λόγω αυξημένου κόστους λιμένων και αυξημένης κίνησης/συμφόρησης.

Συνοψίζοντας για το παράδειγμα που «τρέχει», δηλαδή ενός εμπορευματοκιβωτίου 40 ποδών, για το δρομολόγιο Σανγκάι-Λεμεσός, πριν τον πόλεμο (Φεβρουάριο 2026) το κόστος θα ανερχόταν σε 2.392 2.898 ευρώ,

ενώ μετά θα «σκαρφαλώσει» σε 5.520 - 7.360 ευρώ. Η αύξηση σε ποσοστό ανέρχεται ενδεικτικά σε 120 - 150%. Ο χρόνος διαμετακόμισης, παράλληλα, θα αλλάξει επίσης. Από 30 - 40 ημέρες, θα αυξηθεί κατά 40 - 50%, δηλαδή θα κυμαίνεται από 45 - 60 ημέρες, με βάση το δρομολόγιο πάντα, αν θα παρακάμπτεται το Σουέζ, και άλλοι παράγοντες.

Γεωπολιτικές εντάσεις

Τον Φεβρουάριο, στην τελευταία συνεδρία νομισματικής πολιτικής η ΕΚΤ είχε υποδείξει πως η οικονομία εξακολουθεί να είναι ανθεκτική σε ένα αντίξοο παγκόσμιο περιβάλλον, ενώ η χαμηλή ανεργία, οι εύρωστοι ισολογισμοί του ιδιωτικού τομέα, η σταδιακή υλοποίηση των δημόσιων δαπα-

νών για την άμυνα και τις υποδομές και οι υποστηρικτικές επδράσεις από τις προηγούμενες μειώσεις των επιτοκίων υποβοηθούν την ανάπτυξη. Ταυτόχρονα, κράταγε μία «πισινή», λέγοντας πως οι προοπτικές εξακολουθούν να είναι αβέβαιες, κυρίως λόγω της συνεχιζόμενης αβεβαιότητας όσον αφορά τις εμπορικές πολιτικές παγκοσμίως και των συνεχιζόμενων γεωπολιτικών εντάσεων.

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου στις προβλέψεις της στο οικονομικό δελτίο του 2025 σημειώνει πως, σε σχέση με τον πληθωρισμό, οι κίνδυνοι για απόκλιση από το βασικό σενάριο των προβλέψεων αξιολογούνταν ως ισορροπημένοι για το 2025 και συνολικά ελαφρώς προς τα πά-

νω για την περίοδο 2026 - 28. Ανοδικοί κίνδυνοι συνδέονταν σύμφωνα με την ΕΚΤ κυρίως με υψηλότερες από τις αναμενόμενες αυξήσεις στους μισθούς και υψηλότερα από τα αναμενόμενα περιθώρια κέρδους των εταιρειών, όπως προαναφέρθηκε για το ΑΕΠ. Ανοδικοί κίνδυνοι συνδέονταν επίσης με την επίδραση της φορολογικής μεταρρύθμισης για τα φυσικά πρόσωπα. Καθοδικοί κίνδυνοι αφορούσαν στη διαμόρφωση χαμηλότερων τιμών ενέργειας, μεταξύ άλλων λόγω ενδεχόμενων χαμηλότερων τιμών ηλεκτρισμού σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα στο πλαίσιο της εμπορικής λειτουργίας της Ανταγωνιστικής Αγοράς Ηλεκτρισμού.

Η προβλεπόμενη πορεία του πληθωρισμού κατά την Κεντρική με τα δεδομένα που είχε ενώπιόν της, ήταν στο 1,7%, 2,2% και 1,9%, τα έτη 2026 - 28, αντίστοιχα και θα οφειλόταν στη σταδιακή εξασθένιση της επίδρασης των καθοδικών πιέσεων στις τιμές τόσο των βιομηχανικών προϊόντων εξαιρουμένης της ενέργειας όσο και της ενέργειας, καθώς και στην αναμενόμενη άνοδο στις τιμές των τροφίμων. Η πορεία των τιμών της ενέργειας για έτη 2026 - 28 ανέφερε πως θα προέκυπτε από την υπόθεση εργασίας σε σχέση με την εισαγωγή φόρου άνθρακα στα καύσιμα το 2026 μέχρι το τέλος του 2027, που απορρέει από υποχρεώσεις που σχετίζονται με την υλοποίηση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, και την προβλεπόμενη πλήρη αντικατάστασή του το 2028. Σχετικά με τον δομικό πληθωρισμό, αυτός προβλεπόταν να υποχωρήσει από 2,6% το 2024, γύρω στο 1,9% κατά μέσο όρο την περίοδο 2025 -2028.

The

INSIDER

Το εβδομαδιαίο podcast ανάλυσης της επικαιρότητας

με τον Ανδρέα Χατζηκυριάκο

 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η Τράπεζα Κύπρου έχει «ανοικτά τα μάτια» της για εξαγορές που θα προσθέσουν αξία στο Συγκρότημα, εστιάζοντας σε τρεις κύριους πυλώνες. Το τρίπτυχο είναι ο ασφαλιστικός τομέας, το asset management και οι fintech εταιρείες, σύμφωνα με τα όσα είπε η διοίκηση της τράπεζας την Τετάρτη στο «investor's update» που συμμετείχε και η «Κ».

Όπως δήλωσαν δύο εκ της διοίκησης, δηλαδή ο CEO της Τράπεζας Κύπρου, κ. Πανίκος Νικολάου και η εκτελεστική διευθύντρια Διεύθυνσης Οικονομικής Διαχείρισης της Τράπεζας Κύπρου, κ. Ελίζα Λειβαδιώτου, η κεφαλαιακή ισχύς της Τράπεζας της δίνει τη δυνατότητα να κοιτά για στρατηγικές επενδύσεις.

Την πρόθεσή της να διατηρήσει ανοικτές τις επιλογές για εξαγορές και στρατηγικές επενδύσεις επαναβεβαιώνει η Τράπεζα Κύπρου, αξιοποιώντας τη σημαντική κεφαλαιακή ισχύ που διαθέτει. Χρονικά «κollούσε» και η επένδυση που προχώρησε με είσοδο στο μετοχικό κεφάλαιο της Wealthyhood Ltd, της εταιρεί-

Οι στόχοι για τα καθαρά έσοδα από τόκους βασίζονται, σύμφωνα με την τράπεζα, στην αύξηση των δανείων κατά μέσο όρο περίπου 4% ετησίως για την περίοδο 2026-2028.

ας που ως στόχο έχει να καταστήσει τις επενδύσεις προσιτές και εύκολες για όλους, ανεξαρτήτως επιπέδου γνώσεων, εμπειρίας ή διαθέσιμου κεφαλαίου. Υπέδειξαν επίσης πως η Τράπεζα μπορεί να προχωρά σε στοχευμένες κινήσεις όταν βρεθούν οι κατάλληλες ευκαιρίες ενώπιόν της και πληρούνται τα επενδυτικά κριτήρια. Συνάμα, έγινε λόγος και στη λιγότερο πρόσφατη επένδυση στην Εθνική Ασφαλιστική, η οποία όπως είχαν είχε μικρή κεφαλαιακή επίπτωση. Ερωτηθείσα σχετικά η διοίκηση για το αν υπάρχει στο τραπέζι νέα εξαγορά, τονίστηκε πως, εφόσον υπάρξει κάποια εξέλιξη που να μπορεί να ανακοινωθεί, θα ανακοινωθεί στην ώρα της.

Αναφορικά με τη γεωγραφική ομπρέλα των εξαγορών, επισημάνθηκε ότι η Κύπρος παρουσιάζει συχνά πλεονεκτήματα λόγω οικονομικών κλίμακας, ωστόσο δεν απέκλεισαν

Εξαγορές σε τρεις τομείς για την Τράπεζα Κύπρου

*Εστιάζει σε ασφάλειες, asset management και fintech
η τράπεζα και οι ανακοινώσεις «στην ώρα τους»*

Δεν υπάρχει πρόθεση η τράπεζα να εισέλθει στον τομέα της λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα, παρά τα όσα έχουν γραφεί ανά καιρούς.

και κινήσεις εκτός Κύπρου, εφόσον πληρούνται τα κριτήρια, συμπεριλαμβανομένων της Ελλάδας. Ξεκαθάρισαν, εντούτοις, πως δεν υπάρχει πρόθεση η τράπεζα να εισέλθει στον τομέα της λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα, παρά τα όσα έχουν γραφεί ανά καιρούς.

Στρατηγικές προτεραιότητες

Σύμφωνα με τις στρατηγικές προτεραιότητες, τους επικαιροποιημένους χρηματοοικονομικούς στόχους καθώς και τη διαχείριση κεφαλαίου του Συγκροτήματος που παρουσιάσαν στο «investor's update», τα

καθαρά έσοδα από τόκους αναμένεται να σταθεροποιηθούν το 2026, καθώς τα επιτόκια ομαλοποιούνται (το επιτόκιο καταθέσεων της ΕΚΤ αναμένεται να διαμορφωθεί κατά μέσο όρο στο 2% για το 2026), και να αυξηθούν κατά μέσο όρο περίπου 3% ετησίως για την περίοδο 2026-2028. Οι στόχοι για τα καθαρά έσοδα από τόκους βασίζονται σύμφωνα με την τράπεζα στην αύξηση των δανείων κατά μέσο όρο περίπου 4% ετησίως για την περίοδο 2026-2028, υποστηριζόμενη από την αύξηση του εγχώριου δανεισμού στους τομείς της λιανικής και των επιχειρή-

σεων, από την αναμενόμενη ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας, καθώς και από την επλεκτική και συνετή επέκταση του χαρτοφυλακίου δανείων στον τομέα διεθνών εργασιών σε περίπου €2 δισ. έως το τέλος του 2028 (από €1,4 δισ. τον Δεκέμβριο 2025). Παράλληλα, στη συνετή αύξηση του χαρτοφυλακίου ομολόγων, σε περίπου 22% του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων μέχρι το 2028, ανάλογα με τις συνθήκες αγοράς και, στη διατήρηση των καταθέσεων και του κόστους των καταθέσεων στα σημερινά επίπεδα.

Ως αποτέλεσμα, το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο το 2026 αναμένεται να σταθεροποιηθεί σε επίπεδα άνω των 270 μ.β. και να αυξηθεί στη συνέχεια, αντισταθμίζοντας κυρίως τη βελτιωμένη σύνθεση των τοκοφόρων περιουσιακών στοιχείων, καθώς η ρευστότητα αναμένεται να διοχετευτεί σταδιακά στην αύξηση του δανειακού χαρτοφυλακίου και του χαρτοφυλακίου ομολόγων.

Παράλληλα, το Συγκρότημα έχει ως στόχο την περαιτέρω αύξηση των επαναλαμβανόμενων μη επιτοκιακών εσόδων με χαμηλότερες απαιτήσεις κεφαλαίου, τα οποία περιλαμβάνουν τα καθαρά έσοδα από προμήθειες και δικαιώματα, τα καθαρά κέρδη από ασφαλιστικές εργασίες και τα καθαρά κέρδη από διαπραγμάτευση συναλλάγματος πελατών. Τα επαναλαμβανόμενα μη επιτοκιακά έσοδα αναμένεται να αυξάνονται κατά μέσο όρο περίπου 4% ετησίως για το 2026-2028, σύμφωνα με την οικονομική δραστηριότητα και τον αναμενόμενο αυξημένο όγκο συναλλαγών. Το καθαρό αποτέλεσμα από ασφαλιστικές εργασίες για την περίοδο 2026-2028 αναμένεται να αυξηθεί με υψηλό μονοψήφιο ποσοστό.

Ο δείκτης κόστος προς έσοδα αναμένεται να παραμείνει περίπου στο 40% κατά την περίοδο 2026-2028. Για το 2026, το Συγκρότημα στοχεύει σε συνήθη διανομή ύψους 70%, στο ανώτατο όριο της πολιτικής διανομής, καθώς και σε πρόσθετο μέρισμα ύψους μέχρι 20%, με τη συνολική διανομή (payout ratio) να ανέρχεται μέχρι 90%. Για τα έτη 2027 και 2028, το Συγκρότημα έχει θέσει ως στόχο συνήθη διανομή ύψους 70% (payout ratio) και πρόσθετο μέρισμα ύψους μέχρι 30%, ανεβάζοντας τη συνολική διανομή σε ποσοστό μέχρι 100% ετησίως. Οι διανομές αναμένεται να είναι κυρίως σε μετρητά, συμπεριλαμβανομένων ενδιάμεσων μερισμάτων, ενώ η επαναγορά ιδίων μετοχών μπορεί να εξεταστεί όταν κρίνεται σκόπιμο.

Στις 31 Δεκεμβρίου 2025, ο Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών Κατηγορίας 1 (CET1) ανήλθε σε 21%, μετά από οργανική δημιουργία κεφαλαίου κατά μέσο όρο 440 μ.β. ετησίως για την περίοδο 2023-2025. Το Συγκρότημα έχει θέσει μεσοπρόθεσμο CET1 στόχο ύψους περίπου 15% και έχει καθορίσει σαφείς και πειθαρχημένες προτεραιότητες για την αξιοποίηση του κεφαλαίου, με στόχο τη σταδιακή σύγκλιση προς τον εν λόγω στόχο.

Στυλοβάτες της βιομηχανίας τροφίμα, χημικά και αλουμίνιο στην Ελλάδα

Ποια ελληνικά προϊόντα έχουν τις μεγαλύτερες πωλήσεις

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Τρόφιμα, αλουμίνιο, χημικά και τα τελευταία χρόνια φάρμακα αποτελούν τους στυλοβάτες της ελληνικής βιομηχανίας, με τη συμβολή τους, μάλιστα, στις συνολικές πωλήσεις βιομηχανικών προϊόντων να αυξάνεται έναντι της συμβολής των πετρελαιοειδών. Το παραπάνω –παρά τα όποια προβλήματα ανταγωνιστικότητας εξακολουθεί να αντιμετωπίζει ακόμη η ελληνική βιομηχανία– αποτελεί αν μη τι άλλο ένδειξη υγείας τόσο για την ίδια τη βιομηχανία όσο και συνολικά για την εθνική οικονομία. Η ολοένα δε και μεγαλύτερη σημασία των παραπάνω κλάδων σχετίζεται σε σημαντικό βαθμό με την αύξηση της εξωστρέφειας που καταγράφεται την τελευταία δεκαετία, εξωστρέφεια που αποτέλεσε «σανίδα σωτηρίας» για πολλές επιχειρήσεις στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, αν και ζητούμενο παραμένει η παραγωγή αλλά και οι εξαγωγές προϊόντων ακόμη μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), η συνολική αξία πωληθέντων βιομηχανικών προϊόντων το έτος 2024 από 4.807

ερευνθείσες επιχειρήσεις ανήλθε στο ποσό των 65,27 δισ. ευρώ. Το 2023, η συνολική αξία πωληθέντων βιομηχανικών προϊόντων από 4.894 ερευνθείσες επιχειρήσεις ανήλθε σε 63,64 δισ. ευρώ.

Τη μεγαλύτερη συμβολή στη συνολική αξία των πωληθέντων βιομηχανικών προϊόντων είχε

Η πρώτη φορά που τα φάρμακα εμφανίζονται στους κλάδους με τη μεγαλύτερη συμβολή ήταν το 2020, χρονιά της πανδημίας.

και το 2024 ο κλάδος των πετρελαιοειδών, 29,30%. Ωστόσο η μείωση της συμβολής του σταθερά τα τελευταία χρόνια, με εξαίρεση το 2022, όταν αυξήθηκε η αξία πωλήσεων λόγω της έκρηξης των τιμών που προκάλεσε η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, αποτελεί ισχυρή ένδειξη της ενίσχυσης άλλων σημαντικών κλάδων της μεταποίησης που εξαρτώνται πολύ περισσότερο σε πρώτες ύλες από την εγχώρια παραγωγή, όπως είναι για παράδειγμα

ο κλάδος των τροφίμων, κλάδων με υψηλή προστιθέμενη αξία, όπως αυτός της φαρμακοβιομηχανίας. Το 2013 για παράδειγμα η συμβολή των πετρελαιοειδών στη συνολική αξία των πωληθέντων βιομηχανικών προϊόντων ήταν σχεδόν 40%.

Η συμβολή των τροφίμων αυξήθηκε ελαφρώς το 2024 σε 22,2% από 21,6% το 2023, των βασικών μεταλλών σε 10% από 9,7% το 2023, των χημικών ουσιών και προϊόντων παρέμεινε στο 4,8%, των φαρμάκων αυξήθηκε ελαφρώς σε 4,1% από 3,9% το 2023.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η πρώτη φορά που τα φάρμακα εμφανίζονται στους κλάδους με τη μεγαλύτερη συμβολή στη συνολική αξία των πωλήσεων βιομηχανικών προϊόντων ήταν το 2020, χρονιά της πανδημίας. Τότε η συμβολή τους έφτασε το 4,8%, ξεπερνώντας σε μερίδιο τα πλαστικά (4,5%). Σε απόλυτα μεγέθη οι πωλήσεις της βιομηχανίας τροφίμων (με βάση τα στοιχεία του δείγματος) διαμορφώθηκαν το 2024 σε 14,29 δισ. ευρώ, αυξημένες κατά 4,26% σε σύγκριση με το 2023. Οι πωλήσεις της φαρμακοβιομηχανίας ενισχύθηκαν κατά 7,78% και διαμορφώθηκαν το 2024 σε 2,69 δισ. ευρώ.

Η συμβολή των τροφίμων στη συνολική αξία των πωληθέντων βιομηχανικών προϊόντων αυξήθηκε ελαφρώς το 2024 σε 22,2% από 21,6% το 2023, των βασικών μετάλλων σε 10% από 9,7%, των χημικών ουσιών και προϊόντων παρέμεινε στο 4,8% και των φαρμάκων σε 4,1% από 3,9%. Η ολοένα και μεγαλύτερη σημασία των παραπάνω κλάδων σχετίζεται σε σημαντικό βαθμό με την αύξηση της εξωστρέφειας που καταγράφεται την τελευταία δεκαετία.

Η σημασία του εν λόγω κλάδου αποτυπώνεται και στα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το Τοπ-10 των προϊόντων, εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, με τις μεγαλύτερες πωλήσεις.

Τα «Άλλα φάρμακα από αναμειγμένα ή μη αναμειγμένα προϊόντα, συσκευασμένα για τη λιανική πώληση» είναι η κατηγορία με το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς στις συνολικές πωλήσεις, 3,4% ή 2,2 δισ. ευρώ το 2024, με τις πλάκες αλουμινίου να έχουν αισθητά χαμηλότερο μερίδιο (2,3%) και πωλήσεις 1,48 δισ. ευρώ. Στην τρίτη θέση βρίσκονται τα τυριά με μερίδιο επίσης 2,3% και πωλήσεις 1,42 δισ. ευρώ, ενώ ακολουθούν τα τσιγάρα και τα υποκατάστατα καπνού με 1,7% και πωλήσεις 1,07 δισ.

ευρώ. Στην πέμπτη θέση συναντάμε ένα ακόμη τρόφιμο, τις τυποποιημένες ελιές, οι οποίες βρίσκονται στο Τοπ-10 κυρίως λόγω του μεγάλου εξαγωγικού αποτυπώματός τους. Οι πωλήσεις τυποποιημένων ελιών το 2024 ξεπέρασαν τα 714 εκατ. ευρώ. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η παρουσία των αναψυκτικών, εκτός τύπου cola, στην πρώτη δεκάδα με πωλήσεις περίπου 633 εκατ. ευρώ, κατηγορία όπου υπάρχει πολύ μεγάλη παραγωγή από αμιγώς ελληνικές βιομηχανίες, πέραν των δύο πολυεθνικών. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι πωλήσεις αναψυκτικών τύπου cola διαμορφώθηκαν στα 465 εκατ. ευρώ. Στα 662 εκατ. ευρώ διαμορφώθηκαν οι πωλήσεις τσιμέντου και στα 640,18 εκατ.

ευρώ οι πωλήσεις των σωλήνων από χαλκό. Οι πωλήσεις έτοιμου σκυροδέματος διαμορφώθηκαν σε 610 εκατ. ευρώ το 2024, ενώ οι πωλήσεις ράβδων θερμής έλασης για οπλισμό σκυροδέματος (σ.σ. πρόκειται για τα σίδερα που μπαίνουν μέσα στο μπετόν στις οικοδομές) διαμορφώθηκαν στα 590,32 εκατ. ευρώ.

Από τα στοιχεία, τέλος, της ΕΛΣΤΑΤ επιβεβαιώνεται η συνεχίση της κάμψης σε κλάδους που τις προηγούμενες δεκαετίες είχαν ισχυρή παραγωγική βάση στην Ελλάδα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας, οι πωλήσεις του οποίου υποχώρησαν κατά 10,34%, η μεγαλύτερη μείωση μεταξύ των εξεταζόμενων κλάδων.

Ναυάγησε η εξαγορά της Novibet από την Allwyn

Η υπαναχώρηση και το σενάριο για μελλοντική συνεργασία σε ξένες αγορές

Της **ΜΑΤΙΝΑΣ ΧΑΡΚΟΦΤΑΚΗ**

«Δεν θα υπάρχει κανένας αντίκτυπος στην επιχειρηματική πορεία της Allwyn», σημειώνουν με έμφαση στην «Κ» πηγές προσκείμενες στην εταιρεία. Λίγη ώρα πριν, η Allwyn International είχε επισήμως γνωστοποιήσει την πρόθεσή της να αποσυρθεί από την απόκτηση της στοιχηματικής εταιρείας Novibet, διευκρινίζοντας ότι «δεσμεύεται να προχωράει μόνο σε συναλλαγές που δημιουργούν σαφή αξία για τους μετόχους της». Η χθεσινή ανακοίνωση ήρθε ενώ Allwyn και Novibet βρίσκονταν εν αναμονή της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού για το αν τελικά θα άναβε το πράσινο φως ή θα απέρριπτε τη συγκεκριμένη εξαγορά. Θυμίζουμε ότι τον Δεκέμβριο του 2024 ο βασικός μέτοχος του ΟΠΑΠ, η Allwyn, είχε ανακοινώσει ότι σχεδιάζει να αποκτήσει τη Novibet έναντι 217 εκατ. ευρώ, ένα σχέδιο που τελικά ναυάγησε, τουλάχιστον υπό αυτή τη μορφή.

Η κίνηση της Allwyn να υπαναχωρήσει δεν προκαλεί εντύπωση. Κύκλοι της αγοράς τυχερών παιχνιδιών αναφέρουν ότι τόσο η Allwyn όσο και η Novibet το τελευταίο διάστημα και ιδιαίτερα μετά την απορριπτική τοποθέτηση του εισηγτητή της Επιτροπής Ανταγωνισμού πριν από περίπου τρεις μήνες, είχαν αποδεχθεί ότι οι ρυθμιστικές Αρχές της χώρας δύσκολα θα επέτρεπαν να γίνει πράξη η συναλλαγή. Έτσι, το πλάνο είχε εγκαταλει-

Η αγορά τυχερών παιχνιδιών στην Ελλάδα παραμένει ιδιαίτερα συγκεντρωμένη. Ο ΟΠΑΠ, ο οποίος έχει μετονομαστεί σε Allwyn, κατέχει μερίδιο 60% και η Novibet 17%.

Σπεύδοντας να προλάβει την έκδοση απόφασης απαγόρευσης της συγκέντρωσης, η Allwyn ανακοίνωσε ότι αποσύρεται.

φθει εδώ και κάποιον καιρό. Επιπλέον, ακόμη και σε περίπτωση έγκρισης με πολλούς «αστερίσκους», κρίθηκε ότι οι παραχωρήσεις και οι δεσμεύσεις που θα έπρεπε να αναλάβει η εταιρεία θα ήταν δυσανάλογα

μεγάλες σε σχέση με το τελικό όφελος που θα είχε από την απόκτηση της Novibet. Όπως μάλιστα επισημαίνουν νομικοί κύκλοι με γνώση της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού, η Allwyn σπεύδοντας να προλάβει την έκδοση απόφασης απαγόρευσης της συγκέντρωσης αποτρέπει και την ύπαρξη μιας απόφασης όπου πιθανόν θα περιγραφόταν η κατάσταση στην αγορά των τυχερών παιχνιδιών.

Στην Ελλάδα, παρά τον σχετικά μεγάλο αριθμό νόμιμων διαδικτυακών παρόχων –περίπου 17–, η αγορά παραμένει ιδιαίτερα συγκεντρωμένη. Ο ΟΠΑΠ,

ο οποίος έχει μετονομαστεί σε Allwyn, μέσα από τις πλατφόρμες Stoiximan, Allwyn.gr και Pamestoixima κρατάει στα χέρια του την πλειονότητα της πίτας, με μερίδιο που προσεγγίζει το 60%, ενώ δεύτερη ακολουθεί η Novibet σε σημαντική απόσταση με περίπου 17%.

Από την πρώτη στιγμή η σχεδιαζόμενη συναλλαγή τέθηκε υπό το μικροσκόπιο της Επιτροπής Ανταγωνισμού, η οποία από τον περασμένο Οκτώβριο είχε ξεκινήσει την πλήρη διερεύνηση της συμφωνίας, ζητώντας παράλληλα νέες δεσμεύσεις από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Το ζήτημα δεν ήταν μόνο ότι η Allwyn θα ενίσχυε τη δεσπόζουσα θέση της με ποσοστό άνω του 70% στην αγορά. Κυρίως θα έπρεπε να διασφαλιστεί ότι αυτή η κυριαρχία δεν θα μετατρεπόταν σε κατάχρηση ισχύος, όπως η παρεμπόδιση της διαφημιστικής προβολής των ανταγωνιστών με αθέμιτες πρακτικές ή η επιβολή μονομερούς εμπορικής πολιτικής με αθέμιτο τρόπο.

Η μη ολοκλήρωση της συναλλαγής δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκην οριστικό αποκλεισμό μιας μελλοντικής συνεργασίας μεταξύ των δύο πλευρών. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα μπορούσε να αφορά την αξιοποίηση της τεχνολογικής πλατφόρμας και του λογισμικού της Novibet από την Allwyn αποκλειστικά σε αγορές του εξωτερικού, μια προοπτική που, υπό αυτές τις παραμέτρους, δεν θα απαιτούσε την έγκριση των ελληνικών ρυθμιστικών αρχών.

«Η διάρκεια της κρίσης θα καθορίσει το εύρος των επιπτώσεων»

Της **ΘΕΛΜΑΣ ΧΑΤΖΗΘΑΝΑΣΙΟΥ**

ΗΕυρώπη βρίσκεται σε ένα νέο γεωπολιτικό περιβάλλον όπου η στρατηγική κυριαρχία συνδέεται πλέον άμεσα με την οικονομική επιβίωση και τη θεσμική ισχύ, είπε χθες ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κυριάκος Πιερρακάκης σε ομιλία του στο φόρουμ της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ). Αναφερόμενος στις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή είπε ότι «η περίοδος της γεωπολιτικής αθωότητας έχει τελειώσει», τονίζοντας ότι η πλήρης κλίμακα των επιπτώσεων θα εξαρτηθεί από τη διάρκεια αυτής της κρίσης. Πάντως, το διακύβευμα για την Ευρώπη, είπε, είναι ταυτόχρονα οικονομικό και στρατηγικό. «Πρόκειται για ζήτημα ισχύος, αυτονομίας και ανθεκτικότητας», δήλωσε. Ο κ. Πιερρακάκης προειδοποίησε πως μολονότι η Ευρώπη έχει αποδείξει επανειλημμένως την ανθεκτικότητά της, το αναπτυξιακό μοντέλο που στήριξε επί δεκαετίες την ευημερία της φτάνει στα όριά του. Απόδειξη αυτού αποτελεί το δομικό πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας, για την αντιμετώπιση του οποίου κάλεσε για υψηλότερη παραγωγικότητα μέσω καινοτομίας, επενδύσεων και αποτελεσματικότερης κατανομής κεφαλαίου.

Λέγοντας ότι απαιτείται σαφής αίσθηση του κατεπείγοντος, ανέδειξε αρχικά τη σημασία της πρωτοβουλίας για την Ένωση Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων. Μέσω αυτής, είπε, θα κινητοποιηθούν αποτελεσματικότερα κατά τα άλλα αδρανή κεφάλαια, όπως οι ευρωπαϊκές αποταμιεύσεις που ανέρχονται περίπου σε 1,4 τρις. ευρώ ετησίως και μεγάλο μέρος τους παραμένει σε καταθέσεις χαμηλής απόδοσης.

Δεύτερον, για να γίνει πιο ανταγωνιστική η Ευρώπη, σύμφωνα με

τον κ. Πιερρακάκη, είναι αναγκαίο να θεθεί και το ζήτημα του εκσυγχρονισμού των υποδομών μέσω των οποίων κινείται το κεφάλαιο. Στο σημείο αυτό, σημείωσε, είναι καίριος ο ρόλος της ΕΤΕπ και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων.

Σύμφωνα με όσα ανέφερε ο υπουργός, οι δύο πτυχές της ενοποίησης και του εκσυγχρονισμού συνθέτουν ένα ενιαίο στρατηγικό εργαλείο, το οποίο υπό την ομπρέλα της ψηφιακής χρηματοδότησης προσφέρει ουσιαστικά οφέλη. «Μεγαλύτερη συμπερίληψη, περισσότερος ανταγωνισμός, χαμηλότερο κόστος για τους καινοτόμους, βαθύτερες δεξαμενές χρηματοδότησης για τους επιχειρηματίες και μεγαλύτερη διαφάνεια για τους επενδυτές», σύμφωνα με τον ίδιο.

Ο κ. Πιερρακάκης τόνισε την αξία της διατήρησης της εμπιστοσύνης και της σταθερότητας σε ένα χρηματοπιστωτικό οικοσύστημα που γίνεται συνεχώς πιο ψηφιακό. Στο πλαίσιο αυτό, υποστήριξε επίσης ότι το ψηφιακό ευρύ αποτελεί μια καίρια στρατηγική πρωτοβουλία, ενώ επισήμανε ότι η Ευρώπη πρέπει να δημιουργήσει μια ισχυρή δημόσια υποδομή και ταυτόχρονα να επιτρέψει στην ιδιωτική καινοτομία να αναπτυχθεί γύρω από αυτήν. «Σε μια εποχή τεχνολογικού ανταγωνισμού και στρατηγικής αντιπαράθεσης, η χρηματοπιστωτική υποδομή αποτελεί εργαλείο κυριαρχίας», ανέφερε χαρακτηριστικά.

Ο υπουργός έκλεισε την ομιλία του λέγοντας ότι αν επιτευχθούν τα παραπάνω, η ψηφιακή χρηματοδότηση θα αποτελέσει καταλύτη, εμβαθύνοντας τις κεφαλαιαγορές, επιτρέποντας απρόσκοπτες διασυνοριακές επενδύσεις και χρηματοδοτώντας την καινοτομία σε μεγάλα κλίμακα.

Νέα θέση εργασίας Chief Technology & Informatics Officer (CTIO)

Η Cyta επενδύει στο μέλλον της μέσα από ισχυρή τεχνολογική ηγεσία.

Αν διαθέτεις βαθιά γνώση της τεχνολογίας, στρατηγική σκέψη και τη δύναμη να μετατρέπεις την καινοτομία σε αποτέλεσμα, η Cyta σε καλεί να ηγηθείς του ψηφιακού της μετασχηματισμού.

Προθεσμία υποβολής αίτησης: 17 Μαρτίου 2026 και ώρα 14:00

Για περισσότερες πληροφορίες και υποβολή αιτήσεων: <https://www.cyta.com.cy/ctio-position>

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΣΥΛΟΥ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2027

Η Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Ταμείων του Υπουργείου Εσωτερικών, ως η Διαχειριστική Αρχή των Ταμείων Εσωτερικών Υποθέσεων της Ε.Ε. ανακοινώνει ότι, στα πλαίσια της διαχείρισης του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME), καλεί φορείς και εθελοντικές οργανώσεις, οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.) που δραστηριοποιούνται στην Κυπριακή Δημοκρατία, στους τομείς, μεταξύ άλλων, της διεθνούς προστασίας, της μετανάστευσης και της ένταξης, όπως δηλώσουν γραπτώς το ενδιαφέρον τους για συμμετοχή, με δικαίωμα ψήφου, στην Επιτροπή Παρακολούθησης του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME) για την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο.

Ενημερωτικά, αναφέρεται ότι οι Επιτροπές Παρακολούθησης αποτελούν σημαντικό όργανο για την παρακολούθηση της ορθής υλοποίησης των Προγραμμάτων των Ταμείων Εσωτερικών Υποθέσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027.

Σε ό,τι αφορά τον ρόλο και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής Παρακολούθησης του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, παρακαλείστε όπως επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Ταμείων στους εξής συνδέσμους:

- **Επιτροπές Παρακολούθησης - Γενικές Πληροφορίες**
- **Επιτροπή Παρακολούθησης του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης**

Δικαίωμα υποβολής δήλωσης ενδιαφέροντος έχουν φορείς που πληρούν τις πιο κάτω προϋποθέσεις:

- Είναι νομικές οντότητες, εγγεγραμμένες στον Έφορο Σωματείων και Ιδρυμάτων, ή στον Έφορο Εταιρειών και Διανοπτικής Ιδιοκτησίας, ή έχουν συσταθεί ως νομικά πρόσωπα, δυνάμει νομοθεσίας.
- Διαθέτουν αποδεδειγμένη εμπειρία ή/και εξειδίκευση στους τομείς της διεθνούς προστασίας, της μετανάστευσης και της ένταξης.

Διαδικασία επιλογής εκπροσώπων:

Στην Επιτροπή Παρακολούθησης TAME θα συμμετέχουν με δικαίωμα ψήφου τρεις (3) εγκεκριμένοι ενδιαφερόμενοι φορείς.

Η περίοδος συμμετοχής των εγκεκριμένων ενδιαφερομένων φορέων στην Επιτροπή Παρακολούθησης του TAME, θα είναι για εικοσιτέσσερις (24) μήνες από την ημερομηνία ορισμού τους ως μέλη της Επιτροπής. Μετά το πέρας των εικοσιτεσσάρων (24) μηνών, η διαδικασία εκδήλωσης ενδιαφέροντος θα επαναληφθεί, για την επιλογή εκ νέου των τριών (3) φορέων που θα συμμετέχουν στην Επιτροπή για τους επόμενους εικοσιτέσσερις (24) μήνες ή μέχρι την ολοκλήρωση των εργασιών της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027.

Σε περίπτωση που υποβληθούν δηλώσεις ενδιαφέροντος από περισσότερους από τρεις (3) φορείς, η Διαχειριστική Αρχή θα προχωρήσει με τη διαδικασία της κλήρωσης, ώστε να επιλεγούν οι τρεις (3) φορείς που θα συμμετέχουν στην Επιτροπή Παρακολούθησης TAME, σύμφωνα με το ως άνω χρονοδιάγραμμα.

Η υποβολή ανακριβών ή ελλειπών στοιχείων δύναται να οδηγήσει στον αποκλεισμό του φορέα από τη διαδικασία ή/και αν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ή της συμμετοχής διαπιστωθεί ότι δεν πληρούνται ή έπαψαν να πληρούνται οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις συμμετοχής, η Διαχειριστική Αρχή διατηρεί το δικαίωμα τερματισμού της συμμετοχής του συγκεκριμένου φορέα.

Για περισσότερες πληροφορίες ή διευκρινίσεις, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνήσουν με τη Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Θεμάτων του Υπουργείου Εσωτερικών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στο efd@moi.gov.cy.

Υποβολή δήλωσης Ενδιαφέροντος:

Οι ενδιαφερόμενοι φορείς καλούνται να υποβάλουν γραπτή δήλωση ενδιαφέροντος, στο έντυπο που βρίσκεται σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα της Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Ταμείων (www.moi.gov.cy/efu) κάτω από την ενότητα Ενημέρωση - Ανακοινώσεις, ή/και σκανάροντας τον πιο κάτω QR code:

www.moi.gov.cy/efu

Η δήλωση ενδιαφέροντος, μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά, θα πρέπει να αποσταλούν ηλεκτρονικά στη διεύθυνση: efd@moi.gov.cy, μέχρι τις 13 Μαρτίου 2026 και ώρα 16:30.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Μεταξύ των πιο ευάλωτων χωρών στον πόλεμο η Ελλάδα

Προειδοποίηση της Score λόγω υψηλής εξάρτησης από αέριο και πετρέλαιο

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΛΗ**

Η **Ελλάδα** είναι ιδιαίτερα ευάλωτη στις επιπτώσεις της σύγκρουσης στη Μέση Ανατολή, λόγω της μεγάλης εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα στο ενεργειακό της μείγμα, εκτιμά ο οίκος αξιολόγησης Score Ratings, ενώ και οι ελληνικές τράπεζες αντιμετωπίζουν νέες προκλήσεις λόγω των γεωπολιτικών εξελίξεων.

Ειδικότερα, όπως σημειώνει ο οίκος, οι οικονομικές, δημοσιονομικές και πιστωτικές επιπτώσεις στις ευρωπαϊκές χώρες θα εξαρτηθούν κυρίως από τη διάρκεια και την ένταση της σύγκρουσης μεταξύ ΗΠΑ - Ισραήλ με το Ιράν, το κατά πόσο η κρίση θα επεκταθεί στην ευρύτερη περιοχή και την ανθεκτικότητα των επιμέρους οικονομιών.

Τα δύο σενάρια

Σε ένα σενάριο σύντομης και σχετικά περιορισμένης σύγκρουσης, οι μακροοικονομικές και χρηματοπιστωτικές συνέπειες αναμένεται να είναι διαχειρίσιμες για τα περισσότερα κράτη, με τις κεντρικές τράπεζες και τις κυβερνήσεις να αντιμετωπίζουν τις προσωρινές πληθωριστικές πιέσεις χωρίς σημαντικές παρεμ-

βάσεις. Ωστόσο, εάν η κατάσταση εξελιχθεί σε παρατεταμένη και ευρύτερη περιφερειακή σύγκρουση, τότε οι επιπτώσεις θα είναι μεγαλύτερες για τις χώρες που εμπλέκονται άμεσα ή βρίσκονται γεωγραφικά κοντά στις στρατιωτικές επιχειρήσεις, για οικονομίες με σημαντική έκθεση στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού ενέργειας και ιδιαίτερα εκείνες που αφορούν την περιοχή της Μέσης Ανατολής, καθώς και για χώρες με περιορισμένα δημοσιονομικά περιθώρια ώστε να απορροφήσουν τις κοινωνικές και οικονομικές πιέσεις που θα προκαλούσε ένα περιβάλλον στασιμότητας.

Κατά τη Score, μια παρατεταμένη αστάθεια στη Μέση Ανατολή θα μπορούσε να έχει σημαντικές επιπτώσεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Οποιοσδήποτε παρατεταμένος διαταραχές στις εγκαταστάσεις εξαγωγής, στις ενεργειακές υποδομές ή στα Στενά του Ορμούζ, σε συνδυασμό με την αυξημένη περιφερειακή αστάθεια, αυξάνουν τον κίνδυνο αρνητικού σοκ προσφοράς. Αυτό θα μπορούσε να μεταφραστεί σε υψηλότερες τιμές πετρελαίου και φυσικού αερίου και, ως εκ τούτου, σε δυνητικά οικονομικές,

Αν και η Score θεωρεί απίθανο οι ευρωπαϊκές τιμές φυσικού αερίου (ΤΤΦ) να επιστρέψουν στα πολύ υψηλά επίπεδα του 2022, ωστόσο μια παρατεταμένη περίοδος υψηλών τιμών ενέργειας θα μπορούσε να έχει ευρύτερες μακροοικονομικές επιπτώσεις. Όπως αναφέρει, σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΕΚΤ, ένα τέτοιο σενάριο θα μπορούσε να αυξήσει μεσοπρόθεσμα τον πληθωρισμό στην Ευρωζώνη κατά 1,25% ποσοστιαίες μονάδες.

Ο οίκος αξιολόγησης, σε ξεχωριστή του ανάλυση, αναφέρεται και στους κινδύνους για τις ελληνικές τράπεζες.

δημοσιονομικές, ακόμη και πολιτικές επιπτώσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, προειδοποιεί ο οίκος. Σε αυτό το πλαίσιο η Ευρώπη είναι η πιο ευάλωτη περιοχή λόγω της εξάρτησής της από εισαγωγές ορυκτών καυσίμων, ιδιαίτερα από το LNG, αν και οι ενεργειακές πηγές της είναι πλέον πιο διαφοροποιημένες σε σχέση με την αρχή του πολέμου στην Ουκρανία. Αν και η Score

θεωρεί απίθανο οι ευρωπαϊκές τιμές φυσικού αερίου (ΤΤΦ) να επιστρέψουν στα πολύ υψηλά επίπεδα του 2022, ωστόσο μια παρατεταμένη περίοδος υψηλών τιμών ενέργειας θα μπορούσε να έχει ευρύτερες μακροοικονομικές επιπτώσεις. Όπως αναφέρει, σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΕΚΤ, ένα τέτοιο σενάριο θα μπορούσε να αυξήσει τον πληθωρισμό στην Ευρωζώνη κατά 1,25% ποσοστιαίες μονάδες μεσοπρόθεσμα, να καθυστερήσει τον ρυθμό χαλάρωσης της νομισματικής πολιτικής και να μειώσει κατά 0,75% την ανάπτυξη.

Αρκετές ευρωπαϊκές χώρες διατηρούν ενεργειακά μείγματα που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από πετρέλαιο και φυσικό αέριο, αυξάνοντας την ευαισθησία τους

σε πιθανές αυξήσεις τιμών, επισημαίνει ο οίκος. Μεταξύ αυτών βρίσκονται η Κύπρος, η Μάλτα, η Ιρλανδία, η Ολλανδία και η Ελλάδα, όπου το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο φτάνουν έως και στο 80% της συνολικής ενέργειας.

Λαμβάνοντας ωστόσο υπόψη τη δομή των οικονομιών γενικότερα, οι χώρες που εξαρτώνται από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο και έχουν υψηλή εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα για την οικονομική τους παραγωγή, είναι πιθανό να είναι οι πιο ευάλωτες σε μια διαρκή αύξηση των τιμών ενέργειας. Σε αυτές περιλαμβάνονται η Κύπρος και η Ελλάδα, αλλά και χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, όπως η Πολωνία και η Βουλγαρία, τονίζει η Score.

Παράλληλα ο οίκος, σε ξεχωριστή του ανάλυση, προειδοποιεί και για κινδύνους με τους οποίους βρίσκονται αντιμέτωπες οι ελληνικές τράπεζες λόγω των επιπτώσεων της σύγκρουσης. Αν και τονίζει ότι έπεται από μια δεκαετία ζημιών και εκτεταμένων αναδιαρθρώσεων οι ελληνικές τράπεζες σήμερα είναι από τις πιο κερδοφόρες στην Ευρώπη και εισήλθαν στο 2026 με τους ισχυρότερους ισολογισμούς από την κρίση χρέους, χάρη στη συνεχή απομόχλευση και την αύξηση των δανείων, ωστόσο το επιδεινούμενο γεωπολιτικό σκηνικό, η διόρθωση στις αγορές και η πιθανή οικονομική επιβράδυνση μεταξύ των βασικών εμπορικών εταίρων της Ελλάδας, θέτουν κινδύνους για τον κλάδο.

Γιατί το 2026 δεν είναι 2022, οι εκλογές στις ΗΠΑ και τα αποθέματα ενέργειας

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Όταν η Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία, οι τιμές του πετρελαίου εκτινάχθηκαν κατά σχεδόν 50% μέσα σε λίγες εβδομάδες, ξεπερνώντας με ρυπή τα 100 δολάρια το βαρέλι.

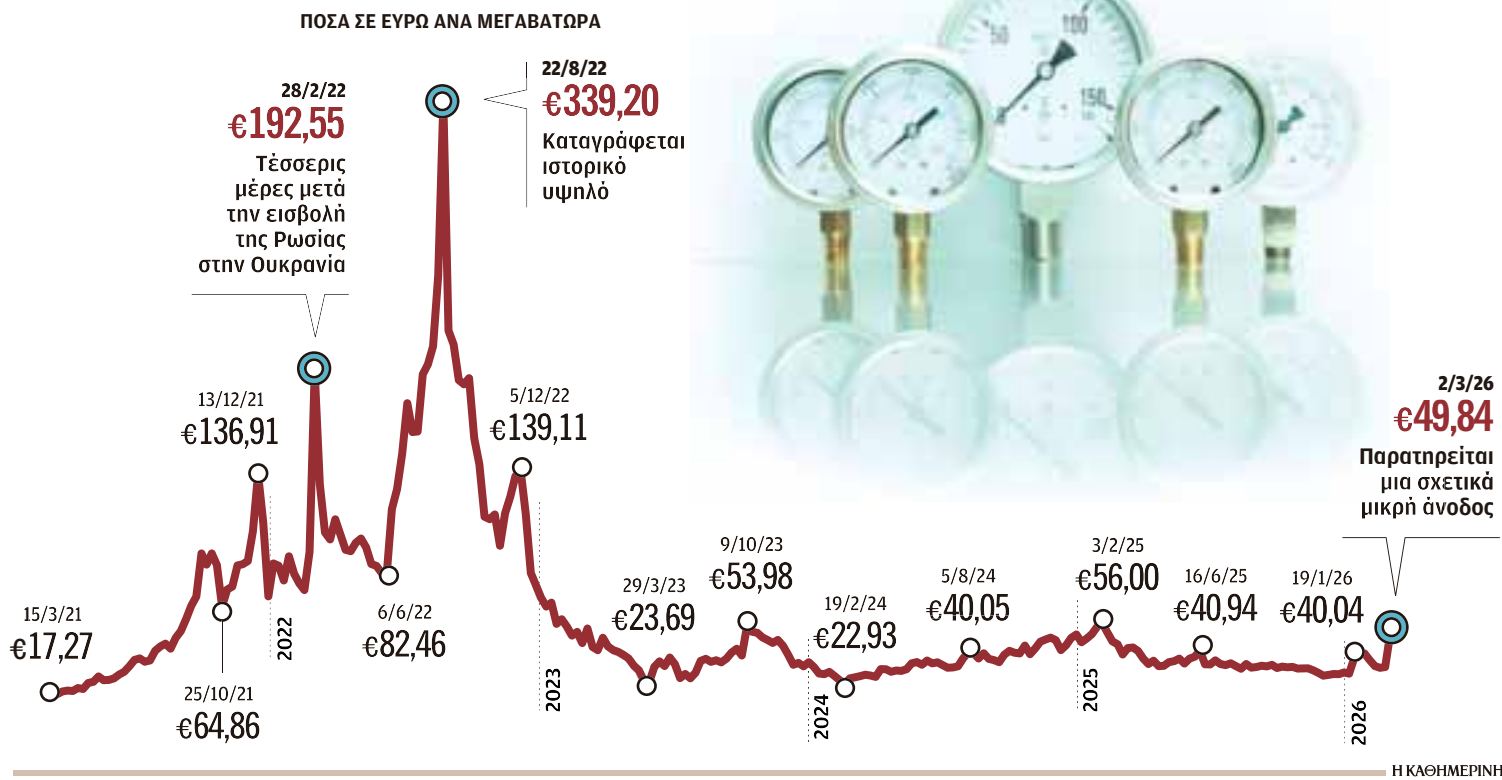
Εκείνος ο πόλεμος έθετε σε κίνδυνο τρία εκατ. βαρέλια ρωσικού αργού την ημέρα. Ο πόλεμος με το Ιράν διαταράσσει τώρα τη ροή 20 εκατ. βαρελιών πετρελαίου από ολόκληρη τη Μέση Ανατολή. Αφού παρουσίασαν αξιοσημείωτες αυξήσεις -6% τη Δευτέρα και 7% την Τρίτη- οι τιμές μέχρι στιγμής διαμορφώνονται κάτω από τα 80 δολάρια το βαρέλι και συγκεντρώνουν πιθανότητες να αποτύχουν επίπεδα που θα σηματοδοτήσουν μια ενεργειακή κρίση, η οποία θα ξυπνούσε το «φάντασμα» του 2022. Δύο φαίνεται να είναι οι βασικές διαφορές από την κρίση της Ουκρανίας.

Η δημοτικότητα του Τραμπ

Η πρώτη έχει να κάνει με το γεωπολιτικό πλαίσιο αυτής της σύγκρουσης, υπό την έννοια ότι εδώ τον πόλεμο δεν τον ξεκίνησε η Ρωσία αλλά οι Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτό σημαίνει ότι η Ουάσινγκτον μπορεί να τερματίσει τις στρατιωτικές επιχειρήσεις όποτε κρίνει σκόπιμο, ανάλογα με τις εξελίξεις και στην οικονομία, εκτίμηση την οποία φαίνεται να αποτιμούν οι αγορές.

Τα τελευταία 24ωρα Αμερικανοί αναλυτές υπογραμμίζουν ότι η πολιτική και οικονομική πραγματικότητα στο εσωτερικό των ΗΠΑ βάσει εκ των πραγμάτων χρονικό φρένο στους σχεδιασμούς του Λευκού Οίκου στη Μέση Ανατολή, εν μέσω των πτωτικών ποσοστών της δημοτικότητας του Ντόναλντ Τραμπ, με οδηγό το ήδη υψηλό κόστος ζωής. Η αγοραστική δύναμη των Αμερικανών παραμένει η βασική τους προτεραιότητα ενόψει των ενδιάμεσων εκλογών. Με άλλα λόγια, το σενάριο των παρατεταμένα υψηλών τιμών

Τιμές φυσικού αερίου στην Ευρώπη

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι τιμές πετρελαίου διαμορφώνονται κάτω από τα 80 δολάρια το βαρέλι και συγκεντρώνουν πιθανότητες να αποτύχουν επίπεδα που θα σηματοδοτήσουν μια ενεργειακή κρίση.

δεν αναμένεται φυσική έλλειψη πετρελαίου, ακόμη και στα πιο δυσχερή σενάρια. Η αγορά φέρεται κατακλυσμένη από απούλητο αργό πετρέλαιο. Ακόμη και η Κίνα, η οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πετρέλαιο του Κόλπου και συγκεκριμένα του Ιράν, φαίνεται ότι έχει συσσωρεύσει αποθέματα τους τελευταίους δύο μήνες ακριβώς για να αντισταθμίσει αυτό το σενάριο - όπως και άλλοι εισαγωγείς,

αντλώντας διδάγματα από τον προηγούμενο πόλεμο.

Σημειωτέον, έως και το 70% του παγκόσμιου LNG είθισται να πωλείται με μακροπρόθεσμα συμβόλαια και σταθερές τιμές. Οι αυξήσεις στις τιμές LNG που συγκεντρώνουν αυτές τις ώρες την προσοχή, αναφέρονται συνήθως σε τιμές spot market, οι οποίες αντιπροσωπεύουν μόνο ένα μέρος του παγκόσμιου εμπορίου LNG. Οι δυτικές χώρες διατηρούν επίσης στρατηγικά αποθέματα σχεδιασμένα να καλύπτουν τις ανάγκες για τουλάχιστον 90 ημέρες και οι Ηνωμένες Πολιτείες διαθέτουν σημαντικά αποθέματα έκτακτης ανάγκης, που θεωρητικά μπορούν να απελευθερώσουν όταν κρίνουν ότι θα χρειαστεί. Επιπλέον, σύμφωνα με αξιωματικούς της Βρυξέλλης, η Ε.Ε. εξακολουθεί να έχει επαρκή εφοδιασμό, καθώς η πλειονότητα των εισαγωγών LNG -περίπου το 58%- προέρχεται από

τις ΗΠΑ, με το Κατάρ να παρέχει μόλις το 8%.

«Ο κύριος αντίκτυπος του αποκλεισμού στα Στενά του Ορμούζ αφορά λιγότερο τη φυσική διαθεσιμότητα και περισσότερο την τιμή. Οι τιμές αυξάνονται κυρίως επειδή οι traders αγοράζουν "χάρτινα" βαρέλια για να επωφεληθούν από την αστάθεια, όχι επειδή η αγορά ξεμένει από πετρέλαιο. Τις τελευταίες εβδομάδες οι τιμές είχαν ήδη αυξηθεί από περίπου 60 σε 70 δολάρια ανά βαρέλι εν αναμονή, επομένως μέρος του ασφαλιστικού κινδύνου είχε τιμολογηθεί πριν από την ανακοίνωση της εκστρατείας», τονίζει στην «Κ» ο Ελάν Ρέτιγκ, λέκτορας Γεωπολιτικής και Ενέργειας στο Bar-Ilan University, ο οποίος αποτυπώνει ως εξής τις επιπλοκές σ' αυτά τα πρώτα 24ωρα των εξελίξεων στο Ιράν: «Όσον αφορά την προμήθεια πετρελαίου, η Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβι-

κά Εμιράτα διαθέτουν κερσαίους αγωγούς που μπορούν να παρακάμψουν το Ορμούζ και να μεταφέρουν περίπου 9-10 εκατ. βαρέλια την ημέρα, από τα περίπου 20 εκατ. βαρέλια την ημέρα που συνήθως διέρχονται από τα Στενά. Ο OPEC+ έχει ήδη ανακοινώσει πρόσθετες αυξήσεις στην παραγωγή για να αντισταθμίσει πιθανές διαταραχές. Όσον αφορά την αύξηση των τιμών του LNG, οι ευρωπαϊκές τιμές αυξήθηκαν κατά 35%-45% τη Δευτέρα, μετά την απόφαση του Κατάρ να σταματήσει την παραγωγή. Αλλά στο σημερινό πλαίσιο η κίνηση είναι μέτρια. Οι τιμές του LNG στην Ευρώπη ήταν σχετικά χαμηλές τον τελευταίο χρόνο, επομένως ακόμη και μια απότομη ποσοστιαία αύξηση είναι πολύ λιγότερο δραματική από αυτήν που βίωσε η Ευρώπη το 2022-2023».

Μεγάλη αβεβαιότητα

Ωστόσο, ακόμη και στον βαθμό που η αγορά δεν προσεχφλεί ένα σενάριο ανάλογο με το σοκ στις τιμές το 2022, οι τιμές θα μπορούσαν δυνητικά να εκτοξευθούν σε απρόβλεπτα επίπεδα, δεδομένου ότι η σύμβαση με το Ιράν ενέχει αναμφίβολα μεγαλύτερα ρίσκα στα οποία εμπλέκει περισσότερες χώρες. Με άλλα λόγια, ουδείς μπορεί να προβλέψει με απόλυτη ασφάλεια πώς θα εξελιχθεί ένας πόλεμος στη Μέση Ανατολή και κατ' επέκταση τη διάρκεια των επιβαρυντικών παραγόντων για την αγορά ενέργειας.

Εξάλλου, εάν ο πόλεμος παρατεθεί και δεν αποκατασταθεί η παραγωγή στο Κατάρ, τότε χώρες όπως η Κίνα, η Νότια Κορέα, η Ιαπωνία και η Ινδία, δηλαδή οι βασικοί καταναλωτές LNG του Κατάρ, θα στραφούν προς τις ΗΠΑ. Σε αυτό το σενάριο, η ενίσχυση του διεθνούς ανταγωνισμού για την πρόσβαση στο LNG των ΗΠΑ θα ενίσχυε δραστικά τις τιμές. Πάντως, σε αυτή τη φάση και μέχρις αποδείξεως του εναντίου, το 2026 δεν φαίνεται να είναι 2022, σε όρους ενεργειακής κρίσης.

Τέλος εποχής για τη ρωσική πετρελαϊκή Lukoil

Υποχρεώνεται να πουλήσει, λόγω των κυρώσεων, περιουσιακά στοιχεία αξίας 22 δισ. δολαρίων σε 30 χώρες

Η διαδικασία πώλησης των διεθνών περιουσιακών στοιχείων της ρωσικής Lukoil σφραγίζει οριστικά το τέλος μιας φιλόδοξης στρατηγικής που ξεκίνησε πριν από δύο δεκαετίες. Η απόφαση της κυβέρνησης Τραμπ να επιβάλει κυρώσεις στον ρωσικό πετρελαϊκό γίγαντα τον περασμένο Οκτώβριο –παρά την παράταση στην προθεσμία πώλησης έως την 1η Απριλίου ως μέσο πίεσης προς το Κρεμλίνο για την ειρήνη στην Ουκρανία– υπήρξε το τελειωτικό χτύπημα στο παγκόσμιο όραμα του ιδρυτή της εταιρείας, Βάγκιτ Αλεκπέρ-

Η εταιρεία μετατρέπεται πλέον από παγκόσμιος ενεργειακός παίκτης σε εσωστρεφή εγχώριο παραγωγό, με τεράστιες απώλειες σε κέρδη και αξία.

ροφ. Η Lukoil, που αποτελούσε κάποτε την αιχμή του δόρατος της ρωσικής οικονομίας για τη διείσδυση στη Δύση, μετατρέπεται πλέον από παγκόσμιος ενεργειακός παίκτης σε εσωστρεφή εγχώριο παραγωγό, με τεράστιες απώλειες σε κέρδη και χρηματιστηριακή αξία. Η εταιρεία έχει ήδη χάσει σχεδόν το ήμισυ της αγοραίας αξίας της από το υψηλότερο σημείο της το 2020 και τώρα αξίζει πλέον σχεδόν 50 δισ. δολάρια.

Η αντίστροφη μέτρηση ξεκίνησε ουσιαστικά το 2014, αμέ-

Η ρωσική εταιρεία έχει ήδη χάσει σχεδόν το ήμισυ της αγοραίας αξίας της από το υψηλότερο σημείο της το 2020 και τώρα αξίζει πλέον σχεδόν 50 δισ. δολάρια.

σως μετά την προσάρτηση της Κριμαίας. Ενώ ο Βλαντιμίρ Πούτιν είχε προειδοποιήσει τους Ρώσους μεγιστάνες να ρευστοποιήσουν τα περιουσιακά στοιχεία τους στο εξωτερικό, διαφορετικά θα διακινδυνεύσουν την κατάσχεσή τους, ο Αλεκπέροφ επέλεξε τον δρόμο της αντίστασης στις παραινήσεις του Κρεμλίνου.

Ήταν πεπεισμένος ότι το μέγεθος και η σημασία της Lukoil για το παγκόσμιο ενεργειακό σύστημα θα λειτουργούσαν ως «ασπίδα» κατά των κυρώσεων, όμως διαψεύστηκε. Παρά το

γεγονός ότι η στρατηγική του άντεξε για πάνω από δέκα χρόνια, οι πρόσφατες γεωπολιτικές εξελίξεις και η αλλαγή στάσης των ΗΠΑ κατέστησαν τη διεθνή δραστηριότητα της εταιρείας αδύνατη, οδηγώντας σε μια μασική πώληση καρτοφυλακίου σε περίπου 30 χώρες, υπό την επίβλεψη του αμερικανικού υπουργείου Οικονομικών. Η Lukoil υποχρεώνεται να πουλήσει λόγω των αμερικανικών κυρώσεων διεθνή περιουσιακά στοιχεία αξίας περίπου 22 δισ. δολαρίων, από κοιτάσματα πετρελαίου και

διυλιστήρια μέχρι πρατήρια καυσίμων από το Ιράκ έως τη Φινλανδία, προσελκύοντας έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον.

Μεταξύ των ενδιαφερομένων βρίσκονται μεγάλοι ενεργειακοί όμιλοι, όπως η ExxonMobil, επενδυτικά κεφάλαια, όπως το Carlyle Group, καθώς και εταιρείες από τη Μέση Ανατολή. Σε προχωρημένες συνομιλίες φέρεται επίσης να βρίσκεται κοινοπραξία της Chevron με την Quantum Capital Group, χωρίς ωστόσο να έχει επιτευχθεί ακόμη συμφωνία.

Η περίπτωση της Lukoil αντιπροσωπεύει την ευρύτερη κατάρρευση των ρωσικών επενδύσεων, οι οποίες την περίοδο 2000-2021 ανήλθαν στο αστρονομικό ποσό των 800 δισ. δολαρίων. Ήταν μια εποχή που τα ρωσικά κεφάλαια αγόραζαν τα πάντα, από διυλιστήρια και χαρμάνια από τη Μέση Ανατολή. Σε προχωρημένες συνομιλίες φέρεται επίσης να βρίσκεται κοινοπραξία της Chevron με την Quantum Capital Group, χωρίς ωστόσο να έχει επιτευχθεί ακόμη συμφωνία.

Ολεγκ Ντεριπάσκα, Αλισέρ Ουσμάνοφ και Ρομάν Αμπράμοβιτς – πήραν τη θέση τους στην παγκόσμια ελίτ με γιοι και βίλες σε περιοχές όπως η Γαλλική Ριβιέρα και η Σαρδηνία της Ιταλίας.

Σήμερα έχουν όλοι τους εξαφανιστεί από το προσκήνιο και αυτό το κύμα εκρώων έχει στερέψει, με τις συνολικές επενδύσεις της Ρωσίας στο εξωτερικό να έχουν συρρικνωθεί δραματικά. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι πέρυσι οι συνολικές ρωσικές επενδύσεις στο εξωτερικό ανήλθαν σε μόλις 193 δισ. δολάρια, σύμφωνα με στοιχεία της κεντρικής τράπεζας.

Για τους Ρώσους ιθύνοντες, όπως ο επικεφαλής της κρατικής τράπεζας VTB Αντρέι Κοστίν, η ζημιά που προκλήθηκε στις σχέσεις με τη Δύση δεν θα ξεχαστεί εύκολα. Η ρωσική επιχειρηματικότητα αναγκάζεται πλέον να στρέψει το βλέμμα της προς τον παγκόσμιο Νότο και τις αναδυόμενες αγορές της Ασίας, αναζητώντας πιο προβλέψιμα περιβάλλοντα, καθώς η πόρτα της Δύσης παραμένει ερμητικά κλειστή, τουλάχιστον για το άμεσο μέλλον. Ο εκπρόσωπος του Κρεμλίνου Ντμίτρι Πεσκόφ έσπευσε να καταδικάσει την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν σε ρωσικές εταιρείες. «Οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας στις δυτικές χώρες υπονομεύουν την εμπιστοσύνη στην αξιοπιστία αυτών των χωρών, όχι μόνο για τις ρωσικές επιχειρήσεις που επηρεάζονται από τις κυρώσεις, αλλά και για τις επιχειρήσεις σε άλλες χώρες», δήλωσε στο Reuters.

UNCUT

Το εβδομαδιαίο podcast συνεντεύξεων

με την Ελισάβετ Γεωργίου

 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Συναγερμός για τις ροές πετρελαίου και φυσικού αερίου

Μείωση παραγωγής σε αραβικές χώρες, διυλιστήρια στην Ασία ακυρώνουν εξαγωγές

Καθώς ο πόλεμος στο Ιράν έχει ενσπείρει ανησυχία σε παγκόσμιο επίπεδο γύρω από τις συνέπειές του στις ροές του πετρελαίου και των παραγώγων του, οι χώρες από το Ιράκ μέχρι την Ιαπωνία προσπαθούν να λάβουν μέτρα ώστε να προσαρμοστούν στη νέα κατάσταση. Οι αραβικές χώρες καταβάλλουν προσπάθειες για να εξάγουν τον μέγιστο δυνατό όγκο μαύρου χρυσού, προτού ξεχειλίσουν οι δεξαμενές τους και αναγκαστούν να μειώσουν την παραγωγή τους, ενώ ορισμένες έχουν ήδη διακόψει την παραγωγή ή σχεδιάζουν να τη διακόψουν. Το Ιράκ έχει ήδη μειώσει την παραγωγή του και σύμφωνα με πηγές του πετρελαϊκού του κλάδου μέσα στις επόμενες δύο ημέρες θα έχει μειωθεί η παραγωγή του κατά τουλάχιστον δύο εκατ. βαρέλια την ημέρα και πιθανώς άμεσα να μειωθεί και επιπλέον κατά 1,5 εκατ. Οι ίδιες πηγές θεωρούν πιθανό μέσα στις επόμενες τρεις ημέρες να αποσυρθούν από την αγορά 1,5 εκατ. βαρέλια πετρελαίου του Κουβέιτ.

Σύμφωνα δε με αναλυτές της JPMorgan, το Κουβέιτ ενδέχεται να αναγκαστεί να διακόψει τις εξαγωγές του και την παραγωγή του σε πετρέλαιο μέσα σε 10 με 12 ημέρες αν παραταθεί

ο αποκλεισμός των Στενών του Ορμούζ. Έχει, άλλωστε, προηγηθεί η διακοπή της παραγωγής υδροποιημένου φυσικού αερίου από το Κατάρ, που επικαλέστηκε ανωτέρα βία μετά το πλήγμα που δέχθηκαν οι εγκαταστάσεις του στη βιομηχανική πόλη Ρας Λαφάν. Σε ό,τι αφορά την πρώ-

Η αμερικανική βιομηχανία πετρελαίου αρνείται να αυξήσει την παραγωγή προτού παγιωθούν οι τιμές σε υψηλά επίπεδα.

τη στον κόσμο σε εξαγωγές πετρελαίου, τη Σαουδική Αραβία, αναλυτές εκτιμούν ότι μπορεί να συνεχίσει την παραγωγή της το πολύ για δύο εβδομάδες ακόμη. Διαθέτει αυτά τα χρονικά περιθώρια επειδή έχει τη δυνατότητα να διοχετεύει αρκετά εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως μέσω του αγωγού που καταλήγει στον τερματικό σταθμό στην Ερυθρά Θάλασσα και παρακάμπτεται τα Στενά του Ορμούζ. Επειτα από λίγες εβδομάδες, όμως, και το βασίλειο των Σαούδ θα αναγκαστεί

Η Κίνα έχει ήδη δώσει εντολή στα μεγαλύτερα διυλιστήριά της να «παγώσουν» τις εξαγωγές ντίζελ και βενζίνης, ενώ η Ταϊλάνδη ανακοίνωσε ότι διακόπτει τις εξαγωγές καυσίμων. Στην Ιαπωνία τα διυλιστήρια καλούν την κυβέρνηση να διαθέσει στην αγορά ποσότητες από τα στρατηγικά αποθέματα πετρελαίου.

να διακόψει. Η Σαουδική Αραβία έχει συγκεντρώσει τα μεγαλύτερα αποθέματα της περιοχής στις δεξαμενές πετρελαίου και σύμφωνα με στοιχεία που δίνουν στα διεθνή ΜΜΕ οι δορυφόροι, ορισμένες εγκαταστάσεις της βρίσκονται ήδη στα όρια τους. Ανάμεσά τους και οι αποθηκευτικοί χώροι στο διυλιστήριο της Ρας Τανούρα που δέχθηκε πλήγματα από μη επανδρωμένα αεροσκάφη.

Την ίδια στιγμή, στην Ιαπωνία τα διυλιστήρια καλούν την κυβέρνηση να διαθέσει στην αγορά ποσότητες από τα στρατηγικά αποθέματα πετρελαίου και από τα δεξαμενόπλοια που έχει νοικιάσει η χώρα στις χώρες παραγωγούς. Σύμφωνα με πηγές που μίλησαν στο Reuters, ζητούν μάλιστα να επισπεύσει η κυβέρνηση τις κινήσεις της, καθώς τα στελέχη του κλάδου εκφράζουν φόβους ότι η διαδικασία θα είναι χρονοβόρα. Το 90% του πετρελαίου που ει-

σάγει η Ιαπωνία προέρχεται από τις χώρες της Μέσης Ανατολής και ήδη ένα διυλιστήριο της έχει ακυρώσει τις εξαγωγές βενζίνης, ντίζελ και κηροζίνης, που είχε προγραμματίσει για τον Μάρτιο, προκειμένου να θέσει σε προτεραιότητα την κάλυψη των εγχώριων αναγκών. Η Ιαπωνία έχει αποθέματα πετρελαίου για να καλύψει τις ενεργειακές της ανάγκες για 254 ημέρες, σύμφωνα με στοιχεία του ιαπωνικού υπουργείου Εμπορίου. Παράλληλα, άλλες χώρες της Ασίας προβαίνουν σε αντίστοιχες κινήσεις, με την Κίνα να έχει ήδη δώσει εντολή στα μεγαλύτερα διυλιστήριά της να «παγώσουν» τις εξαγωγές ντίζελ και βενζίνης, ενώ η Ταϊλάνδη ανακοίνωσε ότι διακόπτει τις εξαγωγές καυσίμων.

Σε ό,τι αφορά την αμερικανική βιομηχανία οπιστολιθικού πετρελαίου, αρνείται να αυξήσει την παραγωγή προτού βεβαιωθεί ότι

οι τιμές θα παγιωθούν σε σχετικά υψηλά επίπεδα, ανάμεσα στα 75 και τα 85 δολ. το βαρέλι, ώστε να μπορούν να κάνουν απόσβεση των δαπανών τους. Όπως αναφέρουν στη Wall Street Journal στελέχη της βιομηχανίας, μια αύξηση της παραγωγής συνεπάγεται δαπάνες για ακριβά γεωτρήματα και επενδύσεις, ενώ ο πόλεμος ενδέχεται να μη διαρκέσει πολύ και οι τιμές του πετρελαίου θα μπορούσαν να αρχίσουν να υποχωρούν. Γι' αυτό και λίγες ημέρες πριν από το πρώτο πλήγμα στο Ιράν, όταν δέχονταν κάποιες αρχικές πιέσεις οι Conoco Phillips, Occidental Petroleum και EOG Resources τόνισαν ότι είναι αποφασισμένες να τηρήσουν συντηρητική στάση και να μην προχωρήσουν παρά σε μια ήπια αύξηση της παραγωγής τους. Και η Diamondback Energy έχει ανακοινώσει ότι θα διατηρήσει αμετάβλητη τη δική της παραγωγή.

Μέχρι προσφάτως, πάντως, η αμερικανική βιομηχανία οπιστολιθικών έχει με τη στάση της ευνοήσει τον Ντόναλντ Τραμπ, καθώς έχει αυξήσει την παραγωγή, με αποτέλεσμα να παραμένουν χαμηλές οι τιμές του πετρελαίου μετά την εκστρατεία στη Βενεζουέλα, ακόμη και τώρα που μαίνεται ο νέος πόλεμος στη Μέση Ανατολή. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της αμερικανικής υπηρεσίας πληροφοριών για την ενέργεια, η παραγωγή της υπερδύναμης σε πετρέλαιο έφτασε τον Φεβρουάριο σε περίπου 13,7 εκατ. βαρέλια την ημέρα, σημειώνοντας αύξηση κατά 60.000 βαρέλια σε σύγκριση με την ημέρα που ανέλαβε ο Τραμπ. Όπως όμως τονίζουν παράγοντες του κλάδου, η αύξηση αυτή οφειλόταν στη βελτίωση των τεχνικών μεθόδων τους και όχι στην προσπάθεια να αυξήσουν την παραγωγή.

Οι επενδυτές επιστρέφουν στο δολάριο και στις αμερικανικές μετοχές λόγω της κρίσης

Ο πόλεμος στο Ιράν έχει ανατρέψει μια κεντρική και ιδιαίτερως προσοδοφόρα στρατηγική επιλογή των επενδυτών, που με τη σειρά της ήταν προϊόν του εμπορικού πολέμου και των παλινωδιών του Ντόναλντ Τραμπ. Ο λόγος για τη στρατηγική του «sell America, buy Asia», σε ελεύθερη απόδοση «πουλήστε αμερικανικούς τίτλους και αγοράστε τίτλους χωρών της Ασίας», που είχε υιοθετήσει μεγάλη μερίδα επενδυτών και διεθνών funds εδώ και αρκετούς μήνες και η οποία είχε αποδώσει ιδιαίτερα κέρδη. Εν ολίγοις, οι επενδυτές γυρίζουν και πάλι την πλάτη στους τίτλους των ασιατικών χωρών, συμπεριλαμβανομένων των τόσο προσφιλών τους εταιρειών τεχνικής νομοσύνης και επιστρέφουν στο δολάριο και στις αμερικανικές μετοχές, τις οποίες αντιμετωπίζουν ξανά ως ασφαλή καταφύγιο.

Ετσι, παρά την προσωρινή ανάκαμψη που σημείωσε χθες, ο δείκτης MSCI Ασίας - Ειρηνικού έχει από την αρχή της εβδομάδας υποχωρήσει κατά περι-

που 6%, όταν στο ίδιο διάστημα ο S&P 500 έχει απώλειες μόλις 0,1%. Ο νέος πόλεμος στη Μέση Ανατολή έχει πηλίξει δυσανάλογα τις μετοχές των ασιατικών χωρών, εν μέρει εξαιτίας της μεγάλης εξάρτησής τους από το πετρέλαιο των χωρών του Κόλ-

Γυρίζουν και πάλι την πλάτη στους τίτλους των ασιατικών χωρών και ιδιαίτερως των βιομηχανιών επεξεργαστών της Νότιας Κορέας και της Ταϊβάν.

που και ειδικότερα από τις φορτώσεις πετρελαίου που διέρχονται από τα Στενά του Ορμούζ. Παράλληλα, όμως, οι επενδυτές εκφράζουν φόβους ότι αν παραταθεί ο πόλεμος και μαζί του το πλήγμα στην προσφορά πετρελαίου, τότε μπορεί να ακολουθήσει παγκόσμια επιβράδυνση της

Ο δείκτης MSCI Ασίας - Ειρηνικού έχει από την αρχή της εβδομάδας υποχωρήσει περίπου 6%, όταν στο ίδιο διάστημα ο S&P 500 έχει απώλειες 0,1%.

οικονομικής ανάπτυξης που θα υπονομεύσει καιριους κλάδους εξαγωγικών βιομηχανιών. Ως εκ τούτου οι επενδυτές σπεύδουν να ρευστοποιήσουν τα κέρδη τους από το πρόσφατο ράλι των εταιρειών τεχνικής νομοσύνης και ιδιαίτερως των βιομηχανιών επεξεργαστών της Νότιας Κορέας και της Ταϊβάν.

Μιλώντας στο Bloomberg, η Ιμπι Τσεν, αναλύτρια αγοράς στη Vantage Global Prime, τόνισε ότι «το κεφάλαιο δεν περιμένει να βεβαιωθεί γι' αυτό και ήδη έχει κάνει στροφή και η ενίσχυση που σημείωσε μέσα στην εβδομάδα το δολάριο δείχνει προς τα που κατευθύνονται τα κεφάλαια». Ο δείκτης Bloomberg του δολαρίου

έναντι των μεγάλων νομισμάτων έχει σημειώσει άνοδο 1,4% μέσα στην εβδομάδα. Η ίδια εξηγεί ότι Κίνα, Ιαπωνία, Κορέα και Ταϊβάν εξαρτώνται ολοκληρωτικά από τις εισαγωγές ενέργειας και είναι χωρίς ανάχωμα, που σημαίνει ότι «αυτό το σοκ στην αγορά πετρελαίου θα πηλίξει την περιοχή της Ασίας περισσότερο από τη Δύση». Η άνοδος της τιμής του Brent έχει προκαλέσει μεγάλη ανησυχία για το ενδεχόμενο νέας εκτόξευσης του πληθωρισμού, που θα μπορούσε να μετατρέψει κάποια από τα πλεονεκτήματα των χωρών της περιοχής σε παθογένειές τους. Κι ενώ οι μετοχές έχουν ανακάμψει, το πετρέλαιο εξακολουθεί να κινείται ανοδικά για πέμπτη συνεχή ημέρα, παρά τις εκδηλώσεις αυτοπεποιθήσης από πλευράς του Ντόναλντ Τραμπ.

Εν ολίγοις, οι επενδυτές επιστρέφουν σε ένα κλίμα που θυμίζει το 2022 και την έντονη αντίδραση που είχε η αγορά μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, όποτε και ενισχύθηκε σημαντικά το δολάριο. Και οι

απότομες αλλαγές που έχουν σημειώσει οι αγορές τις τελευταίες ημέρες, άλλοτε πτωτικά και άλλοτε ανοδικά, προδίδουν το πόσο εύκολα αλλάζει το αίσθημα των επενδυτών. Όπως υπογραμμίζουν αναλυτές του Bloomberg Economics, οι ασιατικές οικονομίες και ιδιαίτερος η Κίνα, η Ινδία και η Ινδονησία εισάγουν τον μεγαλύτερο όγκο πετρελαίου και η Goldman Sachs εκτιμά ότι αν η τιμή του Brent αυξηθεί κατά 20%, τα εισοδήματα στις χώρες αυτές θα μειωθούν κατά 2%. Σε αντίθεση δε με την Κίνα που έχει τα μεγαλύτερα αποθέματα πετρελαίου και πρόσβαση στα πετρέλαια της Ρωσίας, η Ιαπωνία και η Νότια Κορέα είναι ιδιαίτερος ευάλωτες σε κάθε διακοπή της κυκλοφορίας των θαλασσίων οδών. Όπως επισημαίνει το Ινστιτούτο Amundi Investment, η οικονομία των ΗΠΑ, αντιθέτως, είναι σχετικά βιορακισμένη αφενός επειδή παράγει και εξάγει πετρέλαιο και αφετέρου διότι εισέρουν στους τίτλους τα κεφάλαια που την αντιμετωπίζουν ως ασφαλές καταφύγιο.

Το Ευρωκοινοβούλιο έβαλε στον «πάγο» την εμπορική συμφωνία Ε.Ε. - ΗΠΑ

«Παγώνει» και επίσημα η εμπορική συμφωνία Ε.Ε. - ΗΠΑ, μετά την απόφαση του αμερικανικού Ανωτάτου Δικαστηρίου που έκρινε παράνομους τους δασμούς του Ντόναλντ Τραμπ. Κορυφαίοι αξιωματούχοι της εμπορικής επιτροπής του Ευρωκοινοβουλίου αποφάσισαν να παύσει η διαδικασία έγκρισης της συμφωνίας, λέγοντας ότι απαιτούνται διευκρινίσεις από την Ουάσινγκτον για τη διατήρηση του δασμολογικού πλαιφόν στο 15% στα περισσότερα ευρωπαϊκά προϊόντα, όπως είχε συμφωνηθεί το περασμένο καλοκαίρι.

Η αρμόδια επιτροπή σκοπεύει να απευθυνθεί αφενός στην Ουάσινγκτον για επιβεβαίωση τήρη-

Κομισιόν και ορισμένοι ηγέτες της Ε.Ε. ασκούν πίεση για γρήγορη έγκρισή της, προκειμένου να αποφευχθούν περαιτέρω εμπορικές εντάσεις.

σης της συμφωνίας, αφετέρου στην Κομισιόν, η οποία συγκαλεί σχετική συνεδρίαση στις 17 Μαρτίου.

Πρόκειται για μια ακόμη ένδειξη των αναταραχών στις διατλαντικές σχέσεις, οι οποίες επι-

δεινώθηκαν περαιτέρω με την απειλή του Ντόναλντ Τραμπ να διακόψει το εμπόριο με την Ισπανία, καθώς η χώρα δεν επέτρεψε στις ΗΠΑ να χρησιμοποιούν τοπικές βάσεις για την επίθεση στο Ιράν. Η ένταση αυτή αύξησε την αβεβαιότητα για το μέλλον της εμπορικής συμφωνίας.

Όλοι οι εμπορικοί διακανονισμοί του Τραμπ βρέθηκαν στον «αέρα» τον περασμένο μήνα, αφότου το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ ανέτρεψε τη νομική βάση για τους δασμούς, τους οποίους ο Αμερικανός πρόεδρος είχε επιβάλει εναντίον ολόκληρου του πλανήτη. Μετά την απόφαση, η κυβέρνηση Τραμπ επέβαλε προσωρινό οριζόντιο δασμό

10% σε όλες τις εισαγωγές, όσο εξετάζει την εφαρμογή μόνιμων χρεώσεων.

Ο εμπορικός αντιπρόσωπος των ΗΠΑ Τζέιμσον Γκριρ είπε ότι απώτερος στόχος είναι η επαναφορά των δασμών που είχαν συμφωνηθεί προηγουμένως με κάθε περιοχή. Μέχρι στιγμής, η Ε.Ε. και άλλοι εταίροι αναμένουν να εξαιρεθούν από το σχέδιο για αύξηση των προσωρινών δασμών στο 15%.

Ενώ οι ευρωβουλευτές «πάγωσαν» τη διαδικασία επικύρωσης της συμφωνίας, η Κομισιόν και ορισμένοι ηγέτες της Ε.Ε. ασκούν πίεση για γρήγορη έγκρισή της, προκειμένου να αποφευχθούν περαιτέρω εμπορικές εντάσεις.

«Θέλουμε αυτή η συμφωνία να διαρκέσει και έχω την εντύπωση ότι ο πρόεδρος και το επιτελείο του επίσης βλέπουν έτσι τα πράγματα», είπε ο Φρίντριχ Μερτς σε δημοσιογράφους μετά τη συνάντησή με τον Τραμπ στην Ουάσινγκτον αυτή την εβδομάδα.

Ο Τραμπ, όμως, στη δημόσια εμφάνισή του με τον καγκελάριο της Γερμανίας απείλησε να μπλοκάρει όλα τα ισπανικά προϊόντα, αντανακλώντας την επιδείνωση των σχέσεων μεταξύ ΗΠΑ και Ισπανίας. Την Τετάρτη ο πρωθυπουργός της Ισπανίας, Πέδρο Σάντσεθ, αρνήθηκε να υποχωρήσει στο θέμα της χρήσης των βάσεων από τις ΗΠΑ, επαναλαμβάνοντας ότι η επί-

θεση στο Ιράν είναι παράνομη. «Δεν θα γίνουμε συνένοχοι σε κάτι που είναι επιβλαβές για τον κόσμο και αντίθετο με τις αξίες και τα συμφέροντά μας, απλώς και μόνο από φόβο για αντίποινα», δήλωσε.

Αν ο Τραμπ πράγματι προχωρήσει με την απειλή του εμπάργκο στην Ισπανία, τότε θα προκύψουν σοβαρά ερωτήματα για τη στάση της Ε.Ε. απέναντι στις ΗΠΑ. «Κάθε απειλή εναντίον κράτους-μέλους είναι εξ ορισμού απειλή εναντίον της Ε.Ε.», τόνισε ο επίτροπος Βιομηχανίας Στεφάν Σεζουρνέ. «Αν απειλήσεις μια συγκεκριμένη χώρα, το είδαμε και για τη Γροιλανδία, πιστεύω ότι υπάρχει μεγάλη ενόττητα».

Ο πόλεμος απειλεί το Ντουμπάι ως ασφαλές επιχειρηματικό κέντρο

Σε δοκιμασία το μοντέλο ανάπτυξης του μετά τις επιθέσεις από το Ιράν

Για χρόνια, έμοιαζε πολύ καλό για να είναι αληθινό. Μέσα σε μια περιοχή που μαστιγείται από τις συγκρούσεις, το Ντουμπάι φαινόταν σαν μια όαση ασφαλείας. Εύποροι αλλά και οικονομικά ασθενείς κατέφευγαν εκεί για να ζήσουν, να δουλέψουν και να βγάλουν χρήματα ή, απλώς, για να απολαύσουν τα ψώνια και τον ήλιο. Φροντίζοντας να μένει έξω από τις συγκρούσεις της «γειτονιάς» του, το Ντουμπάι έγινε ένα παγκόσμιο κέντρο μεταφορών, ενώνοντας την Ανατολή με τη Δύση. Ακόμη και οι επιθέσεις της Χαμάς στο Ισραήλ, τον Οκτώβριο του 2023, ο πόλεμος στη Γάζα που ακολούθησε ή η 12ήμερη σύγκρουση ανάμεσα στο Ιράν και στο Ισραήλ δεν κατάφεραν να κλονίσουν την εμπιστοσύνη στο εμιράτο.

Όμως τα αντίποινα του Ιράν στις επιθέσεις των ΗΠΑ και του Ισραήλ, που ξεκίνησαν στις 28 Φεβρουαρίου, έχουν επιφέρει ουσιαστικό χτύπημα στο «φωτοστέφανο της ασφαλείας» του Ντουμπάι, γράφει

ο Economist.

Το ξενοδοχείο Fairmont στο λαμπρό τεχνητό νησί Παλμ Τζουμέιρα βρέθηκε στις φλόγες την πρώτη ημέρα του πολέμου. Το αεροδρόμιο του Ντουμπάι, η βάση της μεγαλύτερης αεροπορικής εταιρείας του κόσμου, της Emirates, υπέστη ζημιές και ανέστειλε τις πτήσεις. Το λιμάνι και κέντρο μεταφορών Jebel Ali διέκοψε τη λειτουργία του. Συντρίμμια έπεφταν στις αυλές κατοικιών. Το Ντουμπάι, όπως και τα υπόλοιπα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, έχουν αποδειχθεί ανθεκτικά, τονίζει ο Economist, προσθέτοντας ωστόσο ότι είναι ακόμη πολύ νωρίς για να γνωρίζει κανείς τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις.

Αν και οι περισσότεροι κάτοικοι παραμένουν, κάποιοι φεύγουν ή σχεδιάζουν να φύγουν, έστω και προσωρινά, μέσω του Ομάν ή της Σαουδικής Αραβίας, όπου ο εναέριος χώρος είναι ακόμη ανοικτός. Άλλωστε, το αμερικανικό υπουργείο Εξωτερικών έχει συμβουλευ-

σει τους πολίτες του να εγκαταλείψουν την περιοχή.

Καθώς και οι επιχειρήσεις καρταρίζουν σχέδια εκτάκτου ανάγκης, το μεγάλο ερώτημα είναι εάν οι άνθρωποι και τα κεφάλαια που ανέδειξαν το Ντουμπάι σε επιχειρηματικό κέντρο παγκόσμιου βελαντικού θα συνεχίσουν να έρχονται όπως και πριν.

Ο πληθυσμός του εμιράτου αυξήθηκε κατά 5,6% πέρυσι, με τον ταχύτερο ρυθμό από το 2019, φτάνοντας στα 3,9 εκατομμύρια. Ο αριθμός των εκατομμυριούχων αυξάνεται επίσης με υψηλό ρυθμό, με τις επιχειρήσεις που είναι πρόθυμες να εξυπηρετήσουν αυτούς τους εύπορους κατοίκους, να ακολουθούν. Ο ευρύτερος χρηματοπιστωτικός κλάδος του Ντουμπάι ακμάζει επίσης, καθώς κατά το πρώτο εξάμηνο του 2025 περισσότερες από 1.000 εταιρείες άνοιξαν καταστήματα στο χρηματοοικονομικό κέντρο του.

Το Ντουμπάι έχει προσελκύσει

Ο πληθυσμός του Ντουμπάι αυξήθηκε κατά 5,6% πέρυσι, φτάνοντας στα 3,9 εκατομμύρια.

και τους γίγαντες της τεχνολογίας, αφού φιλοξενεί τουλάχιστον 18 data centres, μεταξύ των οποίων και ένα της AWS, που χτυπήθηκε μετά το ξέσπασμα του πολέμου.

Το μόνο σίγουρο μέχρι στιγμής είναι ότι οι συγκρούσεις οδηγούν τις επιχειρήσεις να αναθεωρήσουν τους υπολογισμούς τους. Λίγες χρειάστηκε έστω να σκεφτούν έως τώρα τον κίνδυνο πολέμου στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Αλλά πλέον καλούνται να εξετάσουν τη σχετική ασφάλιση, μια πρακτική που συνήθως ακολουθούν οι επιχειρήσεις στις αναδυόμενες οικονομίες. «Από την οπτική των επιχειρήσεων, ό,τι έγινε δεν ξεγίνεται», λέει στον Economist

ο Κρίστοφερ Κόποκ, επικεφαλής ανάλυσης γεωπολιτικού και οικονομικού κινδύνου στην εταιρεία συμβούλων Marsh.

Εταιρείες που θα σκεφτούν να φύγουν, θα πρέπει να σταθμίσουν τις εναλλακτικές λύσεις, αλλά και τη στρατηγική σημασία του Ντουμπάι. Ιδίως ορισμένες χρηματοπιστωτικές εταιρείες που μετεγκαταστάθηκαν εκεί αφού αντιμετώπισαν για χρόνια την πανδημία στο Χονγκ Κονγκ ή στη Σιγκαπούρη μπορεί να επιθυμούν να αποφασίσουν γρήγορα αυτή τη φορά, επομένως το Ντουμπάι ίσως να χρειαστεί να δράσει γρήγορα για να τις κρατήσει.

Εν τω μεταξύ, οι Αρχές κάνουν

ό,τι καλύτερο μπορούν ώστε να εμψενύσουν εμπιστοσύνη. Τα περισσότερα ιρανικά drones και πυραύλοι έχουν αναχαιτιστεί και δεν έχει υπάρξει πανικός. Τα σούπερ μάρκετ λένε ότι είναι καλά εφοδιασμένα. Ο πρόεδρος των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, Μοχάμεντ μπιν Ζαγέντ, βρισκόταν στο Dubai Mall, ένα γιγάντιο σύμβολο της γοητείας της πόλης, στις 2 Μαρτίου. Ακόμη και έτσι, τα συννεφια λευκού καπνού, αλλά και οι ήχοι από τις αναχαίσεις των πυραύλων και τις πτήσεις πολεμικών αεροσκαφών, κάνουν την εμφάνισή τους σε μια πόλη που ήταν έως τώρα γνωστή για τη λάμψη και την πολυτέλεια.

Κατρακυλούν οι μετοχές μεγάλων ασιατικών εταιρειών μικροτσιπ

Τα παγκόσμια επενδυτικά κεφάλαια εγκαταλείπουν με ταχείς ρυθμούς τις πιο δημοφιλείς αγορές της Ασίας, καθώς ο ενθουσιασμός για τα τοιπ υψηλής τεχνολογίας υποχωρεί μπροστά στον φόβο ενός νέου πληθωριστικού σοκ. Η γεωπολιτική αστάθεια στη Μέση Ανατολή και η συνεπακόλουθη άνοδος των τιμών του πετρελαίου έχουν αναγκάσει τους διαχειριστές χαρτοφυλακίων να επανεκτιμήσουν τους κινδύνους, στρέφοντας το βλέμμα τους μακριά από τις μετοχές που οδήγησαν την αγορά σε ιστορικά υψηλά τους προηγούμενους μήνες.

Στο επίκεντρο της μαζικής φυγής βρίσκονται οι «πρωταγωνιστές» της Νότιας Κορέας και της Ταϊβάν. Η Samsung Electronics Co. και η SK Hynix, οι δύο πυλώνες των τοιπ μνήμης παγκοσμίως, βιώνουν μια δραματική εβδομάδα, με τις μετοχές τους να καταγράφουν βουτιά της τάξεως του 20%. Ειδικά για τη Samsung, η πτώση τείνει να λάβει ιστορικές διαστάσεις, καθώς η εταιρεία οδεύει προς τη χειρότερη υποχώρηση των τελευταίων πέντε δεκαετιών. Αντίστοιχα, στην Ταϊβάν, ο παγκόσμιος ηγέτης στην κατασκευή ημιαγωγών, η Taiwan Semiconductor Manufacturing Co. (TSMC), είδε την αξία της να υποχωρεί κατά 7%, αντανakλώντας το γενικευμένο κλίμα για μείωση της έκθεσης σε περιουσιακά στοιχεία υψηλού κινδύνου.

Οι αριθμοί αποτυπώνουν με εντυπωσιακό τρόπο το μέγεθος της αποεπένδυσης. Μόνο αυτή την εβδομάδα, οι ξένοι επενδυτές πουλάνταν μετοχές αξίας 3,1 δισ. δολαρίων στη Νότια Κορέα, συνεχίζοντας το κύμα ρευστοποιήσεων του προηγούμενου μήνα που άγγιξε το ιστορικό υψηλό των 13,7 δισ. Στην Ταϊβάν, οι εκροές ανήλθαν σε 3,6 δισ. δολάρια, θέτοντας την αγορά σε τροχιά για τη μεγαλύτερη εβδομαδιαία έξοδο κεφαλαίων από το τέλος του περασμένου έτους. Ο δείκτης Kospi της Κορέας, ο οποίος ήταν η αγορά με τις καλύτερες επιδόσεις στον κόσμο φέτος, σημείωσε σύντομη πτώση άνω του 12% χθες, θέτοντάς τον σε τροχιά για τη χειρότερη ημέρα που έχει καταγραφεί. Ο Taiex της Ταϊβάν και ο Topix της Ιαπωνίας υποχώρη-

Η Samsung Electronics Co. και η SK Hynix, οι δύο πυλώνες των τοιπ μνήμης παγκοσμίως, βιώνουν μια δραματική εβδομάδα, με τις μετοχές τους να καταγράφουν μεγάλη πτώση της τάξεως του 20%.

σαν άνω του 4%, με την αγαπημένη της τεχνητής νοημοσύνης Advantest Corp. να οδεύει προς το μεγαλύτερο σερί απωλειών από τον Σεπτέμβριο του 2024.

Η υποχώρηση δεν περιοριζε-

Βουτιά στους δείκτες των χρηματιστηρίων Ν. Κορέας και Ταϊβάν.

ται στους μεγάλους «παίκτες», καθώς ακόμη και περιφερειακές αγορές όπως της Ταϊλάνδης υπέστησαν ισχυρούς κλυδωνισμούς, με τις μετοχές που συνδέονται με την τεχνολογία να συμπαράσφουον τους δείκτες σε διψήφια πτώση. «Οι συσσωρευμένες θέσεις (long) στην τεχνητή νοημοσύνη και σε όλα τα άλλα πουλήθηκαν επιθετικά στον αγώνα για τη μείωση της έκθεσης στις αγορές, καθώς η κατάσταση στο Ιράν φαίνεται να έχει επιδεινωθεί», εξηγεί ο Μάθιου Χοππ, διαχειριστής χαρτοφυλακίου στη Wilson Asset Management στο Σίδνεϊ. Πρόσθεσε ότι οι πωλήσεις έχουν επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τις μετοχές που συνδέονται με την τεχνητή νοημοσύνη, καθώς παραμένουν ερωτήματα σχετικά

με το εάν τα μεγάλα σχέδια κεφαλαιουχικών δαπανών του τομέα μπορούν τελικά να αποφέρουν αρκετά κέρδη.

Ενώ οι μακροπρόθεσμες προοπτικές μπορεί να παραμένουν θετικές, τα ερωτήματα για το πότε οι επενδύσεις αυτές θα αποφέρουν τα προσδοκώμενα κέρδη γίνονται όλο και πιο επιτακτικά. Η πίεση μεταφέρεται πλέον και στις αγορές συναλλάγματος, με το κορεατικό γουόν και το δολάριο της Ταϊβάν να καταγράφουν σημαντικές απώλειες έναντι του δολαρίου.

Πρόκειται για μια απότομη αντιστροφή σε σχέση με λίγους μήνες πριν, όταν οι ασιατικές αγορές φαινόταν σε μεγάλο βαθμό άτρωτες στις προειδοποιήσεις για το ράλι της τεχνητής νοημοσύνης, χάρη στις χαμηλές αποτιμήσεις, τη νέα προσέγγιση στις διεθνείς αγορές «Sell America» και την έντονη έκθεση στις δαπάνες των τεχνολογικών γιγάντων. Με τους κινδύνους να αυξάνονται στη Μέση Ανατολή, οι επενδυτές «επικεντρώνονται σε κατάλληλα μέσα διαφοροποίησης και αντιστάθμισης κινδύνου στο χαρτοφυλάκιό τους», δήλωσε στο Bloomberg TV ο Κέρι Κρεγκ, αναλυτής παγκόσμιων αγορών στην JPMorgan Asset Management.

Σχέδιο ενίσχυσης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας

της ανταποκριτριάς μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ**

Φιλόδοξο σχέδιο για την επανεκκίνηση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, ώστε η Ευρώπη να ανταγωνιστεί τις ΗΠΑ και την Κίνα, παρουσίασαν χθες οι Βρυξέλλες. Υστερα από εβδομάδες εσωτερικών διαβουλεύσεων, η Κομισιόν κατέθεσε τον «νόμο για την επιτάχυνση της βιομηχανίας» ή αλλιώς την πρόταση για ενίσχυση του made in Europe, δηλαδή του «προτιμυσιακού» καθεστώτος για την ευρωπαϊκή παραγωγή στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. «Το made in Europe εισέρχεται στο ευρωπαϊκό δίκαιο», τόνισε ο Γάλλος εκτελεστικός αντιπρόεδρος της Κομισιόν Στεφάν Σεζουρνέ, κάνοντας λόγο για αλλαγή δόγματος. «Χωρίς ισχυρή βιομηχανική βάση δεν μπορεί να υπάρξει ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο ούτε κλιματική μετάβαση ούτε στρατηγική αυτονομία», εξήγησε. «Ο στόχος σαφής: να επαναφέρουμε τη βιομηχανία στο 20% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ έως το 2035, έναντι 14% σήμερα». Σύμφωνα με τον Γάλλο αξιωματούχο, «τα χρήματα των φορολογουμένων πρέπει να ωφελούν πρώτα την ευρωπαϊκή παραγωγή και τις ποιοτικές θέσεις εργασίας στην Ευρώπη». Και αυτή η αρχή θα εφαρμοστεί σε ορισμένους

στρατηγικούς τομείς, ιδίως στον χάλυβα, στο τοιμέντο, στο αλουμίνιο, στην αυτοκινητοβιομηχανία και στις τεχνολογίες μηδενικών καθαρών εκπομπών, ενώ έμειναν εκτός τεχνολογίες που σχετίζονται με ημιαγωγούς, η τεχνητή νοημοσύνη και τα πλαστικά. Για παράδειγμα: απαιτείται πλέον τα ηλεκτρικά οχήματα που λαμβάνουν δημόσιες ενισχύσεις να συναρμολογούνται στην Ε.Ε. ή να διαθέτουν ευρωπαϊκή μπαταρία.

«Οι αζιόπαστοι εταίροί μας, δηλαδή εκείνοι με τους οποίους έχουμε εμπορικές δεσμεύσεις, θα συμπεριληφθούν στο σύστημα εφόσον τηρούν τις υποχρεώσεις τους βάσει αμοιβαιότητας», διευκρίνισε ο Σεζουρνέ. Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται η Νορβηγία, το Ηνωμένο Βασίλειο ή χώρες που έχουν συναφθεί σχετικές συμφωνίες.

Η Τουρκία –που πρόσφατα διαμαρτυρήθηκε για πιθανό αποκλεισμό της–, ανησυχώντας κυρίως για την αυτοκινητοβιομηχανία της, θα εξαιρεθεί από δημόσιες συμβάσεις, καθώς παραμένει σε εκκρεμότητα ο εκσυγχρονισμός της τελωνειακής ένωσης, που αφορά και αυτό το κομμάτι, εξήγησε στην «Κ» Ευρωπαίος αξιωματούχος. Όμως, για δημόσια προγράμματα και διαγωνισμούς, εφόσον υπάρχει η τελωνειακή ένωση, η Τουρκία θα έχει

πρόσβαση, εκτός εάν στα δικά της δημόσια προγράμματα και διαγωνισμούς αποκλείει προϊόντα που προέρχονται από την Ε.Ε. Σε μια τέτοια περίπτωση, μάλιστα, «αυτό θα αποτελούσε διαπραγματευτικό μας μοχλό για αποκλεισμό της», εξήγησε η ίδια πηγή. Η επέκταση της ευρωπαϊκής προτίμησης, επίσης, δεν έχει πλήρως καθοριστεί και αποτέλεσε αιτία καθυστέρησης του εγγράφου, που σε μεγάλο βαθμό ανταποκρίνεται στο σχέδιο Ντράγκι για επανεκκίνηση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας. Σημαντικό στοιχείο αφορά τους όρους στις ιδιωτικές επενδύσεις, επίσης σε τομείς όπως μπαταρίες, ηλεκτρικά οχήματα, ηλιακά πάνελ και κρίσιμες πρώτες ύλες. Οι περιορισμοί που επιδιώκουν να επιβάλλουν οι Βρυξέλλες περιλαμβάνουν την υποχρέωση οι εταιρείες να απασχολούν τουλάχιστον το 50% των εργαζομένων τους από την Ε.Ε., να συνεργάζονται με ευρωπαϊκές εταιρείες και να διασφαλίζουν μεταφορά τεχνολογίας και μάθησης στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης. Το μοντέλο που ακολούθησε η Κίνα ώστε να καταστεί πρωτοπόρος σε βασικούς βιομηχανικούς τομείς, εξήγησε ο Σεζουρνέ. Ο προτεινόμενος νόμος περνάει πλέον στο επίπεδο της διαπραγμάτευσης με τα κράτη-μέλη και το Ευρωκοινοβούλιο.

CY2026.EU

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ

Μια αυτόνομη Ένωση. Ανοικτή στον κόσμο.

Αυτονομία μέσα από,

- Ασφάλεια, Άμυνα & Ετοιμότητα
- Ανταγωνιστικότητα
- Μια Ένωση Ανοικτή στον Κόσμο
- Μια Ένωση Αξιών, για Όλους
- Ισχυρό Προϋπολογισμό, για μια Αυτόνομη Ένωση

Οι μεταβιβάσεις αυξήθηκαν, τα δημόσια έσοδα μειώθηκαν

Λιγότερες αγορές από ξένους, ενώ αυξήθηκαν αυτές της πρώτης κατοικίας

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Η μικρή κάμψη της ζήτησης από ξένους επενδυτές συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια αλλά και η αύξηση των αγοραπωλησιών πρώτης κατοικίας οδήγησε και στον περιορισμό των εσόδων από τον φόρο μεταβίβασης ακινήτων. Αν και τα ακίνητα που μεταβιβάστηκαν ήταν περισσότερα τόσο σε απόλυτο αριθμό όσο και σε αξία, εντούτοις ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων που εισπράχθηκε από μεταβιβάσεις ακινήτων στο σύνολο του 2025 διαμορφώθηκε σε 607,93 εκατ. ευρώ, από 656,49 εκατ. ευρώ το 2024, καταγράφοντας μείωση κατά 48,56 εκατ. ευρώ ή διαφορετικά κατά 7,4%.

Συγκεκριμένα, ο φόρος μεταβίβασης επί των διαμερισμάτων, γραφείων και καταστημάτων που πωλήθηκαν το 2025 ανήλθε σε 503,45 εκατ. ευρώ, από 537,29 εκατ. ευρώ το 2024, καταγράφοντας μείωση κατά 33,85 εκατ. ευρώ ή 6,3%, ενώ τα έσοδα από τις μεταβιβάσεις οικοπέδων και αγροκτημάτων ανήλθαν σε 104,48 εκατ. ευρώ, από 119,2 εκατ. ευρώ το 2024, μειωμένα κατά 14,72 εκατ. ή κατά 12,35% σε σύγκριση με το 2024.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, το προηγούμενο έτος μεταβιβάστηκαν ακίνητα συνολικής αξίας περίπου 23,5 δισ. ευρώ, με βάση τα συμβόλαιο αγοραπωλησίας που συντάχθηκαν και κατατέθηκαν μέσω της πλατφόρμας myPROPERTY. Παρά τη μικρή

πτώση, τα στοιχεία δείχνουν ότι η κτηματαγορά στην Ελλάδα παραμένει προσανατολισμένη κυρίως σε επενδυτικές αγορές, όπως επαγγελματικά ακίνητα, εξοχικές κατοικίες και ακίνητα εισοδήματος, ενώ η πρώτη κατοικία εξακολουθεί να καταλαμβάνει μικρότερο μερίδιο του συνόλου. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), στο εννεάμηνο του 2025 οι εισροές ξένων κεφαλαίων με κατεύθυνση την αγορά ακινήτων υποχώρησαν κατά 24%, σε 1,46 δισ. ευρώ, από 1,925 δισ. ευρώ που ήταν στο αντίστοιχο διάστημα του 2024.

Οι εισπράξεις από φόρο μεταβίβασης ανήλθαν το 2025 σε 607,93 εκατ., από 656,49 εκατ. ευρώ το 2024.

Όπως προαναφέρθηκε, όμως, σε σύγκριση με το 2024 καταγράφεται αύξηση στις αγορές πρώτης κατοικίας, εξέλιξη που αποδίδεται σε σημαντικό βαθμό στη λειτουργία στεγαστικών προγραμμάτων, όπως το «Σπίτι μου II», τα οποία ενίσχυσαν τη συμμετοχή των νοικοκυριών στην αγορά.

Συγκεκριμένα, υποβλήθηκαν 30.325 δηλώσεις μεταβίβασης με απαλλαγή φόρου για πρώτη κατοικία, συνολικής αξίας περίπου 3,4 δισ. ευρώ, έναντι 24.653 δηλώσεων αξίας περίπου 2,4 δισ. ευρώ το

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΑΔΕ, το προηγούμενο έτος μεταβιβάστηκαν ακίνητα συνολικής αξίας περίπου 23,5 δισ. ευρώ, με βάση τα συμβόλαιο αγοραπωλησίας που συντάχθηκαν και κατατέθηκαν μέσω της πλατφόρμας myPROPERTY.

2024, καθώς και 7.701 δηλώσεις μεταβίβασης με απαλλαγή αλλά και φόρο, αξίας 870 εκατ. ευρώ. Ουσιαστικά, το 17,8% της συνολικής αξίας των ακινήτων που μεταβιβάστηκαν αφορά την πρώτη κατοικία.

Επαγγελματικά ακίνητα

Από τα ακίνητα συνολικής αξίας άνω των 23,5 δισ. ευρώ που μεταβιβάστηκαν το 2025, περίπου 19,2 δισ. ευρώ αφορούσαν συναλλαγές χωρίς καμία φορολογική απαλλαγή, στοιχείο που

παραπέμπει κυρίως σε αγοραπωλησίες επαγγελματικών ακινήτων, εξοχικών κατοικιών και διαμερισμάτων που αποκτήθηκαν με επενδυτικά κριτήρια. Συνολικά, μέσω των συμβολαιογραφών υποβλήθηκαν στην ηλεκτρονική πλατφόρμα myPROPERTY 170.664 δηλώσεις μεταβίβασης ακινήτων χωρίς απαλλαγή φόρου, με τον φόρο μεταβίβασης που καταβλήθηκε να ανέρχεται σε 577,1 εκατ. ευρώ. Πάντως, συγκριτικά με το προηγούμενο έτος καταγράφεται μείωση των πωλήσεων ακινήτων

χωρίς απαλλαγή φόρου, γεγονός που αποδίδεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση των ορίων στη «χρυσή βίτσα». Στην έκθεση της ΤτΕ επισημαίνεται ότι «παρά την αύξηση που σημειώνεται στις αξίες των διαμερισμάτων, μεικτές τάσεις καταγράφονται στους συναφείς δείκτες της αγοράς κατοικίας. Πιο συγκεκριμένα, ελαφρώς συγκρατημένο παρατηρείται το επενδυτικό ενδιαφέρον από το εξωτερικό σε σχέση με πέρυσι, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα δημοσιευμένα στοιχεία του προγράμματος

Golden Visa, καθώς και των καθαρών εισπράξεων από ξένες άμεσες επενδύσεις για αγοραπωλησίες ακινήτων». Παράλληλα, όσον αφορά το 2026, επισημαίνεται ότι «το επενδυτικό ενδιαφέρον όπως και οι ανοδικές τάσεις των τιμών στην αγορά ακινήτων αναμένεται να συνεχιστούν και το επόμενο διάστημα, αλλά με ηπιότερους ρυθμούς, υπό την προϋπόθεση ότι η ζήτηση δεν θα επηρεαστεί από διεθνείς μακροοικονομικές και γεωπολιτικές εξελίξεις».

Συνολικά, το 2025 υποβλήθηκαν 223.267 δηλώσεις μεταβίβασης, έναντι 211.590 το 2024 και 174.475 το 2023, επιβεβαιώνοντας τη σταθερά ανοδική πορεία της αγοράς σε όγκο πωλήσεων. Σημειώνεται ότι σε κάθε μεταβίβαση ενδέχεται να αντιστοιχούν περισσότερες από μία δηλώσεις, καθώς η εφορία καταγράφει ξεχωριστά τα δικαιώματα και τα ποσοστά κάθε ιδιοκτητή.

Δωρεές και γονικές παροχές

Σημαντικά ήταν και τα έσοδα από δωρεές, γονικές παροχές και κληρονομίες. Με βάση τους φόρους που βεβαιώθηκαν από την ΑΑΔΕ, το 2025 οι φόροι και τα τέλη επί δωρεών, γονικών και λοιπών παροχών αυξήθηκαν σε 73,73 εκατ. ευρώ, από 50,63 εκατ. ευρώ το 2024, καταγράφοντας αύξηση κατά 23,1 εκατ. ευρώ ή 45,6%. Επίσης, οι φόροι και τα τέλη κληρονομιών που βεβαιώθηκαν το 2025 ανήλθαν σε 192,3 εκατ. ευρώ, από 184,46 εκατ. ευρώ το 2024, παρασιάζοντας αύξηση κατά 4,3%.

Αύξηση κεφαλαίου για νέες επενδύσεις από την Trastor

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Εντός του πρώτου εξαμήνου αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, ύψους 150 εκατ. ευρώ, που ανακοίνωσε η διοίκηση της Trastor στο τέλος της προηγούμενης εβδομάδας. Ο στόχος της αύξησης είναι, αφενός μεν να αντληθεί πρόσθετη ρευστότητα για νέες επενδύσεις στην αγορά ακινήτων, αφετέρου δε η αύξηση της ελεύθερης διασποράς του μετοχικού κεφαλαίου. Σύμφωνα με τον σχεδιασμό, ένα ποσοστό περίεξ του 50% των κεφαλαίων θα καλυφθεί από την Τράπεζα Πειραιώς, που είναι σήμερα ο βασικός μέτοχος της εταιρείας με ποσοστό 98,6%, ενώ το υπόλοιπο 50% θα διατεθεί μέσω της διαδικασίας της αύξησης (με παραιτήση των υφιστά-

μενων μετόχων από το δικαίωμα προτίμησης) και μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε θεσμικούς επενδυτές του εξωτερικού.

Η οριστική απόφαση για την εκκίνηση της διαδικασίας θα ληφθεί στο πλαίσιο της επικείμενης επίσημης γενικής συνέλευσης της Trastor, η οποία έχει προγραμματιστεί για τις 20 Μαρτίου. Ασφαώς, η εταιρεία διαθέτει και τα κεφάλαια ύψους 71 εκατ. ευρώ, που εξασφάλισε μέσω πρόσφατης έκδοσης ομολογιακού δανείου, το οποίο καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από τη Eurobank. Από τα 95 εκατ. ευρώ του δανείου, 23,7 εκατ. ευρώ αποπληρώσαν υφιστάμενο δανεισμό και τα υπόλοιπα είναι διαθέσιμα για νέες επενδύσεις και έργα ανακατασκευής/αναβάθμισης στα υφιστάμενα ακίνητα της Trastor.

Με τις παραπάνω κινήσεις, εκτιμάται ότι η εταιρεία θα είναι σε θέση να αυξήσει την αξία του χαρτοφυλακίου των ακινήτων της, ώστε αυτή να προσεγγίσει ή και να ξεπεράσει το 1 δισ. ευρώ. Με την ολοκλήρωση του 2025, η Trastor διέθετε χαρτοφυλάκιο 822,6 εκατ. ευρώ, αυξημένο κατά 22,7% από τα 670 εκατ. ευρώ το 2024. Το χαρτοφυλάκιο του ομίλου περιλαμβάνει 65 ακίνητα, συνολικής επιφάνειας 492.000 τ.μ., εκ των οποίων το 54% αφορά γραφεία και το 28% logistics.

Μετάξυ άλλων, το 2025 η εταιρεία προχώρησε σε σημαντικές επενδύσεις, εκ των οποίων η κυριότερη ήταν η εξαγορά, στο τέλος του έτους, της εταιρείας «οκήματος» που ανέπτυξε συγκρότημα logistics 75.000 τ.μ. στον Ασπρόπυργο, με μισθωτή

Το συνολικό ύψος των επενδύσεων της Trastor το 2025 υπολογίζεται σε περίπου 110 εκατ. ευρώ. Στη φωτογραφία, το κτίριο γραφείων επί της Λεωφόρου Αλεξάνδρας.

τον όμιλο Σκλαβενίτη. Η εμπορική αξία του ακινήτου υπολογίζεται ότι ξεπερνάει τα 80 εκατ. ευρώ, ενώ τα ετησιοποιημένα έσοδα από μισθώματα, που θα προστεθούν στη φετινή χρήση, ανέρχονται σε 5,4 εκατ. ευρώ. Το τμήμα που καταβλήθηκε από την Trastor ανήλθε σε 53,7 εκατ. ευρώ, αλλά είχαν επενδυθεί και πρόσθετα κεφάλαια κατά το στάδιο της ανάπτυξης και κατασκευής του ακινήτου, στο οποίο επίσης συμμετείχε η εισηγμένη.

Το συνολικό ύψος των επενδύσεων της Trastor το 2025 υπολογίζεται σε περίπου 110 εκατ. ευρώ, περιλαμβάνοντας επίσης κινήσεις, όπως η απόκτηση ενός κτιρίου γραφείων στους Αμπελόκηπους κι ενός εμπορικού καταστήματος στην πλ. Συντάγματος. Επίσης, στο τέλος Ιουλίου

του 2025 η εταιρεία απέκτησε, έναντι 21,4 εκατ. ευρώ, κτίριο γραφείων επιφάνειας 6.000 τ.μ., κοντά στην πλατεία Μαβίλη. Το συγκεκριμένο κτίριο μισθώνεται από τον σκανδιναβικό ταξιδιωτικό όμιλο Etraveli.

Κατά την περυσινή χρήση, η Trastor κατέγραψε αύξηση των μισθωμάτων κατά 32,9% σε 40,6 εκατ. ευρώ. Τα προσαρμοσμένα κέρδη προ φόρων, τόκων και αποτιμήσεων ανήλθαν σε 30,1 εκατ. ευρώ, επίσης αυξημένα κατά 40,4% σε σχέση με το 2024. Η εταιρεία εξασφάλισε και κέρδη από την αναπροσαρμογή των ακινήτων του χαρτοφυλακίου στις εύλογες αξίες, ύψους 24,5 εκατ. ευρώ. Τα καθαρά κέρδη μετά από φόρους ανήλθαν σε 36,3 εκατ. ευρώ, έναντι 33,4 εκατ. ευρώ το 2024.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις του Φεβρουαρίου 2026

Όπως είπαμε τον προηγούμενο μήνα, η νέα χρονιά μπήκε, έστω καλά, με το δεξί. Ο Φεβρουάριος κράτησε αυτή την εικόνα σε ό,τι αφορά στα νέα πωλητήρια έγγραφα, αλλά κάτι τέτοιο δεν αντανακλάται και στις μεταβιβάσεις που σημειώθηκαν, οι οποίες είναι καθαρά αρνητικές σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα της περυσινής χρονιάς. Η μόνη εξαίρεση που δικαιολογείται αυτή τη στιγμή να είναι συγκρατημένα αισιόδοξη είναι της Αμμοχώστου. Η Λεμεσός είχε το μεγαλύτερο πλήγμα, γεγονός που τράβηξε ολόκληρη την αγορά προς τα κάτω. Ο Μάρτιος ξεκίνησε με νέα πολεμικά σύρραξη στην περιοχή που μας επηρεάζει κι εμάς άμεσα, εφόσον είμαστε εντός ακτίνας πυρών. Αυτό το γεγονός αναμένεται να μας επηρεάσει αρνητικά και θα φανεί το επόμενο διάστημα.

Πάμε να δούμε με μεγαλύτερη λεπτομέρεια τι μας είχαν οι αριθμοί. Τον Φεβρουάριο του 2026 σημειώθηκαν συνολικά (παγκύπρια) 1.516 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακι-

νήτων. Τον αντίστοιχο μήνα πέρσι καταγράφηκαν 1.585 πωλήσεις σημειώνοντας έτσι μια μείωση φέτος της τάξης του 4,3%. Σε ό,τι αφορά στα νέα πωλητήρια έγγραφα (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν) ο φετινός Φεβρουάριος σημείωσε μια αύξηση 12%, με 1.537 πωλητήρια έγγραφα να κατατίθενται φέτος έναντι 1.371 πέρσι. Έτσι η χρονιά συνέχισε με θετικό πρόσημο σε ό,τι αφορά τις καταθέσεις νέων πωλητηρίων εγγράφων.

Η συνολική αξία συναλλαγών σημείωσε κάθετη πτώση. Τον Φεβρουάριο του 2026 κυμάνθηκε περίεξ των €311 εκατ. και συγκρινόμενη με τον Φεβρουάριο του 2025 όπου η συνολική αξία ήταν περίεξ των €392,3 εκατ., βλέπουμε μια πτώση επενδυμένων κεφαλαίων της τάξης του 20,7%.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 476 πωλήσεις τον Φεβρουάριο του 2026

έναντι 461 πωλήσεων τον Φεβρουάριο του 2025 σημειώνοντας οριακή αύξηση 3,3%. Η συνολική αξία συναλλαγών μειώθηκε κατά 14,2% εφόσον τον Φεβρουάριο του 2026 επενδύθηκαν περίεξ των €82,5 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίεξ των €96,1 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Φεβρουαρίου 31,4% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 26,5% επί της αξίας συναλλαγών. Αύξηση 5% είχε η Λευκωσία στα νέα πωλητήρια έγγραφα αφού κατέγραψε 332 νέα πωλητήρια τον Φεβρουάριο του 2026, σε αντίθεση με 315 τον Φεβρουάριο του 2025.

Η Λεμεσός κατέγραψε 387 πωλήσεις τον Φεβρουάριο του 2026 έναντι 416 πωλήσεων τον Φεβρουάριο του 2025, σημειώνοντας μείωση της τάξης του 7%. Δραματική πτώση κατά 34,4% σημείωσε η συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Φεβρουάριο του 2026 επενδύθηκαν περίεξ των €96,5 εκατ., ενώ τον αντίστοι-

χο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίεξ των €147 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Φεβρουαρίου 25,5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 31% επί της αξίας συναλλαγών. Εντελώς διαφορετική εικόνα είχε η Λεμεσός στα πωλητήρια έγγραφα, εφόσον κατέγραψε 482 νέα πωλητήρια έγγραφα, που είναι κατά 24% αυξημένα σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2025.

Η Λάρνακα κατέγραψε 274 πωλήσεις τον Φεβρουάριο του 2026 έναντι 307 πωλήσεων τον Φεβρουάριο του 2025 σημειώνοντας πτώση 10,7%. Η συνολική αξία συναλλαγών μειώθηκε κατά 6,3% εφόσον τον Φεβρουάριο του 2026 επενδύθηκαν περίεξ των €51,7 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 επενδύθηκαν περίεξ των €55,2 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Φεβρουαρίου 18,1% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 16,6% επί της αξίας συναλλαγών. Σχετικά στάσιμη παρέμεινε η Λάρνακα στα νέα πωλητήρια έγγραφα αφού αυτά

αυξήθηκαν μόλις κατά 2%: τον Φεβρουάριο του 2026 με 341 νέα πωλητήρια έγγραφα, έναντι 335 τον Φεβρουάριο του 2025.

Η Πάφος κατέγραψε 281 πωλήσεις τον Φεβρουάριο του 2026 έναντι 308 πωλήσεων τον Φεβρουάριο του 2025, σημειώνοντας πτώση 8,8%. Δραματική πτώση της τάξης του 19,6% σημείωσε η Πάφος στη συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Φεβρουάριο του 2026 επενδύθηκαν περίεξ των €61,1 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίεξ των €76 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Φεβρουαρίου 18,5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 19,6% επί της αξίας συναλλαγών. Ικανοποιητική αύξηση 14% κατέγραψε η Πάφος στα πωλητήρια έγγραφα, αφού τον Φεβρουάριο του 2026 κατατέθηκαν 319 νέα πωλητήρια έγγραφα έναντι 280 τον Φεβρουάριο του 2025.

Η Αμμοχώστος κατέγραψε 98 πωλήσεις τον Φεβρουάριο του 2026 έναντι 93 πωλήσεων τον Φεβρου-

άριο του 2025, παραμένοντας σχετικα στάσιμη με αύξηση της τάξης του 5,4%. Ικανοποιητική αύξηση σημειώθηκε και στη συνολική αξία συναλλαγών, με 6,6%, αφού τον Φεβρουάριο του 2026 έλκυσε €19,4 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχε έλκυσει €18,2 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Φεβρουαρίου 6,5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 6,2% επί της αξίας συναλλαγών. Στα νέα πωλητήρια έγγραφα η επίδοση της Αμμοχώστου ήταν πολύ καλή, αφού κατέγραψε συνολική αύξηση 21%, με 63 τον Φεβρουάριο του 2026 έναντι 52 τον Φεβρουάριο του 2025.

Ο αντίκτυπος του νέου πολέμου αναμένεται να αφήσει αρνητικό αποτύπωμα τόσο από πλευράς ζήτησης όσο και από πλευράς προσφορών. Θα τα αναλύσουμε στην πορεία καθώς οι εξελίξεις σημειώνονται.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Γ. Αγγελάκας και Γ. Γούσης
ταξιδεύουν στον κόσμο
του Μικρού Πρίγκιπα

Σελ. 8

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ο Πολ Ντέινο «κινεί»
τα νήματα στα παρασκήνια
του Κρεμλίνου

Σελ. 11

ΝΙΚΟΣ ΚΟΥΡΗΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΛΗΣ

Επιστροφή
στο «Cleansed» έπειτα
από 25 χρόνια

Σελ. 3

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Τέχνες & γράμματα

Κυριακή 8 Μαρτίου 2026

Η συντηρήτρια της Εθνικής Πινακοθήκης Βασιλική Μάνεση, ενώ κρατάει πάνω από μια φωτεινή τράπεζα μια προσωπογραφία του Νικηφόρου Λύτρα, φιλοτεκνημένη σε χαρτί από τη ζωγράφο Σοφία Λασκαρίδου. Με τη βοήθεια της φωτεινής τράπεζας, η συντηρήτρια μπορεί να δει στοιχεία της ταυτότητας του χαρτιού, όπως υδατόσημα, αλλά και να επιβεβαιώσει τη φυσική γήρανσή του.

Η τέχνη της αυθεντικότητας

Η «Κ» στα εργαστήρια της Εθνικής Πινακοθήκης, όπου ελέγχονται έργα τέχνης για τη γνησιότητά τους

Του ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ

Δουλειά τους είναι η φροντίδα, η μελέτη και η τεκμηρίωση των έργων τέχνης. Πολλές φορές, όμως, οι συντηρητές και οι συντηρήτριες της Εθνικής Πινακοθήκης - Μουσείου Αλέξανδρου Σούτσου καλούνται να διαπιστώσουν τη γνησιότητα ενός

πίνακα ζωγραφικής. Τα τελευταία χρόνια, μάλιστα, το φαινόμενο της πλαστογραφίας έχει ενταθεί, μεταξύ άλλων, λόγω της αύξησης των τιμών των έργων τέχνης και της ανόδου των διαδικτυακών πωλήσεων μέσα από ανεπαρκώς ελεγχόμενες πλατφόρμες.

Οι συντηρητές και οι συντηρή-

τριες έχουν, βέβαια, στη διάθεσή τους ένα μεγάλο «οπλοστάσιο», όπως μικροσκόπια, κάμερες πολυφασματικής απεικόνισης και φυσικοχημικές αναλύσεις, ενώ η εξοικειωσή τους με τους καλλιτέχνες και τις τεχνικές τους έχει εξασκήσει το μάτι τους στην αναγνώριση πλαστογραφιών. Ωστόσο, οι

γνωματεύσεις επί της αυθεντικότητας ενός έργου είναι μια διαδικασία που επιβαρύνει την Εθνική Πινακοθήκη.

Ο πρόσφατος νόμος κατά της πλαστογράφησης έργων τέχνης είναι αυστηρός και αναμένεται να περιορίσει το φαινόμενο. Οι πρώτες αντιδράσεις συνοψίζονται σε

ένα «επιτέλους» που ακούστηκε από συλλέκτες, γκαλερίστες, ιστορικούς της τέχνης και άλλους ενδιαφερομένους. Και όπως λένε στην «Κ» άνθρωποι της Εθνικής Πινακοθήκης, ο νόμος, εκτός από τη θωράκιση των έργων τέχνης, θα ελαφρύνει και το δικό της έργο.

Σελ. 4-5

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

8-14.3.26

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

Μεσαρκά σαν διηγήματα

Οι εκδόσεις Αλεξάνδρεια παρουσιάζουν το νέο βιβλίο του Χρίστου Ζάνου «Μεσαρκά σαν διηγήματα». Συντονιστής: Γιώργος Μολέσκης, ποιητής. Για το βιβλίο θα μιλήσουν η Άννα Μαραγκού, αρχαιολόγος Παναγιώτης Σταυρινίδης, καθηγητής ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου και Τάκης Χατζηγεωργίου, πρώην ευρωβουλευτής. Θα διαβάσουν σύντομα διηγήματα οι ηθοποιοί Αντρία Ζένιου και Ειρήνη Ανδρέου. Τετάρτη 11 Μαρτίου, ώρα 7:30 μ.μ. στο Σατιρικό Θέατρο, Αγλαντζιά, Πάνω Σκηνή.

ΘΕΑΤΡΟ

Ο Πατέρας

Το Θέατρο ΔΕΝΤΡΟ και η Θεατρική Στέγη Κύπρου παρουσιάζουν το έργο «Ο Πατέρας» του Γάλλου συγγραφέα Φλόριαν Ζελέρ, με τον Σταύρο Λούρα σε σκηνοθεσία Γιάννη Λεοντάρη. «Ο Πατέρας» δεν είναι απλώς μια ιστορία για την άνοια. Είναι ένα συγκλονιστικό ταξίδι στο εσωτερικό ενός νου που χάνει σταδιακά τα σημεία αναφοράς του. Είναι μια βαθιά υπαρξιακή εμπειρία που αφορά την ίδια τη ζωή, τη μνήμη ως φορέα της βιογραφίας μας και τον φόβο της απώλειας του εαυτού. Στον κεντρικό ρόλο, ο Σταύρος Λούρας αναλαμβάνει το δύσκολο εγχείρημα να ενσαρκώσει έναν πατέρα που βλέπει την πραγματικότητα να διαλύεται κομμάτι-κομμάτι, καθώς η άνοια εισβάλλει αθόρυβα αλλά αμείλικτα στην καθημερινότητά του. Πρόσωπα μπρεδεύονται, χρόνοι και τόποι επικαλύπτονται, η βεβαιότητα καταρρέει. Παίζουν οι ηθοποιοί: Σταύρος Λούρας, Αλέξανδρος Παρίσης, Βασιλική Κυπραίου, Κατερίνα Λούρα, Ονησίφορος Ονησιφόρου, Κρίστη Χαραλάμπους. Πρεμιέρα: Κυριακή, 8 Μαρτίου, ώρα 7:00 μ.μ. Θέατρο Δέντρο, Ενότητα 44, Παλλουριώτισσα, Λευκωσία. **Πληροφορίες/εισιτήρια τηλέφωνο 99520835 | www.soldoutticketbox.com**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Ομαδική έκθεση MidPoint

Η Αιγαία παρουσιάζει την ομαδική έκθεση MidPoint, προβάλλοντας τη μέχρι τώρα πορεία των δημιουργών της σχολής. Στην έκθεση παρουσιάζεται ποικιλία τεχνικών και υλικών: ζωγραφική, κεραμική, φωτογραφία, χαρακτηριστικές μικτές τεχνικές και εννοιολογικά έργα, που προσφέρουν διαφορετικές οπτικές και τρόπους έκφρασης. Μέσα από προσωπική εμπειρία, πειραματισμό και συνεχή εξέλιξη, οι δημιουργοί συναντιούνται σε έναν κοινό χώρο έκφρασης, συνθέτοντας έναν διάλογο που ξεκινά από τα ίδια τους τα έργα. Η έκθεση MidPoint είναι μια στιγμή στάσης και αναστοχασμού, ένα ενδιάμεσο σημείο ανάμεσα σε όσα έχουν ήδη δημιουργηθεί και σε όσα οι δημιουργοί ετοιμάζονται να εξερευνήσουν στη συνέχεια. Αιγαία Σχολή Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Λεωφόρος Αγίων Ομολογητών 81, Λευκωσία. Εγκαίνια 4 Μαρτίου, ώρα 7:30 μ.μ. Διάρκεια έως 15 Μαρτίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22445757 | www.aigaia.com.cy**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Πνιγμένες φωνές

Και η σημερινή Κυριακή θα περάσει σαν τις άλλες. Σε διάφορα σημεία του πλανήτη γυναίκες θα κακοποιηθούν και θα χάσουν τη ζωή τους. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ περισσότερες από 50.000, μία κάθε δέκα λεπτά, σε όλον τον κόσμο, δολοφονούνται από συζύγους, συντρόφους ή μέλη της οικογένειάς τους. Κάποιες θα σπκωθούν για να ετοιμάσουν πρωινό, να φροντίσουν τα παιδιά τους, να ακολουθήσουν μια, έστω και διαταραγμένη, ρουτίνα, χωρίς να γνωρίζουν ότι είναι η τελευταία φορά. Και είναι ακριβώς αυτή η επανάλυση, με τους αριθμούς να αυξάνονται, που δηλώνει ότι η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας είναι μια ημερολογιακή υπενθύμιση, που έχει χάσει το νόημά της. Αλλά έστω κι έτσι. Σκοντάφτουμε σε μια πληροφορία, σε κάτι που δεν θα έπρεπε να αγνοούμε, ο προβολέας θα πέσει, έστω και φευγαλέα, στην αλήθεια που προσπερνάμε.

Πριν από τέσσερα χρόνια (2022), η Μίνα Καβάνι, Ιρανή ηθοποιός που ζει στη Γαλλία, η οποία πρωταγωνιστούσε στην ταινία του Τζαφάρ Παναχί «Αρκούδες δεν υπάρχουν», είχε δηλώσει στην «Κ» ότι «τα γυναικεία κινήματα όχι μόνο στο Ιράν αλλά και σε άλλες χώρες θα βοηθήσουν στην ενδυνάμωση της δημοκρατίας». Τότε, σκεφτήκαμε ότι μετέτρεπε την επιθυμία της σε πραγματικότητα. Ήταν η χρονιά των μεγάλων διαδηλώσεων στους δρόμους της Τεχεράνης με το σύνθημα «Γυναίκες, Ζωή, Ελευθερία». Ο θάνατος της 22χρονης Μαχσά Αμίνι, ενώ τελούσε υπό κράτηση, είχε πυροδοτήσει ένα μαζικό γυναικείο κίνημα αξιοθαύμαστου θάρρους και δύναμης.

«Νομίζω πως ζούμε κάτι που θα σημαδέψει όχι μόνο την ιστορία των γυναικών αλλά και την ιστορία της ανθρωπότητας. Και αυτό έχει τη μεγαλύτερη σημασία. Αλλά πόσο γρήγορα και πότε αυτό το κίνημα θα αλλάξει τα πράγματα, δεν έχω ιδέα. Το πιο σημαντικό είναι αυτή η τεράστια ενέργεια, αυτές οι πνιγμένες φωνές που βγαίνουν, επιτέλους, μετά 43 χρόνια...», έλεγε η εντυπωσιακά όμορφη Καβάνι, προσκεκλημένη, εκείνη τη χρονιά, του Διεθνούς Φεστιβάλ Θεατρальных (Κ», 9/11/22). «Προέρχομαι από μια γενιά που είδε τους Φρουρούς της Επανάστασης και τον φασισμό τους. Ανήκω σε μια γενιά που μεγάλωσε με ένα είδος οργής και μίσους για την κυβέρνηση, όλοι οι φίλοι και οι άνθρωποι της γενιάς μου ονειρεύονταν να φύγουν από το Ιράν και αυτό συνέβη και σε μένα. Στα 16 μου ονειρευόμουν να συνεχίσω την καριέρα μου στην υποκριτική στη Γαλλία, μακριά από τη δικτατορία... Αλλά αυτό δεν με εμποδίζει να υποφέρω από την εξορία μου, από το γεγονός ότι δεν μπορώ να γυρίσω πίσω στη χώρα μου...». Επιστρέφουμε στην αφήγηση της Καβάνι, όχι μόνο λόγω της 8ης Μαρτίου, αλλά και γιατί εκείνη η ιστορική διαμαρτυρία, με ελεύθερα κεφάλια, χωρίς μαντίλες, δεν έμεινε χωρίς συνέχεια. Τον περασμένο Ιανουάριο, έγινε viral μια νεαρή Ιρανή στον Καναδά, που άναψε τσιγάρο με προσάννα μια φωτογραφία του αγιατολάχ Αλί Χαμενεΐ. Την κίνηση αυτή ακολουθήσαν κι άλλες νεαρές γυναίκες. Εκείδες τοιγάρα με φλεγόμενες φωτογραφίες του, πλέον νεκρού, θρησκευτικού ηγέτη. Η ίδια κοπέλα ξαναέγινε viral όταν βγήκε στους δρόμους να γιορτάσει την εξόντωση του Χαμενεΐ. «Σ’ το είπα ότι θα κορέψουμε πάνω στον τάφο σου, έτσι δεν είναι;» έγραψε στη λεζάντα της ανάρτησής της.

Προφανώς το γεγονός ότι δεν ζει στην Τεχεράνη (ούτε και η Καβάνι, exάλλου) διευρύνει απερίοριστα τις δυνατότητες αντιδράσης – αν και ο κίνδυνος ενλοχεύει παντού. Η ανυπακοή, σε μία από τις χειρότερες και πιο πνιγμένες μορφές ανελευθερίας, είναι ένδειξη ότι το καθεστώς έχει τρωθεί. Η πνιγμένη φωνή όταν βρίσκεται τον ήχο της, δεν έχει σύνορο, δεν έχει τέλος.

ΕΚΘΕΣΗ

A-Ω: Στέλιος Βότσης

Η isnotgallery contemporary παρουσιάζει την έκθεση «Α-Ω: Στέλιος Βότσης», μια επιμελημένη επιλογή έργων από διαφορετικές περιόδους της δημιουργικής διαδρομής του Στέλιου Βότση (1929-2012) από τη συλλογή της οικογένειας του καλλιτέχνη. Η έκθεση Α-Ω: Στέλιος Βότσης προτείνει μια ανάγνωση του έργου του Στέλιου Βότση μέσα από το πρίσμα της κοσμολογίας και της συγκρότησης της μοντέρνας ταυτότητας στην Κύπρο. Ο τίτλος δεν υποδηλώνει απλώς χρονική αρχή και τέλος, λειτουργεί ως φιλοσοφική συνθήκη. Στο έργο του Βότση, η αρχή και το τέλος συνυπάρχουν ως συνεχής ροή. Ο Βότσης υπήρξε από τους πρώτους Κύπριους καλλιτέχνες που ενστερνίστηκαν οργανικά την αφαίρεση όχι ως μίμηση ενός διεθνούς ρεύματος, αλλά ως υπαρξιακή και κοσμολογική αναγκαιότητα. Στην αφηρημένη γλώσσα διείδε τη δυνατότητα να αποδώσει εκείνο που υπερβαίνει την ορατή πραγματικότητα: την αόρατη δομή που συνέχει το σύμπαν. Isnotgallery Οδούσεως 11, Λευκωσία. **Πληροφορίες www.isnotgallery.com**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Toyful Music Festival

Η Μεσαιωνική Αίθουσα Καστελιώτισσα φιλοξενεί το Toyful Music Ensemble σε μια συναυλία που βασίζεται στην ιδέα του παιχνιδιού ως μέσο μουσικής δημιουργίας. Η συναυλία αποτελεί μια ειδική παρουσίαση (spin-off) με έργα που ξεχώρισαν στις διοργανώσεις του Toyful Music Festival το 2024 και το 2025.Toyful Music Festival Spin-Off Concert. Υπό την καλλιτεχνική επιμέλεια των Άντη Σκορδή, Ηρώς Μενέγου και Μιχάλη Καρακατσάνη, το φεστιβάλ εξερευνά το διάλογο των κλασικών μουσικών οργάνων μαζί με τα μουσικά παιχνίδια και άλλα καθημερινά αντικείμενα, αναζητώντας νέα ηχοχρώματα μέσα από τη φαντασία και τον πειραματισμό. Στη συναυλία θα παρουσιαστούν έργα των: Jennifer Ortiz Valverde (EC/US), Luo Mengyong (CN), Yuki Nakahashi (JP/FR), Ηρώς Μενέγου (GR), Κυριάκος Κώστα (CY), Νικηφόρος Κουρμπέτης (GR) Μουσική Διεύθυνση: Άντης Σκορδής. Toyful Music Ensemble: Ανδρέας Θεοχάρους, Γιώργος Γεωργίου, Δημήτρης Γασεμίδης, Ηρώς Μενέγου, Νατάσα Χατζηνανδρέου. Παρασκευή, 13 Μαρτίου, ώρα 8:00 μ.μ. Μεσαιωνική Αίθουσα Καστελιώτισσα, Λευκωσία. Είσοδος ελεύθερη.

ΕΚΘΕΣΗ

«Animalia» της Μαρίας Περεντού

Με την έκθεση «Animalia», η Μαρία Περεντού επιστρέφει με μία μεγάλη ατομική έκθεση στην εικαστική σκηνή μετά από αρκετά χρόνια, παρουσιάζοντας στην Omikron Gallery, έργα που καταγράφουν δεκαπέντε χρόνια δημιουργίας. Η συλλογή περιλαμβάνει σχέδια, πίνακες ζωγραφικής με κέντημα, γλυπτά και κατασκευές, πολλά εκ των οποίων παρουσιάζονται για πρώτη φορά, αναδεικνύοντας τη βαθιά σχέση της καλλιτέχνιδας με τη μορφή, την υλικότητα και τη σύνδεση ανθρώπου και φύσης. Κεντρικό θέμα της έκθεσης είναι η σύνδεση ζώων και ανθρώπων μορφών, με έμφραση στη μορφή τους αλόγου και το βαθύ βλέμμα του. Τα έργα συνδυάζουν ζωγραφική, κέντημα, ανάγλυφες υφές και στοιχεία χειροτεχνίας, δημιουργώντας μια ενιαία γλώσσα. Γκαλερί Όμικρον, Βασιλείως Παύλου 2, Λευκωσία. Διάρκεια έως 28 Μαρτίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 96648352.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Απ’ αγαπά... παιδεύει

Μία μικρή παράσταση διαμαρτυρίας διοργανώθηκε την περασμένη Παρασκευή στο υπουργείο Πολιτισμού από ανεξάρτητους καλλιτέχνες. Διαμαρτυρήθηκαν για την ασύγγνωστη καθυστέρηση του υπουργείου στην εξέταση των αιτήσεων για το Πρόγραμμα Πολιτισμού, και για την προκλήση των Κυπρίων, και άλλων χορηγικών προγραμμάτων. Οι καλλιτέχνες που παρευρέθηκαν βρήκαν στη θέση τους, σαν κερία αναμμένα... δέκα αστυνομικούς. Τώρα, ποιος κάλεσε και ποιος ειδοποίησε την Αστυνομία Κύπρου για τη διαμαρτυρία και τι φοβήθηκε ότι θα γίνει, είναι απορίας άξιον. Εκτός και αν η πολυμήχανη Αστυνομία μας παρακολουθεί τόσο στενά τα πολιτιστικά δρώμενα και τη σχετική πολιτιστική αρθρογραφία, και σκέφτηκε ότι η οδός Ιφιγενείας είναι το σημείο που πρέπει να προστατευτεί από τα σκοτεινά σχέδια των καλλιτεχνών –που να τρέχουν τώρα σε αεροδρόμια, στη Ρουμανία, στην Αθαλάσσα! Ο φόβος φυλάει τα έρπητα...

Αυτό που δεν βρήκαν όμως οι καλλιτέχνες ήταν την κεφαλή του υπουργείου, δηλαδή τον γενικό διευθυντή του υπουργείου κ. Γιώργο Παπαγεωργίου και την υφυπουργό κα Λίνα Κασσιανίδου. Απ’ ό,τι μαθαίνει η στήλη έπρεπε να παρευρεθούν σε γεύμα ή σε άλλη συνάντηση εργασίας στη Λάρνακα. Ακού-

γεται πως ήταν για σκοπούς του Λάρνακα 2030, αλλά δεν είναι και σίγουρο, διότι η πληροφορία ελέγχεται. Και αφού έλειπαν οι κεφαλές, τη Λόλα από τη φωτιά ποιος θα τη βγάλει; Και κατέβηκαν για να συναντήσουν τους καλλιτέχνες οι επικεφαλής των Τμημάτων του Συγχρονου Πολιτισμού, μαζί με τη διευθύντρια Ιωάννα Χατζηκωστή –και μαζί με τους επικεφαλής και η γραμματέας του κ. Παπαγεωργίου, ως αρνίοι ή ως βολική Ιφιγένεια. Η συζήτηση πάντως κινήθηκε σε πλαίσια ευγένειας και κατανόησης, με τους επικεφαλής των Τμημάτων να δίνουν τις δικές τους εξηγήσεις και να δέχονται τις ερωτήσεις των καλλιτεχνών –Ιφιγένειες, δυστυχώς και εκείνοι. Την ίδια ώρα το υπουργείο Πολιτισμού εξέδωσε ανακοίνωση με την οποία εκφράζει τον σεβασμό του προς τους καλλιτέχνες, το έργο τους και τη σημαντική προσφορά τους στην κυπριακή κοινωνία, βέβαια ένα γεύμα ή μια συνάντηση εργασίας στη Λάρνακα είναι πιο σημαντικά. Στην ανακοίνωση γίνεται λόγος πως αντιλαμβάνονται ότι οι καθευτερήσεις δημιουργούν δυσλειτουργίες στο πολιτιστικό οικοσύστημα και επιπρεάζουν τον προγραμματισμό των καλλιτεχνικών φορέων και δημιουργών και γι’ αυτό το Υφυπουργείο δεσμεύεται να προβεί άμεσα σε σειρά διορθωτικών

κινήσεων. Τώρα πώς θα αναπληρωθούν πέντε με έξι μήνες απραγίας και πώς θα σωθούν οι χαμένες συνεργασίες είναι άλλη υπόθεση... Θα τελειώσει η Προεδρία και οι πολυφερνοι αξιολογητές από τας Αθήνας ακόμα θα βλέπουν αιτήσεις. Τα δε ονόματα των μελών των Επιτροπών θα ανακοινωθούν αύριο Δευτέρα, διότι πάνω από όλα είναι η διαφάνεια (με τις καρμπόλες να συνεχίζονται και τα ονόματα να παίζονται μέχρι το 90’, δηλαδή την Κυριακή το βράδυ. Πάντως, το τοπίο για τα μέλη της επιτροπής που θα έρθουν από την Αθήνα και πιθανώς από άλλες πόλεις είναι θαμπό, και μάλλον θα χρειαστούν βοήθεια για την ορθή αξιολόγηση (αλλά από ποιον θα την πάρουν;). Αλλά πάνω από όλα διαφάνεια, μύγα στο σπαθί τους, εκεί στην Ιφιγενείας, κι αν υπάρχει και καμία θυσία, πάλι φίλοι.

Αλλά το πιο ωραίο η ανακοίνωση το φυλούσε για το τέλος και σας το παραθέτω αυτούσιο, γιατί μόνο ως ειρωνεία μπορεί κανείς να το εκλάβει: «Το Υφυπουργείο θα συνεχίσει να βρίσκεται δίπλα στους καλλιτέχνες και στους πολιτιστικούς φορείς, στηρίζοντας ενεργά το έργο τους, αναγνωρίζοντας τα θεοριστικό ρόλο που διαδραματίζουν στη διαμόρφωση της σύγχρονης πολιτιστικής ταυτότητας της Κύπρου», συγγνώμη, αλλά πώς στηρίζει η ηγεσία της Ιφιγε-

νείας καλλιτέχνες και πολιτιστικούς φορείς; Με το να τους ταλαιπωρεί για σχεδόν ένα εξάμηνο; και επίσης, αλίμονο αν δεν αναγνώριζαν τον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζουν στη διαμόρφωση της σύγχρονης πολιτιστικής ταυτότητας της Κύπρου.

Και συνεχίζει η ανακοίνωση: «Σε μια περίοδο προκλήσεων και αλλαγών, παραμένει προσπωμένο στη στήριξη του δημιουργικού δυναμικού της χώρας, επιδιώκοντας έναν συνεχή και ουσιαστικό διάλογο με την καλλιτεχνική κοινότητα. Με πνεύμα συνεργασίας και αμοιβαίου σεβασμού, θα συνεχίσει να εργάζεται για τη διασφάλιση σταθερών και διαφανών μηχανισμών στήριξης του πολιτισμού, αφού οι δημιουργοί μας αποτελούν τον πυρήνα της πολιτιστικής ζωής και ανάπτυξης της κοινωνίας μας».

Έγραφα πριν από μερικές ημέρες πως ο Πρόεδρος με κάποιον γόνιμο τρόπο πρέπει να εγκύψει στα πολλά προβλήματα του πολιτισμού, «κατανοώντας πως σίγουρα έχει και άλλα σπουδαία για να ασχοληθεί, και δεν λέω να αφήσει τον γάμο και να πάει για πουνράρια...». Κατανοώντας πως η ανάφλεξη στην περιοχή μας δεν του αφήνει περιθώρια, πρέπει όμως να διαφυλάξει και το όνομά του, να μη το συνδέσει δηλαδή με την κατάρρευση του υπουργείου.

2001

Ο Λευτέρης Βογιατζής στον ρόλο του Τίνκερ και η Αμαλία Μουτούση σε πρώτο πλάνο, ενώ στο βάθος ο Θάνος Σαμαράς σε σκηνή από το ανέβασμα του «Καθαροί πια» το 2001. Η παράσταση, λόγω της βιολογίας των σκηνών, «είχε δημιουργήσει σοκ. Ο Βογιατζής το παρουσίασε οντολογικά, δίνοντας αυτή τη φρίκη με φιλοσοφική διάθεση», θυμάται ο Νίκος Κουρής.

Καθαροί ξανά, 25 χρόνια μετά

Το 2001 έπαιζαν μαζί. Φέτος, ο Νίκος Κουρής είδε τον Χρήστο Λούλη στο νέο ανέβασμα του «Cleansed»

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΑΚΑΣΑ

Όταν η αίθουσα του θεάτρου φωτίστηκε, ο Νίκος Κουρής αγάλισε τον Γιάννο Περγλέκα για αρκετά λεπτά. Κάτι ψιθύρισαν ο ένας στον άλλον. Δεν ρώτησα τι. Είχαμε δει μαζί το «Cleansed» της Σάρα Κέιν σε σκηνοθεσία Δημήτρη Καραντζά. Στο χειροκρότημα, ο Χρήστος Λούλης, που πρωταγωνιστεί στην παράσταση, έριξε μια ματιά, γεμάτη τρυφερότητα, στους δύο φίλους του. Και οι τρεις έπαιζαν στη μνημειώδη παράσταση του ίδιου έργου σε σκηνοθεσία Λευτέρη Βογιατζή —«Καθαροί πια» ήταν ο τίτλος της— το 2001· 25 χρόνια πριν. «Γύρισα στο σπίτι μου και ένιωσα ότι ήθελα να κλάψω. Εχουμε ζήσει πολλή ζωή μαζί, και κατά τη διάρκεια των παραστάσεων και στις πρόβες· γεμάτες στιγμές», μου λέει ο Νίκος Κουρής στην κουβέντα που κάναμε λίγες ημέρες μετά μαζί με τον Χρήστο Λούλη. Ο Γιάννος Περγλέκας δεν κατάφερε να έλθει λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων. Έτυχε να συναντηθούμε στις 20 Φεβρουαρίου, την ημερομηνία που η Σάρα Κέιν αυτοκτόνησε το 1999, στα 28 της χρόνια, κρεμασμένη από ένα γάντζο στο δωμάτιο του νοσοκομείου όπου νοσηλεύονταν, ύστερα από μια απόπειρα αυτοκτονίας με υπερβολική δόση αντικαταθλιπτικών και ηρεμιστικών.

Ιδρυμα ή θεραπευτήριο

Το «Cleansed» διαδραματίζεται σ' ένα πανεπιστημιακό ίδρυμα (ή μήπως σε ένα ψυχιατρικό θεραπευτήριο, όπου νοσηλεύονται άτομα σε θεραπεία απεξάρτησης;), το οποίο διαχειρίζεται ο Τίνκερ. Εξήντα πρόσωπα προσπαθούν να βρουν την ταυτότητά τους, τη φωνή τους και να ζήσουν έξω από ταξινόμησης και στενά πλαίσια. Όλοι ψάχνουν την αγάπη και την αποδοχή, το δικαίωμα στη διαφορετικότητα σε μια κοινωνία πλήρως στεγνή, άνδρες που «καθαρίζουν» τους ανθρώπους από ό,τι θεωρεί απαγορευμένο. Οι ήρωες παλεύουν να αγαπήσουν και να αγαπηθούν σε έναν κόσμο που τους κατακερματίζει, με φόντο την αδυσώπητη εξουσία και την ακραία βία. Ο Τίνκερ θα τους υποβάλει —και θα υποβάλει εαυτόν— στις πιο

σκληρές δοκιμασίες για να τους εξιλεώσει (ή για να τους τιμωρήσει). Τους ακρωτηριάζει, σαν να θέλει να τους αποτρέψει από τη συναισθηματική σύνδεση. Ένα έργο σκοτεινό, λυρικό και βαθιά σωματικό, γεμάτο συμβολισμούς, ποιητικό. Η Σάρα Κέιν μιλάει για τον έρωτα. Λατάρουσε μια ολοκληρωμένη σχέση, αλλά τη διέλυε η σκέψη πως όταν δίνεις ολοκληρωτικά σε έναν άνθρωπο, με κάποιο τρόπο πρέπει να αναιρέσεις τον εαυτό σου. **Νίκος Κουρής:** Η Σάρα Κέιν περιγράφει έναν έρωτα σε ακραία μορφή, μέσα στον οποίο χάνεις τον εαυτό σου. Είναι σαν να λέει ότι «δεν μπορώ να μιλήσω για τον έρωτα παρά μόνον έτσι, με βία. Γιορτάζω όσο ζω, και πεθαίνω κάθε στιγμή». Τολμούσε να είναι ερωτευμένη κάθε μέρα, και γι' αυτό «κάπκε». **Χρήστος Λούλης:** Αυτός που βουτάει στη θάλασσα του έρωτα, θέλει να γίνει το πρόσωπο με το οποίο είναι ερωτευμένος, να κανιβαλίζει τον άλλον. Το έργο ασχολείται με το απόλυτο της στιγμής του έρωτα. Αρα παρουσιάζει μια μορφή βίας που δεν μετασχηματίζεται· είναι μια συνθήκη στην οποία δεν μπορούν να μπει όλοι οι άνθρωποι. **Ν. Κ.:** Από τον έρωτα δεν έχεις διαφυγή, δεν έχεις δύναμη. Το

έργο της Κέιν είναι οντολογικό. **Χ. Λ.:** Είναι και αυτό το παιχνίδι, που αν νικήσεις θα χαθείς. Σαν να μην πρέπει να νικήσεις τον έρωτα.

Λίγο πριν από το τέλος

Ο Νίκος Κουρής και ο Χρήστος Λούλης μιλούν για το έργο, τη φετινή παράσταση, θυμούνται πώς βίωσαν το «Καθαροί πια» το 2001, και μου υπενθυμίζουν τον ντόρο που έκανε η παράσταση του Λευτέρη Βογιατζή. «Η Σάρα Κέιν έγραψε το έργο το 1998 μέσα από τα συντρίμια της, ένα χρόνο πριν αυτοκτονήσει, και είχε σοκάρει», εξηγεί ο Λούλης. «Το στυλ της ήταν ωμό, προκλητικό, πολλοί αδυνατούσαν να την καταλάβουν».

«Ήταν τρομερό ρίσκο για τον Λευτέρη. Ήταν η πρώτη φορά που «έβγαίνε» από το θέατρό του, στην οδό Κυκλάδων στην Κυψέλη, και παρουσίασε ένα έργο που εκείνη την εποχή, και λόγω της βιαιότητας των σκηνών, είχε δημιουργήσει σοκ. Ο Βογιατζής το παρουσίασε οντολογικά, δίνοντας αυτή τη φρίκη με φιλοσοφική διάθεση», υπογραμμίζει ο Κουρής.

Ο Βογιατζής είχε επιλέξει μια πλειάδα σημαντικών ηθοποιών στο ξεκίνημά τους — όλοι τους στη δεκαετία των 20. Ο Κουρής είχε εντυπωσιαστεί με την ερμηνεία του στον «Γυάλινο κόσμο» σε σκηνοθεσία Δημήτρη Μαυρίκιου, για τον Λούλη ήταν η δεύτερη του παράσταση.

Ν. Κ.: Οι πρόβες κράτησαν οκτώ μήνες. Νομίζω ότι δεν είχαμε την ικανότητα να καταλάβουμε τι κάναμε με τον Βογιατζή. Ήταν σαν να προσπαθείς να πιάσεις το νερό. Το καταλαβαίνεις στο χέρι αλλά αυτό κυλάει, φεύγει. **Χ. Λ.:** Στις πρόβες του Βογιατζή πίστεψα ότι αυτό ήταν το θέατρο. Εάν έκανα το «Καθαροί πια» δέκα χρόνια μεγαλύτερος, θα ήξερα ότι αυτή η παράσταση ήταν η εξαίρεση στις συνθήκες του θεάτρου. Ίσως να ήμουν άλλος άνθρωπος. **Ν. Κ.:** Ο Χρήστος ήταν τελείως λιωμένος, είχε αφεθεί στον Βογιατζή. Όλοι το βλέπαμε. Γι' αυτό και ο Λευτέρης τον αγαπούσε. **Χ. Λ.:** Ίδιος όταν είσαι νέος, δεν ξέρεις εάν κάνεις αυτή τη δουλειά για να ζήσεις ή ζεις για να κάνεις αυτή τη δουλειά. Ωστόσο, είναι σημαντικό η απόσταση που διανύει ο ηθοποιός για να φτάσει να ερμηνεύει ένα ρόλο. Γιατί αυτή η απόσταση είναι παρούσα μέσα σου όταν είσαι επί σκηνής και σου υπενθυμίζει ότι όλοι, και οι θεατές και οι ηθοποιοί, είμαστε ίδιοι άνθρωποι».

Στη φετινή παράσταση σε σκηνοθεσία Δημήτρη Καραντζά,

ο Χρήστος Λούλης υποδύεται τον Τίνκερ, ρόλο που έπαιζε ο Λευτέρης Βογιατζής στην παράσταση του 2001, τότε που Λούλης και Κουρής έπαιζαν δύο από τους έξι νεαρούς. «Το έργο, όπως με καθόρισε τότε, με καθορίζει και τώρα. Με μετατοπίζει μέσα μου. Νιώθω σαν αλλάζω δέρμα», λέει ο ίδιος.

«Ο Καραντζάς με πολύ σεβασμό —αλλά όχι ακαδημαϊκό— στο κείμενο και εξαιρετική ευαισθησία, άγγιξε αυτό το δύσκολο έργο που έχει συνεχώς υπερβάσεις. Η φετινή παράσταση είχε πράγματι που δεν διέθετε η παλιά, αλλά δεν έχουν νόημα οι συγκρίσεις. Το κείμενο έχει μια ποιητική γραφή, που επιτρέπει πολλές ερμηνείες. Εγώ βλέποντας τη φετινή παράσταση, ξεχάσα τη δική μας. Είδα το έργο για πρώτη φορά ως θεατής. Ο Τίνκερ του Χρήστου, βίαιος, υπαινικτικός, τρυφερός, παιγνιώδης, είναι ο ίδιος ο έρωτας, η χωρίς όρια εμπλοκή δύο ανθρώπων που δεν εμπεριέχει όρους δικαιοσύνης όταν τη ζεις», τονίζει ο Κουρής. «Πιστεύω ότι ο Τίνκερ του Χρήστου είναι ο Τίνκερ της Κέιν», προσθέτει.

«Όταν είδα τον Νίκο και τον Γιάννο στο τέλος της παράστασης, ήταν σαν να τους έβλεπα τότε, το 2001. Σαν να ζούσαμε ξανά τις πρόβες, τις παραστάσεις. Σαν να έχει κάνει κύκλο η ζωή μας», λέει ο Λούλης.

«Σπουδαία χειρονομία»

Ο Δημήτρης Παπαϊωάννου, που είχε επιμεληθεί την κίνηση στην παράσταση του 2001, θυμάται, μιλώντας στην «Κ»: «Η χειρονομία του Λευτέρη Βογιατζή να συστήσει στο ελληνικό κοινό τη Σάρα Κέιν ήταν σπουδαία. Το ότι τόλμωσε και βγήκε από την ασφάλεια του θεάτρου της οδού Κυκλάδων ήταν πρωτόγνωρο. Με πλησίασε πιο ολοκληρωτικά σε αυτήν την παραγωγή, αν και συνεργαζόμασταν χρόνια. Είχε την ανάγκη της γενιάς μου και της ατμόσφαιρας underground αλπειας που ήξερε ότι κατείχε. Έτσι και ο Κωνσταντίνος Βήτα, έτσι και η Λίλη Πεζανού, που καθόρισαν το αποτέλεσμα. Ήταν ένας Βογιατζής που με τόλμη βούτηξε σε νέες καταδύσεις. Ένας σπουδαίος σε μια σπουδαία νέα περιπέτεια. Γι' αυτό θα μας μείνει αξέχαστη».

“
Ερωτας χωρίς όρια
Βλέποντας τη φετινή παράσταση, ξεχάσα τη δική μας. Ο Τίνκερ του Χρήστου, βίαιος, υπαινικτικός, τρυφερός, παιγνιώδης, είναι ο ίδιος ο έρωτας, η χωρίς όρια εμπλοκή δύο ανθρώπων που δεν εμπεριέχει όρους δικαιοσύνης όταν τη ζεις.
Νίκος Κουρής

“
Φωνή απ' τα συντρίμια
Η Σάρα Κέιν έγραψε το έργο το 1998 μέσα από τα συντρίμια της, ένα χρόνο πριν αυτοκτονήσει, και είχε σοκάρει. Το στυλ της ήταν ωμό, προκλητικό, πολλοί αδυνατούσαν να την καταλάβουν.
Χρήστος Λούλης

Ο Νίκος Κουρής και ο Χρήστος Λούλης στην κεντρική σκηνή του Ιδρύματος Μιχάλης Κακογιάννης, όπου ανεβαίνει η παράσταση «Cleansed» σε σκηνοθεσία Δημήτρη Καραντζά.

Μια ιστορική πλαστογραφία στην κάμερα πολυφασματικής απεικόνισης

Η Αγνή Τερλιξή (αριστερά), ο Παναγιώτης Ρομπάκης και η Ελένη Κουλουμπή (μπροστά από τον υπολογιστή) ενώ εξετάζουν με κάμερα πολυφασματικής απεικόνισης τον πίνακα «Η θεραπεία του παραλυτικού» του Λούκα Τζορντάνο, μια συναρπαστική περίπτωση πλαστογραφίας που ξεκίνησε σε μια μονή της Νάπολης, το μακρινό 1653, και φτάνει μέχρι την Αθήνα του σήμερα.

Ο πίνακας αποκαλύπτει ποιος κρατούσε το πινέλο

Σχεδόν 3.000 κατασκευμένα έργα εστάλησαν για έλεγχο στην Εθνική Πινακοθήκη τα τελευταία δύο χρόνια

Νάπολη, λίγο μετά το 1653. Ο ηγούμενος της καρθουσιανής Μονής Του **ΝΙΚΟΛΑ ΣΩΗ**

του Αγίου Μαρτίνου αγοράζει έναντι εξακοσίων σκούδων ένα έργο με την υπογραφή του Αλμπρεχτ Ντίρερ. Οι ειδικοί τον έχουν διαβεβαιώσει ότι είναι αυθεντικό και ο ηγούμενος, που έχει μεγάλο πάθος για τον Γερμανό ζωγράφο, καυχιέται για την αγορά του στον δεξιότεκνη των αντιγραφών Λούκα Τζορντάνο. Πεποίθηση του ηγούμενου ήταν ότι ο Ιταλός μπορούσε να μιμηθεί αξιολάτρευτα τους μεγάλους καλλιτέχνες του 17ου αιώνα, εκτός από τον Ντίρερ. Όμως ο Τζορντάνο αποκαλύπτει στον περήφανο αγοραστή ότι το έργο το έχει ζωγραφίσει ο ίδιος. Για να το επιβεβαιώσει, δείχνει το αδιόρατο σημείο στο οποίο είχε υπογράψει τον πίνακα. Και η υπόθεση φτάνει στα δικαστήρια, όπου ο Τζορντάνο αθώνεται.

Επειτα από τρεις αιώνες

Η ιστορία του πίνακα «Η θεραπεία του παραλυτικού», μία από τις εμβληματικότερες ιστορίες πλαστογραφίας, θα ήταν ωραία ακόμη και αν τελείωνε εδώ. Έχει όμως και ένα σύγχρονο κεφάλαιο. Mas το αφηγείται η συντηρήτρια της Εθνικής Πινακοθήκης, Ελίνα Καβαλιεράτου, ενώ ο πίνακας βρίσκεται στα εργαστήρια συντήρησης της Πινακοθήκης, μπροστά από μια κάμερα πολυφασματικής απεικόνισης, ικανής να αποκαλύψει τα μυστικά του. Συνοπτικά, η Πινακοθήκη αγόρασε το έργο το 1967 χωρίς να γνωρίζει την ταυτότητά του, καθώς η διαδρομή του αγνοείτο για δεκαετίες. Το 1996 θα κινούσε τις υποψίες των επιμελητών του ιδρύματος και κάποιων Ιταλών συναδέλφων τους,

που με τη βοήθεια μιας παρόμοιας κάμερας βρήκαν την κρυμμένη υπογραφή του Τζορντάνο, ενώ εντόπισαν και την αρχική μορφή ενός αγγέλου, που είχε τελικά καλυφθεί. Η βιβλιογραφία, βέβαια, ανέφερε ότι ο πίνακας έφερε και το υποτιθέμενο μονόγραμμα του Αλμπρεχτ Ντίρερ. Στον εντοπισμό του βοήθησαν οι εργασίες καθαρισμού που έγιναν το 2008. «Ήταν όλο καλυμμένο με ένα κτρινισμένο βερνίκι, που αλλοίωνε το αισθητικό αποτέλεσμα. Αρχίσαμε λοιπόν να το καθαρίζουμε στο μικροσκόπιο. Υστερα από τέσσερις μέρες δεν είχε φανεί κάτι, αλλά ένα απόγευμα άρχισε να εμφανίζεται καφέ χρώμα. Φοβήθηκαν ότι καλάω το έργο, αλλά

Ειδικές τεχνικές φωτογράφισης, απεικονιστικά εργαλεία, αναλύσεις και μικροσκόπια με δυνατότητα μεγέθυνσης έως και 1.000 φορές επιτρέπουν στους ειδικούς να ανακαλύπτουν αόρατες λεπτομέρειες των πινάκων.

τελικά παρουσιάστηκε το A.D.», λέει η κ. Καβαλιεράτου.

Η κάμερα πολυφασματικής απεικόνισης είναι ένα από τα πολλά εργαλεία εξέτασης ενός έργου που έχουν στη διάθεσή τους οι συντηρητές και οι συντηρήτριες της Εθνικής Πινακοθήκης. Μπορεί να «διαβάσει» έναν πίνακα σε διάφορα φάσματα φωτός (ορατό, υπεριώδες, υπέρυθρο), συνιστά όμως μια «επεμβατική» τεχνική (λόγω του δυνατού φωτισμού που προϋποθέτει) και επιλέγεται μόνον όταν είναι απαραίτητο. Προ-

ηγούνται, μεταξύ άλλων, οι ειδικές τεχνικές φωτογράφισης ενός έργου, η μακροσκοπική εξέτασή του, ειδικές απεικονιστικές τεχνικές, φυσικοχημικές αναλύσεις κ.ά., ενώ στα διαθέσιμα όργανα περιλαμβάνονται ψηφιακά μικροσκόπια με δυνατότητα μεγέθυνσης 200 φορές, άλλα που απαιτούν λήψη δείγματος του έργου και προσφέρουν πλήρη εικόνα της στρωματογραφίας του σε μεγέθυνση επί 1.000 φορές κ.λπ. Οι τεχνικές φωτογράφισης συμβάλλουν και στην τεκμηρίωση ενός πίνακα, η οποία έχει τη σημασία της.

Ο Πικάσο και ο Μοντριάν

«Όταν μας είχαν φέρει τον Πικάσο και τον Μοντριάν που είχαν κλαπεί από την Πινακοθήκη», εξηγεί ο συντηρητής Παναγιώτης Ρομπάκης, «μπορέσαμε χάρη στις φωτογραφίες υψηλής ανάλυσης που διαθέταμε, να διαπιστώσουμε ότι είναι όντως τα αυθεντικά έργα και όχι κάποια άλλα, παρατηρώντας κάποιες αόρατες στο γυμνό μάτι αλλοιώσεις, που είχαν συμβεί λόγω της φυσικής γήρανσης των υλικών και οι οποίες δεν μπορούσαν να αντιγραφούν».

Η δουλειά των συντηρητών της Πινακοθήκης είναι, βέβαια, αυτή που εννοεί η ίδια η λέξη. Ενίοτε όμως, αν δοθεί εντολή από ανώτερη αρχή, μπορεί να κληθούν να ελέγξουν και τη γνησιότητα ενός έργου. Θα το κάνουν διαπιστώνοντας, λ.χ., αν η γήρανσή του είναι φυσική ή τεχνητή, αν οι χρωστικές και τα υλικά που έχουν χρησιμοποιηθεί ταιριάζουν με τη χρονολόγησή του και δεν είναι μεταγενέστερα, αν κάποιοι έχουν μιμηθεί εργασίες συντηρητών του, αν έχουν αποκριθεί ή προσθέσει μια καλλιτεχνική υπογραφή κ.λπ., με το όλο γχείρημα να προϋποθέτει και τη συ-

νεργασία ιστορικών της τέχνης, επιμελητών και άλλων ειδικοτήτων. Η πληθώρα των έργων που τεκμηριώνουν και φροντίζουν οι συντηρητές, η εξοικειωσή τους με τους καλλιτέχνες, τις τεχνικές και τη γραφή τους, η καταβύθισή τους στον μικρόκοσμο των υλικών, σημαίνει ότι το μάτι τους εξασκείται και στην αναγνώριση πλαστών έργων. «Είναι σαν τους ασθενείς. Όσο περισσότερους βλέπεις, τόσο μεγαλύτερη εμπειρία έχεις», υπογραμμίζει η Αγνή Τερλιξή, προϊστάμενη της Διεύθυνσης Συντήρησης της Πινακοθήκης. «Πρέπει να είναι κάποιος άριστος γνώστης των τεχνικών κατασκευών και των υλικών των έργων που μιμείται, αλλά είναι πάρα πολύ δύσκολο να γνωρίζει κανείς τόσες παραμέτρους και να τις εφαρμόσει σωστά, χωρίς να κάνει λάθος», συνεχίζει η κ. Τερλιξή. «Έχουμε τόσα εργαλεία στα χέρια μας», προσθέτει η συντηρήτρια Ελένη Κουλουμπή, «που είναι πλέον πολύ δύσκολο να μείνει κάτι στο σκοτάδι».

Εστώ κι έτσι, πάντως, οι έλεγχοι για τη διαπίστωση της αυθεντικότητας ή της πλαστότητας ενός έργου δεν αποτελούν τον κύριο σκοπό της Εθνικής Πινακοθήκης. Για την ακρίβεια, αυτές οι γνωματεύσεις «είναι μια διαδικασία που επιβαρύνει το έργο μας και προσπαθούμε να ανταποκριθούμε σε αυτήν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο», μας λέει η γενική διευθύντρια της Πινακοθήκης, Συναγώ Τσιάρα. Σε κάποιες περιπτώσεις, εξηγεί, οι έλεγχοι διαρκούν μικρό χρονικό διάστημα, «διότι τα έργα είναι καταφανώς πλαστά», όμως κάποιες φορές απαιτείται πιο ενδελεχής έλεγχος. Και ενώ οι Αρχές ζητούν από την Πινακοθήκη να εξετάσει κυρίως έργα ζωγραφικής (και όχι λ.χ. αρχαιοτήτες ή βυζαντινές εικόνες),

η πλαστογραφία έχει αυξητικές τάσεις. «Στα χρόνια που βρίσκομαι στην Πινακοθήκη έχω διαπιστώσει ότι πρόκειται για ένα φαινόμενο εξαιρετικά εκτεταμένο», τονίζει η κ. Τσιάρα. Πλέον όμως, συνεχίζει, η συζήτηση για την πλαστογραφία γίνεται πιο ανοιχτά – όχι μόνο στην Ελλάδα, όπου πρόσφατα πραγματοποιήθηκε μια έκθεση στο Τελλόγλειο Ίδρυμα με πλαστά έργα τέχνης, αλλά και σε πολλές χώρες. «Πλέον το αντιμετωπίζουμε σαν υπαρκτό ζήτημα», σημειώνει η διευθύντρια, «κι έτσι πρέπει».

Γεμάτες αποθήκες

Τα τελευταία δύο χρόνια έχουν σταλεί στην Πινακοθήκη, με ει-

«Είναι σαν τους ασθενείς. Όσο περισσότερους βλέπεις, τόσο μεγαλύτερη εμπειρία έχεις», λέει η Αγνή Τερλιξή, προϊστάμενη της Διεύθυνσης Συντήρησης της Πινακοθήκης, για την αναγνώριση των πλαστών έργων.

σαγγελική παραγγελία, τόσο πολλά κατασκευμένα έργα προς έλεγχο της γνησιότητάς τους, που πολλές εκατοντάδες από αυτά έχουν αποθηκευθεί σε ειδικό χώρο, στο κέντρο της Αθήνας. Προέρχονται από διάφορες υποθέσεις πλαστογραφίας στο Ηράκλειο Κρήτης, στη Θεσσαλονίκη, στο Κολωνάκι. Ο Γιώργος Οικονομόπουλος, δικηγόρος και νομικός σύμβουλος της Εθνικής Πινακοθήκης, υπολογίζει σε 2.800 το σύνολο των έργων που εστάλησαν στην Πινακοθήκη την τελευταία διετία. «Και το γεγονός

ότι συσσωρεύονταν τόσο πολλά, πράγματι δημιούργησε μια συμφορά και ένα αδιέξοδο στην υπηρεσία», λέει. «Για αυτό λοιπόν και θεσπίσαμε τον νέο νόμο, για να καταπολεμήσουμε την πλαστογραφία, αλλά και για να δημιουργήσουμε ένα θεσμό, τον θεσμό των ορκωτών πραγματογνωμόνων, που θα ανακουφίσει την Πινακοθήκη και θα την απαλλάξει από αυτόν τον φόρτο εργασίας».

Καθώς τα 2.800 έργα αφορούν προηγούμενες υποθέσεις, ο πρόσφατος νόμος 5271/2026 για την καταπολέμηση της πλαστογραφίας έργων τέχνης και συλλεκτικών αντικειμένων (και για την προστασία τους από φθορές και βανδαλισμούς) δεν μπορεί να εφαρμοστεί στη δική τους περίπτωση, τουλάχιστον όχι προτού οριστικοποιηθούν και εκδοθούν οι εφαρμοστικές διατάξεις του. Αυτές θα συστήνουν και το Μητρώο (Σώμα) Ορκωτών Πραγματογνωμόνων, που θα επιλέγεται με αυστηρές εξετάσεις, τις οποίες θα διενεργεί πενταμελής επιτροπή με μακρά προϋπηρεσία σε συναφείς θέσεις ευθύνης. Το Σώμα θα επιμορφώνεται υποχρεωτικά, θα μπορεί να συνεργάζεται με άλλες ειδικότητες, ενώ τα πορίσματά του του θα κατατίθενται προς έλεγχο στο υπουργείο Πολιτισμού, στο οποίο θα συσταθεί και ένα αυτοτελές τμήμα έργων τέχνης.

Ο θεσμός των πραγματογνωμόνων είναι μία από τις διεθνείς καινοτομίες του νόμου 5271/2026. Ο κ. Οικονομόπουλος αναφέρει, μεταξύ άλλων, την αντιμετώπιση του έργου τέχνης όχι ως κοινού εμπόρευματος, αλλά ως πνευματικής δημιουργίας, κάτι που σημαίνει ότι η δίωξη της πλαστογραφίας «δεν δομείται πλέον στην οικονομική συναλλαγή», αλλά, «για να παραπεμφθεί κά-

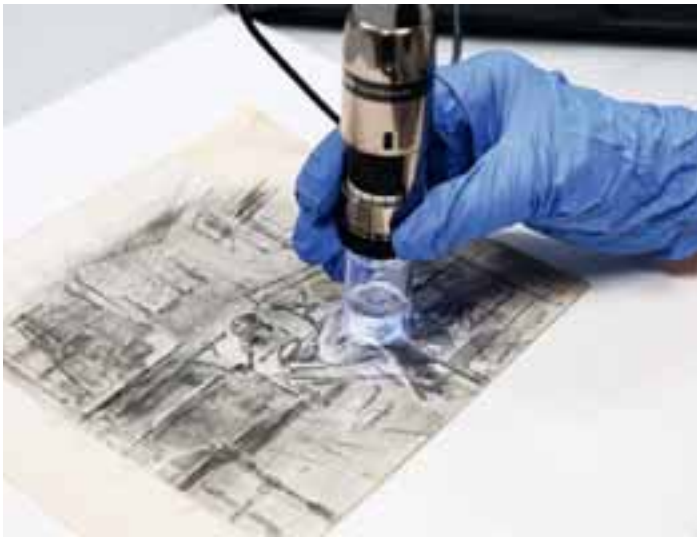
ποιος, αρκεί να κατασκευάσει, να εκθέσει, να διακινήσει ή και να κατέχει ένα πλαστό έργο, επί σκοπώ παραπλάνησης». Προστατεύονται επίσης τα γνήσια έργα από τις αλλοιώσεις της χρονολόγησής τους, της προέλευσής τους κ.λπ., ενώ υπάρχει και πρόβλεψη για ψηφιακές μορφές τέχνης που ενδέχεται να προκύψουν στο μέλλον. Και βέβαια, αν ένα έργο διαπιστωθεί ότι είναι πλαστό, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την καταστροφή του ώστε να μην επιστρέψει αργότερα στην αγορά και να προσβάλει τα δεδομένα της ιστορίας της τέχνης, διαιωνίζοντας το κακό. Για να εξηγήσει τη σημασία της καταστροφής του πλαστού, ο κ. Οικονομόπουλος χρησιμοποιεί το παράδειγμα της Λερναίας Υδρας. Είναι λοιπόν ένας νόμος αυστηρός, σωστός; «Θα έλεγα ότι είναι δρακόντειος», απαντά.

«Αυστηρές ποινές»

«Πράγματι, οι ποινές που προβλέπονται στον νέο νόμο είναι αυστηρές. Αλλά αυτό αποτέλεσε συνειδητή επιλογή μας, προκειμένου να προστατευθούν οι επαγγελματίες της αγοράς έργων τέχνης και να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των μελλοντικών

αγοραστών στη λειτουργία της αγοράς και στην ηθική των φορέων της», επισημαίνει η υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη. «Είναι κρίσιμο να αντιληφθούμε», συνεχίζει, «ότι το πρώτο θύμα της πλαστογραφίας και της απάτης επί των έργων τέχνης είναι ο ίδιος ο καλλιτέχνης. Ο δημιουργός υφίσταται τη λεηλασία του έργου του. Μέχρι σήμερα, ο ίδιος ή οι δικαιούχοι του δεν είχαν επαρκή μέσα για να την αντιμετωπίσουν. Θύμα είναι και ο αγοραστής, ιδιώτης ή δημόσιος φορέας. Η δραστηριότητα του επαγγελματία του χώρου της τέχνης μπορεί να επηρεαστεί δυσμενώς ή και να παρεμποδιστεί από την ύπαρξη απομιμήσεων των έργων τέχνης. Αλλά βλάβη, εντέλει, υφίσταται και το ίδιο το έργο». Για όλους αυτούς τους λόγους λοιπόν, εξηγεί η υπουργός, ο νέος νόμος κατέστη αναγκαίος «προκειμένου, αποτελεσματικά, να καταπολεμηθούν τα φαινόμενα της πλαστογραφίας και της απάτης επί των έργων τέχνης, που προσβάλλουν και θίγουν σοβαρά ιδιωτικά και δημόσια συμφέροντα. Διαβρώνουν την εμπιστοσύνη στην αγορά της τέχνης και τους θεσμούς της, και τελικά, αποτελούν απειλή για

την ίδια τη δημιουργικότητα». Η Συραγώ Τσιάρα θεωρεί ότι ο νόμος θα ελαφρύνει τον φόρτο εργασίας της Εθνικής Πινακοθήκης, κυρίως όμως πιστεύει ότι θα θωρακίσει το έργο τέχνης και ότι θα περιορίσει το φαινόμενο της πλαστογραφίας. «Είναι για όλους μια ανακούφιση», λέει και συμπληρώνει ότι οι πρώτες αντιδράσεις συνοψίζονται στο «επιτέλους» που ακούστηκε από συλλέκτες, γκαλερίστες, ιστορικούς της τέχνης κ.λπ. Προσθέτει όμως και κάτι ακόμη. «Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα πλαστά δεν έχουν ψυχή, δεν έχουν ζωή, είναι ένα σύνολο από σχήματα και χρώματα, χωρίς την πνευματική και αισθητική υπεραξία ενός δημιουργού με όραμα», επισημαίνει. «Και αυτό είναι κάτι με το οποίο μπορεί να εξοικειωθεί κανείς, πηγαίνοντας σε εκθέσεις, μουσεία, ξεναγήσεις, προσανατολιζόμενος και σε πρακτικές αργής θέασης, όπου «σταματα» ο χρόνος για να συντονιόμαστε με τη μεγάλη τέχνη και με τον εαυτό μας. Όταν κάποιος που αγαπά την τέχνη επισκέπτεται τα μουσεία, τις εκθέσεις, την Εθνική Πινακοθήκη, εξοικειώνεται με τη γραφή των καλλιτεχνών και είναι δύσκολο να πέσει θύμα απάτης».

ΝΙΚΟΣ ΚΟΚΚΑΛΗΣ

Οι κόκκοι της τέχνης

Ένα ψηφιακό μικροσκόπιο, όπως το εικονιζόμενο, μπορεί να μεγεθύνει ένα έργο επί 200 φορές και να αποκαλύψει ακόμη και τους κόκκους των υλικών που έχουν χρησιμοποιηθεί. Εδώ εφαρμόζεται σε σχέδιο του Νικηφόρου Λύτρα.

ΝΙΚΟΣ ΚΟΚΚΑΛΗΣ

Συντήρηση έργων με θρησκευτική ευλάβεια

Εργασίες συντήρησης σε πίνακα της ζωγράφου Κατερίνας Μαρούδα. Ο κιτρινόμαυρος σωλήνας από πάνω του λέγεται «απαγωγός» και απορροφάει τις αναθυμιάσεις των χημικών ουσιών που χρησιμοποιούν οι συντηρήτριες.

ΝΙΚΟΣ ΚΟΚΚΑΛΗΣ

«Κατάδυση» στον καμβά

Η προϊστάμενη του Εργαστηρίου Συντήρησης της Εθνικής Πινακοθήκης, Αγνή Τερλιζή, μπροστά από ένα οπτικό μικροσκόπιο ικανό να μεγεθύνει μέχρι 1.000 φορές τα δείγματα που έχουν ληφθεί από κάποιο έργο και να αποκαλύψει όλη τη στρωματογραφία τους, από το βερνίκι μέχρι το ύφασμα του καμβά.

ΑΘΛΗΤΙΚΑ
ΜΕ ΑΠΟΨΗ

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

BLUE SURF PROPERTY
START · FINISH

RUN FOR HALF
AUTISM MARATHON

29 MARCH 2026

21k 10k 5k 1k 500m

AYIA NAPA CYPRUS Nissi Bay Bar

Charity Race

run-forautism.com

Χορηγός
Επικοινωνίας

ΔΕΛΤΙΟ Α-ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Φεστιβάλ Αθηνών:
διορθώσεις με σημασία

Πέρασαν δέκα χρόνια από την πικρή «έξοδο» του Γιώργου Λούκου από τη διεύθυνση του Φεστιβάλ Αθηνών. Ο σημερινός διευθυντής Μιχαήλ Μαρμαρινός έχει πει στην «Κ» ότι ως κοινωνία «σχεδόν τορπιλίσαμε, καταστρέψαμε έναν άνθρωπο». Όπως μαθαίνει η στήλη, ετοιμάζονται ωραία πράγματα για την Πειραιώς και τον Γιώργο Λούκο, όπως το ντοκιμαντέρ που ανατέθηκε στον Ηλία Γιαννακάκη, ο οποίος αυτές τις μέρες πραγματοποιεί γυρίσματα με ανθρώπους που γνωρίζουν και το πρόσωπο και το έργο. Αναμένουμε. Σ. Ι.

Καλωσήρθατε
στο Γκόθαμ Σίτι

Ανάμεσα σε ξενοδοχεία, φιλόδοξα αρχιτεκτονήματα και πολιτιστικούς προορισμούς ξεπροβάλλει κάτι που θα μπορούσε να είναι η άτυπη έδρα του αθηναϊκού Γκόθαμ Σίτι. Ένα (όχι τόσο παλιό) κτίριο γραφείων της λεωφόρου Συγγρού έχει μεταμορφωθεί τους τελευταίους μήνες σε έναν δυσοπικό υπαίθριο καμβά για κάθε είδους tag και πρωτόλεια γκράφιτι. Θα μπορούσε να είναι κάποιο εξεζητημένο καλλιτεχνικό πρότζεκτ, αλλά για την ώρα είναι η καλύτερη εισαγωγή για την ερωτική σχέση της Αθήνας με τον οπτικό θόρυβο. Δ. Ρ.

Μαχαιριά στην καρδιά
από τον Σορεντίνο

Ο προσεκτικός ηγέτης ερωτάται από την έγκριτη νομική κόρη του που εργάζεται πάνω σε ένα νομοσχέδιο για την ευθανασία, «Σε ποιον ανήκουν οι μέρες μας;». Η απάντηση έρχεται περίπου στο τέλος της ταινίας «La Grazia», αλλά δεν κάνω σπόιλερ στην εξαιρετική ταινία του Πάολο Σορεντίνο. Να πηγαίνουμε σινεμά για να συνεχίσουν να υπάρχουν! Η ερώτηση, πάντως, συνέχισε να κρέμεται πάνω από το κεφάλι μου σαν δαμόκλειος σπάθη που δεν σου επιτρέπει να κοιτάξεις αλλού. Ενώ ο σινεφίλ εαυτός μου ήταν ευτυχισμένος για την τέλεια σεναριακή ατάκα, η ζωή μου απαιτούσε μια ευθεία απάντηση που έκτοτε την ψάχνω. Μ. Β.

Ασπρόμαυρο διαμάντι
στο Cinocho

Στους όψιμους μιλένιαλ θα θυμίσει το γκρανγκινολικό καρτούν «Happy Tree Friends». Μόνο που το «Hundreds of Beavers», που πρόσφατα ανέβηκε στην πλατφόρμα του Cinocho, δεν είναι απλά ένα δισδιάστατο παραμύθι. Με μόλις 150.000 δολάρια ο Μάικ Τσέσλικ δεν σταμάτα να φέρνει τον θεατή προ εκπλήξεως με ένα βουβό, ασπρόμαυρο, χειροποίητο, ασταμάτητα επινόητο φιλμ. Επιτέλους, μια ταινία που χωρίς να καμώνεται το αριστούργημα αρθρώνει τη δική της γλώσσα και κυρίως μια κωμωδία που προκαλεί πραγματικό γέλιο και όχι τα συγκαταβατικά ρουθουνίσματα τα οποία οι comme il faut κωμωδίες επιδιώκουν πλέον κατά κανόνα. Ε. ΤΖ.

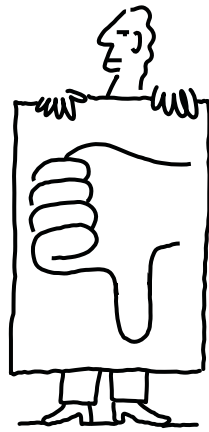

Μπαγιάτικες playlist που
δεν τρώγονται με τίποτα

Εχοντας συμπτωματικά επισκεφθεί αρκετές ταβέρνες το τελευταίο διάστημα, με τρόπο διαπίστωσα ότι από τα ηχεία ακουγόταν περίπου η ίδια playlist. Κάτι σαν την κασέτα του γνωστού... παλιατζή στους δρόμους. Καλοί και άγιοι ο Καζαντζίδης και ο Μπτροπάνος, υπέροχα και τα (δύο) τραγούδια του Βαμβακάρη που παίζουν παντού, όμως το καλό λαϊκό και ρεμπέτικο ρεπερτόριο είναι πολύ μεγάλο για να ακούμε συνέχεια τα ίδια και τα ίδια. Ειδικά την πέμπτη(!) φορά που παίανισε «Το γλέντι» της Ιουλίας Καραπατάκη μέσα σε ένα δώρο, πήγε να μου κάτσει ο κολοκυθοκεφτές στον λαιμό. ΑΙΜ. Χ.

PATRIKIOS SKAFIDAS

Ο εχθρός του λαού: Αλ Τσαντίρι

Η διασκευή του «Εχθρού του λαού» διά χειρός Τόμας Οστερμάιερ έχει γίνει talk of the town. Όχι μόνο για τις αδιεμφισβήτητες αρετές της: τη δυναμική πολιτική ματιά και την επί της ουσίας μοντέρνα, ροκ ανάγνωση πάνω στο ιψενικό κείμενο. Αλλά (κυρίως) για τη στιγμή που τα φώτα της πλατείας ανάβουν και ο ήρωας απευθύνεται «αδιαμεσολάβητα» στο κοινό. Ο θεατρικός υπαινιγμός γίνεται διδακτισμός, ηθικολογία, ένα χωνευτήρι απλουστεύσεων τις οποίες το συμμετέχον κοινό απλώς επιβεβαιώνει με αυτοϊκανοποίηση, διά της «συμμετοχής» του στην αυτοσχέδια συνέλευση. Καθόλου τυχαίο που και ορισμένοι πολιτευτές έχουν εσχάτως επιλέξει την παράσταση ως θεατρική απόδραση-ευκαιρία. Ευτυχώς τα φώτα μετά τη συνέλευση σβήνουν ξανά και οι ήρωες επιστρέφουν σε έναν κόσμο όπου το καλό, το κακό, το ηθικό και το αναγκαίο παραμένουν τρομακτικά δυσδιάκριτα. Ίσως τελικά το εύρημα της συνέλευσης να πέτυχε. Θ. Λ.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Του ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Ο μοιραίος βήχας του κυρίου Πάβελ Χάας

Ποιος ήταν ο Πάβελ Χάας; Ήταν ένας σπουδαίος Τσέχος συνθέτης, που χάθηκε πρόωρα. Γεννημένος το 1899, πέθανε στα 45 του μόλις χρόνια, το 1944. Και όχι ήρεμα. Αντιθέτως: τον ρούφηξε ο εφιάλτης της Ιστορίας. Ο κύριος Γκρι σκαλίζει κάτι παλιό σήμερα, που όμως κυκλοφορεί ακόμα. Τα πλήρη Κουαρτέτα εγχόρδων του Χάας, που ηχογράφησε το Κουαρτέτο Κότσιαν (Kocian Quartet) για τη δισκογραφική Praga Digitals το μακρινό πια 1999. Ιστορική ερμηνεία, ιστορική ηχογράφηση σπάνιων, ξεχασμένων έργων γραμμένων από έναν άνθρωπο που θα του άξιζε να μνημονεύεται πολύ περισσότερο. Και όχι μόνο για το τραγικό του τέλος. Ο Χάας ήταν έγκλειστος από

τους ναζί στο στρατόπεδο Τερεζίενστατ. Υποτίθεται πως ήταν ένα «υπόδειγμα στρατοπέδου» για τους πιο επιφανείς Εβραίους. Εκεί μέσα, τον Απρίλιο του '44, ο μαέστρος Κάρελ Ανσερλ διηύθυνε την «Ωδή στη χαρά» του Λούντβιχ βαν Μπετόβεν. Ο Χάας: εσωστρεφής, ευγενικός, μαθητής του μεγάλου Λέος Γιάντσσεκ, βρίσκεται μέσα σε ένα Τερεζίν που λαμποκοπούσε ενόψει επίσκεψης του Ερυθρού Σταυρού. Τότε γυρίστηκε το προπαγανδιστικό ντοκιμαντέρ των ναζί: σε μια σκηνή, βλέπουμε τον ίδιο τον Χάας να υποκλίνεται έπειτα από μια ερμηνεία της «Σπουδής για Εγχορδα». Όλοι χαμογελούν. Ένα αφόρητο χαμόγελο... Το ντοκιμαντέρ-προπαγάνδα ολοκληρώνεται, οι κάμερες

Απαντα τα κουαρτέτα εγχόρδων του Πάβελ Χάας (1899-1944) σε μια ιστορική ερμηνεία και ηχογράφηση.

σκεπάζονται και πακετάρονται. Το κινηματογραφικό συνεργείο αναχωρεί. Επόμενο βήμα: δεκαοκτώ χιλιάδες άνθρωποι φορτώνονται στα τρένα. Στις 16 Οκτωβρίου του 1944, αναχωρούν για το Λουβίτς. Στο φορτίο τους συμπεριλαμβάνονται μουσικοί όπως ο Γκίντεον Κλάιν, ο Βίκτορ Ούλμαν, ο Χανς Κράσα, ο Ανσερλ, ένα σωρό μέλη της παιδικής χορωδίας και, βέβαια, ο Πάβελ Χάας. Μονάχα ο Κλάιν γλίτωσε. Ο Γιόζεφ Μένγκελε, που εκείνη τη μέρα ήταν υπεύθυνος της σελεξιόν, του ένευσε να βηματίσει προς τη λεγόμενη καλή πλευρά. Προς τη ζωή. Ο έρμος ο Πάβελ Χάας. Την κρίσιμη στιγμή άρχισε να βήχει. Ο Μένγκελε τον άκουσε. Εστειλε

τον Ανσερλ, ο οποίος στεκόταν πλάι στον Χάας, προς την καλή πλευρά. Ο Ανσερλ πίστευε πως αν ο Χάας δεν έβηκε, ο Μένγκελε θα έστελνε αυτόν προς τον θάνατο. Ο Μίλαν Κούντερα είχε λάβει μαθήματα μουσικής όταν ήταν δεκατριών ετών από τον Χάας, ο οποίος ήταν φίλος του πατέρα του και όλοι μαζί ανήκαν στον κύκλο του Γιάντσσεκ. Στις «Προδομένες διαθήκες» ο Κούντερα μνημονεύει τον «Εβραίο συνθέτη» χωρίς να τον κατονομάζει. Αναφέρει πως ήταν υποχρεωμένος να φοράει το κίτρινο αστέρι και ο πατέρας του, για να εκφράσει την αλληλεγγύη του, ζήτησε από τον φίλο του να διδάξει τον έφηβο γιο του μαθήματα μουσικής σύνθεσης. Ο Κούντερα θυμάται τον Χά-

ας, σε μία από τις τελευταίες τους μουσικές συνεδρίες, να του λέει: «Στον Μπετόβεν υπάρχουν πολλά εκπληκτικά αδύναμα περάσματα. Αλλά αυτά τα αδύναμα περάσματα δίνουν αξία στα δυνατά. Είναι σαν την πρασιά, που χωρίς αυτήν δεν θ' απολαμβάναμε το ωραίο τμήμα που φυτρώνει πάνω της». Ήταν ένα μικρό μάθημα τεχνικής, που στον νεαρό Κούντερα αποδείχθηκε αργότερα ευεργετικό. Το σχόλιο του κατοπινού μεγάλου μυθιστοριογράφου: «Πιο πολύτιμη όμως κι από την παρατήρηση αυτή καθαυτή μου είναι η εικόνα ενός ανθρώπου που, λίγο πριν από το αποτρόπαιο ταξίδι του, σκέφτεται, μεγαλόφωνα, μπροστά σ' ένα παιδί, γύρω από το πρόβλημα της σύνθεσης του έργου τέχνης».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Ξένα λόγια, συναίσθημα και αυτοσαρκασμός

Με τη δεύτερη συλλογή ποιημάτων της η Ακριβή Κακλαμάνη (γεννηθείσα το 1966) επιβεβαιώνει την ειδική, όχι όμως ασυνήθιστη, ιδιαίτερα στην ποίηση που γράφεται από γυναίκες, συνθήκη της όψιμης και, ταυτόχρονα, ώριμης εμφάνισης. Κυκλοφορεί το πρώτο βιβλίο της το 2017, και τίποτε σε αυτό δεν φέρει γνωρίσματα πρωτόλειου. Η υπό συζήτηση συλλογή αναπτύσσει κι άλλο τις αρετές της πρώτης: ιδιοσυγκρασιακό ύφος με έκτυπες, αλλά καλά χωνεμένες επιρροές· προσεκτικός, ελεγχόμενος τόνος· συνθετική ικανότητα παραγνώριση, ακόμη και για τον περιστασιακό αναγνώστη της ποίησης. Κάθε ξεχωριστό ποίημα αλλά και το σύνολο του βιβλίου αποτελούν στέρεο οικοδόμημα.

Το εισαγωγικό ποίημα, φτιαγμένο, όπως και πολλά της συλλογής, με την τεχνική «cento», δηλώνει με χιούμορ και αυτοσαρκασμό τη στάση του ποιητικού υποκειμένου απέναντι στο έργο του: «Μου φέρνει ύπνο η ανάγνωση των ποιημάτων μου./ Κι ωστόσο έχουνε γραφτεί με αίμα./.../ Τους έγραψα και πρέπει να τους δείξω/.../Όπως το λουλούδι δεν μπορεί// Το χρώμα του να κρύψει». Να, λοιπόν, το «πιστεύω» της ποιήτριας: δεν είναι μεγαλεπήβολη τούτη δω η ποίηση, δηλώνει, αλλά και δεν στερείται λυρικών εξάρσεων· προπάντων είναι κάτι φυσικό. Τι είναι όμως η τεχνική «cento», που η Κακλαμάνη εφαρμόζει συχνά στη συλλογή; Είναι το ποιητικό πάτογουορκ ή κολάζ, όταν δηλαδή ένα ποίημα φτιάχνεται εξ ολοκλήρου από ξένους στίχους, ενός ή περισσότερων ποιητών, που χρησιμοποιούνται ελεύθερα. Στο βιβλίο, κάθε τέτοιο ποίημα-κολάζ φέρει στο τέλος τις υπογραφές των ποιητών που χρησιμοποιήθηκαν. Στο εισαγωγικό ποίημα πρόκειται για τους Νικανόρ Πάρα και Φερνάντο Πεσόα. Ο αναλυτικός υπομνημα-

τισμός στο τέλος του βιβλίου παραπέμπει σχολαστικά στα συγκεκριμένα έργα και στις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν.

Λίγο με το cento, λίγο με τον αυτοσαρκασμό, λίγο με την ελεγχόμενη έκλυση συναισθήματος σε αυτό το εισαγωγικό ποίημα, η Κακλαμάνη μας προετοιμάζει για ό,τι έπεται. Έχουμε, λοιπόν, έξι, συνολικά, ενότητες, που κάθε φορά εισάγονται από ένα άτιτλο πεζό κομμάτι με ρωμαϊκή αριθμηση. Το πεζό υπ' αρ. Ι τοποθετεί την ποιητική «δράση» μέσα σε όνειρο, κάτι που συνεχίζεται μέχρι και το τελευταίο πεζό, το υπ' αρ. VI. Έτσι, μετά το εισαγωγικό «credo», με υλικό τους ξένους στίχους, έχουμε μια σκηνοθεσία που υποβάλλει την ανάγνωση των 53 ποιημάτων της συλλογής ως

Η Ακριβή Κακλαμάνη στη δεύτερη ποιητική συλλογή της αναπτύσσει περαιτέρω τις αρετές της πρώτης. Κάθε ξεχωριστό ποίημα αλλά και το σύνολο του βιβλίου αποτελούν στέρεο οικοδόμημα.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΑΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Το προπατορικό αμάρτημα της Κατοχής

Μια μέρα ένας άνδρας μονήρης, που ζει σε μια αθηναϊκή συνοικία παρά με τον σκύλο του, δέχεται μια ανύποπτη κληρονομιά. Ένας άγνωστος ηλικιωμένος άνδρας, που ψυχομαχεί σε νοσοκομείο, του κληροδοτεί την περιουσία του και μαζί ένα αλγεινό παρελθόν. Ο ετοιμοθάνατος Δημοσθένης Σαρίκας ομολογεί στον κληρονόμο του ότι το 1951 δολοφόνησε τον παππού του, τον Γεώργιο Ασλανίδη, συνεργάτη των Γερμανών, που μεταπολεμικά έμεινε ατιμώρητος. Ο Γιώργος, ο αφηγητής του μυθιστορήματος, που δεν γνώρισε ποτέ τον παππού του, νιώθει την καθυστασιαστικά μονότονη ζωή του να συντρίβεται.

Κεντρικό θέμα του μυθιστορήματος της Ελισάβετ Χρονοπούλου είναι το συλλογικό άγος για την ατιμωρησία των δωσιλόγων. Απορώ για την επιλογή της να διεξέλθει το ζήτημα του δωσιλογισμού, τόσο πολυδιηγημένου και από τόσο κορυφαίες προσωπικότητες, όπως ο Ανδρέας Φραγκιάς και ο Αλέξανδρος Κοτζιάς. Από τότε ο κόσμος έχει γυρίσει ανάποδα αμέτρητες φορές μέχρι και σήμερα, που στέκεται στο χείλος ενός γενικευμένου ολέθρου. Σε κάθε περίπτωση, η Χρονοπούλου δεν έρχεται να κομίσει κάτι καινοφανές στα χρονικά της Κατοχής, ούτε λογοτεχνικά ούτε ιστοριογραφικά.

Το μυθιστόρημα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ιστορική με-

ταμυθοπλασία, στο μέτρο που η συγγραφέας μετρεύεται κάθε λογής μεταμοντέρνα τερτίπια για να συγκεκριάσει τον μύθο με το ιστορικό ντοκουμέντο. Η αφήγηση του Γιώργου διακόπτεται από τις ημερολογιακές καταγραφές του Σαρίκα, ο οποίος εξιστορεί την καταστροφή της οικογένειάς του από τον Ασλανίδη, υπεύθυνο για τη δολοφονία της αδελφής του Αμαλίας, μέλους της ΕΠΟΝ. Οι δύο πρωτοπρόσωπες εξιστορήσεις εμπλουτίζονται από τα γοερά ποιήματα της Αμαλίας, από τα ανορθόγραφα γράμματα που της έστειλε η Λιλή, επιστήθια φίλη της και κατοπινά σύζυγος του Ασλανίδη, από μια υπηρεσιακή επιστολή σε εθνικόφρονα καθαρεύουσα, από τη νομιμόφρονα απαντητική επιστολή του πατέρα της Αμαλίας, από μια προκήρυξη της αντιστασιακής οργάνωσης «Λεύτερη Νέα» σε κομμουνιστικό συντακτικό και από τα υποτιθέμενα πρακτικά της δίκες του Ασλανίδη σε δικανική ιδιόλεκτο.

Χρειάζεται οπωσδήποτε πολλές συγγραφικές κόπες για να εγκεντρίσεις ενδιαφέρον σε μια χλιοειπωμένη ιστορία. Ας τονίσω εδώ πως δεν θεωρώ το ζήτημα ασήμαντο. Κάθε άλλο. Δεν καταλαβαίνω, όμως, προς τι μια ακόμα επανάληψη. Κάτι που τραβάει την προσοχή είναι η βαθμία και προσφυώς αποδοσμένη ταύτιση του αφηγητή με τον κληροδότη του. Η παρουσία του στο κρεβάτι

του ετοιμοθάνατου Σαρίκα, όπου αϊφνης τον συγκινεί η πρωτόγνωρη για εκείνον θαλπωρή της εγγύτητας, καθώς και η μετακόμισή του στο σπίτι του τεθνεώτος, δημιουργούν την ιδανική συνθήκη για τη μέθεξη των ταυτοτήτων των δύο ανδρών. Βοηθώντας του Σαρίκα ο αφηγητής βγαίνει από το σπίτι του για να αντικριστεί με την Ιστορία.

Ο κρισιμότερος σύνδεσμος ανάμεσα στους δύο άνδρες είναι η Λιλή, η γιαγιά του αφηγητή, από χρόνια νεκρή. Διαβάζοντας το ημερολόγιο του Σαρίκα, ο Γιώργος παλεύει να διασώσει την αγάπη του για τη γιαγιά του, ενόσω ταυτόχρονα νιώθει απέραντη τρυφερότητα για την Αμαλία, που δολοφονήθηκε με φρικτό τρόπο στα δεκαεφτά της. Βέβαια, στη μυθοπλασία η πολλή αγάπη καταλήγει μελοδράμα. Για παράδειγμα, πέρα από οικτρά συναισθηματικά είναι και αναχρονιστική η σκηνή όπου ο αφηγητής εύχεται να μπορούσε να κρατήσει από τη μέση την Αμαλία για να χορέψουν. «Για να τη σπκώσω ψηλά όταν θα χορεύαμε ροκ εν ρολ». Σημειωτέον ότι ο Γιώργος έχει γεννηθεί το 1977. Μάλλον εκείνη τη στιγμή είχε ήδη πλήρως μετουσιωθεί στον ενενήνταχρονο Σαρίκα.

Με εξίσου ανοικονόμητη δραματοποίηση ο αφηγητής ξεστρατίζει από το ημερολόγιο για να θυμωθεί τη ναρκομανή μητέρα του. Απολύτως περιττό κομμάτι,

από αυτό – ανεξάρτητα και από εμένα που σας μιλώ. Ξένα λόγια, λόγια αγαπημένων ποιητών και συγγραφέων συγκροτούν, φαίνεται, ένα είδος φέροντος οργανισμού, που κουβαλάει, με τη σειρά του, πιο προσωπικές ποιητικές απόπειρες.

Ηρωες του μύθου

Πολλά από τα «κανονικά» ποιήματα έχουν αφορμή τον μύθο: η Πηνελόπη, ο σκύλος Αργος, η Αριάδνη, ο Αγαμέμνων, η Αλκμήστις περιλαμβάνονται ως ήρωες και αφορμές των ποιημάτων της Κακλαμάνη, μαζί με τον Γιόζεφ Κ. της καφκικής «Δίκης» και τις γυναίκες στο οικογενειακό περιβάλλον του Ντε Σαντ. Ολιγόστιχα, ελλειπτικά, στοχαστικά ποιήματα εναλλάσσονται με ποιήματα μακροσκελή, αφηγηματικά. Σε όλα φαίνεται η δεξιοτεχνία της ποιήτριας αλλά και όλα αποπνέουν αυτοκυριαρχία – ίσως μια στάλα λιγότερο ορατή αυτοκυριαρχία δεν θα έβλαπτε το συνολικό αποτέλεσμα, το οποίο είναι πάντως υψηλής ποιότητας. Κεντρική θέση κατέχει το ποίημα που δίνει τον τίτλο στη συλλογή, μια παραβολή του μύθου της Πασιφάης. Αποδίδω ωστόσο κομβικό ρόλο και στο «Εγγαστριμυθος», ένα βαθύ, τολμηρό ποίημα, όπου η μυθική Μέδουσα είναι μόνον η αφορμή για να δημοσιοποιηθούν, σαν παραμύθι, τα άπλυτα στη σχέση μητέρας - παιδιού: «Κινδυνεύεις να εκτεθείς ανεπανόρθωτα με όσα λέει/ κι ύστερα ποιος να πιστέψει ότι αυτά δεν είναι δικά σου λόγια;/ Έχουν μπλεχτεί οι ρίζες των μαλλιών σου με τα φίδια της./ μάλλον εσύ έχεις φίδια στο κεφάλι και μπουκλές στο στόμα// που βγάζουν στρογγυλές, καλοσυγυρισμένες κουβέντες/ και λένε όλοι Αχ μωρέ, τι καλό παιδάκι είν' αυτό!».

ΠΡΩΤΑ
ΣΕ ΠΩΛΗΣΕΙΣ

ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Μελέτες, δοκίμια,
βιογραφίες

1 **«Οι δωσιλόγοι»** του Μενέλαου Χαραλαμπίδη (Αλεξάνδρεια)

2 **«Γιώργος Σεφέρης. Περιμένοντας τον άγγελο»** του Ρόντρικ Μπίτον (Πατάκι)

3 **«Ιωάννης Καποδίστριας. Μια απόπειρα ιστορικής βιογραφίας»** του Χρήστου Λούκου (ΜΙΕΤ)

4 **«Big Bang 1970-1973»** των Στάθη Ν. Καλύβα, Νατάσας Τριανταφύλλη (Μεταίχμιο)

5 **«Μέση Ανατολή 1945-2025. Η τυραννία των προσδοκιών και των πεποιθήσεων. Συνομιλίες με τον Μάικ Προβάτ»** των Κώστα Υφαντή, Κωνσταντίνου Φίλη, Αλέξανδρου Διακόπουλου (Πατάκι)

Λογοτεχνία

1 **«Επί σκοπύ πλουτισμού»** της Ελισάβετ Χρονοπούλου (Πόλις)

2 **«Αναχωρήσεις»** του Τζούλιαν Μπαργς (Μεταίχμιο)

3 **«Η Ελπίδα και άλλες ιστορίες»** του Τζ. Μ. Κούτσι (Διόπτρα)

4 **«Ιντερμέτζο»** της Σάλι Ρούνεϊ (Πατάκι)

5 **«Ο αγνοούμενος του Ματαρόα»** του Νίκου Αμανίτη (Μεταίχμιο)

Τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο «Πλειάδες» (Σπ. Μερκούρη 62, Παγκράτι).

«Ζούμε σε μια εποχή πολύ έντονη. Όλοι αισθανόμαστε πως διαρκώς περιμένουμε κάτι πολύ άσχημο να συμβεί», λέει στην «Κ» ο Γιάννης Αγγελάκας και ο Γιώργος Γούσης συμπληρώνει: «Η απειλή είναι άγνωστη. Υπουλη και αόρατη. Αόρατη όμως είναι και η παρηγοριά και η τρυφερότητα που ο Μικρός Πρίγκιπας μας δίνει απλόχερα».

Του ΘΟΔΩΡΗ ΛΕΝΝΑ

Πριν συναντήσω τον Γιάννη Αγγελάκα και τον Γιώργο Γούση για να μιλήσουμε για «Το Μπλουζ του Μικρού Πρίγκιπα» τριγυρίζουν το μυαλό τρεις μελωδίες. Πρώτη, οι «Επισκέπτες» του Αγγελάκα, όπου «μια νύχτα μαγεμένη και γλυκιά» ένας ανώνυμος μικρός πρίγκιπας αναζητεί συντροφικότητα και παρηγοριά. «Κατεβήκαμε με γέλια και τα όργανα στον ώμο / Ελα κάντε μας λιγάκι συντροφιά», αναφέρει ένας στίχος. Μετά, η ψυχεδελική επανεκτέλεση του «Ανθρωποι μονάχοι» διά χειρός Αγγελάκα – ιδανικό «χαλί» στη στιχομυθία που το φίδι αποκαλύπτει στον μικρό πρίγκιπα πως «μοναξιά μπορείς να νιώθεις και με τους ανθρώπους». Η τρίτη μελωδία έρχεται από τα «Μπλουζ του Πρίγκιπα», τον δίσκο του Παύλου Σιδηρόπουλου. Τα «Μπλουζ» του Σιδηρόπουλου –και μια έμπνευση της στιγμής του Γιώργου Γούσης– «βάφτισαν» μεταφυσικά αυτή την «ηλεκτρισμένη ωδή» που βασίζεται στο έργο του Αντουάν ντε Σεντ-Εξιπερί, με πρωταγωνιστή στη σκηνή της Στέγης Ιδρυμα Ωνάση τον ζωντανό θρύλο της ελληνικής ροκ, σε σκηνοθετική επιμέλεια του δημιουργού των «Μαγνητικών πεδίων».

Το παιδί και ο πόλεμος

«Το Μπλουζ του Μικρού Πρίγκιπα! Το πέταξε μια μέρα μεταξὺ σοβαρού και αστειού ο Γούσης και λέω “αυτό είναι”, αμέσως το τσίμπησα. Άλλωστε και ο Παύλος, όπως και άλλες μοναχικές φιγούρες που άφησαν το αποτύπωμά τους, ήταν κι αυτός ένας μικρός πρίγκιπας», παρατηρεί ο Γιάννης Αγγελάκας, ο οποίος επιστρέφει στη σκηνή της Στέγης Ωνάση δύο χρόνια μετά τη «Νέκυια». Τι θα δούμε όμως σε αυτόν εδώ τον Πρίγκιπα; «Και θέατρο, και περφόρμανς, και συναυλία, και ψυχεδέλεια», λέει με ένα ακνό χαμόγελο ο Γιώργος Γούσης. «Όστε εμείς δεν ξέρουμε», προσθέτει χιουμοριστικά ο Αγγελάκας με την τόσο χαρακτηριστική, βαθιά φωνή του. Στην υπό διαμόρφωση σκηνή κρέμεται ένα λευκό πανί και διακρίνονται μερικές οθόνες, αλλά και οι δύο στη διάρκεια της κουβέντας μας αποφεύγουν τα σπώλερ. Ίσως γιατί κάθε μέρα, στο ταξίδι αυτό συνετελείται και μια μικρή ή μεγάλη ανατροπή, όπως παραδέχεται ο τραγουδοποιός. Από τα συμφραζόμενα, πάντως, καταλαβαίνουμε πως μία από τις εκπλήξεις θα αφορά τον ρόλο του πιλότου, «του ήρωα που λίγο πριν πεθάνει συναντάει την ψυχή του, την παιδικότητα και την αθωότητα που κουβαλούσε. Όλα τα στοιχεία που κάθην-

καν μέσα στον πόλεμο και στην ενηλικίωση», όπως μας εξηγεί ο Γούσης. Ο πιλότος, άλλωστε, είμαστε εμείς ή ίσως «πιλότος και πρίγκιπας να είναι το ίδιο πρόσωπο», παρατηρεί ο Αγγελάκας. Μετά τη «Νέκυια», την κάθοδο του Οδυσσέα στον Κάτω Κόσμο για να ζητήσει τον χρησμό από την ψυχή του μάντη Τειρεσία, μια «Οδύσσεια με πλήκτρα, φωνές και μουσικό πριόνι» που παρουσίασε το 2024, ο Αγγελάκας είχε σκεφτεί ότι εάν έκανε ξανά κάτι αντίστοιχο αυτό θα ήταν ο «Μικρός Πρίγκιπας». Ένα βιβλίο που διάβαζε και ξαναδιάβαζε από μικρός, ένα έργο με «μεταμορφωτική δύναμη, μαγεία και απλότητα», όπως σχολιάζει· αλλά και ένα κείμενο κλασικό και άρα σύγχρονο και πάντα επίκαιρο, «ακόμη κι αν κάποιος επιλέξει να καταπαστεί μαζί του σε είκοσι χρόνια από τώρα», συνηγορούν και οι δύο. Η ίδια η ιστορία της ζωής αλλά και του θανάτου του Σεντ-Εξιπερί επιβεβαιώνουν αυτό το διαισθητικό, αντιπολεμικό μήνυμα, συμπληρώνουν.

Ο Σεντ-Εξιπερί υπήρξε πιλότος και κατέγραψε σε βιβλία του τις εμπειρίες του στον αέρα. Ένας χαρισματικός συγγραφέας, αλλά και ένας τολμηρός πιονιέρους στις απαρχές της αεροπορίας. Ο «Μικρός Πρίγκιπας», ένα από τα πιο πολυδιαβασμένα και κοσμαγάπητα έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας, εκδόθηκε πρώτη φορά το 1943, εν μέσω του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, μερικούς μήνες πριν από τη δική του τελευταία πτήση σε μια αποστολή καρτογράφησης των κινήσεων των γερμανικών στρατευμάτων πάνω από τη Μεσόγειο. Σήμερα, που τα σύννεφα του πολέμου πυκνώνουν ξανά, η πολιτική διάσταση του «Πρίγκιπα» είναι σαφώς επίκαιρη,

Γιάννης Αγγελάκας - Γιώργος Γούσης

Ένας πρίγκιπας δυσοίωνος και τρυφερός

Μια απρόβλεπτη περιπλάνηση στον φανταστικό
κόσμο του Αντουάν ντε Σεντ-Εξιπερί

σκολιάζει ο Αγγελάκας. «Ζούμε σε μια εποχή πολύ έντονη. Όλοι αισθανόμαστε πως διαρκώς περιμένουμε κάτι πολύ άσχημο να συμβεί». Ο Γούσης συμπληρώνει στο ίδιο μήκος κύματος: «Αυτή τη φορά η απειλή είναι άγνωστη και αδιόρατη. Είναι ύπουλη και αόρατη. Όπως αόρατο είναι και το κακό. Αόρατη όμως είναι και η έννοια της παρηγοριάς και η τρυφερότητα που ο Πρίγκιπας μας δίνει απλόχερα». Μια παρηγοριά, ωστόσο, όχι συγκαταβατική «με την έννοια της παρηγορητράς», όπως διευκρινίζει ο Αγγελάκας, αλλά βαθύτερη, ουσιαστική.

Μια άλλη μυσταγωγία

Σε αυτή την απρόβλεπτη και τρυφερή περιπλάνηση στον φανταστικό κόσμο του Σεντ-Εξιπερί, ο Γιάννης Αγγελάκας απλώνει όλες τις καλλιτεχνικές και προσωπικές του πλευρές. «Παλεύουμε να τα βγάλουμε όλα. Και τρυφεράδα και σκληρότητα. Και κάτι το δυσοίωνα, αλλά και κάτι το αισιόδοξο». Η εμπειρία της «Νέκυιας» τον είχε γοητεύσει. Ναι, η διονυσιακή σύνδεση με το κοινό που διατηρεί εδώ και δεκαετίες –«από πιτσιρικάς», όπως λέει– παραμένει το ίδιο απελευθερωτική και σαγηνευτική, αλλά ο ίδιος αγκάλιασε εξίσου και τη μυστα-

γωγία μιας διαφορετικής επαφής με τον κόσμο. «Να έχεις μπροστά σου ακροατές και όχι ανθρώπους που ξεδίνουν απλώς. Ευχαριστήθηκαν τη “Νέκυια”, που ήταν κάτι ήσυχο και κατατονικό. Μπορεί να ταραξείς τους ανθρώπους με έναν τρόπο υπόγειο. Να τους δημιουργείς συναισθήματα σε μια στιγμή που εκείνοι δεν μπορούν να αντιδράσουν», τονίζει. Για τον ίδιο, άλλωστε, το ταξίδι παρέα με τον Μικρό Πρίγκιπα ήταν «ταυτόχρονα μια ζεν διαδικασία», αλλά και ένα πεδίο γεμάτο εκπλήξεις. «Μέχρι και την πρεμιέρα δεν ξέρω πραγματικά ποια θα είναι η εικόνα. Περιπατάς μαζί με τον αυτοσχεδιασμό και φτάνεις στη μέρα της πρεμιέρας και λες... τι έχουμε κάνει ακριβώς».

Κατάθεση ψυχής

Το φιλμ «Μαγνητικά πεδία» του Γιώργου Γούση, το οποίο αγκαλιάστηκε από κοινό και κριτικούς το 2022, θα μπορούσε να εκληφθεί και αυτό σαν μια περιπλάνηση που ακροβατεί ανάμεσα στη βαριά σκιά της φθοράς και του θανάτου, από τη μία, και της αναζήτησης μιας χαμένης παιδικότητας από την άλλη – όπως και ο «Μικρός Πρίγκιπας». Στη σκηνή της Στέγης, όπως υπογραμμίζει ο σκηνοθέτης, θα ξεδιπλώσει στις animation πτυχές της διασκευής στοιχεία βγαλμένα από τη διαδρομή του τόσο ως κινηματογραφιστή όσο και ως κομίστα. Κυρίως όμως επιδιώκει στην προσέγγισή του να βγει κάτι το προσωπικό και το ανεπιτήδευτο. Η αίσθηση, δηλαδή, και το πρώτο ένστικτο που και ο ίδιος αποκόμισε όταν διάβασε για πρώτη φορά το βιβλίο του Σεντ-Εξιπερί. Τον ρωτάμε αν βίωσε κάτι απρόσμενο ή κάποια ανατροπή στην πρώτη του αυτή (ημι)θεατρική απόπειρα. Δεν του αρέσει όμως η λέξη «ανατροπή». Δεν ταιριάζει

στο βίωμά του. «Είδα όλους τους ανθρώπους που συμμετέχουν σε αυτή τη δουλειά να ανθούν. Ο καθένας να κάνει το δικό του ταξίδι, μέσα σε αυτό το έργο. Να ανθεί ο λόγος, το σώμα, η μουσική – η οποία θα παίζει ζωντανά. Είναι σαν ένα ακυβέρνητο ταξίδι που το απολαμβάνω», απαντά. Και μια «ευχή» του για το αποτύπωμα της παράστασης στο κοινό; «Να μετακινθούμε λίγο, ο καθένας με τον τρόπο του». «Και να ζεσταθούμε», θα προσθέσει ο Αγγελάκας.

Να βλέπεις το ηλιοβασίλεμα

Προτού επιστρέψουν στον πυρετό των τελευταίων προβών πριν από την πρεμιέρα, μοιράζομαι τη δική μου αγαπημένη φράση από τον «Μικρό Πρίγκιπα»: «Να βλέπεις το ηλιοβασίλεμα κάθε φορά που το επιθυμείς». Ποια ηλιοβασίλεμα ανακάλυψαν οι δύο βασικοί συντελεστές του «Μπλουζ του Μικρού Πρίγκιπα» πλάι στους ήρωες-συνοδοιπόρους τους και στα ηλεκτρομαγνητικά κύματα της κοινής αυτής περιπλάνησης; Για τον Γιάννη Αγγελάκα «Μικρός Πρίγκιπας σημαίνει καθαρή ψυχή». Μήπως όμως σε αυτή την καθαρή ψυχή κρύβεται και μια αφέλεια, ρωτάω προβοκατόρικα. «Οχι, ο Πρίγκιπας δεν είναι αφέλης. Είναι αυτός που γνωρίζει τα πάντα και επιλέγει να μη μιλάει. Μια αγνή ψυχή με καθαρή σκέψη. Με γοητεύει που δεν απαντά σε καμία ερώτηση γιατί ήδη ξέρει. Μπαίνει στα πράγματα με μια πρόθεση παιχνιδιού, να πάρει το ρίσκο, χωρίς να τον νοιάζει το αποτέλεσμα, χωρίς να τον νοιάζει αν θα κερδίσει ή αν θα χάσει», απαντά ο Γούσης. Ο Αγγελάκας συμφωνεί. «Στον τρόπο του Πρίγκιπα κρύβεται εκείνη η ματιά που είχαμε κι εμείς απέναντι στους μεγάλους. Η ματιά με την οποία βλέπαμε τους ψεύτες και τους κάλπιδες γύρω μας. Υπάρχει κάτι από εκείνη την παιδική κριτική προς τους μεγάλους που την κουβαλούσα σε όλη μου τη ζωή».

Επιμένω και ρωτάω εάν μιλάμε για ένα έργο που σηματοδοτεί την ανάγκη επιστροφής σε κάποια χαμένη παιδικότητα. Οχι, μιλάμε για μια ανάγκη επιστροφής στην καθαρότητα, θα πει ο Αγγελάκας. Ο υπότιτλος της παράστασης μας θυμίζει, άλλωστε, πως «όταν πατήσεις στη γη, έχεις πια μεγαλώσει». Και τελικά εκείνο το ηλιοβασίλεμα του Πρίγκιπα; «Για εμένα είναι η συντροφιά, οι φίλοι», καταλήγει ο Γιώργος Γούσης. Ο Γιάννης Αγγελάκας το σκέφτεται για λίγο. «Συναισθήματα, σκέψεις, ορίζοντες καινούργιοι. Να κατεβάξεις τα όνειρα στην πραγματικότητα. Να φτιάχνεις ομορφιά μέσα σε αυτή τη δυσκολία».

“
Εκείνη
η ματιά
Στον τρόπο
του Πρίγκιπα
κρύβεται
εκείνη η ματιά
που είχαμε
κι εμείς
απέναντι
στους μεγάλους.
Η ματιά
με την οποία
βλέπαμε
τους ψεύτες
και
τους κάλπιδες.
Γιάννης
Αγγελάκας

“
Μια αγνή
ψυχή
Ο Πρίγκιπας
δεν είναι
αφελής.
Είναι αυτός
που γνωρίζει
τα πάντα
και επιλέγει
να μη μιλάει.
Μια αγνή
ψυχή με
καθαρή
σκέψη.
Γιώργος
Γούσης

«Το Μπλουζ του Μικρού Πρίγκιπα: Όταν πατήσεις στη γη, έχεις πια μεγαλώσει» με τον Γιάννη Αγγελάκα, σε σκηνοθετική επιμέλεια Γιώργου Γούση. Από 12 Μαρτίου έως 26 Απριλίου στην Κεντρική Σκηνή, Στέγη Ιδρύματος Ωνάση.

Ο λιτός Καβάφης και ο μέγας Νείλος

Του ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Π. ΒΕΡΤΟΥΔΑΚΗ

Στην «Καθημερινή» της Κυριακής της 11ης Ιανουαρίου 2026 δημοσιεύθηκε ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον άρθρο του Γκρέγκορι Τζουσντάνις σχετικά με μια μαρτυρία για τον Κωνσταντίνο Καβάφη, όταν βρισκόταν σε σανατόριο της Κηφισιάς το καλοκαίρι του 1932, όπου ο ποιητής ανάρρωνε έπειτα από χειρουργική επέμβαση τραχειοτομής. Ο Τζουσντάνις, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Οχάιο, έγινε ευρύτερα γνωστός στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό ως ο ένας εκ των συγγραφέων (μαζί με τον Πίτερ Τζέφρις) της πρόσφατα δημοσιευμένης βιογραφίας του ποιητή («Κωνσταντίνος Καβάφης, ο άνθρωπος και ο ποιητής», μτφρ. Μιχάλης Μακρόπουλος, Μεταίχμιο 2025).

Στο νοσοκομείο της Κηφισιάς τον ποιητή συναντά και συνομιλεί μαζί του ο τότε ειδικευόμενος γιατρός Γεώργιος Δεστούνης, ο οποίος είκοσι χρόνια αργότερα, το 1952, καθηγητής στο Βερολίνο, στέλνει μια επιστολή στο περιοδικό Neue Literarische Welt για τη μαρτυρία της γνωριμίας του με τον Καβάφη.

Αναφέρεται μεταξύ άλλων στην επιστολή του Δεστούνη: «Σε μια από τις κουβέντες μας, συνέκρινε τον εαυτό του με τον άλλο σύγχρονο Έλληνα ποιητή, τον Κωστή Παλαμά: “Ο Παλαμάς είναι μεγαλοπρεπής, πολύχρωμος, πλούσιος”, μου είπε, “ενώ εγώ είμαι απλός και λιτός – παρά τον μέγα Νείλο». Ο Τζουσντάνις σημειώνει επ’ αυτού στο άρθρο του:

Η ιδέα ότι η ποιητική λιτότητα αντιπαράτιθεται στην πληθωρικότητα ενός μεγάλου ποταμού φέρνει στον νου τον Καλλιμάχο τον Κυρηναίο.

«Δεν γνωρίζω τι εννοούσε λέγοντας “παρά τον πανίσχυρο Νείλο”. Μήπως εννοούσε ότι, παρότι βρέθηκε αντιμέτωπος με τη μνημειακότητα της αρχαίας Αιγύπτου και το μεγαλείο

του ποταμού Νείλου, παρέμεινε απλός και αυστηρός στην έκφρασή του; Ίσως ήθελε να υπογραμμίσει για τελευταία φορά τη στάση του απέναντι στον ρομαντισμό και τον εθνικισμό». Σχετικά με τη διαφοροποίηση ανάμεσα στο επίθετο που προσδιορίζει τον Νείλο («μέγας» στη μετάφραση της επιστολής του Δεστούνη – «πανίσχυρος» στο σχόλιο του Τζουσντάνις) as σημειωθεί ότι το γερμανικό κείμενο της επιστολής αναφέρει gewaltig (τεράστιος, δυνατός). Δεν έχει όμως μεγάλη σημασία η λεπιτολόγηση, γιατί προφανώς ο Δεστούνης έπειτα από

είκοσι χρόνια μεταφέρει το γενικό πνεύμα της συζήτησής του με τον Καβάφη.

Για έναν κλασικό φιλόλογο που είναι εξοικειωμένος με την ποίηση της ελληνιστικής περιόδου, η ιδέα ότι η ποιητική λιτότητα αντιπαράτιθεται στην πληθωρικότητα ενός μεγάλου ποταμού φέρνει αμέσως στον νου τον κορυφαίο Αλέξανδρινό ποιητή της εποχής, τον Καλλιμάχο τον Κυρηναίο (περ. 300-240 π.Χ.), στην ποιητική του οποίου συμπυκνώνεται κατεξοχήν το λογοτεχνικό πνεύμα των μετά τον Αλέξανδρο χρόνων. Ο Καλλιμάχος εισηγείται

Η αναφορά του Κ. Π. Καβάφη στον «Μέγα Νείλο», στη συζήτησή του με τον γιατρό Γεώργιο Δεστούνη –για την οποία έχει γράψει στην «Κ» ο Γκρέγκορι Τζουσντάνις (επάνω)– υπέκρυπτε αιχμή για τον Κωστή Παλαμά.

τότητα του ποιήματος, τη «λεπταλέη μούσα», όπως την έλεγε.

Στην κατακλείδα του «Υμνου στον Απόλλωνα» (στ. 105-112) ο Καλλιμάχος μας δίνει με μοναδική εικονοπλαστική δύναμη την αντίθεση ανάμεσα στην ποίηση-ποταμό και στην ποίηση-απόσταγμα:

Υπουλος ο Φθόνος ψιθύρισε στο αυτί του Απόλλωνα: / «θαυμάζω τον ποιητή που το τραγούδι του είναι θάλασσα πλατιά». / Του Φθόνου ο Απόλλωνας κατάφερε κλωτσιά και είπε: / «μέγας ο ρους του ασσυριακού ποταμού, αλλά με τα νερά του / παρσέρνει πλήθος λύματα και ρύπους. / Κι η προσφορά των Μελισσών στη Δήμητρα δεν είναι ύδωρ / κοινό αλλά πηγή καθαρή και άκραντης ανάβλυσμα / ιερό, ολίγο στάλαγμα, τέλειο απόσταγμα (μτφρ. Θεόδωρος Παπαγγελής).

Για έναν Αιγυπτιώτη σαν τον Καβάφη αρχαιτυπικός ποταμός δεν μπορεί παρά να είναι ένας: ο Νείλος! Ο Καβάφης, ακόμη και στο κρεβάτι της ασθενείας του, δεν κάνει την ειρωνεία του και την αντιπαλαμική στάση του: Ο Παλαμάς είναι ποταμός, «ενώ εγώ είμαι απλός και λιτός – παρά τον μέγα Νείλο». Ερώτηση: Είναι γνωστό ότι ο Καβάφης εμπνέεται ιδιαίτερα από την ελληνιστική περίοδο, αλλά ήξερε καλά ειδικά τον Καλλιμάχο; Διαβάζω στην εμπεριστατωμένη βιογραφία των Τζουσντάνις και Τζέφρις (σ. 345): «Ο λογοτεχνικός του πρόγονος, εάν έχει έναν τέτοιο, είναι ο Καλλιμάχος».

Ο κ. Βασίλειος Π. Βερτουδάκης είναι καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας στο ΕΚΠΑ.

ΤΟ ΠΡΩΙΝΟ ΠΟΥ ΑΚΟΥΕΙ ΟΛΗ Η ΚΥΠΡΟΣ!

LOVE 100.7FM 98.1 & 105.7

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 06:00 – 10:00 cyta ένα με σένα

Τάσος Τρύφωνος - Χριστιάνα Αρτεμίου

Σύλvia Ιωαννίδου - Γρηγόρης Αυγουστή

OSCARS

15 ΜΑΡΤΙΟΥ 22:30 RED CARPET LIVE

16 ΜΑΡΤΙΟΥ 01:00 OSCARS® LIVE 18:30 RED CARPET 21:00 OSCARS®

Μέγας Χορηγός Τράπεζα Κύπρου Χορηγός COPYBET Υποστηρικτές UNICRS Alumit Χορηγός RED CARPET Alpha C.K. THE GALLERY

Movies HD

Το κανάλι διατίθεται από τις συνδρομητικές πλατφόρμες CABLENET (Θέση 101) και CYTAVISION (Θέση 49)

MESIMVRIA® www.mesimvria.com

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Η ακρίβεια και οι ερμηνευτικές ικανότητες της Αλεξίας Μουζά ταίριαξαν στον μοντερνισμό της έβδομης Σονάτας του Προκόφιεφ.

ΧΑΡΙΕ ΑΡΘΕΒΑΛΙΕ

Δυναμικές ερμηνείες
από την Αλεξία Μουζά

Το τέταρτο και τελευταίο από τα ρεσιτάλ του κύκλου «Με κέντρο τον Ραχμάνινοφ» πραγματοποιήθηκε στις 26 Φεβρουαρίου στην αίθουσα «Δημήτρης Μπτρόπουλος». Η πιανίστρια Αλεξία Μουζά ερμάνευσε την πρώτη Σονάτα, σε ρε ελάσσονα, έργο 28, του τιμώμενου συνθέτη, τη δεύτερη Σονάτα, σε σολ δίσση ελάσσονα, έργο 19, του Αλεξάντρ Σκριάμπιν και την έβδομη Σονάτα, σε σι ύψηση μείζονα, έργο 83, του Σεργκέι Προκόφιεφ.

Ο Ραχμάνινοφ ολοκλήρωσε την πρώτη του σονάτα το 1908. Το έργο είναι τριμερές, κατά το κλασικό πρότυπο. Ως αρχική πηγή έμπνευσης αναφέρεται ο «Φάουστ» του Γκαίτε και ως έργο αναφοράς η ομότιτλη συμφωνία του Λιστ. Όπως το έργο του Ούγγρου συνθέτη, έτσι και αυτό του Ρώσου είχε ως πρόθεση μέσα από τη μουσική να αποδώσει στο πρώτο του μέρος τη φυσιογνωμία του δόκτορα Φάουστ, τα διλήμματα και την πάλν του. Στο δεύτερο μέρος σκιαγραφείται ο

Η πιανίστρια απέδωσε με ένταση και συγκρατημένο λυρισμό έργα των Ραχμάνινοφ, Σκριάμπιν και Προκόφιεφ.

καρκτηράς της Μαργαρίτας, ενώ στο τρίτο ακολουθούν η μορφή του Μεφιστοφελή, όπως επίσης αναφορές στην τελική έκβαση της υπόθεσης. Παρότι ο Ραχμάνινοφ φαίνεται πως λίγο αφότου άρχισε να συνθέτει τη σονάτα εγκατέλειψε την ιδέα μιας σύνθεσης βασισμένης στον Γκαίτε, ίχνη της μοιάζει να έχουν επιβιώσει. Αρκετές από τις πιυχές της φωτίστηκαν μέσα από την ερμηνεία της Αλεξίας Μουζά. Η δεξιοτεχνία, η δύναμη και η συναισθηματική ένταση ανήκουν στα σταθερά χαρακτηριστικά της πιανίστριας.

Ωστόσο, ήδη από το πρώτο μέρος μπορούσε κανείς να εκτιμήσει εξίσου μια φροντίδα για την ποιότητα του ήχου, που αξιοποιήθηκε ακόμα περισσότερο στο αργό δεύτερο μέρος. Σε αυτό η Μουζά απέδωσε με τρυφερότητα την απαλή μουσική, χωρίς να παραβλέπει τις αυξημειώσεις της δυναμικής, οι οποίες προσθεταν παλμό στην ερμηνεία. Με ταιριαστά θυελλώδη τρόπο ξεκίνησε το τρίτο μέρος, όπου όμως ο διάλογος με τις τρυφές παραγράφους δημιούργησε

ενδιαφέρουσες αντιθέσεις. Συνολικά, ωστόσο, υπήρχε μια αίσθηση διαρκούς συναισθηματικής έντασης, η οποία έμοιαζε να μη χαλαρώνει πουθενά, μην αφήνοντας τη μουσική να εκτονωθεί ακόμα και στις τόσο χαρακτηριστικές κλιμακώσεις του Ραχμάνινοφ.

Καθεστώς τρόμου

Η ονειρική «Σονάτα - Φαντασία» του Σκριάμπιν έδωσε την ευκαιρία στην πιανίστρια να παρουσιάσει την περισσότερο λυρική πλευρά του ταλέντου της. Η τρυφερή μουσική του πρώτου μέρους, εμπνευσμένη από ένα ταξίδι που πραγματοποίησε ο συνθέτης στη Βαλτική, φέρνει στη μνήμη τα φεγγαρόφωτα του Σοπέν, όσο και τους ήχους των ιμπρεσιονιστών. Αέρινη αλλά και ακριβής, η δεξιοτεχνία της Αλεξίας Μουζά απέδωσε την ομορφιά των χρωμάτων της φύσης, που τόσο είχαν εντυπωσιάσει τον Σκριάμπιν, ενώ το δυναμικό της παίξιμο αξιοποιήθηκε ιδανικά στο δεύτερο μέρος του έργου, όπου ο συνθέτης σκιαγραφεί μια καταιγίδα που ξεσπά στη θάλασσα.

Πολύ πιο κοντά στο δυναμικό ύφος της Αλεξίας Μουζά ήταν η Σονάτα αρ. 7 του Προκόφιεφ, η δεύτερη από τις τρεις «Σονάτες του πολέμου», όπως αποκαλούνται συχνά, καθώς γράφτηκαν κατά τα χρόνια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ήταν μια σημαντική όσο και δύσκολη εποχή για τον Προκόφιεφ, καθώς το 1939, όταν άρχισε να συνθέτει το έργο, αφενός γνώριζε τη μετέπειτα σύζυγό του Μίρα Μέντελσον, αφετέρου, λίγο πριν ξεκινήσουν οι πρόβες για την όπερα του «Συμεών Κότκο», συνελήφθησαν και εκτελέστηκαν ο φίλος του και κορυφαίος σκηνοθέτης Βσέβολοντ Μέγερχολντ μαζί με τη γυναίκα του. Μερικούς μήνες αργότερα ζητήθηκε από τον συνθέτη να γράψει με αφορμή τα εξηκοστά γενέθλια του Στάλιν, κάτι που φυσικά δεν μπορούσε να αρνηθεί. Τα πραγματικά του συναισθήματα διοχέτευσε ο Προκόφιεφ στην έβδομη Σονάτα, η οποία, πάντως, τιμήθηκε με το «βραβείο Στάλιν».

Η νευρώδης, καταγιστική όσο και μυστηριακή μουσική του πρώτου μέρους, η επισημότητα και η ποιητική διάθεση του δεύτερου, όπως επίσης ο εκρηκτικός τόνος του τελευταίου, αποδόθηκαν εξαιρετικά από τη Μουζά, της οποίας ο δυναμισμός, η ακρίβεια και ο συγκρατημένος λυρισμός ταίριαξαν στον μοντερνισμό της μουσικής.

ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
Κτίριο Τσίλλερ
Σκηνή Νίκος Κούρκουλος
«Ιεροτελεστία»
Μετάφραση: Δήμητρα Κονδυλάκη
Δραματουργική επεξεργασία: Χρήστος Θεοδωρίδης - Ιζαμπέλα Κωνσταντινίδου
Σκηνοθεσία - Μουσική επιμέλεια: Χρήστος Θεοδωρίδης

Λιμογοι στους ρόλους των μουσικών οι Χρήστος Τζον Μούσλι και Κωνσταντίνος Κρομμύδας. Από δραματουργικής σκοπιάς, όμως, παράγουν μια ακολουθία από φανφάρες ασύνδετες με τη λειτουργία της μουσικής στην παράσταση.

ΕΡΝΙΝΟ ΘΕΑΤΡΟ

Μια μίνι UNESCO
παγερής θρηνωδίας

Όταν, καιρό μετά τη δολοφονία του συζύγου της, η Τζάκι Ω άρχισε να επιστρέφει στα κοσμικά σαλόνια, οι παρευρισκόμενοι την παρατηρούσαν κατάπληκτοι να αφήνεται σε μία εμμονική αφήγηση, που επαναλαμβάνονταν απaráλλακτη σε κάθε ευκαιρία – σαν θεατρικό μονόλογος με θέμα την κύρια αντίδρασή της τη στιγμή του φρικτού περιστατικού. Δηλαδή το να ακολουθήσει ένα κομματάκι οστού του Τζον Κένεντι, που αντιλήφθηκε με την περιφερειακή της όραση, να αποσπάται από το κρανίο του προέδρου, μαζί με ένα «τιμηματάκι» του εγκεφάλου του, το οποίο, κολλημένο στο εκτιναγμένο θραύσμα, έμοιαζε με την ουρά ενός μικροσκοπικού «κομήτη» σε ξέφρενη παραβολική τροχιά προς το οδόστρωμα.

Εξηγούσε η Τζάκι ότι κινήθηκε σχεδόν μπουσουλώνοντας προς το πίσω μέρος του αυτοκινήτου, όχι για να γλιτώσει από επόμενη σφαίρα, αλλά για να πιάσει στον αέρα τον μικρό «κομήτη», ελπίζοντας να ανασυγκολληθεί αργότερα στο προεδρικό κρανίο. Η Τζάκι αφηγείτο λεπτομερώς την απόπειρά της, σαν αυτή να ήταν ό,τι πιο ουσιαδές συνέβη εκείνη τη μέρα. Κι επιπλέον, η αφήγησή της πλούσε κενή συναισθηματός, σαν να εξιστορούσε κάτι το εντελώς μπανάλ – as πούμε, το ότι έφαχνε ένα κομματάκι από παζλ, που κάπου χάθηκε κάτω από έπιπλο.

Η ψυχρότητα της περιγραφής της πάγνευε όσους την άκουγαν. Καταλάβαιναν μεν ότι αποτελούσε μέρος των αντισταθμιστικών της ψυχικών μέτρων για ν' αντέξει το πένθος της, αλλά, ενώ είχαν σαφή αντίληψη όσων εκείνη έλεγε, δεν κατανοούσαν ούτε τι ακριβώς πενθούσε ούτε το ότι θα μπορούσαν πράγματι να πενθεί κι as μη διακατεχόταν από τα προσήκοντα συναισθήματα.

Οι άνθρωποι εκείνοι θα όφειλαν να συμπονέσουν την Τζάκι και υπ' αυτούς τους όρους. Αλλά, τους ήταν αδύνατον. Ακόμη κι αν έκαναν την αυθυπέρβαση να το επιχειρήσουν, θα γλιστρούσαν μέσα στο δικό της κενό συναισθηματος και αυτό θα τους κατάπινε. Κάπως έτσι, η παράσταση «Ιεροτελεστία», στο Εθνικό Θέατρο, καταφέρνει να κάνει τους θεατές να νιώσουν. Μπροστά τους παραλαύνει κάτι που θα μπορούσε να είναι μια μίνι UNESCO της παγερής θρηνωδίας και παραμένουν απροσπέλαστοι απ' αυτήν.

Το έργο, που είναι γαλλικό, προέκυψε από την παραδοχή ότι η καραντίνα κατά την πανδημία, προκάλεσε μια μείζονα ανθρωπολογική τομή που επήλθε μέσω δύο

υγειονομικών περιορισμών: α) της απαγόρευσης συμμετοχής κόσμου στις κηδείες, οι οποίες αποτελούν βασικό συντελεστή έκφρασης και συνειδητοποίησης της πιυχής μας που περιγράφουμε ως ανθρώπινη και τελευταία ονομάζουμε «ανθρωπινότητα» και β) του κλεισίματος των θεάτρων, στα οποία η ανθρωπινότητα θέτει σε δοκιμασία τις ηθικές αξίες που την καθορίζουν, δεδομένου ότι το θέατρο είναι καθρέφτης που δείχνει το ειδικό μας.

Επί του πρακτέου, η δραματουργός Λορέν ντε Σαγκαζάν συμφώνησε με τον συγγραφέα Γκιγιόμ Πουά ότι θα ξεκινήσουν συλλέγοντας συνεντεύξεις απλών ανθρώπων, σχετικά με το πώς βίωσαν την πανδημία. Από το υλικό που προέκυψε συνειδητοποίησαν ότι για τους συνεντευξαζόμενους ήταν καιρίο το ζήτημα της νηπιότητας. Και συσχετιζόταν με το ότι ο θάνατος γίνεται όλο και πιο «αόρατος» στη Δύση (κάτι που ωστόσο δεν φόρτωναν στην COVID).

Η προσθήκη τριών μονολόγων στο έργο έγινε ένα διαπασών διδακτισμού με το οποίο συντονίστηκε το όλον. Το αποτέλεσμα σπράχνει την πλατεία μακρύτερα από τη σκηνή.

Επιπλέον, ζητούσαν από το θέατρο να αναδημιουργήσει μια «ιεροτελεστία», εκεί όπου, στις «προηγμένες» κοινωνίες, τα λειτουργικά κήδευσες έχουν χάσει τη δύναμή τους να καθιστούν τον θάνατο «αποτελεσματικό» και «καθοριστικό».

Η μέθοδός τους έδειχνε ενδιαφέρουσα, μέχρι που αποφάσισαν ότι οι συνεντεύξεις θα ήταν όσες οι μέρες της καραντίνας. Δηλαδή έθεσαν ένα όριο στην έρευνά τους, με βάση ένα κριτήριο τυχαίο κι ασυνάρτητο με την αλήθεια που αναζητούσαν. Κάτι έστεκε πια ως δεισιδαιμονικής φύσης τρικλοποδιά στον δρόμο μιας τεκμηρίωσης. Αλλά, παρέμεινε εκεί, με άλλοθι ότι θα προκαλούσε από σκηνής ένα πνιγμένο αναφιλητό, εφετζίτικο σαν λυπημένη φανφάρα.

Οι δύο Γάλλοι συνδημιουργοί επιδίωξαν επίσης να ξεφύγουν απ' την ανεπαρκή και κίβδηλη αναπαράσταση της πραγματικότητας, δημιουργώντας, μέσω μιας παραστατικής φόρμας, ένα σκηνικό αποτέλεσμα που θεωρούσαν ισοδύναμο με το πραγματικό του

τραύματος που προκαλεί ο θάνατος. Και ως παραστατική φόρμα επιλέχθηκε η σταθερή μετωπική τοποθέτηση των δραματικών προσώπων προς το κοινό. Με αποτέλεσμα, όμως, να μοιάζει με TEDx αυτολύπησης.

Η μεταφράστρια Δήμητρα Κονδυλάκη αναγνώρισε παρ' όλα αυτά μια ποιητικότητα στο έργο και του πρόσφερε μια εντυπωσιακά ρέουσα και λεπτεπίλεπτη μετάφραση στα ελληνικά.

Παρέμβαση

Ο σκηνοθέτης Χρήστος Θεοδωρίδης, όμως, μάλλον δεν αντιμτώπισε το υλικό ως ένα ποιητικό όλον, παρ' as κακό γαλλικό μεταβολισμό των γερμανικών προτύπων στο θέατρο. Δηλαδή, ως άρνηση των Γάλλων δημιουργών να υποδεχθούν στη σκηνή ολόκληρη την ωμότητα της πραγματικότητας και να προχωρήσουν σε εντατική αποτοξίνωση από τον παραδοσιακό τους και προαιώνιο μαπαρόκ στόμφο. Και δεν είχε άδικο ο σκηνοθέτης, γιατί είναι γεγονός πως το έργο του Γκιγιόμ Πουά φέρει μια δυναμική που βρίσκεται ταυτόχρονα στο μίνιμουμ και στο μάξιμουμ της – δηλαδή, χωρίς περιθώριο αποκλίσεων από το προδιαγεγραμμένο. Γι' αυτό και πρότεινε στη συνδραματουργό του Ιζαμπέλα Κωνσταντινίδου να γράψει και να εντάξει τρεις νέους μονόλογους εντόπις προβληματικής (βλ. μεταναστευτικό, διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και απορριπτικό φουντάρισμα επιβάτη στη θάλασσα). Οι προσθήκες όμως έγιναν ένα διαπασών διδακτισμού με το οποίο συντονίστηκε το όλον. Και το αποτέλεσμα σπράχνει την πλατεία μακρύτερα από τη σκηνή, αντί να τη φέρνει κοντύτερα της.

Κατά τα άλλα, η μουσική επιμέλεια είναι καλή, με μία, ωστόσο, σημαντική αστοχία: την επιλογή γνωστού τραγουδιού του Τζο Ντασέν που ηχεί σαν το αντίστοιχο ενός χαδιού με γυμνό χέρι σε μόλις αποψυγμένο άψητο φιλέτο σολομού. Οι δύο ηθοποιοί που παίζουν τους μουσικούς είναι άψογοι σ' αυτό που κάνουν, αλλά από δραματουργικής και ενδυματολογικής σκοπιάς παράγουν μια ακολουθία από φανφάρες ασύνδετες με τη λειτουργία της μουσικής στην παράσταση.

Γενικότερα, οι ηθοποιοί παίζουν όλοι καλά. Και είναι βέβαιο ότι αρκετοί από τους νεότερους σύντομα θα διακριθούν. Τα σκηνικά εντυπωσιάζουν χάρη στην ολύμπια κλίμακά τους που ικνογραφεί κάτι σαν κενοτάφιο για το ίδιο το πένθος.

Ο Τζουντ Λο ως Βλαντιμίρ Πούτιν και σε δεύτερο πλάνο ο Πολ Ντέινο, που υποδύεται τον «Μάγο του Κρεμλίνου», Βαντίμ Μπάρανοφ. «Το αρχικό μου ένστικτο ήταν πως πρέπει να γίνει στα ρωσικά», λέει ο σκηνοθέτης Ολιβιέ Ασαγιός, «όμως για τους γνωστούς πολιτικούς λόγους δεν είχαμε καμία πρόσβαση εκεί και κανένας Ρώσος ηθοποιός στα συγκαλά του δεν θα υποδυόταν αυτούς τους ρόλους».

Ο «Ρασπούτιν» του τσάρου

Ολιβιέ Ασαγιός και Πολ Ντέινο μιλούν στην «Κ» για τον «Μάγο του Κρεμλίνου», που βγαίνει στις αίθουσες

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Σότσι, Χειμερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες του 2014. Πάνω στην εξέδρα των επισήμων, ο Βλαντιμίρ Πούτιν κηρύσσει θριαμβευτικά την έναρξη. Γύρω του αξιωματούχοι, υπουργοί, ένα δυο-μέλη της οικογένειας και κάποιοι πράκτορες της φρουράς του. Η κάμερα, ωστόσο, κάνει γρήγορα ζουμ σε έναν άνδρα της τρίτης σειράς που χειροκροτεί εγκάρδια. Βρίσκεται μάλλον στο παρασκήνιο, όμως είναι διακριτό ότι απολαμβάνει ένα δικό του αριστούργημα. Είναι ο Βαντίμ Μπάρανοφ ή, αλλιώς, «Ο μάγος του Κρεμλίνου», όπως τιτλοφορείται το καινούργιο φίλμ του Ολιβιέ Ασαγιός, που θα δούμε από την προσεχή Πέμπτη στις αίθουσες. Ο Γάλλος κινηματογραφιστής αποφάσισε –ή μάλλον πείστηκε– να μεταφέρει στην οθόνη το ομώνυμο μπεστ σέλερ μυθιστόρημα του Τζουλιάνο ντα Εμπολι (εκδ. Κέδρος).

«Αρχικά ήμουν ο μόνος σκηνοθέτης στον οποίο έστειλε το βιβλίο ο Τζουλιάνο γιατί γνωρίζονταν. Το διάβασα, το λάτρεψα και του έστειλα μήνυμα για να του το πω. Του είπα επίσης ότι δεν βλέπω να το κάνει ταινία, επειδή είναι πολύ περιγραφικό και κάπως αποσπασματικό – πολύ ωραίο ανάγνωσμα, αλλά εξαιρετικά δύσκολο να μεταφερθεί στο σινεμά. Εκείνος επέμεινε και αφού το συζήτησα με τον συν-σεναριογράφο Εμανουέλ Καρέρ, ο οποίος είναι μισός Ρώσος και γνωρίζει τη σύγχρονη Ρωσία πολύ καλύτερα, σταδιακά πείστηκα. Δεν είναι εύκολο να δεσμευθείς για δύο χρόνια από τη ζωή σου σε ένα πρότζεκτ με τόσους αστάθμητους παράγοντες. Ενέχει προκλήσεις και ενδεχομένως κινδύνους. Έτσι όμως έγινε συναρπαστικό, όπως συμβαίνει με όλες τις προκλήσεις», μας είπε ο Ολιβιέ Ασαγιός, τον οποίο συναντήσαμε λίγο μετά την πρεμιέρα της ταινίας στο περυσινό Φεστιβάλ Βενετίας.

Παραγωγός ριάλιτι

Τον πρωταγωνιστή Μπάρανοφ, ο οποίος ξεκινά ως αβάνγκαρντ καλλιτέχνης και παραγωγός ριάλιτι, για να εξελιχθεί σε ανεπίσημο σύμβουλο ενός ανερχόμενου πρώην πράκτορα της KGB ονόματι Βλαντιμίρ Πούτιν (που υποδύεται ο Τζουντ Λο), ερμηνεύει ο Πολ Ντέινο. «Βασικά το υλικό, τόσο από το βιβλίο όσο και από το σενάριο, ήταν εξαιρετικό, οπότε είχα την πιο

όμορφη αφετηρία για να χτίσω τον χαρακτήρα. Πάντα ψάχνεις για οποιοδήποτε στοιχείο σχετικά με το υπόβαθρο του ήρωα, τον πατέρα του, τον παππού του κτλ. Το πλαίσιο της Ρωσίας μέσα στο οποίο μεγάλωσε. Τι σήμαινε για εκείνον η πτώση του κομμουνισμού; Τι σήμαινε να δει τον πατέρα του να πέφτει μαζί του; Κι επίσης να βλέπεις τη γυναίκα που αγαπάς να χάνεται μέσα σε αυτή τη “Δημοκρατία της Αγίας Δύσης” και τον ξαφνικό πλούτο», σημειώνει από την πλευρά του ο Αμερικανός ηθοποιός.

Διαβάζοντας την υπόθεση της ταινίας, έρχεται εύκολα στον νου το πρόσφατο «The Apprentice» του Αλί Αμπασί, το οποίο εξιστορούσε τη σχέση του Ντόναλντ Τραμπ με τον δικό του μέντορα. Εδώ πάντως ο Μπάρανοφ χειραγωγεί, αλλά και χειραγωγείται από τον Πούτιν. «Λοιπόν, αν κοιτάξεις το αρχέτυπο του μάγου και της μαγείας, πάντα υπάρχει μια περίοδος μαθητείας. Νομίζω μάλιστα ότι ο Πούτιν είναι αρχικά ο δικός του μέντορας. Φυσικά δεν ξεκινά εξ αρχής να γίνει... σκοτεινός μάγος –η αρχή του είναι στο θέατρο, ένας ευγενής σκοπός δηλαδή–, ωστόσο στη συνέχεια πηγαίνει προς αυτή την κατεύθυνση. Και η σχέση μεταξύ τους είναι πολύ σημαντική», εξηγεί ο Ντέινο.

Πράγματι, οι δύο άνδρες φαίνεται συχνά να αλληλοσυμπληρώνονται: τότε ο ψυχρός, υπολογιστικός Μπάρανοφ τραβάει το χαλινάρι και μοιάζει να καθοδη-

«Πρότζεκτ με αστάθμητους παράγοντες, προκλήσεις και ενδεχομένως κινδύνους», χαρακτήρισε ο Γάλλος κινηματογραφιστής Ολιβιέ Ασαγιός τη νέα του ταινία, προσθέτοντας όμως πως «έτσι έγινε συναρπαστικό, όπως συμβαίνει με όλες τις προκλήσεις».

γει τον «τσάρο» (έτσι αποκαλείται σταθερά στην ταινία) Πούτιν και τότε ο τελευταίος επιβάλλεται με εκρήξεις θυμού και μια σι-δερένια πυγμή που τον κάνει να ξεπερνά τις κακοτοπιές. Ακόμη και σε αυτές τις περιπτώσεις ο μείλιχος μπνενισμός του Μπάρανοφ, με έναν αλλόκοτο τρόπο, εξανθρωπίζει τον αφέντη του. Είναι ένας άλλος Ρασπούτιν για τον σύγχρονο τσάρο.

Γιατί όμως αυτοί οι χαρακτήρες των παρασκηνίων αποτελούν ενδιαφέρον κινηματογραφικό υλικό και ποιο είναι το αληθινό υπόβαθρο του συγκεκριμένου; «Αυτοί οι άνθρωποι ασχολούνται με τα γεγονότα, ενώ οι πολιτικοί πολλές φορές με τη “βιτρίνα”. Εμείς ενδιαφερόμαστε να δούμε τι συμβαίνει πίσω από τις κουρτίνες, όχι μπροστά από αυτές – αυτό το δείχνει η τηλεόραση και είναι συνήθως ελεγχόμενο και χειραγωγημένο. Οι δυτικές δημοκρατίες έχουν τους προπαγανδιστές τους και οι Ρώσοι έχουν τον δικό τους τύπο προπαγανδιστών.

Ο Μπάρανοφ είναι εμπνευσμένος από αυτούς, κυρίως τον Βλάντισλαβ Σούρκοφ, ο οποίος είναι αληθινό πρόσωπο», απαντά ο Ολιβιέ Ασαγιός.

Για την αφήγηση της ταινίας είναι, φυσικά, «βολικό» το γεγονός ότι ο Σούρκοφ-Μπάρανοφ ήταν παρών και έζησε εκ των έσω μερικά από τα πιο σημαντικά γεγονότα της πορείας του Πούτιν: σε εκείνον αποκαλύπτει, λίγο πριν αναλάβει την εξουσία το 2000, ότι οι Ρώσοι ολιγάρχες πλανώνται βαθιά αν νομίζουν ότι θα λειτουργήσει απλώς σαν πόνι τους. Μαζί προσπαθούν να διαχειριστούν την κρίση που προκύπτει με τη βύθιση του υποβρυχίου «Κουρσκ». Στον αντίποδα, ο Μπάρανοφ έχει τους δισταγμούς του απέναντι στις υπερεθνικιστικές συμμορίες μηχανόβιων, που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο κατά την προσάρτηση της Κριμαίας, όμως του παρουσιάζει με ενθουσιασμό το πρότζεκτ της νέας διαδικτυακής προπαγάνδας, του τεχνολογικού πολέμου και των «hot farms».

«Δεν είμαι ειδικός στα ρωσικά θέματα ούτε στη ρωσική ιστορία, οπότε φυσικά χρειάστηκε να κάνω μεγάλη έρευνα, να δω ντοκιμαντέρ, να διαβάσω βιβλία κ.ο.κ. Από την άλλη, έχουμε όλοι εκτεθεί σε τέτοια υπερπληροφόρηση γύρω από αυτά τα θέματα τα τελευταία χρόνια, που ήταν αρκετά δύσκολο να ενώσω όλα τα κομμάτια και να γράψω το σενάριο, σκεπτόμενος τι ήταν αυτό τελικά που πήγε

τρομερά λάθος στη Ρωσία», σημειώνει σχετικά με τα γεγονότα που βλέπουμε να περνούν από την οθόνη ο Ασαγιός.

Μεταμόρφωση της πολιτικής

Είναι φανερό ότι ο σκηνοθέτης έχει προσπαθήσει αρκετά ώστε η ταινία του να μην ξεπέσει στον διδακτισμό, ούτε και να φανεί μονοδιάστατη, παρόλο που έχει μερικούς ολοφάνερα αμφιλεγόμενους πρωταγωνιστές. «Η ταινία έχει να κάνει με τη μεταμόρφωση της σύγχρονης εξουσίας και της πολιτικής. Και βέβαια του συγκεκριμένου παραδείγματος της ανόδου του Βλαντιμίρ Πούτιν. Αυτή η μεταμόρφωση καθορίστηκε, σε μεγάλο βαθμό, από την κουλτούρα της KGB στη Ρωσική Ομοσπονδία. Πολλές φορές, τέτοιου είδους ταινίες παίρνουν ως δεδομένο ότι το κοινό είναι αδαές αν όχι χαζό· για εμένα αυτή δεν είναι σωστή προσέγγιση. Πιστεύω ότι το κοινό είναι ενημερωμένο και ότι γνωρίζει τις σύγχρονες εξελίξεις, ίσως και σε μεγαλύτερο βαθμό από εμένα που ζω σε ένα ασφαλές και προστατευμένο περιβάλλον. Γνωρίζω καλά ότι αυτό είναι προνόμιο κι επίσης ότι οι άνθρωποι που έχουν να αντιμετωπίσουν τη σκληρή καθημερινότητα βρίσκονται πιο κοντά στη σύγχρονη ιστορία. Οπότε δεν ήθελα το φίλμ να είναι ένα μάθημα γεωπολιτικής. Σίγουρα ασχολείται με τους μετασχηματισμούς του πολιτικού κόσμου, αλλά προσπαθεί να το κάνει με απλό, ξεκάθαρο και, ελπίζω, διασκεδαστικό τρόπο».

Θα μπορούσε όμως η ταινία να γίνει στα ρωσικά με Ρώσους πρωταγωνιστές, ώστε να έχει και πιο ρεαλιστική βάση; Όπως και να το κάνουμε, η σκηνή γύρω από το τραπέζι, όπου δειπνεί ο Πούτιν μαζί με τους ισχυρότερους ολιγάρχες και αξιωματούχους, χρησιμοποιώντας αργκό... λονδρέζικων προαστίων, είναι κάπως αμήχανη. «Δυστυχώς, αυτό ήταν κομμάτι της συμφωνίας. Το αρχικό μου ένστικτο ήταν πως πρέπει να γίνει στα ρωσικά, όμως αυτό ήταν αδιανόητο. Για τους γνωστούς πολιτικούς λόγους, δεν είχαμε καμία πρόσβαση εκεί και κανένας Ρώσος ηθοποιός στα συγκαλά του δεν θα υποδυόταν αυτούς τους ρόλους. Επιπλέον, πρόκειται για ακριβή ταινία, η οποία δεν θα μπορούσε να χρηματοδοτηθεί στη Ρωσία ή ακόμη και στη Γαλλία. Εξ αρχής ξέραμε ότι θα ήταν στα αγγλικά».

Ο αληθινός «μάγος»

«Οι δυτικές δημοκρατίες έχουν τους προπαγανδιστές τους και οι Ρώσοι τους δικούς τους. Ο Μπάρανοφ είναι εμπνευσμένος από αυτούς, κυρίως τον Βλάντισλαβ Σούρκοφ», σχολιάζει ο Ολιβιέ Ασαγιός.

Στη σκιά του θρόνου

Στο μπεστ σέλερ του Τζουλιάνο ντα Εμπολι, ο «Μπάρανοφ» είναι ο πιο στενός συνεργάτης του Πούτιν κι εκείνος που του παρουσιάζει το πρότζεκτ της διαδικτυακής προπαγάνδας και των «bot farms».

«Ο μάγος του Κρεμλίνου» του Ολιβιέ Ασαγιός, που έκανε πρεμιέρα στο τελευταίο Φεστιβάλ Βενετίας, θα κυκλοφορήσει στις αίθουσες από την προσεχή Πέμπτη 12 Απριλίου.

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING
160[★]
YEARS

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT